ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΤΟΣ ΚΣΤ΄ — 1951 — ΤΕΥΧΟΣ 8

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

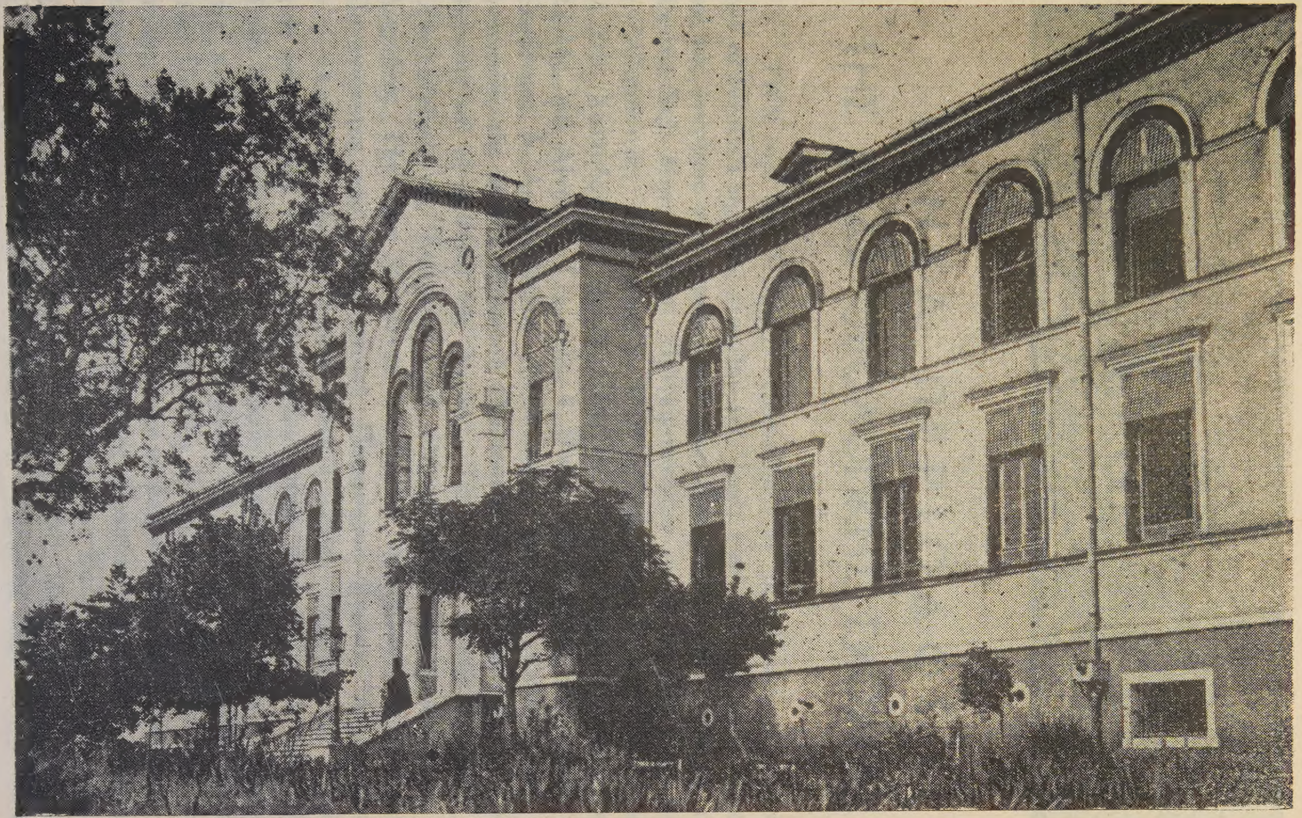

Ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας

κ. ΤΖΕΛΑΛ ΜΠΑΓΙΑΡ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης
κ.κ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ὁ Α΄.

Μια ἄποψις τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς

Η ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΗΝ 8ην ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ἐτελέσθησαν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Τελετῶν τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας περιόδου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων της. Παρέστησαν οἱ Ἔφοροι τῆς Σχολῆς Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος, Λαοδικείας κ. Μάξιμος καὶ Σάρδεων κ. Μάξιμος καὶ οἱ Σεβ. Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Προύσης κ. Πολύκαρπος, ἱδρυτὴς τῆς Σχολῆς, καὶ Αἴνου κ. Γερμανός, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Παμφίλου κ. Γεράσιμος, ὁ Ἄρχων Μέγας Λογοθέτης κ. Κυριακὸς Γκιώκας καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κυημνοῦ Πρωτοσύγκελλος κ. Ἰωάννης, οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς. Τῆς ἱερᾶς τελετῆς προέστη ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐφορείας Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος. Τὴν ὅλην δὲ τελετὴν ἐλάμπρυνεν ἡ παρουσία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἀθηναγόρου.

Ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἡ Σχολή, ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐγκρίσει τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἀποκατέστη εἰς τὴν ἀληθινὴν ὑψηλὴν αὐτῆς θέσιν καὶ μορφήν, ἀπαρτιζομένη ἐκ δύο τμημάτων: ἑνὸς πλήρους Λυκείου ἐκ τριῶν τάξεων καὶ τετραετοῦς κύκλου Θεολογίας. Προσελήφθησαν δὲ τέσσαρες εἰσέτι Καθηγηταί, διδάκτορες τῆς Θεολογίας, ἄρτι ἐπανακάμψαντες ἐκ τῶν ἐν Εὐρώπῃ σπουδῶν αὐτῶν: οἱ πανοσ. διάκονοι κ. κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, καὶ Μάξιμος Ρεπανέλλης καὶ οἱ ἐλλογ. κ. κ. Κωνσταντῖνος Καλλίνικος καὶ Βασίλειος Σταυρίδης. Ὡμίλησαν ὁ νέος Σχολάρχης Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐφορείας Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος.

Κατωτέρω καταχωροῦνται αἱ ὁμιλίαι αὐτῶν. Ἐπεσφράγισε

δὲ τὴν τελετὴν ἡ Λ. Θ. Παναγιότης δι' ἐκφράσεως τὸ μὲν εὐχαριστιῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν σεβαστὴν ἡμῶν Κυβέρνησιν διὰ τὴν εὐμένειάν της καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Σχολήν, τὸ δὲ εὐαρεσκείας Αὐτῆς διὰ τὸ ἐν αὐτῇ συντελούμενον ἔργον. Προσέτι ἡ Λ. Θ. Παναγιότης ἀνήγγειλεν ὅτι ἱδρύει ἰδιαίτερον βραβεῖον διὰ τὸν ἐν τοῖς Τουρκικοῖς μαθήμασι καθ' ἕκαστον ἔτος τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν λαμβάνοντα μαθητήν, καὶ ἀπηύθυνε θερμὸν μήνυμα καὶ χαιρετισμὸν πρὸς πάντας τοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς.

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ
καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,
Ἅγιε Σχολάρχα,
Ἐλλογιμώτατοι Κύριοι Καθηγηταί,
Φίλοι μαθηταί,

Ἡ ἐναρκτήριος αὐτὴ τελετὴ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Θεολογικῆς Σχολῆς δὲν εἶναι ἁπλῆ τελετὴ ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἑνὸς ἔτους, ἀλλ' εἶναι ἐγκαίνια μιᾶς νέας περιόδου τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία, χάρις εἰς τὴν εὐμένειαν τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως, τὰς ἀτρύτους προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν μεγαλουργὸν πνοὴν τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου της, ὑψώθη εἰς τὸ ὕψος ὥστε νὰ στηρίζηται τὸ θεολογικόν της τμῆμα, ἐνισχυμένον μὲ μίαν ἀκόμη τάξιν, ἐπάνω εἰς πλῆρες Λύκειον.

Μὲ τὴν βαθεῖαν αὐτὴν ἱκανοποίησιν, τὴν ἄφραστον χαράν, τὴν ψυχικὴν συντριβὴν καὶ ἀνάτασιν, ἀναπέμπομεν πρῶτον αἶνον καὶ δόξαν εἰς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ γλυκύ του φῶς μᾶς ὁδηγεῖ ἀπὸ τὰ σκότη εἰς τὸν δρόμον του, ἀπὸ τὴν νύκτα εἰς τὴν ἀλήθειάν του. Μὲ τὸ φῶς του, τὸ γλυκὺ καὶ ἀμίαντον φέγγος, γνωρίζομεν καὶ τὸν δρόμον νὰ ἐκλέξωμεν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἔχωμεν νὰ ἐξυπηρετῶμεν τὸ ἅγιόν του θέλημα, εἰς καταρτισμὸν ἐργατῶν διὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Πρὸς αὐτὸν θὰ κλίνωμεν πάντοτε τὸ γόνυ, διὰ νὰ μᾶς δεικνύῃ τὴν κατεύθυνσιν, καὶ νὰ μᾶς δείχνῃ μὲ τὸ γλυκὺ φῶς του τὴν ἠῶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν νύκτα, καὶ τὴν ἄνοιξι ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν χειμῶνα. «Βλέπω τὶς μορφὲς αὐτὲς ἀγγέλων ποὺ μακρὰ τώρα χρόνια ἀγάπησα καὶ γιὰ λίγο ἐλησμόνησα.» Εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ποὺ κυβερνᾷ τὸν κόσμον καὶ τὸν κατευθύνει ἀπὸ φόβους καὶ λιποψυχίαν, ἀπὸ βουνὰ καὶ ἀπὸ χειμάρρους, εἰς τὴν αὐγὴν μιᾶς καλυτέρας αὔριον. Ὁδηγεῖ μας φῶς ἱλαρόν, ποὺ ἀπὸ τὴν λυχνίαν σου εἶναι ἀναμμένη καὶ ἡ Σχολή μας, ἡ λαμπάδα αὐτὴ τῆς ἁγίας Σου Ἐκκλησίας ἐπάνω εἰς τὸν γραφικὸν καὶ ἱστορικὸν τοῦτον λόφον.

Θεωρῶ ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσω ἀκολούθως ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐφορείας τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ξεύρει νὰ ὁδηγῇ τὴν ἀγαπητήν μας Χώραν ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον, πρὸς τὴν κατάκτησιν τῆς ἀληθινῆς Δημοκρατίας. Ἡ ζωὴ ἀκατάπαυστα ἀλλάζει, ἡ γνῶσις εἶναι ὀλίγη, ἡ πεῖρα σπάνια, ἡ κατάστασις τραγική, τὸ βῆμα ποὺ θὰ κάμωμεν ἐνδέχεται νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ἀδιέξοδον. Πρέπει νὰ ἐναρμονισθῶμεν μὲ τὸν ρυθμὸν τῆς ἐποχῆς. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τὸ σοφὸν ἔργον τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἄξιον μεγάλης προσοχῆς καὶ ἡ Δημοκρατία μας ἔχει προχωρήση ἀρκετά. Ξεύρει νὰ χρησιμοποιῇ τὸν μεγάλον θησαυρὸν καὶ τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκληροδότησεν ὁ Ἀτατούρκ. Καὶ τὰς νέας ἀνάγκας τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ὁ καιρὸς ἡ Κυβέρνησίς μας ξεύρει νὰ τὰς ἀντιμετωπίζῃ εὔστοχα, καὶ δὲν ἀφήνει εἰς κανένα νὰ ἐπωφεληθῇ ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν τῶν πολλῶν, ξεύρει νὰ διαφωτίζῃ τὸν τόσον καλὸν λαὸν τῆς Χώρας μας, ὥστε νὰ μὴ πιστεύῃ πλέον αὐτὸς εἰς πράγματα ξεπερασμένα καὶ ὀπισθοδρομικά.

Μὲ τοιαύτην Κυβέρνησιν ἔχομεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ μέλλον, καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς νὰ τῆς εἴμεθα οἱ πιστοὶ θεράποντες καὶ συνεργάται της. Ἡ εὐγνωμοσύνη μας πρὸς αὐτήν, ἡ ὁποία ἐστήριξε τὴν Σχολήν μας καὶ τὴν ἀποκατέστησεν ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ εὐθῦναί της τὴν ἤθελον, εἶναι ἀπέραντη. Ἡ Σχολή μας, ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ καὶ τὸ γόητρον καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Χώρας μας, ἀπέκτησε τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν της, τὴν ἀξίαν της καὶ τὸ γόητρόν της.

Καὶ τώρα ποῖος θὰ μοῦ δώσῃ λέξεις νὰ εὐχαριστήσω τὴν σεπτὴν Κορυφὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, δι' ὅσα σεμνὰ καὶ μεγάλα ἔγιναν περὶ τὸ Σέμνωμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν τροφὸν Θεολογικὴν Σχολήν; Τὰ κεδνά Της βουλεύματα, αἱ ἄγρυπνοι Της ἀνησυχίαι, αἱ τίμιαι φροντίδες, τὸ μέγα κῦρός Της, ἡ πρὸς Αὐτὴν ἀγάπη τῆς Χώρας, ἐξησφάλισαν καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τὴν ἀληθινὴν θέσιν της καὶ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν της, ἐπ' αἰσίοις καὶ ἀρίστοις οἰωνοῖς.

Ἡ Παναγιότης Σου εἶναι ἡ συλλαβή, ἡ λέξις, εἰς τὸ ᾆσμα, εἶναι τὸ νερὸ εἰς τὴν στάμναν. Κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιον Της ὡριμάζουν οἱ καρποί μας. Ἡ Παναγιότης Σου εἶναι τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον μᾶς φέρει ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς τρικυμίες τοῦ Ὠκεανοῦ. Μεγαλόπρεπα ἔρχονται τὰ ἔργα Σου, ὡσὰν τὸν ἄνεμο ἀπὸ τὴν θάλασσα.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τέλος ἡ Σχολὴ ἔχει ὕμνους ἐξαισίους, καμωμένους ἀπὸ τὴν μελῳδικὴν σιωπήν της, ἡ ἴδια εἶναι ἕνας ὕμνος πρὸς αὐτήν, ὑπέρτατο Ἀλληλούϊα, ἡ γλυκεῖα βραδυὰ ὕστερα ἀπὸ τοὺς μόχθους της. Ἀνυψώνοντας ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀναβαίνει ἡ ἴδια. Τὸ δακτυλίδι

εἶναι πλούσιο μὲ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸν ἑαυτόν Του. Εἰς τὴν νύκτα της ἡ μία λάμπει εἰς τὴν ἄλλην, ὡσὰν θεῖο πρόσωπο. Ἡ μία χρειάζεται τὴν ἄλλην, ὅπως χρειάζεται κανένας τὸ ψωμί. Καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς μιᾶς καὶ εἰς τοὺς κάμπους τῆς ἄλλης ἡ ψυχή μας ἔρχεται, ὡσὰν τὴν Ρούθ.

Τί συνδρομὴ ἐφέτος εὐλογίας διὰ τὴν Σχολήν! Πληθύνονται οἱ ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων ἐπιστρέφοντες, διὰ νὰ ἀναλάβουν τὰ μαθήματά της. Ἐνισχύονται τὰ στελέχη τῶν Καθηγητῶν της, μὲ τοὺς τίτλους των, μὲ τὰς σπουδάς των, μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν των. Καὶ νέος ἔρχεται Σχολάρχης, μὲ τὰ στιβαρὰ χέριά του καὶ τὴν ἀγάπην του διὰ τὴν ἀγαπημένην μας Σχολήν.

Καινούργιοι μαθηταὶ πληθύνονται ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου προσερχόμενοι, νέα ἀνατέλλει ἐποχή. Διὰ τοὺς μαθητὰς θὰ ἔλεγα, διὰ τοὺς νέους, ὅτι εἶναι μία Τράπεζα, εἰς τὴν ὁποίαν δύνασθε νὰ καταθέσητε τοὺς θησαυρούς σας, τὴν σοφίαν σας καὶ τὴν ἐλπίδα σας δι' ἕνα κόσμο καλύτερο. Καλυτέρα τοποθέτησις τῶν κεφαλαίων σας δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, τοποθέτησις ποὺ θὰ ἀποδώσῃ ἑκατονταπλασίονα.

Φίλοι Μαθηταί,

Εἴσθε ἡ Διεθνὴς Ὀρθόδοξος Νεολαία, ὅπως σᾶς εἶπε τόσον προσφυῶς ὁ διάσημος Καθηγητὴς ποὺ σᾶς ὡμίλησε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Εἴσθε ἡ Τράπεζά μας, ἡ ἀνανέωσίς μας, ἡ συνέχειά μας, ἡ τελευταία λέξις, ἡ χαραυγὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐπάνω ἀπὸ τὶς κοιλάδες τῆς αἰωνιότητος. Εἴσθε τὸ πολύτιμο μαργαριτάρι ποὺ ἀξίζει ὅλην τὴν περιουσίαν μας. Θὰ σᾶς περιμένωμεν, ὅπως ἡ ἀκτὴ περιμένει τὸ πλοῖον, εὐχόμενοι νὰ φθάσετε εἰς τὸν λιμένα, νὰ γίνετε οἱ ἐκλεκτοί, καὶ ὄχι οἱ ριψάσπιδες. Νὰ μὴ γίνετε ἡ μελῳδία εἰς τὸ ἄρρωστο βιολὶ ποὺ κανένας δὲν τὴν ἤκουσε. Ἡ ὁμιλία σας καὶ ἡ ζωή σας νὰ πέσῃ εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων μας, ὡσὰν τὴν ἐαρινὴ βροχή. Ἑτοιμασθῆτε διὰ τὴν μεγάλην σας αὐτὴν ἀποστολήν.

Ὁ μεγάλος κατακτητὴς τοῦ Περοῦ Φρανσουᾶ Πιζζάρ, ὅταν ἐβάδιζε πρὸς τὴν χώραν τοῦ χρυσοῦ, εὑρέθη εἰς μεγάλας δυσκολίας. Οἱ σύντροφοί του εἶχαν ἀπογοητευθῆ καὶ ζητοῦσαν νὰ γυρίσουν εἰς τὴν πατρίδα των. Τότε ὁ Πιζζὰρ ἐχάραξε μὲ τὸ ξίφος του ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον μίαν γραμμὴν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ εἶπεν: Ἀπ' ἐκεῖ, ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος, μᾶς κάμνει νεῦμα μιὰ ἄνετη ζωή, ἀλλὰ καὶ ἡ φτώχια καὶ ἡ περιφρόνησις. Πρὸς νότον, μᾶς ἀναμένουν μεγάλαι προσπάθειαι καὶ ἀγῶνες καὶ στερήσεις, ἀλλ' ἐπίσης καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις καὶ τιμαί.

Αἴ! λοιπόν, ἐκλέξατε τὴν θέσιν σας! Ὅλοι ἔσπευσαν πρὸς βορρᾶν, ὀλίγοι μονάχα, δώδεκα τὸν ἀριθμόν, παρετάχθησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Πιζζάρ. Οἱ δέκα τρεῖς αὐτοὶ ἔνδοξοι ἄνδρες ἔφθασαν εἰς τὸν σκοπόν των, ὕστερα ἀπὸ μόχθους καὶ ἀγῶνας, καὶ ἀπέκτησαν πλούτη καὶ τιμάς.

Πιστεύομεν ὅτι καὶ σεῖς οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς μας, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἐπίσης αὐτὴ ἡ γραμμὴ ἡ χωριστική, θὰ βαδίσητε πρὸς νότον, πρὸς τὸν θησαυρὸν τὸν μεγάλον ποὺ εἶναι ἡ ἱερωσύνη. Ὁ δρόμος εἶναι ἀνηφορικός, ὁ μόχθος πολύς, οἱ ἀγῶνες ἀκατάπαυστοι, ἀλλὰ σᾶς περιμένει ἡ δόξα, νὰ ὑπηρετήσητε τοὺς ἄλλους, νὰ σώσητε ψυχάς, νὰ γίνετε οἰκοδόμοι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν ὁ Χριστὸς ὡμιλοῦσε διὰ τὸν ἄρτον τὸν αἰώνιον, διὰ τὸ Σῶμά του ὡς τροφὴν τῶν πιστῶν, οἱ λόγοι του ἐφάνησαν σκληροί, καὶ πολλοὶ εἶπαν: «Ποιός μπορεῖ νὰ τὸν ἀκούσῃ;» Τότε ἐστράφη πρὸς ὅσους ἔμειναν, καὶ εἶπε: ‹Θέλετε καὶ σεῖς νὰ μὲ ἀφήσητε;› Προβάλλει ἐμπρὸς ὁ Πέτρος καὶ λέγει: ‹Κύριε, ποῦ θὰ πηγαίναμε; Σὺ μονάχα ἔχεις ρήματα ζωῆς αἰωνίου». Μία ἁγία τῆς Ἐκκλησίας λέγει: «Διὰ νὰ μεταλάβω, καὶ μέσα ἀπὸ πυρὰ μεγάλη θὰ περνοῦσα. Προορίζεσθε, φίλοι Μαθηταί, ὄχι μονάχα νὰ δέχεσθε τὴν θείαν Κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταλαμβάνετε τοὺς ἄλλους. Σεῖς θὰ ἀνυψώνετε τὸ Ποτήριον μὲ τὴν ἀναφώνησιν: «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.»

Πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτὸν πολλὰ πράγματα ἐδῶ θα σᾶς βοηθήσουν, καὶ ἀνοίξεις καὶ φθινόπωρα, καὶ χειμῶνες καὶ καλοκαίρια, ὅλα θὰ εἶναι γιὰ σᾶς, ὡσὰν Γράμματα τῆς αἰωνιότητος. Ἐδῶ ἡ παροδικότης μιλάει χαμηλόφωνα μὲ τὴν αἰωνιότητα. Αἱ πνοαί σας ἐδῶ, αἱ λέξεις σας θὰ περνοῦν μέσα ἀπὸ τοὺς μυριανθισμένους θάμνους, ὡσὰν ἀπὸ αὐλούς. Τὸ περιπάτημά σας, ὡσὰν τὸ πέταγμα τῶν πουλιῶν, θὰ εὐρύνῃ τὸ διάστημα. Ἐδῶ ὑφαίνεται ἡ ἀναμονὴ καινούργιων. Ἄνθη καὶ πτηνά, ἄστρα καὶ πρόσωπα, ὡσὰν νὰ ἔρχωνται ἀπὸ ἕνα ἄλλον κόσμον. Ἡ πεντακάθαρη νύκτα θὰ μιλάῃ εἰς τὴν μονήρη ψυχήν σας τὸ συναρπαστικὸ τραγοῦδί της. Βιαστικὸ εἶναι τὸ λεπτὸ διὰ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἔχει χίλια πράγματα νὰ μᾶς δώσῃ. Ἐδῶ σᾶς περιμένουν ἀμύθητες ἑορτές, εἶσθε οἱ προσκεκλημένοι τῆς πειὸ τρυφερῆς βραδυᾶς. Οἱ διάλογοί σας, οἱ μονόλογοί σας, ἀριστουργήματα! Οὔτε ὁ Ἀβραὰμ ὡμίλησε ἔτσι μὲ τὸν Ἰσαάκ, ὅταν ἀνέβαιναν εἰς τὸ βουνὸ Μορίγια. Οὔτε ἡ κόρη τοῦ Ἰεφθάε τὴν ὥραν τῆς θυσίας της, οὔτε ἡ Ἰφιγένεια εἰς τὸν μονόλογόν της. Ὅταν θὰ ἀναβαίνετε τὸν ἱερὸν αὐτὸν λόφον, θὰ ἐνθυμῆσθε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔλεγεν ἡ Παναγία, ὅταν ἀνέβαινεν ὁ Υἱός της εἰς τὸν Γολγοθᾶν, τὸν ἐρωτοῦσε: «Μήπως γίνεται πάλιν κανένας γάμος, ὡσὰν τῆς Κανᾶ καὶ σπεύδεις νὰ μεταβάλῃς τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον;»

Καὶ τώρα, φίλοι Μαθηταί, σᾶς ἐμπιστευόμεθα εἰς

τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι ἅγιον καὶ ἡ δόξα ἀκατάλυτος. Σᾶς ἐμπιστευόμεθα εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν Καθηγητῶν σας, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Σχολάρχου σας, εἰς τὴν μελέτην τῶν Βιβλίων καὶ τὴν θεωρίαν τῆς ἐκπάγλου γύρω Φύσεως. Διὰ τὰ ἄλλα ὅλα θὰ φροντίσῃ ἡ Ἐφορεία καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὥστε νὰ εἶσθε ἀμέριμνοι καὶ ἀπερίσπαστοι καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν ἰδιότητα τοῦ μαθητοῦ, ὥστε νὰ ἔχετε τὰ πάντα, ὡσὰν τὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα οὔτε σπείρουν οὔτε θερίζουν, καὶ νὰ εἶσθε ἐνδεδυδένοι, ὡσὰν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, τὰ ὁποῖα οὔτε νήθουν οὔτε ὑφαίνουν.

Ἡ προσφώνησις τοῦ Σχολάρχου

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Ἐλλόγιμοι κ. Καθηγηταί,
Ἀγαπητοὶ μαθηταί,

Μὲ τὴν ψυχὴν πάλλουσαν ἀπὸ ρίγη συγκινήσεως παριστάμεθα σήμερον ἅπαντες εἰς τὴν ὡραίαν καὶ σεμνὴν ταύτην τελετήν, τελετὴν λαμπρυνομένην ὑπὸ τῆς Σῆς Σεπτῆς Κορυφῆς, τελετὴν ἐγκαινιάζουσαν μίαν νέαν λαμπράν, φωτεινὴν καὶ ἐλπιδοφόρον περίοδον διὰ τὴν κοινὴν πάντων ἡμῶν Τροφὸν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν.

Ἐὰν πάντοτε ἡ τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ ἀπετέλει ἀφορμὴν δοξολογίας τοῦ Ὀνόματος τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, ἐὰν πάντοτε κατὰ τὴν ὡραίαν ταύτην εὐκαιρίαν ἁγνὴ καὶ ἄδολος ἐξεδήλοῦτο ἡ πλημμυρίζουσα τὴν ψυχὴν ἡμῶν πολλὴ πρὸς τὸν Ὕψιστον εὐγνωμοσύνη, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἐφετεινὴ ἱερὰ τελετὴ δέον νὰ ἀποτελέσῃ ἐξαιρετικὴν ἀφορμὴν δοξολογίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὑψίστου, ἐπιφυλάξαντος τῇ Τροφῷ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν πραγματοποιοῦνται εὐγενεῖς πόθοι καὶ προσδοκίαι καὶ ἐπιστέφονται πολυετεῖς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς προσπάθειαι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ὄντως ἡ Σχολὴ ἡμῶν διὰ τοῦ ἐσχάτως, εὐμενείᾳ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, ἐγκριθέντος νέου Ὀργανισμοῦ αὐτῆς, προσκτᾶται καὶ ἐξωτερικῶς τὴν προσήκουσαν αὐτῇ αἴγλην καὶ ἀποκαθίσταται καὶ κυβερνητικῶς εἰς τροχιὰν ἐξασφαλίζουσαν αὐτῇ πάσας τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν ἀπρ[illegible]ν καὶ καρποφορωτέραν λειτουργίαν αὐτῆς προϋποθέσεις.

Κατωχυρωμένη ἤδη ἡ Σχολὴ ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τοῦ νέου αὐτῆς Κανονισμοῦ δύναται μετὰ μείζονος

βεβαιότητος νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τοὺς μεγάλους σκοπούς, οὓς ἀπὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος καὶ πλέον ἔθετο πρὸ αὐτῆς ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, καὶ οὓς μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας ἄχρι τοῦ νῦν ἐξυπηρέτησε καὶ ἐξυπηρετεῖ.

Ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ διὰ τὴν Σχολὴν γεγονότι, ἐπὶ τῇ ἐγκαινιαζομένῃ νέᾳ ταύτῃ περιόδῳ, καθῆκον ἡγοῦμαι ὅπως βαθυτάτην ὑποβάλω τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν Σὴν Σεπτὴν Κορυφήν, τὸν ἀνύστακτον Προστάτην καὶ Πατέρα αὐτῆς, ὡς καὶ πρὸς τοὺς συγκροτοῦντας τὴν περὶ Σὲ Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς Σεβ. Ἁγίους ἀδελφούς, ὧν ἁπάντων τὸ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, τοὺς πολυμόχθους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς τόσας ὑπὲρ αὐτῆς εὐγενεῖς ἀνησυχίας, εἶμαι εἰς θέσιν κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ γνωρίζω, ὡς παρακολουθήσας ἐκ τοῦ πλησίον, λόγῳ τῆς ὀργανικῆς ἣν κατεῖχον κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη θέσεως ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τὴν ὅλην ἐξέλιξιν τῆς περὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Σχολῆς καταβληθείσης τιμίας τῆς Ἐκκλησίας προσπαθείας.

Καθῆκον ὡσαύτως ἡγοῦμαι ὅπως θερμὰς ἀπευθύνω τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς πρὸς τὸν Ἐξοχ. Πρόεδρον τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Τζελὰλ Μπαγιάρ, τὸν Ἐξοχ. Πρωθυπουργὸν κ. Ἀδνὰν Μενδερές, τὸν Ἐξοχ. ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Φουὰτ Κιοπρουλοῦ καὶ τὸν Ἐξοχ. ὑπουργὸν τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Τεφὴκ Ἰλερὴ ὡς καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἔντιμα μέλη τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως διὰ τὸ ζωηρὸν ὅπερ ἐπέδειξαν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ἐνδιαφέρον, τὴν πλήρη κατανόησιν καὶ εὐρύτητα μεθ' ἧς ἐξήτασαν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Σχολὴν ζητήματα καὶ τὴν πολλὴν προθυμίαν μεθ' ἧς ἐδέχθησαν τὰ ὑποβληθέντα σχετικὰ ἡμῶν αἰτήματα.

Ἐπιτραπήτω μοι ὅμως κατὰ τὴν σημερινὴν ταύτην σεμνὴν τελετήν, καθ' ἣν ἔργῳ ἀναλαμβάνω τὴν ἀνατεθεῖσάν μοι λίαν τιμητικὴν ἐντολὴν τῆς διευθύνσεως τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐμπιστεύεταί μοι τὴν πολύτιμον ταύτην παρακαταθήκην, ἐπιτραπήτω μοι λέγω νὰ ἐκφράσω καὶ τὰς ὅλως προσωπικάς μου εὐχαριστίας, ὡς καὶ τὰ διακατέχοντα τὴν ψυχήν μου αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν χορείαν τῶν συγκροτούντων τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς Ἁγίων Ἀρχιερέων, ἐπὶ τῷ νέῳ τούτῳ δείγματι τῆς πρὸς τὸ πρόσωπόν μου ἐκδηλωθείσης πολλῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐμπιστοσύνης. Συναισθάνομαι ἐν ὅλῳ τῷ βάθει αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνατεθέντος μοι ἔργου καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ, ὁμολογῶ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα διαθέτω. Πέποιθα ὅμως ἐπὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ τὰ ἐλλεί-

ποντα ἀναπληροῦντος παντοδυνάμου Θεοῦ, πέποιθα ἐπὶ τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, πέποιθα ἐπὶ τὴν συνεργασίαν τῶν Ἐλλογίμων καθηγητῶν καὶ τὴν στοργὴν καὶ ἀγάπην τῶν πάσης ἀγάπης ἀξίων μαθητῶν, καὶ ἀναλαμβάνω τὸ ἱερὸν ἔργον.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον δὲ ταύτην στιγμὴν διαβεβαιοῦμαι ὅτι οὐδενὸς θέλω φεισθῇ κόπου καὶ μόχθου πρὸς δικαίωσιν τῶν ἐπ' ἐμὲ στηριχθεισῶν ἐλπίδων τῆς Ἐκκλησίας, οὐδεμίαν θέλω ἀποφύγει θυσίαν πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ὑπὸ τῆς Τροφοῦ Σχολῆς στοχαζομένου ἱεροῦ σκοποῦ, τοῦ καταρτισμοῦ δηλονότι ψυχικῶς τε καὶ πνευματικῶς κληρικῶν ἀξίων τῆς κλήσεως αὐτῶν, κληρικῶν διαπνεομένων ὑπὸ πνεύματος Χριστοῦ, ἐμπνεομένων ὑπὸ ἀνωτέρας ἰδεολογίας, προθύμων νὰ θυσιάσωσι τὸ πᾶν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ πλησίον πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ χριστιανικοῦ φρονήματος ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ ἱερὸς οὗτος σκοπός, ἡ εὐγενὴς αὕτη ἰδεολογία θέλει ἐφεξῆς ἀπορροφήσει τὴν ὅλην σκέψιν καὶ δραστηριότητά μου.

Οὐδαμῶς δ' ἀμφιβάλλω ὅτι ἐν τῇ προσπαθείᾳ μου ταύτῃ θὰ ἔχω πάντοτε ὡς πολυτίμους παραστάτας καὶ βοηθοὺς τοὺς ἐλλογίμους καθηγητάς, τὸν ἱερὸν τοῦτον λόχον τῆς κατὰ Θεὸν καὶ θύραθεν ἐπιστήμης, τοὺς οὐδενὸς φειδομένους κόπου καὶ μόχθου διὰ τὸν ὅσον ἔνεστιν ἀρτιώτερον καὶ πληρέστερον καταρτισμὸν ψυχικῶς τε καὶ πνευματικῶς τῶν μαθητῶν. Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦσιν οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς εἶναι ὄντως μέγα καὶ ἱερόν, εἶναι πραγματικὴ μυσταγωγία, μεταγγίζουσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν ὅ,τι καλὸν καὶ ὡραῖον, ὅ,τι εὐγενὲς καὶ θεῖον, εἰς σκέψιν, εἰς γνώσεις καὶ εἰς αἰσθήματα, εἰς εὐγενεῖς ὀνειροπολήσεις καὶ φιλοδοξίας, περικλείει ἡ πιστεύουσα καὶ ἐνθουσιώδης ψυχή των. Πρὸς τὸ καθηγητικὸν τῆς σχολῆς σῶμα ἀποβλέπει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Σχολὴ ὡς πρὸς τὴν κατ' ἐξοχὴν πνευματικὴν ἐκείνην δύναμιν ἡ ὁποία δὲν θὰ προσπορίσῃ ἁπλῶς παντοίας γνώσεις εἰς τοὺς διδασκομένους, ἀλλὰ πρώτιστα καὶ μάλιστα θὰ μορφώσῃ ἦθος καὶ χαρακτῆρα χριστιανικόν, θὰ καταστήσῃ συνειδητὸν εἰς τοὺς νέους τῆς Χάριτος λευΐτας τὸν ἱερὸν αὐτῶν προορισμὸν καὶ θὰ παρασκευάσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀξίους λειτουργούς. Τὸ ἔργον τοῦτο παρὰ τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας περικλείει, παρὰ τὰς ἀπογοητεύσεις τὰς ὁποίας πολλάκις συνεπάγεται, ἔχει ὅμως καὶ τοῦτον διὰ τὸν ἐργαζόμενον αὐτὸ ἀγαθὸν καρπόν, ὅτι ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὸν τὴν ψυχικὴν ἱκανοποίησιν ἣν συναισθάνεται διαπιστώνων ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα πολιτείας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι οὐχὶ εἰς μάτην ἐκοπίασεν, ἀλλὰ συνετέλεσεν καὶ οὗτος κατὰ δύναμιν εἰς καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Καὶ ἤδη πρὸς ὑμᾶς στρέφων τὸν λόγον, ἀγαπητοὶ μαθηταί, ἐπιθυμῶ ὅπως κατὰ τὴν πρώτην ταύτην μεθ' ὑμῶν ἀναστροφὴν ἀνασκοπήσω ἐν συντόμῳ τὰς ἰδιαζούσας ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει εἰς ὑμᾶς ἡ ἰδιότης σας ὡς μαθητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἔχετε τὸ εὐτύχημα νὰ εἶσθε μαθηταὶ μιᾶς Σχολῆς μὲ ἔνδοξον παρελθόν, μιᾶς Σχολῆς ἡ ὁποία κατέχει μίαν ὅλως ἰδιάζουσαν θέσιν ἐν τῷ συγκροτήματι τῶν ἐκπαιδευτηρίων μας, Σχολῆς ἡ ὁποία ἔχει σκοποὺς μεγάλους καὶ ὑψηλούς. Διότι τί μεγαλύτερον καὶ θειότερον ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναί τις διάκονος καὶ ὑπηρέτης τῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ, τί εὐγενέστερον καὶ ὑψηλότερον ἀπὸ τοῦ νὰ διαθέτῃ τις ὅλον ἑαυτὸν εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, εἰς διάδοσιν τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, εἰς ἐμπέδωσιν τῶν εὐαγγελικῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀρετῶν εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ πλησίον; Οὐδὲν ἄλλο ἔργον, οὐδεμία ἄλλη ἀποστολή, οὐδὲν ἄλλο ὑπούργημα δύναται νὰ συγκριθῇ κατὰ τὴν ἠθικὴν ὡραιότητα πρὸς τὸ ὑπούργημα καὶ τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κληρικοῦ. Οὐδεμία ἄλλη ἀσχολία, ὅσον εὐγενὴς καὶ ἐὰν εἶναι, δὲν δύναται νὰ προσπορίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην εὐτυχίαν καὶ ἱκανοποίησιν ἣν προσπορίζεται ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κληρικὸς ἐκ τῆς ἐνσυνειδήτου ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἔθετο ὡς σκοπὸν ἡ Τροφὸς ἡμῶν Θεολογικὴ Σχολή, τὸν καταρτισμὸν κληρικῶν κατ' ἄμφω συγκεκροτημένων, ἐπιστημονικῶς τε καὶ ψυχικῶς. Καὶ εἰς τοῦτο ἀποβλέπουσιν ὅλοι οἱ κόποι καὶ θυσίαι, αἱ τόσαι προσπάθειαι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὸν ἱερὸν τοῦτον σκοπὸν ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀγαπητοὶ μαθηταί, προσπαθήσατε, ὅση ὑμῖν δύναμις, νὰ ἀποκτήσητε πραγματικὴν συνείδησιν τοῦ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ νὰ ἐναρμονίσητε πρὸς αὐτὸν τὴν ὅλην ἐν τῇ Σχολῇ ἀναστροφὴν καὶ πολιτείαν ὑμῶν. Ἡ Σχολὴ παρέχει εἰς ὑμᾶς πλουσίως ὅλα τὰ μέσα καὶ τὰς δυνατότητας διὰ νὰ ἀναπτύξητε ὅ,τι καλὸν καὶ ὡραῖον περικλείει ἡ ψυχή σας. Ἡ Σχολὴ ἔχει παρελθὸν τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἑκάστου μαθητοῦ, ἀρκεῖ οὗτος νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ συλλαμβάνῃ μὲ τὸν δέκτην τῆς ψυχῆς του τοὺς ἀντιλάλους τοῦ παρελθόντος. Οἱ ἀντίλαλοι δὲ οὗτοι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συνειδητοποιήσουν εἰς τὰς ψυχάς σας τὰς ἱερὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας συνεπάγεται οὐ μόνον τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Σχολῆς.

Τὸ γραφικὸν φυσικὸν περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔπηξαν τὸ ἱερὸν τοῦτο φυτώριον οἱ ἀοίδιμοι ἱδρυταὶ αὐτοῦ, τὸ τόσον ἐπαγωγικὸν κοινοβιακὸν σύστημα, ἡ καθημερινὴ ἐν τῷ ναϊδρίῳ συμπροσευχή, ἀποτελοῦσιν ὡς

τόσους παράγοντας ψυχικῆς ἀνατάσεως τοῦ μαθητοῦ· Προσπαθήσατε νὰ ἐπωφεληθῆτε ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι τῶν μέσων τὰ ὁποῖα σᾶς παρέχει ἡ Σχολή. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ ἡλικία τὴν ὁποίαν διανύετε ἀποτελεῖ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ζωῆς σας, κατὰ τὴν ὁποίαν δέον νὰ θέσητε ἰσχυρὰς τὰς βάσεις τῆς μελλοντικῆς ἐξελίξεως καὶ διαμορφώσεώς σας. Εἶναι ἡ περίοδος τῆς σπορᾶς, εἶναι ἡ περίοδος τῆς διαπλάσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρός σας, εἶναι ἡ περίοδος ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ μελλοντική σας εὐτυχία, ἡ πραγματική σας ἐπιτυχία εἰς τὴν ζωήν. Προσπαθήσατε πρὸς τῷ πνευματικῷ σας καταρτισμῷ νὰ μορφώσητε χαρακτῆρα φιλότιμον, ἑδραῖον, χριστιανοπρεπῆ χαρακτῆρα ὁ ὁποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ σᾶς συγκρατήσῃ καὶ στηρίξῃ εἰς πᾶσαν τοῦ βίου σας περίστασιν, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ καθήκοντος. Πρὸς τοῦτο δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀγωνισθῆτε ἐναντίον τῶν ἰδίων ἀδυναμιῶν, νὰ ἐκριζώσητε ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὰ συμπνίγοντα τὸν σῖτον ζιζάνια τῶν παθῶν, τὸν ἐγωϊσμόν, τὴν φιλαυτίαν, τὸ μῖσος, τὴν ἐριστικότητα, τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι θὰ ἀπεμάκρυνε ὑμᾶς τοῦ ἱεροῦ ὑμῶν προορισμοῦ. Ἀντιθέτως μάλιστα κοσμήσατε τὰς νεαρὰς καὶ ἁγνὰς εἰσέτι ψυχάς σας μὲ τὰς ὡραίας ἀρετὰς τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς φιλεργείας καὶ τῆς φιλαδέλφου πρὸς ἀλλήλους ἀναστροφῆς καὶ πολιτείας. Ἰδιαιτέρως προσέξατε νὰ χρησιμοποιήσητε τὸν πολύτιμον χρόνον τῆς ἐν τῇ Σχολῇ φοιτήσεώς σας πρὸς σφυρηλάτησιν τῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας δεσμῶν, πρὸς σχηματισμὸν ἐν ὑμῖν ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως. Πρέπει ἀπὸ τοῦδε, ἀπὸ τὰ μαθητικὰ ἑδώλια νὰ ἐγκεντρισθῆτε εἰς τὸ καλλίκαρπον τῆς Ἐκκλησίας δένδρον καὶ νὰ πρυτανεύσῃ ἐν ὑμῖν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα καὶ πνεῦμα. Διότι μόνον οὕτω θὰ δυνηθῆτε νὰ ἀνταποκριθῆτε εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας, μόνον οὕτως ὁ σπόρος τὸν ὁποῖον θὰ ρίψητε εἰς τὴν κοινωνίαν ἐν τῷ μέλλοντι θὰ φέρῃ τὴν δυνατότητα καὶ τὴν χαρὰν τοῦ θερισμοῦ. Μὲ τοιαύτας σκέψεις καὶ διαθέσεις καὶ μὲ στερρὰν τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἀξιοποιήσητε πρὸς ἰδίαν ὠφέλειαν πᾶν εὐεργέτημα τὸ ὁποῖον σᾶς παρέχει ἡ Σχολή, εἰσέλθετε εἰς τὸν νέον τῆς χρηστότητος Κυρίου σχολικὸν ἐνιαυτόν. Παραστάτην ἐν παντί, ποδηγέτην ἀνύστακτον, πατέρα καὶ προστάτην στοργικόν, ἕτοιμον νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς εἰς πᾶσαν ἀνάγκην ὑμῶν θὰ εὕρητε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νῦν πρὸς ὑμᾶς ὁμιλοῦντος Σχολάρχου σας, ὁ ὁποῖος θὰ θεωρῇ ἰδιαιτέραν αὐτοῦ εὐτυχίαν ὅταν βλέπῃ ὑμᾶς προκόπτοντας κατά τε τὰς γνώσεις καὶ τὸ ἦθος, ὅταν βλέπῃ ὑμᾶς πλήρως προσαρμοζομένους πρὸς τὴν ἱερὰν τῆς Σχολῆς ἀποστολὴν καὶ διαμορφουμένους εἰς ἀξίους τῆς Χάριτος λευΐτας τοῦ Χριστοῦ.

Μὲ τοιαύτας χρηστὰς ἐλπίδας χαιρετίζων τὴν ἔναρ-

ξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ, θερμὴν ἀπευθύνω πρὸς τὸν Θεὸν τῶν φώτων καὶ τοῦ ἐλέους εὐχὴν ὅπως σκέπῃ καὶ φρουρῇ πάντοτε τὴν Σχολὴν ἡμῶν καὶ ἐνισχύῃ πάντας ἡμᾶς, διδασκάλους τε καὶ μαθητάς, ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ καθήκοντος, πρὸς πλουσίαν καρποφορίαν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, πρὸς δικαίωσιν τῶν πόθων καὶ τῶν ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

Σχολάρχης : Ὁ Μητροπολίτης Ἰκονίου Ἰάκωβος

Α΄ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

1.— Ἰωάννης Παναγιωτίδης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ Θεολ. Ἀκαδημίας Πετρουπόλεως. Διδάσκει Ἐκκλ. Ἱστορίαν Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων καὶ Ὁμιλητικήν.

2.— Μέγας Οἰκονόμος Γεώργιος Ἀναστασιάδης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου. Διδάσκει Κανονικὸν Δίκαιον, Ποιμαντικήν, Λειτουργικήν, Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν καὶ Ἑρμηνευτικήν.

3.— Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου τῆς Βαρσοβίας. Διδάσκει Συμβολικὴν καὶ Ἀπολογητικήν.

4.— Διάκ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης. Διδάκτωρ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Στρασβούργου καὶ τῆς Χριστ. Ἀρχαιολογίας τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ρώμης. Διδάσκει Δογματικήν, Ἱστ. τῶν Δογμάτων, Ἱστ. τῶν Θρησκευμάτων καὶ Χριστ. Ἀρχαιολογίαν.

5.— Διάκονος Μάξιμος Ρεπανέλλης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λουβαίνης. Διδάσκει Ἱστ. τῆς Φιλοσοφίας, Φιλοσοφικὴν Ἠθικὴν καὶ Χριστ. Ἠθικήν.

6.— Βασίλειος Ἀναγνωστόπουλος. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ Ὀξφόρδης. (Β. Λίτ). Διδάσκει Πατρολογίαν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Π. Δ. Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ.Δ., Ἐξηγητικὴν εἰς τὴν Π.Δ. καὶ Ἐξηγητικὴν εἰς τὴν Κ. Δ.

7.— Κωνσταντῖνος Καλλίνικος. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης, Ἀπόφοιτος Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Βερολίνου καὶ Διδάκτωρ Θεολ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διδάσκει Ἐκκλ. Ἱστορίαν τῆς Πρώτης Περιόδου.

8.— Βασίλειος Σταυρίδης. Πτυχιοῦχος Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἄντοβερ Νιούτον (Μάστερ) καὶ τοῦ Πανεπιστη-

---

1) Τοῦ καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Ἀναγνωστοπούλου κληθέντος ἵνα ἐκπληρώσῃ τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ θητείαν, τὰ μαθήματα αὐτοῦ κατενεμήθησαν μεταξὺ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν ὡς ἀκολούθως : Τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Π. Δ. ἀνέλαβεν ὁ κ. Ἰωάννης Παναγιωτίδης, τὴν Πατρολογίαν ὁ κ. Κωνστ. Καλλίνικος καὶ τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ. Ἐξηγητικὴν εἰς τὴν Π. Δ. καὶ τὴν Ἐξηγητικὴν εἰς τὴν Κ. Δ ὁ κ. Βασίλειος Σταυρίδης.

μίου τῆς Βοστώνης Doctor τῆς Ἀμερικῆς. Διδάσκει τὴν Ἱστ. τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τὴν Ἱστ. τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

9.— Ἀριστείδης Πασσαδαῖος. Πτυχιοῦχος Σχολῆς Ὡραίων Τεχνῶν Σταμπούλ. Διδάσκει τὴν Ἱστ. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης.

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

1.— Ἀρχιμ. Ἀνδρέας Παντολέοντος. Διευθυντής. Πτυχιοῦχος Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ Διδάκτωρ Φιλοσοφ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Διδάσκει Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν εἰς τὴν Α΄ καὶ Γ΄ Τάξιν.

2.— Διάκ. Μάξιμος Ρεπανέλλης. Πτυχιοῦχος Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λουβαίνης. Διδάσκει Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ψυχολογίαν καὶ Λογικήν.

3.— Κωνσταντῖνος Καλλίνικος. Πτυχιοῦχος Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης κ.τ.λ. (Ἴδε Θεολ. Τμῆμα). Διδάσκει Ἑλληνικὰ εἰς τὴν Β΄ Τάξιν.

4.— Βασίλειος Σταυρίδης. Πτυχιοῦχος Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης κτλ. (Ἴδε Θεολογικὸν Τμῆμα). Διδάσκει τὰ Θρησκευτικά.

5.— Χριστόδουλος Κωνσταντινίδης. Πτυχιοῦχος Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Διδάσκει Λατινικά.

6.— Ἀλέξανδρος Κώτσογλου. Πτυχιοῦχος Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς Πανεπ. Σταμπούλ. Διδάσκει Ἄλγεβραν, Τριγωνομετρίαν, Κοσμογραφίαν καὶ Φυσικήν.

7.— Βασίλειος Κασαπίδης. Πτυχιοῦχος Χημείας. τοῦ Πανεπ. Σταμπούλ. Διδάσκει τὴν Χημείαν καὶ τὴν Φυσικήν.

8.— Ἀριστείδης Πασσαδαῖος. Πτυχιοῦχος Σχολῆς Ὡραίων Τεχνῶν Σταμπούλ. Διδάσκει τὴν Ἱστορίαν τῆς Τέχνης.

9.— Δημήτριος Παντελάρας. Πτυχιοῦχος Φυσιογνωστικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Σταμπούλ. Διδάσκει τὰ Φυσιογνωστικά.

10.— Ἀντουὰν Σαλάχα. Διδάσκει τὰ Γαλλικά.

11.— Δημήτριος Ἀσπρόπουλος. Γυμναστικήν.

ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ

1) Nihat Akay. Διδάσκει Τουρκικὴν Φιλολογίαν.

2) Mustafa Kömürcoğlu. Τουρκ. Φιλολογίαν καὶ Γεωγραφίαν.

3) Faik Işin. Τὴν Τουρκικὴν Ἱστορίαν.

4) Faik Türkmen. Τὴν Κοινωνιολογίαν.

5) Λοχαγὸς Sadi Bozkurt. Τὸ Στρατιωτικὸν Μάθημα εἰς μόνους τοὺς Τούρκους ὑπηκόους.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Α΄. ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

ΤΑΞΙΣ Α΄.

1) Αἰμίλιος Παπαδόπουλος	ἐκ Σταμποὺλ (Βαλατᾶ)
2) Ἐμμανουὴλ Ἀλευροφᾶς	ἐκ Καλύμνου
3) Εὐάγγελος Μαυροειδῆς	ἐκ Κρήτης
4) Θεολόγος Τσαταλμπάσης	ἐκ Σταμποὺλ (Φερίκιοϊ)
5) Ἰωάννης Μαστίχης	ἐξ Ἑλλάδος
6) Κυριακὸς Σπανουδάκης	ἐκ Κρήτης
7) Κων)τῖνος Κονταρᾶτος	ἐξ Ἑλλάδος (Ἀθῆναι)
8) Κωνστ. Κοτζαμπασάκης	ἐκ Κρήτης
9) Κωνστ. Μενεβίσογλου	ἐκ Σταμποὺλ (Μακροχωρίου)
10) Παναγιώτης Φούγιας	ἐξ Ἑλλάδος (Ἀθῆναι)
11) Παντελῆς Δημίηδης	ἐκ Χίου
12) Πρόδρομος Ἀντωνιάδης	ἐξ Ἑλλάδος (Θεσσαλονίκη)
13) Σταῦρος Ὀλύμπιος	ἐκ Κύπρου
14) Στυλιανὸς Χαρκιανάκης	ἐκ Κρήτης
15) Χαράλ. Νταμπαντζῆς	ἐξ Ἴμβρου

ΤΑΞΙΣ Β΄.

1) Γεώργιος Δημόπουλος	ἐξ Ἑλλάδος (Κοζάνη)
2) Γεώργιος Μαρινάκης	ἐκ Κρήτης
3) Γεώργιος Παπᾶ Ἰωάννου	ἐξ Ἑλλάδος (Θηβῶν)
4) Γεώργιος Τσέτσης	ἐκ Σταμποὺλ (Χάσκιοϊ)
5) Μιχαὴλ Μαντωνανάκης	ἐκ Σταμποὺλ (Φανάριον)
6) Νικόλαος Μπογιατζόγλου	ἐκ Σταμποὺλ (Ἀντιγόνη)
7) Νικόλαος Παπατζανάκης	ἐκ Κρήτης
8) Νικόλαος Τσιρογιώργης	ἐξ Ἴμβρου
9) Νικόλαος Τσιρπανλῆς	ἐκ Κῶ
10) Στυλιανὸς Τενεδιός	ἐκ Τενέδου

ΤΑΞΙΣ Γ΄.

1) Ἀθανάσιος Θεοχάρης	ἐξ Ἑλλάδος (Κοζάνη)
2) Ἀντώνιος Κατραμαδάκης	ἐκ Σταμποὺλ (Πέραν)
3) Ἀντώνιος Σταυρίδης	ἐκ Σταμποὺλ (Ὑψωμαθεῖα)
4) Βασίλειος Νικήτας	ἐκ Καρπάθου
5) Γεώργιος Δρακωνάκης	ἐκ Κρήτης
6) Γεώργιος Παπαδάκης	ἐκ Κρήτης
7) Γεώργιος Καλόθετος	ἐξ Ἴμβρου
8) Γρηγόριος Χοῦρι	ἐκ Συρίας (Χάμα)
9) Δημήτριος Πινηρὸς	ἐξ Ἴμβρου
10) Ἰωάννης Παχιαδάκης	ἐκ Κρήτης
11) Κων)τῖνος Νταμπάνης	ἐξ Ἴμβρου
12) Παναγιώτης Διμέλης	ἐκ Ρόδου
13) Σέργιος Ἄβαδ	ἐκ Συρίας (Ἀντιόχεια)

Β΄. ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΤΑΞΙΣ Α΄.

1) Ἀθανάσιος Παπανικολάου	ἐξ Ἑλλάδος
2) Ἀναστάσιος Παραπίτης	ἐκ Σταμποὺλ (Χαλκηδόνος)
3) Ἀνδρέας Μητσίδης	ἐκ Κύπρου
4) Ἀντώνιος Ὀνισηφόρου	ἐκ Κύπρου
5) Διάκ. Ἀρίστ. Μαυράκης	ἐξ Ἀλεξανδρείας
6) Ἀρχιμήδης Μπερτόλης	ἐξ Ἰωαννουπόλεως Ν. Ἀφρ.
7) Δημήτριος Κασσιάρας	ἐξ Ἑλλάδος (Ἐλασσὼν)
8) Διάκ. Διον. Χ΄΄. Βασιλείου	ἐξ Ἀλεξανδρείας
9) Διάκ. Ἠλίας Χάτζ	ἐκ Βηρυττοῦ
10) Ἰγνάτιος Χ΄΄ Ἰγνατίου	ἐκ Μυτιλήνης
11) Διάκ. Ἱερόθεος Πετράκης	ἐξ Ἀλεξανδρουπόλεως
12) Κωνσταντῖνος Χαλκιᾶς	ἐκ Καρπάθου
13) Νικόλ. Χ΄΄. Ἀναγνώστου	ἐκ Μυτιλήνης
14) Σπυρίδων Κομιώτης	ἐξ Ἑλλάδος (Ἀθῆναι)
15) Διάκ. Τιμ. Κοντομέρκος	ἐξ Ἑλλάδος (Καρπενήσιον)
16) Φειδίας Καριόλεμος	ἐκ Κύπρου
17) Χρῆστος Χριστοφόρου	ἐκ Κύπρου

ΤΑΞΙΣ Β΄.

1) Ἀθανάσιος Μουρούκης	ἐκ Σταμποὺλ (Πέραν)
2) Ἰωάννης Ἀθανασιάδης	ἐκ Σταμποὺλ (Μακροχώριον)
3) Κυριάκος Παπάζογλου	ἐκ Σταμποὺλ (Ἅγ. Στέφανος)
4) Νικόλαος Πετροπέλλης	ἐξ Ἴμβρου
5) Παν. Χαβιαρόπουλος	ἐκ Σταμποὺλ (Γαλατᾶς)

ΤΑΞΙΣ Γ΄.

1) Εὐάγγελος Γαλάνης	ἐκ Σταμποὺλ (Βλάγκα)
2) Νικόλαος Κλαδόπουλος	ἐκ Σταμποὺλ (Χαλκηδὼν)

Ἀκροαταί

1) Ἀμπὰ Χάμπτε Μάριαμ	ἐξ Αἰθιοπίας
2) Ἀλεμαχέγου Μόγας	ἐξ Αἰθιοπίας
3) Γκάμπρε Σάδικ Δεγκέδου	ἐξ Αἰθιοπίας
4) Ἀμπάμπα Μικάελ	ἐξ Αἰθιοπίας
5) Τεσφάγε Ἀλέμου	ἐξ Αἰθιοπίας
6) Γεμάνε Γκάμπρε Μάριαμ	ἐξ Αἰθιοπίας
7) John Maitland Moore ;	ἐξ Ἀγγλίας
8) David Whitaker	ἐξ Ἀγγλίας

ΩΡΙΑΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Α΄ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

	ΤΑΞΕΙΣ			
	Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄
1) Δογματικὴ	3	3	3	—
2) Συμβολικὴ	—	—	2	2
3) Ἀπολογητικὴ	—	—	2	2
4) Ἱστορία τῶν Δογμάτων	—	—	—	2
5) Ἱστ. τῶν Θρησκευμάτων	—	—	2	—
6) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία				
7) Ἱστορία τῶν «Ὀρθοδόξων	3	3	2	—
Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ...	—	—	—	2
8) Πατρολογία	2	3	—	—
9) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Δ.	2	—	—	—
10) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κ. Δ.	2	—	—	—
11) Ἐξηγητικὴ Π. Δ.	1	1	1	1
12) Ἐξηγητικὴ Κ. Δ.	2	2	2	2
13) Ἑρμηνευτικὴ	1	—	—	—
14) Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία	—	1	—	—
15) Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία	1	—	—	—
16) Ἱερὰ Κριτικὴ	1	—	—	—
17) Κανονικὸν Δίκαιον	—	3	2	—
18) Ὁμιλητικὴ	2	—	—	—
19) Λειτουργικὴ	—	—	—	2
20) Ποιμαντικὴ	—	—	—	2
21) Κατηχητικὴ	—	—	—	2
22) Ἐγκυκλοπαιδεία Θεολογίας	2	—	—	—
23) Χριστιανικὴ Ἠθικὴ	—	—	2	2
24) Φιλοσοφικὴ Ἠθικὴ	—	3	—	—
25) Ἱστορία Φιλοσοφίας	3	3	—	—
26 Ἱστ. Χριστ. Τέχνης	—	—	2	—
Τὸ ὅλον :	25	22	20	19

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

	ΤΑΞΕΙΣ		
	Α΄	Β΄	Γ΄
1) Τουρκικὰ	3	5	6
2) Τ. Ἱστορία	2	2	3
3) Τ. Γεωγραφία	2	2	1
4) Κοινωνιολογία	—	—	2
5) Θρησκευτικὰ	2	2	2
6) Ἑλληνικὰ	9	9	7
7) Μαθηματικὰ	4	4	3
8) Φυσικὴ	2	2	2
9) Χημεία	2	1	1
10) Φυσιογνωστικὰ	2	1	1
11) Φιλοσοφικὰ	—	3	3
12) Ἱστορία τῆς Τέχνης	1	1	—
13) Λατινικὰ	2	1	1
14) Γαλλικὰ	4	3	3
15) Μουσικὴ	1	—	—
16) Στρατιωτικὸν Μάθημα	1	1	1
17) Γυμναστικὴ	1	1	1
	38	38	37

ΤΑ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗ ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΝΤΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ἐξοχώτατον Πρόεδρον Δημοκρατίας κ. Τζελὰλ Μπαγιάρ,

Εἰς Ἄγκυραν.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνάρξεως τῆς νέας Σχολικῆς περιόδου ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, συνῳδὰ τῷ ἐπικυρωθέντι νέῳ προγράμματι, εὐνοίᾳ καὶ ὑψηλῷ ἐνδιαφέροντι τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ὑποβάλλοντες εὐγνώμονα αἰσθήματα καὶ ἐγκαρδίους εὐχαριστίας δεόμεθα ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐτυχίας Ὑμῶν.

8.10.951 Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.

Ὑπέρτιμον Πατριάρχην Ἀθηναγόραν,

Εἰς Ἰσταμπούλ.

Ὁ Σεβαστὸς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συγκινηθεὶς ὡς ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης τηλεγραφήματος Ὑμῶν μοὶ ἀνέθετο ὅπως διαβιβάσω Ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας Αὐτοῦ.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Νουρουλλὰχ Ἰχσὰν Τολόν,

Ἐξοχώτατον Πρωθυπουργὸν Ἀδνὰν Μενδερές,

Εἰς Ἄγκυραν.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει σήμερον τῶν μαθημάτων τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ συνῳδὰ τῷ νέῳ κανονισμῷ, τῷ ἐπικυρωθέντι ὑψηλῇ εὐνοίᾳ τῆς ἧς προΐστασθε Κυβερνήσεως καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπιδειχθέντος μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἀπὸ μέρους ὑμῶν ὑποβάλλοντες βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην καὶ θερμὰς εὐχαριστίας δεόμεθα ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐτυχίας ὑμῶν.

8.10.951 Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.

Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν κ. Φουὰτ Κιοπρουλοῦ,

Εἰς Ἄγκυραν.

Σήμερον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου Σχολικοῦ ἔτους ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐκφράζοντες τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν διὰ τὸ ὑφ' ὑμῶν ἐπιδειχθὲν πολύτιμον ἐνδιαφέρον ἀναφορικῶς περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προσελθόντων καὶ μελλόντων ἵνα προσέλθωσι μαθητῶν ὑποβάλλομεν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν καὶ δεόμεθα ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐτυχίας ὑμῶν.

8.10.951 Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.

Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν Παιδείας κ. Τεβφὶκ Ἰλερῆ,

Εἰς Ἄγκυραν.

Σήμερον ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης συνῳδὰ τῷ τῇ ἀγαστῇ ἡμῶν προαιρέσει καὶ τῷ ὑμετέρῳ ἐνδιαφέροντι καταρτισθέντι νέῳ κανονισμῷ, ὑποβάλλοντες τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν, εὐχόμεθα ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐτυχίας τῆς ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

8.10.951 Πατριάρχης Ἀθηναγόρας

Ὑπέρτιμον Ἀθηναγόραν, Ρωμαῖον Πατριάρχην,

Εἰς Χάλκην—Ἰσταμπούλ.

Εὐχόμενος ὅπως ἡ ἀρχομένη νέα ἐκπαιδευτικὴ περίοδος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς καταστῇ ὠφέλιμος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν Χώραν ἡμῶν, ὑποβάλλω σέβη.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας
Τεβφὶκ Ἰλερῆ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΙΡΩΝ κ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΗΣ 1500ΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (451 — 1951)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς χίλια πεντακόσια ἀριθμοῦνται τὰ ετη ἀφ' ὅτου ἡ μεγάλη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκροτήθη εἰς τὴν Χαλκηδόνα, τὸ σημερινὸν Καδήκιοϊ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 451 ἵσταται ἀσάλευτος καὶ ὁλόφωτος καὶ ὁ πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς Φάρος, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἰσχυρότερα θεμέλια ἐτοποθέτησεν ἡ Δ΄. Οἰκουμ. Σύνοδος. Αἱ φωτιστικαὶ καὶ ζωογόνοι ἀκτῖνές του ἐξεπέμφθησαν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλας τὰς περιόδους τῆς μακραίωνος ζωῆς του. Ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ζαχαρίας εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ 879—880 ἐγκωμιάζων τὸν προεδρεύσαντα τῆς Συνόδου ἐκείνης Πατριάρχην Φώτιον καὶ ἐμβλέπων εἰς αὐτὸν τὴν δύναμιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ καθιδρύματος τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ εἶπεν : Ὁ Φώτιος «ὁλόκληρα ἔθνη εἰς τὴν ἀμώμητον ἡμῶν πίστιν τῶν Χριστιανῶν ἐπιστρέψαι παρεσκεύασε». 1) Μὲ τὰ λόγια αὐτὸ ἐξήγγειλε μίαν μεγάλην ἀλήθειαν· ὡδήγησεν ὁ Φάρος αὐτὸς πολλὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς, ἀπὸ τὸ ψεῦδος εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν, ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα εἰς τὸν πολιτισμόν.

---

1) Δαψιλεστάτη Συλλογὴ τῶν Συνόδων. Σπ. Μήλια Β. σ. 932. Ἡ παροῦσα μελέτη εἶναι ἕν κεφάλαιον τοῦ ὑπὸ παρασκευὴν ἔργου μου «Ἱστορία τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου» διαρρυθμισθὲν καὶ ἐπαυξηθὲν ἵνα προσαρμοσθῇ πρὸς τὸ γεγονὸς τῆς 1500ῆς ἐπετηρίδος τῆς Δ΄. Οἰκ. Συνόδου.

Τὰ ἀνωτέρω ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ εὐφυὴς καὶ πολυμαθὴς Βαλσαμών, περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, εχαρακτήριζεν ὡς ἑξῆς τὸν Οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον· «ὁ μέγας θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ περιβόητον τοῦτο πρᾶγμα καὶ ὄνομα». 2) Καὶ τὸ ἠθικὸν αὐτὸ μεγαλεῖον διετήρησε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας καὶ θὰ διατηρῇ πάντοτε. Εἰς μίαν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ 1313 γίνεται λόγος περὶ τῶν μεταβολῶν τὰς ὁποίας προκαλεῖ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος· «Ὁ δὲ χρόνος ἀεὶ τὸ ἑαυτοῦ ποιῶν ἐν τοῖς γε πλείστοις φθείρων τὰ ὄντα καὶ μεθιστάς!» 3) Μεταστάσεις καὶ ἀλλοιώσεις συνέβησαν καὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν βίον τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως. Αἱ ἀλλοιώσεις αὐταί, ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν χωρῶν τῆς ἀμέσου δικαιοδοσίας του, δὲν ἐμείωσαν τὸν πανορθόδοξον χαρακτῆρά του, δὲν ἠλάττωσαν τὸ κῦρός του ὡς μεγάλου θρησκευτικοῦ ἠθικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ διαχριστιανικοῦ παράγοντος.

Τὴν διαχριστιανικήν του ἀποστολὴν τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον διεκήρυττε καὶ μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, ὁπότε διὰ τῆς ἐγκυκλίου του τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1920 ἐκαλει ὅλας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σχηματισμὸν μιᾶς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ το παράδειγμα τῶν πολιτικῶν κοινωνιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον τότε συγκροτήσῃ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, τὴν ὁποίαν διεδέχθη ὁ σημερινὸς Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν· καὶ ἐκάλει τότε ὅλας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας «εἰς συγκρότησιν παγχριστιανικῶν συνεδρίων πρὸς ἐξέτασιν ζητημάτων κοινοῦ πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις ἐνδιαφέροντος·» Συνίστα τὴν «πρὸς ἀλλήλας τῶν Ἐκκλησιῶν συνάφειαν καὶ ἄλλως ὑπὲρ τοῦ ὅλου τῆς Ἐκκλησίας σώματος χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, ὅτι παντοῖοι κίνδυνοι οὐχὶ ἤδη ταύτης ἢ ἐκείνης τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τῇ ὁλότητι αὐτῶν ἐπαπειλοῦσιν, ὡς αὐταῖς ταῖς βάσεσι τῆς χριστιανικῆς πιστεως καὶ αὐτῇ τῇ συστάσει τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ κοινωνίας ἀντιφερόμενοι».

Νικόλαος ὁ Μυστικός, Πατριάρχης Κων)πόλεως (Αον 895—906 6) 911 —925) γράφων πρὸς τὸν τότε Μουσουλμάνον Ἀμίρην τῆς ἀραβοκρατουμένης Κρήτης ἀνέπτυσσε μίαν σκέψιν τοῦ ἱ. Φωτίου, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων σήμερον πρέπει νὰ ἐγκολπωθοῦν ὅλοι οἱ θρησκεύοντες λαοὶ πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν καὶ πρὸς παρακώλυσιν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀνθρώπων εἰς μίαν πονηρὰν καὶ τεχνηέντως μετημφιεσμένην ἀγριότητα. Κατὰ τὸν «πολὺν τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα» Φώτιον, ἔγραφεν ὁ μαθητής του Νικόλαος, παρὰ τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας («παρὰ τὸ τοῦ σεβάσματος διατείχισμα») ὅταν ὑπάρχουν κοινὰ στοιχεῖα εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους, καθὼς εἶναι τὰ προσόντα τῆς συνέσεως, τῆς σταθερότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἠμποροῦν νὰ συνεργάζωνται ὡς φίλοι» (Μὶγν Τόμ. 111, σ. 1. 36. Βλέπε ἐμὸν ἔργον «Πολέμοι, Κοινωνία..» σ 181—182). Πολὺ περισσότερον ἡ συνεργασία αὐτὴ συνιστᾶται μεταξὺ τῶν χριστιαν. Ἐκκλησιῶν, ἰδίᾳ σήμερον. «Διὰ νὰ ἀγωνισθῶμεν, πρὸ πολλοῦ ἔγραφον, διὰ νὰ ἀγωνισθῶμεν ἐπιτυχῶς ἐναντίον τῶν κολοσσιαίων δυνάμεων τῆς ἀπιστίας, τῆς ἀδιαφορίας, τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς καταστροφῆς, αἱ ὁποῖαι ὁρ-

θοῦνται κατέναντι τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, δὲν θὰ ἤρκουν ἡνωμέναι αἱ δυνάμεις ὅλων τῶν Χριστιαν. Ἐκκλησιῶν» ch) Η ἐμφάνισις δὲ τοῦ ἀπειλητικοῦ συγχρόνου κομμουνισμοῦ ἐδικαίωσε, νομίζω, τὰς τότε διατυπωθείσας σκέψεις μου. Εἰς τὸ πεδίον τῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας αὐτῆς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ὄχι μόνον ὑπέδειξε τὸν δρόμον, ἀλλὰ καὶ λαμβάνει τὴν πρωτοβουλίαν ὁσάκις ἐμφανίζεται ἡ κατάλληλος εὐκαιρία.

Κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἔγραφον διάφοροι καθολικοὶ ἱερεῖς ἄρθρα καὶ λαϊκοί, ὡς καὶ εἰς τὸν τότε «Χρόνον» τῶν Παρισίων, διὰ τῶν ὁποίων προεμάντευον τὸν τερματισμὸν (ἄδοξον κατ᾽ αὐτοὺς) τῆς ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Μεταξὺ ἄλλων ἐχαρακτηρίζετο τὸ πανορθόδοξον αὐτὸ Ἵδρυμα ὡς σκιὰ τῆς σκιᾶς (l' ombre de l' ombre).

Ἀλλὰ ἡ νομιζομένη αὐτὴ σκιὰ ἀποδεικνύεται δύναμις μεγάλη, παράγων ἀνεξάντλητος εἰς ἀπόδοσιν ἠθικῶν ἐνεργειῶν. Τὸ Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως διατηρεῖ πλήρεις τὰς ἀξίας του εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως. Καθ᾽ ἣν δὲ ἐποχὴν αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους συνεμάχησαν διὰ νὰ καταπολεμήσουν καὶ ἐξαφανίσουν ὅ,τι ὅσιον καὶ ἱερὸν καὶ πολύτιμον ἀπέκτησε κατόπιν πολλῶν κόπων καὶ θυσιῶν ἡ Ἀνθρωπότης, τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον προώρισται νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον πρὸς διάσωσιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν θησαυρῶν ἀπὸ τὴν ἐπαπειλουμένην καταστροφήν. Ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ στενότητας καὶ ἀπὸ ἀποκλειστικότητα καὶ ἀπὸ φανατισμόν, εἶναι πρόθυμον νὰ συνεργασθῇ ἐν ἁρμονίᾳ πρωτίστως μὲ τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ μὲ ὅλας τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας.

Ὅταν ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Ρουμανίας Μύρων Κριστέα ἐπεσκέφθη τὰ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον τὴν 23 Μαΐου 1927 ἀσπασθεὶς τὴν δεξιὰν τοῦ πλήρους ἡμερῶν Οἰκουμ. Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ΄. προσεφώνησεν αὐτὸν μὲ λόγια ὑπερεκχειλίζοντα ἀπὸ εὐλάβειαν καὶ ἐκάλεσε τὸ Πατριαρχεῖον ἡμῶν «Σεβάσμιον Κέντρον», ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξεπέμφθησαν αἱ ἀκτῖνες τῆς χριστιανικῆς πίστεως πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, φωτίσασαι καὶ ὁδηγήσασαι πρὸς τὸν ὑπέροχον πολιτισμὸν τοῦ Ἰησοῦ ἀπειραρίθμους λαούς». Αὐτὰ ἔπραξε καὶ σύμφωνα πρὸς τὸν προορισμόν της ἕτερα ἐξακολουθεῖ νὰ πράττῃ «ἡ Μήτηρ Μεγάλη Ἐκκλησία», καθὼς τὴν ἀπεκάλεσεν εἰς τὴν προσφώνησίν του ἐκείνην ὁ αὐτὸς Πατριάρ-

---

2) **Σύνταγμα Ρ. καὶ Ποτλῆ Δ΄. σ. 542.**

3) Acta Patriarchatus A. 69.

ch) «Pour lutter avec succès contre les puissances colossales de l' incrédulitè, de l' indifférence, de l' immoralité et de la destruction, qui se dressent en face des Eglises chrétiennes ce ne serait pas trop de forces réunies de toutes les Eglises chrétiennes».

χης τῆς Ρουμανίας. 4)

Ἐπὶ αἰῶνας οἱ παπισταὶ — ἐσχάτως ἤλλαξαν μερικοὶ γλῶσσαν, καθὼς ἀναφέρω εἰς τὸ σῶμα τῆς παρούσης πραγματείας — περιέλουον μὲ ὕβρεις καὶ σαρκασμοὺς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον. Καὶ ἂν ἀκόμη εἶχον κἄποιον δίκαιον, — πολὺ περισσότερον τώρα ὁπότε ἔχουν ἄδικον — θὰ τοὺς ἀπηύθυνον τὰ λόγια τοῦ σοφοῦ κληρικοῦ των Fénelon «il ne sufflit pas d' avoir raison; c' est la gâter, c' est la **déshonorer**, que de la soutenir d' une manière brusque et **hautaine**» (=δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν δίκαιον· τὸ δίκαιόν μας τὸ χαλνοῦμεν, τὸ ἀτιμάζομεν, ὅταν τὸ ὑποστηρίζωμεν μὲ τρόπον ἀπότομον καὶ ὑπεροπτικόν).

Θὰ μοι ἐπιτρέψουν ἐκ τῆς ἰδίας ἀφορμῆς ὁρμώμενος νὰ παραθέσω καὶ τὰ ἑξῆς λόγια τοῦ Ρουσώ·

«Les injures sont les raisons
de ceux gui ont tort».

(Αἱ ὕβρεις εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐχόντων ἄδικον).

Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, τὸν ὁποῖον τόσον ἐκτιμοῦν, καὶ δικαίως, οἱ παπισταὶ συνιστᾷ εἰς τὰ ἀπαραίτητα ἐν τῇ πίστει, ἑνότητα, εἰς τὰ ἀμφίβολα, ἐλευθερίαν καὶ εἰς ὅ λ α ἀ γ ά π η ν· **in necessariis unitas» in dubiis libertas, in omunibus charitas.**

Ἂν κανεὶς μελετήσῃ ἀπαθῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας θὰ πεισθῇ ὅτι αἱ διαιρέσεις καὶ αἱ αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα εἰς πολλὰς περιπτώσεις προῆλθον πολὺ περισσότερον ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγάπης καὶ χριστιανικῆς διαθέσεως παρὰ ἀπὸ διαφωνίας περὶ τὴν πίστιν ἢ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος γράφει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὴν προέλευσιν τῶν αἱρέσεων· «ὅταν πληθυνθῇ ἡ ἀνομία ψυγήσεται ἡ ἀγάπη· τοῦτο τὰς αἱρέσεις ἔτεκε πάσας. Ἐκ γὰρ τοῦ μὴ φιλεῖν τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτῶν, ἐφθόνουν εὐδοκιμοῦσιν, ἐκ δὲ τοῦ φθονεῖν ἐφιλάρχουν, ἐκ δὲ τοῦ φιλαρχεῖν αἱρέσεις ἔτεκον» (Β΄ ὁμιλ. Α΄ Τιμοθ Migne 62 στ. 509).

Οὐδεὶς πιστὸς καὶ ἐχέφρων Ὀρθόδοξος ἐπιθυμεῖ τὴν διάστασιν καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν ἀληθινῶν τοῦ Χριστοῦ ὀπαδῶν. Ὅλοι οἱ εἰς Αὐτὸν πιστεύοντες εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦν τὴν μείωσιν τῶν δογματικῶν καὶ κανονικῶν κωλυμάτων τὰ ὁποῖα ὁλονὲν ἀπομακρύνουν ἀπ' ἀλλήλων τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας.

---

4) Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου......» σ. 19. Καθὼς ἀναφέρει καὶ ὁ Emile Legrand αἱ παραδουνάβειοι Ἡγεμονίαι πολλάκις ὑπεστηρίχθησαν ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου καὶ ὑπέστησαν πολὺ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πνευματικὴν ἐξάρτησιν.» Οἱ ἐγχώριοι Ὀσποδάροι (κυρίως Μιχαὴλ ὁ Γενναῖος) κατὰ τὰς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην διενέξεις των προσέφευγον εἰς τὴν μεσολάβησιν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου». Καὶ ἡ προσφυγὴ αὐτὴ ἀπεδεικνύετο σωτήριος». **«Epistolaire grec», Paris 1888, P. VIII**

Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ Ἐκκλησίαι Χριστιανικαί, καθὼς ἡ τῶν Κοπτῶν καὶ πρὸ πάντων ἡ τῶν Ἀβησσυνῶν (Αἰθιόπων), μετὰ τῶν ὁποίων μία ἐπαφὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θὰ διασαφηνίσῃ πολλὰ σημεῖα τῆς δογματικῆς διδασκαλίας, θὰ ἄρῃ πολλὰς παρεξηγήσεις καὶ θὰ ἀποδείξῃ ἴσως ὅτι ἡ ἀπόστασις τῶν ἐν λόγῳ Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν εἶναι τόσον μεγάλη ὅσον συνήθως νομίζεται.

Τὸ Οἰκουμ, Πατριαρχεῖον ἔχει βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς μεγάλης διορθοδόξου καὶ διαχριστιανικῆς του ἀποστολῆς, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπεφόρτισεν ἡ Ἁγία τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Θὰ ἐργάζεται πάντοτε, παρ᾽ ὅλα τὰ μεγάλα προσκόμματα, τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν αἱ σύγχρονοι κοινωνικαὶ ζυμώσεις, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ υψηλοῦ καὶ πολυσχιδοῦς προορισμοῦ του, ἵνα ἔργῳ δικαιώνῃ ἐσαεὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα πατέρων τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου στηριχθείσας ἐπ᾽ αὐτοῦ προσδοκίας.

† Ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἔγραφον ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1951

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΙΡΩΝ κ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΣ

Αα ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΑΙ ΤΗΣ ΕΞΥΨΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Ἡ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀναντιρρήτως ἐδημιούργησε σταθμὸν μεγίστης ἱστορικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωῆς τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου. Κατὰ τὸν ἐπισημότερον τρόπον νόμῳ (jure) ἀπεκρυσταλλώθη μία κατάστασις, ἡ ὁποία ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα μακρᾶς σειρᾶς γεγονότων. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ 28ος κανὼν τῆς εἰρημένης συνόδου δὲν ἔγινε δεκτὸς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον μήτε τῆς Καθολικῆς μήτε τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτος. Ὡσαύτως ἐντελῶς ἀβάσιμος εἶναι καὶ ἡ γνώμη, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν, ἡ εἰς τὴν δευτέραν σειρὰν, μετὰ τὸν Ρώμης, ἀνύψωσις τοῦ Βυζαντίου ὑφίστατο οὐχὶ (jure) ἀλλὰ facto (ἔργῳ) * καὶ μετὰ τὴν Δ΄. Οἰκουμ. Σύνοδον.

Τοιαῦται συνθῆκαι ἐδημιουργήθησαν διὰ τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον — συνθῆκαι ὄχι μόνον πολιτικῆς καὶ ἱστορικῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ ἀμέσου (Ἀποστόλου Ἀνδρέου) καὶ ἐμμέσου (= τοῦ ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐνεργεί-

* Fr. Heiler «Urkirche und Ostkirche» 1937 Μόναχον σ. 155, Ὁ Γερμανὸς οὗτος φρονεῖ ὅτι ἐπειδὴ ὁ Πάπας ἠρνήθη νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν 28ον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω θὰ γίνῃ λόγος, δὲν συμπεριελήφθη ὁ κανὼν αὐτὸς εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον οὔτε τῆς Ἀνατολικῆς οὔτε τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.» Ὁ Πατριάρχης Φώτιος, γράφει ὁ ρηθεὶς Γερμανός, στηριχθεὶς εἰς τὸν κανόνα αὐτὸν ἐδικαιολόγησε τὴν ἐπέκτασιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς του δικαιοδοσίας. Κατὰ τὸν ἴδιον Γερμανόν, ἡ ἐξύψωσις τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου εὗρε τὴν ἐπίσημον ἐκδήλωσίν της εἰς τὸν τίτλον «Οἰκουμενικός». Πῶς ὁ Φώτιος ἐχρησιμοποίησε κανόνα δι' ἓν τόσον σοβαρὸν ζήτημα, χωρὶς νὰ ἀποτελῇ οὗτος διάταξιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος Ἱεράρχης ; Τὸ ἀστήρικτον τῆς γνώμης τοῦ Heiler θὰ καταδειχθῇ καὶ περαιτέρω ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς παρούσης μελέτης.

ας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου εἰς πλείστους βαρβάρους λαούς) ἀποστολικότητος — ὥστε ἡ δικαιοδοσία του ἐνωρὶς ἐξῆλθε καὶ ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ἐπεξετάθη εἰς χώρας καὶ ἔθνη, εἰς τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, διέδωκε τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν φῶς τοῦ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ. Καὶ τὰ ἔθνη αὐτὰ ἀντεπροσώπευον ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εὑρισκομένων εἰς κατάστασιν ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐκτὸς τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ἀπεδείχθη πάντοτε «δύναμις Θεοῦ εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι (Ρωμ. α, 16), ἀπεκόμιζεν εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀχώριστον ἀπὸ τὸν λαμπρὸν ἑλληνικὸν καὶ ἑλληνιστικὸν πολιτισμόν.

Ὁ γνωστος W. Ramsay στηριζόμενος εἰς διαφόρους ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς, ἀπέδειξεν ὅτι, εις την Λυκαονίαν π.δ.χ. καὶ τὴν Ἰσαυρίαν, χριστιανισμὸς καὶ ἑλληνικὴ γλῶσσα προώδευον συγχρόνως». δω)

Ἡ διάδοσις δὲ τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν ὁποίαν ἐπὶ αἰῶνας ἐπραγματοποίει τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον, ἀποτελεῖ τίτλον ὄχι μικρότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁποίους ἐπικαλεῖται (ἄμεσον ἀποστολικότητα) ἡ Ρωμαιο—καθολικὴ Ἐκκλησία διὰ νὰ στηρίξῃ οὐχὶ ἁπλῶς τιμητικοῦ πρωτείου οἰκοδόμημα, ἀλλὰ πραγματικῆς παγκοσμίου ἐκκλησιαστικῆς κυριαρχίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰ. Χρυσόστομος αποκαλεῖ «κορυφαῖον καὶ πρωτοστάτην» («ἐκεῖ Παῦλον ὀψόμεθα μετὰ Πέτρου καὶ τοῦ τῶν ἁγίων χοροῦ κορυφαῖον ὄντα καὶ πρωτοστάτην γδ) ἔγραψε τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν του, ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ρώμην «διετίαν ὅλην κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Πράξ. κη, 30—31. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λοιπὸν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τὴν Ρώμην καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεγαλουπόλεως ἐκείνης. Ὁ ἴδιος ὅμως Ἀπόστολος ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ἵδρυσε καὶ ἐκεῖ Ἐκκλησίας, εἰς τὴν Ἔφεσον, π.δ.χ. εἰς το Ἰκόνιον, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν Κόρινθον, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Διατὶ αἱ πόλεις ἐκεῖναι — εἰς μερικὰς δὲ ἀπὸ αὐτὰς ἔστειλε καὶ ἐπιστολὰς — δὲν ἀπέκτησαν, ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἐνωρὶς κατέλαβεν «ἡ αἰωνία πόλις;». Ἰσχύουν καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τὰ λόγια τοῦ Πάπα Λέοντος Α΄., τὰ ὁποῖα ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἐν Κων)πόλει διὰ νὰ ἐπικρίνῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ 28ου κανόνος τῆς 4ης Οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ἐν γένει τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν παρεχώρησαν εἰς τὸν θρόνον Κων)πόλεως ἡ δευτέρα καὶ ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ἄλλαι ἀργότερον ; «Alia tamen ratio est rerum saecularum, alia divinarum» (ἄλλη τῶν κοσμικῶν καὶ ἄλλη ἡ τῶν θείων πραγμάτων) P. L. στ. 925 Helefe — Leclerq, μν ἔργ. Bb. 819). Ἀναντιρρήτως λοιπὸν δὲν ἦτο μόνον ἡ ratio rerum divinarum — καὶ ἐκείνη ὅπως τὴν ἐξηγεῖ ὁ παπισμὸς — ἀλλὰ καὶ ἄλλης φύσεως αἴτια ratio rerum saecularum, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ ἡ Ρώμη ἐξέχουσαν θέσιν, ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, εἰς τὴν Δύσιν κυρίως. Τὰ αἴτια δὲ αὐτὰ εἶναι σχεδὸν καθ' ὅλα ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκτὸς ἄλλων διαφόρου φύσεως — ἐδημιούργησαν καὶ τὸ πρωτεῖον τῆς Ἐκκλησίας Κων)πολεως καὶ τὰ ὁποῖα εἶχον ὑπ' ὄψιν οἱ πατέρες τῆς Βας καὶ τῆς

δω) Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ G. Every εἰς τὸ ἔργον του «The Byzantine Patriarchate» Λονδῖνον 1947 σ. 47.

γδ) λγ΄. ὁμιλία πρὸς Ρωμ. Ἔκδ. Ὀξονίου Α. σ. 490.

Δης Οἰκουμ. συνόδου. Καὶ δὲν τὰ ἐξηγεῖ αὐτὰ αὐτὸς ὁ προμνημονευθεὶς Χρυσόστομος ὅταν, ἑρμηνεύων τὴν φράσιν τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς «ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ», γράφη «πᾶσα ἐξ ἐκείνου· καὶ οὐδὲν ἀπεικὸς» οὐ γὰρ ἄσημος ἡ πόλις ἦν, (δὲν λέγει διὰ λόγους ἐκκλησιαστικοὺς) ἀλλ' ὥσπερ ἐπί τινος κορυφῆς κειμένη διὰ πάντα κατάδηλος ἦν»; (Ἔκδ. Ὀξον. Α΄. σ. 18). Καὶ ὁ Νεῖλος Δοξαπατρῆς — περὶ τὰ μέσα τοῦ 12ου αἰῶνος — ὁρμώμενος ἀπὸ τὸ αἰτιολογικὸν τοῦ 28ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, γνωματεύει ὅτι τὰ τιμητικὰ πρεσβεῖα τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης δὲν προῆλθον ἀπὸ τὸν Ἅγιον Πέτρον, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν «Ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ὁ κανὼν οὗτός φησι, τῆς ἁγίας συνόδου (ὁ 28ος), διὰ τὸ εἶναι τὴν Ρώμην βασιλεύουσαν.» α)

Εὐτυχῶς σήμερον ἐνεφανίσθησαν Ρωμαιο—καθολικοὶ Θεολόγοι ἔχοντες τοιαύτην περὶ Ἐκκλησίας ἔννοιαν, ὥστε ἡ πολυθρύλητος ἀποστολικὴ διαδοχὴ τοῦ Πάπα (διαδόχου τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, τοῦ μόνου Κυβερνήτου, κατὰ τὸν παπισμὸν, τῆς Ἐκκλησίας) ἢ ὁ παπισμὸς δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀποτελέσουν οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ἐννοίας αὐτῆς ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως. ζῳ)

Ἡ τετάρτη δὲ Οἰκουμ. σύνοδος, ἔχουσα ἐνώπιόν της σειρὰν συνεχῆ πραγματικοτήτων, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησαν οἱ προσημειωθέντες λόγοι, ὡς καὶ ἄλλα διαφόρου φύσεως αἴτια, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, προέβη εἰς τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς θέσεως καὶ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Αϐ. ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ 4ης ΟΙΚ. ΣΥΝΟΔΟΥ. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΑΥΤΗΣ (8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 451

Τὴν τετάρτην Οἰκουμ. σύνοδον προεκάλεσαν ὡρισμένα αἴτια. Ἄλλωστε αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼν τῆς συγκλήσεως ὅλων τῶν συνόδων γενικῶν καὶ τοπικῶν. Δὲν συνεκαλοῦντο μὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς συστηματοποιήσεως καὶ κωδικοποιήσεως τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως καὶ τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἐμφάνισις ὡρισμένων ἀτόμων κληρικῶν ἰδίως, μὲ τάσεις αἱρετικὰς ἢ σχισματικάς, ἐδίδεν ἀφορμὴν πρὸς συγκρότησιν συνόδων.

Αἱ περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ συζητήσεις, αἱ λεγόμεναι Χριστολογικαὶ ἔριδες, δὲν ἔληξαν μὲ τὴν καταδίκην τοῦ Νεστορίου. Οὗτος ἐχώριζε τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἀπεκλείετο ἡ ἑνότης τοῦ Θεανδρικοῦ προσώπου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀπέκρουε τὸν ὅρον «Θεοτόκος» διὰ τὴν Ἀειπαρθένον. Υἱοθέτησε τὸν ὅρον «Χριστοτόκος». Ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχὴς προσέδωκαν τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν εἰς τὸ δογματικὸν αὐτὸ ζήτημα. Ἐτονίζετο πολὺ ἡ θεία φύσις ἐν τῷ Χριστῷ, ἡ ὁποία, ὡς ἰσχυροτέρα, παρουσιάζεται, σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν τῶν προαναφερθέντων ἱεραρχῶν, ἀπορροφήσασα τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ἀσθενεστέραν φύσιν, δ.λ.δ. τὴν ἀνθρωπίνην. Ἐντεῦθεν προέκυψεν ὁ περιλάλητος Μονοφυσιτισμὸς ὁ μέχρι τῆς σήμερον ἀριθμῶν πολλοὺς ὀπαδούς.

«Ἡ δὲ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος, γράφει ὁ πολὺς Φώτιος, τὸν ἐν βασιλεῦσιν εὐσεβέστατον Μαρκιανὸν συμπαρόντα καὶ συμπνέοντα ἔχουσα, τῶν ἀληθινῶν μὲν δογμάτων ἀκροατήριον ἀφιέρου τὴν Χαλκηδόνα, πόλιν Βιθυνίας οὐ-

---

α) Migne Ε. Π. τόμ. 132 στ. 1100.

ζῳ) C. Fechs «Das mysterium der heiligen Kirche» 1934, σ. 155.

σαν ἐπίσημον... τὸ ὀρθὸν καὶ ἀπαράτρωτον τῆς Ὀρθοδοξίας φρόνημα ἔτι μᾶλλον ταῖς γραφικαῖς τε καὶ πατρικαῖς μαρτυρίαις ἀνεκηρύχθη καὶ διέλαμψεν· ἕνα τὸν Χριστόν, ἤτοι μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, καὶ δύο τὰς φύσεις, θεότητά τε καὶ ἀνθρωπότητα, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐνθεωρουμένας» (Ρ. Ποτλῆ, Α. σ. 380 —381).

Ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κων)πόλεως τότε εὑρίσκετο ὁ Πατριάρχης Φλαβιανός, ὁ ὁποῖος, πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἀναφυείσης αἱρέσεως, συνεκάλεσε τὸν Νοέμβριον τοῦ 448 σύνοδον εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Αἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου αὐτῆς ἐστάλησαν καὶ πρὸς τὸν Πάπαν 21 Μαΐου 449, δὲν εὗρον δὲ ἀντίρρησιν καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β΄. Ἡ σύνοδος κατεδίκασε τὸν Εὐτυχῆ. Τὰ πράγματα ὅμως ταχέως ἔλαβον ἄλλην τροπήν. Ὁ Εὐτυχὴς εἶχεν ὑποστηρικτὴν τὸν παντοδύναμον Χρυσάφιον, πρωθυπουργὸν τοῦ Θεοδοσίου Β΄. Κατώρθωσε δὲ ἐπιτηδείως καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐπωφεληθῇ καὶ ἀπὸ τὴν ἐχθρότητα τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου. Ἔκαμεν ἔκκλησιν πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης καὶπρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Διόσκορον. Ἡ ἀνάμιξις τοῦΠάπα— συγκαλέσαντος καὶ σύνοδον εἰς τὴν Ἰταλίαν — ἔφερεν εἰς φῶς τὴν δογματικήν του ἐπιστολὴν σταλεῖσαν πρὸς τὸν Φλαβιανόν. (Epistula dogmatica) * Τὸ περιεχόμενον αὐτῆς καθώριζε τὴν σχέσιν τῶν δύο φύσεων (Salva igitur proprietate utriusque naturae et substantiae et in unam coente personam σωζομένης τοίνυν τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον συνιούσης»· καὶ ἀλλαχοῦ» «propter hanc ergo unitatem personae in utraque natura intelligendam» Διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου τὴν ἕνωσιν, τὴν ἑκατέρᾳ τῇ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν»Μάνσι Ε΄ στ. 1271-1272, 1279-1280).

Πρὶν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πάπα εἰς τὸν πρὸς ὅρόν της συνεκλήθη ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος (Μαρτίου τοῦ 449, ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη 13 Ἰουνίου τοῦ ἰδίου ἔτους). Εἰς τὴν σύνοδον παρέστησαν ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος, προήδρευσε δὲ κατ' ἀπαίτησιν τοῦ βασιλέως ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος.

Εἶναι γνωστὴ ἡ τύχη τόσον τῆς συνόδου αὐτῆς ὅσον καὶ τοῦ ταλαιπώρου Φλαβιανοῦ. Ὁ τὰ πάντα κατὰ βούλησιν διευθύνων τότε Διόσκορος κατεδίκασε τὸν Φλαβιανὸν ὡς αἱρετικόν. Αἱ συζητήσεις διεξήγοντο καὶ αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο ἐν μέσῳ ὡπλισμένων στρατιωτῶν καὶ φανατικῶν μοναχῶν. Ἡ τρομοκρατία αὐτὴ ἔλαβε τοιαύτας διαστάσεις, ὥστε ὁ ἀτυχὴς Φλαβιανὸς διαμαρτυρόμενος καὶ μὴ εἰσακουόμενος, διωκόμενος δὲ ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ ἄσυλον κάτω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τοῦ ναοῦ, ὅπου εἶχε συνέλθῃ ἡ ληστρικὴ ἐκείνη σύνοδος. Ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν παραβολάνων ἐσύρθη καὶ ὡδηγήθη ἔξω ἀπὸ τὸν ναόν. Καθῃρημένος ἐστάλη εἰς τὴν ἐξορίαν ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Ὁ Διόσκορος ἀπαλλαγείς, μὲ τὸν περιγραφέντα τρόπον, ἀπὸ τὸν Φλαβιανόν, διώρισεν ἀντικαταστάτην εἰς τὸν θρόνον Κων)πόλεως τὸν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἀποκρισάριόν του Ἀνατόλιον. Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐνερ-

---

* Kirchen —Lexicon, Friburg Herder, τόμ. III στ. 35—36 — Realencyklopadie für dir protestentische Theologie und Kirche τόμ. IV σ. 408—417. Ἡ παραπομπὴ ἐσφαλμένη (τυπογραφ. λάθος πάντως) εἰς τὴν Realencyklopadie ὄχι ν. 1365 ἀλλὰ ν 1266. Ἡ ἐπιστολὴ ἐπιγράφεται. «Leo episcopus» delectissimo fatri Flaviano Constantinopolitanoepiscopo...» ἡ ἀρχὴ ἀναγνόντες τὰ γράμματα τῆς ἀγάπης τῆς σῆς».

γῶν ἀντικανονικῶς («παρὰ τὸ τοῖς κανόσι δοκοῦν·» ὁ Διόσκορος, εἰς ἑαυτὸν ἐπέτρεψε τὴν χειροτονίαν τῆς κατὰ Κων)πολιν ἐπισκοπῆς καὶ «προχειρίζεται εἰς τὴν αὐτῆς προεδρίαν Ἀνατόλιόν τινα, τὸν τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας τὰς ἀποκρίσεις ἐν Κων)πόλει ποιούμενον, ἔχων παρευθὺς καὶ Εὐτυχῆ συλλειτουργοῦντα» (Ἐκκλ. Ἱστ. βιβλίον 9ον Μὶγν 86)1 σ. 217).

Ἐκτὸς τοῦ Φλαβιανοῦ τὸ παράνομον ἐκεῖνο τῆς Ἐφέσου συνέδριον κατεδίκασε καὶ καθῄρεσε τὸν Ἴβαν, ἐπίσκοπον τῆς Ἐδέσσης, καθὼς καὶ τὸν γνωστὸν ἱστορικὸν Θεοδώρητον καὶ ἄλλους. 1) Ὁ θρίαμβος τοῦ Διοσκόρου, ὡς νίκη ὄχι μόνον τῶν αἱρετικῶν του δοξασιῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ θρόνου Κων)πόλεως, 2) τὸν ὁποῖον ἡ Β΄ Οἰκ. Σύνοδος (καν. 3ος) ἔταξε νὰ προηγῆται τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ.

Ὁ θάνατος τοῦ Θεοδοσίου Β΄ ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἀφοῦ μάλιστα τὸν θάνατον ἐκείνου ἐπηκολούθησεν ὁ φόνος τοῦ πρωθυπουργοῦ του, τοῦ πανισχύρου Χρυσαφίου, θερμοῦ προστάτου, ὡς ἐσημειώθη, τῶν Μονοφυσιτῶν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς ἀνελθὼν εἰς τὸν Βυζαντινὸν θρόνον τὴν 24 Αὐγούστου τοῦ 450 καὶ εὑρεθεὶς πρὸ μιᾶς ἀνωμάλου ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ ληστρικὴ σύνοδος (παρασυναγωγὴ τοῦ ἔτους 449) καὶ γενικώτερον αἱ εἰς ὀξὺ σημεῖον φθάσασαι μονοφυσιτικαὶ ἔριδες, ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς τὴν σύγκλησιν ὁμαλῆς Οἰκουμ. συνόδου πρὸς κατάπαυσιν τοῦ θρησκευτικοῦ σάλου, δημιουργοῦντος τότε, ὡς γνωστὸν, καὶ πολιτικὴν ἀναστάτωσιν. Ὁ Πάπας Λέων ὁ Αος γράφων πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἐζήτει ἀναβολὴν τῆς συγκλήσεως τῆς Οἰκουμ. συνόδου εἰς εὐθετώτερον χρόνον. Ὡς αἰτίαν τῆς ζητουμένης ἀναβολῆς προέβαλε τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Ἀττίλα προξενούσας ἀναστάτωσιν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Δύσεως καὶ καθιστώσας ἀναγκαίαν τὴν παραμονὴν τῶν ἐπισκόπων κοντὰ εἰς τὰ ποίμνιά των.

Σχεδὸν καθ' ὅν χρόνον ἀπέστελλεν ὁ Πάπας τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ὁ Αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς ἐκάλει τοὺς ἐπισκόπους — δι' ἐπιστολῆς ἰδιαιτέρας πρὸς τὸν Κων)πόλεως Ἀνατόλιον καὶ γενικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους— εἰς σύνοδον, ἡ ὁποία θὰ συνεκροτεῖτο τὴν 1ην Σεπτεμβρίου «ἐν τῇ Νικαέων πόλει τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας». Ἡ ἐπιστολὴ τῆς προσκλήσεως, φέρουσα χρονολογίαν 17 Μαΐου 451, ἐστέλλετο ἐν ὀνόματι τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ τοῦ συνάρχοντός του Βαλλεντινιανοῦ Γ΄. (425—455). Ὁ Πάπας Λέων ἐκτιμήσας τοὺς λόγους τοῦ Αὐτοκράτορος ἀπέστειλεν ἄλλην ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν (26 Ἰουνίου 451) διὰ τῆς ὁποίας διώ-

1) Mansi VI στ. 828, 909. Ὁ Σελευκείας Βασίλειος εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ὡμίλησε περὶ τῆς «βίας καὶ ἀνάγκης», τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν ὁ Διόσκορος «διὰ στρατιωτῶν μετὰ ὅπλων καὶ τῶν μοναζόντων».

2) Ὁ Ch. Diehl διὰ τὴν δην Οἰκ. Σύνοδον γράφει· «ἐσημείωσε τὴν κατερείπωσιν τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ὀνείρου (τὸ νὰ κυριαρχῇ δ.λ.δ. ὁ Ἀλεξανδρείας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας) καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ὡς κύριος διηύθυνε τὴν Σύνοδον καὶ εγκαθίδρυσεν εἴπερ ποτε ἰσχυρότερον τὴν ἐπὶ τῆς Ἀνατ. Ἐκκλησίας ἐξουσίαν του. «Histoire de l' Empire Byzantin» σ. 12. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου δὲν ἀποδεικνύει ὀρθὸν τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς ὡς ἄνω γνώμης τοῦ Diehl· ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον σημεῖον, αὐτὸ ἀνεφέρεται εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος. Τὸ θέμα αὐτὸ διὰ μακρῶν ἀναπτύσσω εἰς τὸ προσεχῶς ἐκδοθησόμενον ἔργον μου «Ἱστορία τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου».

ρίζε τούς Τοποτηρητάς του· οὗτοι ἦσαν δύο ἐπίσκοποι, Πασχασῖνος (ἀρχηγός), καί Λουκέντιος καί δύο πρεσβύτεροι, Βονιφάτιος καί Βασίλειος. Ὁ Κώου Ἰουλιανός — ὑπαγομένης τότε τῆς ἐπαρχίας Κώου ὑπό τήν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα— παρευρέθη μέν εἰς τήν σύνοδον ὑπέγραψεν ὅμως οὐχί μετά τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Πάπα, ἀλλά εἰς τήν σειράν τῶν ἐπισκόπων. οε) Εἶχον συναθροισθῆ πεντακόσιοι περίπου ἐπίσκοποι εἰς τήν Νίκαιαν. Πρίν ὅμως φθάσουν οἱ λεγάτοι τοῦ Πάπα, ὁ Αὐτοκράτωρ ἕνεκα λόγων στρατιωτικῆς φύσεως — ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων— καί ἐπιθυμῶν νά εὑρίσκεται ὁ τόπος τῆς συνελεύσεως τῶν ἐπισκόπων πλησίον τῆς πρωτευούσης, μετέφερε τήν σύνοδον εἰς τήν Χαλκηδόνα. Αἱ ἐργασίαι τῆς συνόδου ἤρχισαν ἐπί παρουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος καί τῶν βασιλικῶν ἀρχόντων. Ἡ σύνοδος συνεδρίαζεν «ἔμπροσθεν τῶν καγκέλλων» τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου τοῦ ναοῦ τῆς πανευφήμου Εὐφημίας. Κατ' αὐτήν ὁ θειότατος καί εὐλαβέστατος ἡμῶν δεσπότης Μαρκιανός... τήν δύναμιν τῆς προτεταγμένης προσφωνήσεως καί ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ προσεφώνησεν οὕτως·» (Λατινιστί δ.λ.δ. καί Ἑλληνιστί· ἡ συζήτησις, τά πρακτικά ὅλα εἰς τήν ἑλληνικήν κατεχωρίζοντο· βλέπε στ΄. πρᾶξιν· «Πασχασῖνος ἐπέχων τοῦ τόπου... τοῖς ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ἀναγνωσθεῖσι ὑπέγραψα» Μάνσι 5, 424—425. Σπ. Μήλια. Δαψιλεστάτη... Β΄. 156—175.

Οἱ περί τόν Διόσκορον ἤδη εἰς Νίκαιαν εὑρισκόμενοι,καίτοι ἐκεῖ ἔλαβον χώραν μόνον προκαταρκτικαί συζητήσεις, ἐσπευσμένως προέβησαν εἰς τόν ἀφορισμόν τοῦ Πάπα Λέοντος.

Εἰς τήν Χαλκηδόνα, ὅπως ἐσημειώθη, ἤρχισαν αἱ κυρίως ἐργασίαι τῆς Συνόδου ὑπό τήν προεδρείαν τῶν παπικῶν ἀπεσταλμένων. Τεθέντος ὑπό κατηγορίαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου ἐδέησε νά ἀναγνωσθοῦν αἱ πράξεις τῆς Συνόδου τῆς συνελθούσης ἐν Κων)πόλει τό 448 ὑπό τήν προεδρείαν τοῦ Κων)πόλεως Φλαβιανοῦ πρός ἐκδίκασιν τοῦ Εὐτυχοῦς, καθώς καί αἱ τῆς ληστρικῆς Συνόδου τῆς ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθείσης τό 449. (Ephesium non judicium, sed latrocinium —γαλλιστί brigandage d' Ephèse P. L. τόμ. LIV στ. 823, 832. Quoniam igitur concilium episcoporum quod in Ephesina civitate propter Flavianum fieri jussistis et ipsum laedit fidem, et omnes sanciat Ecclesias ἐπεί οὖν τό συνέδριον τῶν Ἐπισκόπων, ὅπερ γενέσθαι προσετάξατε ἐν τῇ Ἐφεσίων πόλει διά Φλαβιανόν, αὐτήν τε καταβλάπτει τήν πίστιν καί πάσας τραυματίζει τάς Ἐκκλησίας». Ἐν στίχοις 833—4» ἡ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος... καί αὐτῆς τῆς πίστεως πρός ὄλεθρον καί ἀνατροπήν τοῖς Χριστιανοῖς προεχώρησε... quod nimis dolendum est, etiam in ipsius fidei qua Christiani sumus excidia processerunt».)

Προήδρευσαν τῆς Συνόδου, ὡς ἐσημειώθη, ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα, δύο ἐπίσκοποι καί δύο πρεσβύτεροι.3) Ἀπό μέρους τῆς πολιτείας ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Αὐτοκρατόρων παρέστησαν εἰς τήν Σύνοδον ἕξ ἄρχοντες καί δώδεκα συγκλητικοί. Ὁ ἀριθμός τῶν παρόντων εἰς αὐτήν ἐπισκόπων ἀνῆλθεν ἐν τέλει εἰς ἑξακοσίους τριάκοντα.

Ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἀνεγνώρισε τό κῦρος τῶν ἀποφάσεων

---

3) Ὁ εἷς πρεσβύτερος δέν ἠμπόρεσε νά λάβῃ μέρος εἰς τήν Σύνοδον λόγῳ ἀσθενείας ἤ ἴσως θανάτου.

οε) Περί αὐτοῦ εἰς τά πρακτικά σημειώνεται «τόν τόπον ἐπέχων» τοῦ Πάπα.

τῆς Συνόδου τῆς 8ης Νοεμβρίου τοῦ 448, συνελθούσης ἐν Κων)πόλει. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κύρους τῆς Συνόδου ἐκείνης ἦτο ἡ ἐπικύρωσις τῆς καθαιρέσεως καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ μονοφυσίτου Εὐτυχοῦς καὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Διοσκόρου. Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Αὐτοκράτορος ἐξωρίσθησαν καὶ οἱ δύο. Κατὰ τὸ ἔτος 454 ἀπέθανεν ὁ Διόσκορος εἰς τὰς Γάγγρας τῆς Παφλαγονίας. Οἱ ὑπὸ τῆς λῃστρικῆς Συνόδου καθαιρεθέντες Ἴβας καὶ Θεοδώρητος ἠθωώθησαν καὶ ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰς θέσεις των.

Ἡ διδασκαλία ἡ ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις — τὰς σχέσεις αὐτῶν καὶ τὴν μετὰ τὴν ἀσύγχυτον αὐτῶν ἕνωσιν ὕπαρξιν ἑνὸς προσώπου, τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ — ἀνεπτύχθη καὶ διετυπώθη ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμ. Συνόδου, συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν τῆς σχετικῆς πρὸς τὸ ὡς ἄνω θέμα διδασκαλίας τοῦ Ἱεροῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δογματικῆς ἐπιστολῆς τὴν ὁποίαν εἶχε στείλη Λέων ὁ Α΄. (Πάπας) πρὸς τὸν Κων)πόλεως Φλαβιανόν. Εἰς τὴν πέμπτην πρᾶξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Συνόδου οἱ Πατέρες ὁμολογοῦν ὅτι ἡ epistula dogmatica τοῦ Λέοντος εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰ Ὀρθόδοξα δόγματα («ἐπιστολὴν γραφεῖσαν, ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Εὐτυχοῦς κακονοίας, ἅτε δὴ τῇ τοῦ μεγάλου Πέτρου ὁμολογίᾳ συμβαίνουσαν καὶ κοινὴν στήλην ὑπάρχουσαν κατὰ τῶν κακοδοξούντων...». δε)

Αγ. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥΣ

Ὅσοι διὰ τὸν α ἢ β λόγον δὲν ἀπεδέχθησαν τὰ εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν δογματισθέντα σχετικῶς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἑνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, ἐξέλαβον αὐτὰ ὡς διδασκαλίαν νεστοριανίζουσαν. Ἐθεωρήθη ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος «ὡς κυρώσασα τὸ Νεστορίου δόγμα». 4)

Οἱ ἀποσπασθέντες τότε ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Μονοφυσῖται, Σύροι, Κόπται καὶ οἱ ὑπὸ τῶν γειτόνων των παρασυρθέντες Ἀβησσυνοὶ (ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας) καθὼς καὶ οἱ Ἀρμένιοι, ἀπετέλεσαν ἕνα χωριστὸν κόσμον ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς καὶ κατόπιν καὶ ἐθνικῆς * Ἀφῆκαν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν — ἐπικρατοῦσαν εἰς τὰς πόλεις — ὡς γλῶσσαν λατρείας. Ἐθρυμματίσθη ἡ Ὀρθοδοξία καὶ εἰς τὸν θρυμματισμὸν αὐτὸν ὄχι ὀλίγον συνετέλεσεν ὁρμαθὸς ὁλόκληρος παρεξηγήσεων καὶ ἐσφαλμένων ἀντιλήψεων αἱ ὁποῖαι ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ ἔδαφος τῶν διαφόρων δογματικῶν ὅρων καὶ ἐκφράσεων. Δὲν εἶνε ἱστορικῶς καθ' ὁλοκληρίαν ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Σύροι, ὀπαδοὶ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, ηὐνόησαν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας.

Ὁ Ἄγγλος Butler στηριζόμενος εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Νικίου Ἰωάννου ἀπέδειξεν, ὅτι εἶναι ἀστήρικτος ἡ ἐπὶ αἰῶνας ἐπικρατήσασα γνώμη, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ Μονοφυσῖται διηυκόλυναν τὴν ἀραβικὴν κατάκτησιν. Κατὰ τὸν εἰρημένον Ἄγγλον μᾶλλον ὁ Ὀρθόδοξος (Μελχίτης) Πατριάρχης τῆς Ἀλε-

---

δε) Mansi V, 1368.

4) Migne Ε. Π. 65 σ. 149.

* A. A. Vasiliev «Histoire de l' empire Byzantin» Α. σ. 135.

ξανδρείας Κύρος συνεννοήθη καὶ διεπραγματεύθη μὲ τοὺς Ἄραβας (Arab conguest of Egypt» Λονδῖνον 1900).

Τοῦ Νικίου Ἰωάννου ἡ ἔκθεσις μετεφράσθη εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Notices et Extraits des manuscrits de ;la Bibliothegue nationale. XXIV σ. 562 — 563 κ. ἄ. Ὁ Νικίου μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει καὶ τὰ ἀκόλουθα· «βλέποντες τὴν ἐξασθένησιν τῶν Ρωμαίων (= Βυζαντινῶν) καὶ τὴν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἡράκλειον ἐχθρότητα τῶν κατοίκων προκληθεῖσαν ἐκ τοῦ διωγμοῦ τὸν ὁποῖον ἤγειρε καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου θρησκείας.. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς (Φαϊχοὺμ) ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους καὶ ἐπλήρωναν εἰς αὐτοὺς φόρους καὶ ἐφόνευον ὅλους τοὺς Ρωμαίους στρατιώτας τοὺς ὁποίους συνήντων». Καὶ ὁ Πατριαρχης Νικηφόρος εἰς τὴν σύντομον χρονογραφίαν του ἀναφέρει τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν συνεννόησιν τὴν ἐπελθοῦσαν μεταξὺ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀράβων Ὀμὰρ, Ἄμβρου κατὰ τὸν προμνησθέντα Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριάρχου Κύρου. Ὁ προρρηθεὶς ἐπίσκοπος Νικίου Ἰωαννης, ἀντιχαλκηδονικός, ἀποδίδει τὸν ἐπὶ Ἡρακλείου διωγμὸν τῶν Μονοφυσιτῶν εἰς εἰσηγήσεις τοῦ Χαλκηδονικοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κύρου. (Βλέπε καὶ Ν. Γιοργκα, Ρωμούνου, μελέτην περὶ εἰκονομαχίας γαλλιστὶ καταχωρισθεῖσαν εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, τμῆμα Ἱστορίας, ἔτος 1924ον 1—24.)

Εἰς τὰ ἀνωτέρω τοῦ Butler ὁ L. Bréhier προσθέτει· «δὲν εἶναι ὅμως ὀλιγώτερον ἀληθὲς, ὅτι τὸ μῖσος τὸ ὁποῖον οἱ Σύροι καὶ οἱ Κόπται ἔτρεφον κατὰ τῶν Χαλκηδονικῶν καὶ τῶν Μονοθελητῶν ἔμελλε νὰ παραλύσῃ τὴν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων ἀντίστασιν». Ἔχει δίκαιον ὁ Bréhier ὅταν λέγῃ ὅτι ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς καταρρεύσεως τοῦ ἀνατολικοῦΧριστιανισμοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Συρίαν ὑπῆρξε τὸ θρησκευτικὸν σχίσμα (Les croisades» σ. 17—18.)

Ὁ μακαρίτης Ἀθηνῶν Χρυσόστομος γράφων περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καὶ περὶ τῆς ἀποσχίσεως τῶν ἰθαγενῶν τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀναφέρων τὸν φόνον τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριάρχου Προτερίου (τὸ 454 οἱ Μονοφυσῖται ἐξέλεξαν τὸν Τιμόθεον Αἴλουρον) διαπραχθέντα ὑπὸ τῶν φανατισθέντων Μονοφυσιτῶν προσθέτει· «τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου Προτερίου διήνοιξεν, ἀτυχῶς, ἔκτοτε ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ τῶν Μονοφυσιτῶν τῆς Αἰγύπτου, τῶν «Κοπτῶν» ἀποκληθέντων. Ἀδιάλλακτοι οὗτοι μείναντες πρὸς τοὺς «Μελχίτας» (Βασιλικοὺς) ὡς ἀπεκάλουν τοὺς Ὀρθοδόξους, ἅτε ὑπὸ τῶν βασιλέων ὑποστηριζομένους, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συναντηθῶσι μετ' αὐτῶν παρὰ πάσας τὰς γενομένας ἀποπείρας πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἕνωσιν, διὰ τῆς ἄρσεως τῆς κατὰ τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς θεσπισάσης δῆθεν τὸν Νεστοριανισμὸν, ἀσυστάτου προκαταλήψεως» (Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείς σ. 428).

Δὲν πρέπει νὰ παραλειφθῇ, ὅτι καὶ ὡρισμένοι Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ὡς ὁ Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος, ὁ Ζήνων, ὁ Βασιλίσκος, ὁ Ἰουστιανιανὸς καὶ ἄλλοι διὰ τῆς ἀδεξίου θρησκευτικῆς των πολιτικῆς, συνετέλεσαν ἐν μέρει εἰς τὸν θρυμματισμὸν ἐκεῖνον τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Ἄγγλος Steven Runsiman εἰς τὸ ἔργον του «Ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς» (ἔκδ. γαλλ. σ. 33—34) σημειώνει τὰ ἑξῆς·«Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Συρίαν, φανερώνει μίαν καμπὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Αὐτοκρατορίας. Πρὸς τούτοις ἡ αἵρεσις (ἡ τῶν Μονοφυσιτῶν) κατέστη ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς πολλῶν ἐπαρχιωτῶν δυσηρεστημένων ἀπὸ τὴν Αὐτοκρατορικὴν γρα-

φειοκρατίαν· ἀπέβη ἡ ἐκδήλωσις αἰσθημάτων — καθισταμένων διαρκῶς ἐντονωτέρων — ἐθνικιστικῶν καὶ χωριστικῶν. Ἡ πικρία ἡ προκληθεῖσα διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐπέτρεψε τὴν εὐχερῆ ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατάκτησιν τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου μετὰ δύο περίπου αἰῶνας». «Τὸν Μονοφυσιτισμὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Συρίαν ἐνέπνευσε περισσότερον τὸ μῖσος πρὸς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς εἰσπράκτορας τῶν φόρων, παρὰ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν θεολογίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.» Βεβαίως ἡ γνώμη αὐτή, ὑπὸ πολλῶν κατὰ κόρον ἐπαναληφθεῖσα, ἔχει μέρος τι ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ ἡ θρησκευτικὴ διαφορά, ἡ ὁποία ἐπισήμως ἐφανερώθη κατὰ τὴν Σύνοδον ἐκείνην, εἶχε τὸ μέρος της διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ θεολογικαὶ συζητήσεις ἀπετέλουν μέρος τῆς καθημερινῆς ζωῆς πλείστων ὑπηκόων τοῦ Βυζ. κράτους καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν μᾶλλον θεολογικοὶ παρὰ θρησκευτικοί· καθὼς δὲ ἀνωτέρω ἐλέχθη, εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ θρησκευτικοῦ διχασμοῦ συνετέλεσε καὶ ἡ ἀπερίσκεπτος ἐνέργεια καὶ συμπεριφορὰ ὡρισμένων Αὐτοκρατόρων.

Ὁ Pargoire, ἐχθρὸς ἐν γένει τοῦ Πατριαρχείου μας, καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποσχίσεως τῶν Μονοφυσιτῶν ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξίαν, διαβλέπει ὡς κυριωτέρους παράγοντας τὸ Βυζαντινὸν Κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Κων)πόλεως. «Ὁ Χριστιανισμός, γράφει, τῆς Κων)πόλεως ἦτο πάρα πολὺ ἀποκλειστικὸς καὶ ἑλληνικός». Προσδώσαντες δὲ, συνεχίζει, οἱ Βυζαντινοὶ τοιοῦτον χαρακτῆρα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν Συρίας, Αἰγύπτου, Μεσοποταμίας καὶ ἄλλων. Μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῶν λαῶν διετηρεῖτο τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐκδήλωσις μὲ μεγάλας συνεπείας ἔλαβε χώραν ἀρχικῶς ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου». Καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν συνήθη ἐπῳδὸν προσθέτει, ὅτι σοβαρὰ αἰτία τῆς ἀποσχίσεως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος ἐπικρατοῦσα ἐπιβολὴ καὶ ἐπίδρασις τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῆς δράσεως καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. (L' Eglise Byzantine» σ. 2, 3, 4) Δὲν θὰ ἐπαναλάβω ὅσα ἤδη παρέθεσα ἐξ ἀφορμῆς τῶν γνωμῶν ἄλλων συγγραφέων ἀσχοληθέντων μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ τοῦ θρυμματισμοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ συμπεριφορὰ τῆς Βυζαντινῆς πολιτείας πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ γενικῶς πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν τῆς Ἀνατολῆς δὲν εἶνε ἁπλοῦν ζήτημα. Ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν ἐχάραξαν οἱ διάφοροι Πατριάρχαι εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας δὲν εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, ὡς θέλει νὰ πιστεύῃ ὁ προαναφερθεὶς Γάλλος κληρικός. Παρὰ τὸν ἐξελληνισμὸν — ἀπόπειραν ἐξελληνισμοῦ — ὡρισμένων περιφερειῶν μεγάλων Μεσογειακῶν πόλεων, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀποτέλεσμα ἐνεργειῶν πολὺ προγενεστέρων (Ἀλεξάνδρου καὶ Διαδόχων του), οἱ Βυζαντινοὶ Βασιλεῖς τὴν ἑνότητα τοῦ Κράτους διέβλεπον κυρίως καὶ ἐνίοτε ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἑνότητα. Ἐντεῦθεν κυρίως προήρχετο ἡ ἀνάμιξίς των εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἔριδας. Βραδύτερον παρουσιάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ὁ ἐθνικὸς καὶ ἐθνικιστικὸς παράγων.

Οἱ Καθολικοὶ ἐξαίρουν τὴν σημασίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου διὰ τὸν ἑξῆς λόγον· κατὰ τὴν Σύνοδον ἐκείνην δῆθεν ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ Πάπας. («apostolica cathedra»), νὰ ἐξουσιάζῃ ἐπὶ ὅλης τῆς Χριστιανωσύνης. Τὸ δικαίωμα αὐτό, λέγουν οἱ Καθολικοὶ συγγραφεῖς, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὄχι μόνον τῆς πίστεως (δογματικοῦ)' ἀλλὰ καὶ τῆς διοικήσεως (μοναρχία ἐκκλησιαστική), δημιουργεῖ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν

κοινωνίαν. 5)

Ὁ J. Bois εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς καθολικῆς Θεολογίας εἰς τὸ ἄρθρον «Chalcédoine, Concile de Chalcédoine» γράφει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὰ ὡς ἄνω «τέλος ὁ Πάπας ὑποντῶν εἰς τὴν Σύνοδον, ἡ ὁποία ἐξελιπάρησε(sollicita) παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων, ὁμιλεῖ ἀκόμη διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι vice mea orientali synodo praesederunt (ἀντ' ἐμοῦ προήδρευσαν τὴν ἀνατολικῆς Συνόδου). Καὶ προσθέτει· «καμμία Σύνοδος τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἔδωκεν ἀφορμὴν ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη (δ.λ.δ. Δυτικῶν καὶ Ανατολικῶν) κατὰ τρόπον τόσον σαφῆ δεδαιωθῆ τὸ ποντιφικὸν (παπικὸν) πρωτεῖον». 6)

Ὁ ἐν πολλοῖς με ἐπιμέλειαν ἐρευνῶν τὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Vitalien Laurent — πλεῖστα ἄρθρα γράψας εἰς τὰς Echos d' orient καὶ κατόπιν εἰς τὴν Revue des Etudes byzantines — γράφει τὰ ἀκόλουθα σχετικὰ πρὸς τὸ ἔργον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καὶ ἰδιαιτέρως τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν· «τοιουτοτρόπως ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ἡ ὁποία ἐξῆρε τ ὴ ν ὑ π ε ρ ο χ ὴ ν τ ο ῦ Π ά π α καὶ ἐδημιούργησε τὸν 28ον κανόνα, συνετέλεσεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν τύχην τοῦ τύπου «Νέας Ρώμης» (πρόκειται περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ὑπογραφῆς τῶν Πατριαρχῶν Κων)πόλεως, Revue des Etudes Byzantines 1948 σ. 12).

Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ δὲν στηρίζονται ἐπὶ ἱστορικῶν ἀληθειῶν. Ἓν δλέμμα ριπτόμενον εἰς αὐτὰ τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος φανερώνει ἀμέσως ὅτι δὲν συνεκάλει τὰς συνόδους ὁ Πάπας ἡ δὲ σύγκλησις αὐτὴ δὲν εἶνε ἀπὸ τὰς μικροτέρας ἐκδηλώσεις τῆς ἐξουσίας ἑνὸς ἄρχοντος ἐκκλησιαστικοῦ ἔχοντος δικαίωμα, κατὰ τοὺς προαναφερθέντας καθολικούς, ὄχι μόνον νὰ κανονίζῃ τὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ νὰ καθορίζῃ τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Συνῆλθεν ἐν Χαλκηδόνι «κατὰ κέλευσιν τοῦ θειοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου ἡμῶν δεσπότου Μαρκιανοῦ» καὶ ἀλλαχοῦ ἀναγινώσκομεν· «Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς κατὰ θέσπισμα τοῦ δεσπότου ἡμῶν ἐν τῇ Χαλκηδόνων πόλει συναθροισθείσης» (Mansi VII 424, 425). Καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας γράφων πρὸς τοὺς Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἰδίας Συνόδου σημειώνει σεῖς «jussistis» (διετάξατε) τὴν σύγκλησιν». Τὸ ὑπὸ τοῦ Hefele ἀναγραφόμενον ὅτι «ἡ Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Μαρκιανοῦ, μὲ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων συγκατάθεσιν τοῦ Πάπα» δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνατρέψῃ καμμίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἱστορικὴν πραγματικότητα. Διατί νὰ ληφθῇ ἡ συγκατάθεσις τοῦ Πάπα ἐκ τῶν ὑστέρων ἂν αὕτη εἶναι conditio sinequa non διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς Οἰκουμ. Συνόδου ; Καὶ ποῦ εὑρίσκει τὸ ὅτι ἐζητήθη ἡ παπικὴ συγκατάθεσις ; (Hefele — Leclercq ἔνθ. ἀν. Β. 6. 649).

Ἄλλο τὸ ζήτημα ὅτι οἱ πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐδείκνυον συνήθως σεβασμὸν πρὸς τοὺς Πάπας (ὄχι δέβαια πρὸς ὅλους), διότι ἐνῷ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐνεφανίζοντο αἱρέσεις καὶ σχίσματα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, πολὺ ὀλιγώτερον ἐνοχλουμένη μὲ τοιαῦτα προβλήματα, ἔσπευδεν εἴτε ἀφ' ἑαυτῆς, εἴτε

---

5) Τοιαῦτα μεταξὺ ἄλλων γράφει καὶ P. Batiffol. Βλέπε Ἀδ. Διαμαντοπούλου «Ἡ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος» ἐν «Θεολογίᾳ» 1936 σ. 212 κ. ε'.

6) «Dictionnaire de Théologie catholique» Β. 6. στ. 2193— 2194 καὶ 2197. Λατ. Πατρ. Τόμ. LIV στ. 988 καὶ 952. Ὁ J. Bois μεταχειρίζεται τὰς ἀκολούθους φράσεις· «aucun concile d'Orient ne donna lieu de part et d' autre, à une affirmation aussi nette de la primauté pontificale».

κατόπιν προσφυγῆς, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν ἀδίκως διωκομένων κληρικῶν. Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἰδιαιτέρως συνδεθεὶς μὲ τοὺς ἡγέτας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, ἔγραφε πρὸς τὸν Πάπαν Κελεστῖνον ἀνακοινώνων σχετικὰ πρὸς τὴν πίστιν θέματα· «τὰ μακρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔθη πείθουσιν ἀνακοινοῦσθαι τῇ σῇ Ὁσιότητι» (Mansi IV στ. 1012). Ὁ ἴδιος ὅμως Ἀλεξανδρείας διετύπωνε γενικώτερον τὴν ἀκόλουθον γνώμην· «ἐν τοῖς θεολογικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασιν ἰσχύει ἡ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου βουλή». οζ)

Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὁμιλεῖ περὶ «Παπικῆς οφρύος». ωε) Λόγον κάμνει ὡσαύτως καὶ διὰ «ὑπερήφανα ἤθη», ἅτινα ὅταν κολακεύωνται («θεραπεύωνται»), ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε·» φαντάζεται δὲ ὁ ἴδιος, ταπεινὸς πατὴρ, τὸν Ρώμης νὰ λαμβάνῃ στάσιν τοιαύτην ὥστε ὑψηλὰ ἱστάμενος καὶ «μετέωρος» δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀκούῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι πολὺ χαμηλὰ στέκονται καὶ τοῦ λέγουν τὴν ἀλήθειαν («καὶ διὰ τοῦτο ἀκούειν τῶν χαμόθεν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν φθεγγομένων μὴ δυναμένῳ». Ἐπιστολαὶ 215, 239 Migne, 32, στ. 892.

Ὁ Fr. Heiler εἰς τὸ προαναφερθὲν ἔργον του προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀναγνώστας του σελ. (220, 221) ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀνεγνώριζε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ πρωτεῖον τῆς πραγματικῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα ἐφ' ὅλης τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ ἀναφέρει τοὺς νεωτέρους Ὀρθοδόξους Θεολόγους, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν μακαρίτην Ἀθηνῶν Χρυσόστομον — μνείαν κάμνει εἰδικῶς τοῦ ἔργου του «Τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα» — τὸν Ρῶσσον Σέργιον Μπουλγκάκωφ, τὸν χαράσσοντα τὰς γραμμὰς ταύτας (τὸ ἔργον του «Τὰ ἰδιαίτερα Δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου») καὶ ἄλλους, καὶ συγχέων τὸ πρωτεῖον τιμῆς, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία οὐδέποτε ἠρνήθη μὲ τὸ πρωτεῖον παγκοσμίου ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας κυριαρχίας, γράφει· «Ἐν τούτοις ἡ περὶ τῆς νομιμότητος τοῦ πρωτείου τῆς καθέδρας τοῦ Πέτρου καὶ ἡ περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ διαδόχου του συνείδησις εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν οὐδέποτε ἐξέλιπε· καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκλείψῃ, ἐφ' ὅσον αἱ ἐξηγήσεις καὶ οἱ Κανόνες τῶν Συνόδων, τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ τὰ κείμενα τῆς λειτουργίας διατηροῦν τὸ κῦρός των» (σ. 220). Τὰ ἴδια ἔγραφε καὶ ὁ Πάπας Λέων ΙΓ΄. εἰς τὴν πολυθρύλητον ἐγκύκλιόν του τοῦ 1894, διὰ τῆς ὁποίας ἐκάλει τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἕνωσιν μετὰ τῆς Ρώμης δ.λ.δ. εἰς ὑποταγὴν εἰς τὸν Πάπαν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου διελάμβανε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἀκόλουθα· «ἀλλ' ἀνατρέχοντες εἰς τοὺς Πατέρας καὶ τὰς Οἰκουμ. Συνόδους τῶν πρώτων ἐννέα αἰώνων πληροφορούμεθα ὅτι οὐδέποτε ἐθεωρήθη ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης ὡς ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ ἀλάνθαστος κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι πᾶς Ἐπισκοπός ἐστι κεφαλὴ καὶ πρόεδρος τῆς ἑαυτοῦ κατὰ μέρος

οζ) Migne. Ε.Π. 77 στ. 108.

ωε) Ὁ Stanislas Giet ἐξέδωκε πρὸ δέκα ἐτῶν ἓν ὀγκῶδες ἔργον «Les idées et l' action sociale de St Basile» καὶ ἓν μικρὸν φυλλάδιον «Sassimes...» Προσπαθεῖ ἀνεπιτυχῶς νὰ ἀποδείξῃ τὸν Μ. Βασίλειον, ὑποστηρίζοντα τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα. Ἀναφέρει γνώμας πολλῶν καθολικῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν παραδέχονται τὴν ἀντίληψιν αὐτήν.

Μεταξὺ ἄλλων κάμνει λόγον περὶ τοῦ Batiffol φρονοῦντος ὅτι ἡ Ἐκκλησιολογία τοῦ Μ. Βασιλείου εἶναι «Ὀρθοδοξία καὶ ἀγάπη» καὶ περὶ τοῦ V. Duruy γράφοντος ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος ὑπεράνω τοῦ Πάπα θέτει τὰς συνόδους. Βλέπε τοῦ Αου ἔργου σ. 171, 174 κ. ἀλλ. τοῦ Βου ἔργου σ. 174 κ. ἀλλ.

Ἐκκλησίας, ὑποκείμενος μόνον ταῖς συνοδικαῖς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας διατάξεσί τε καὶ ἀποφάσεσιν ὡς μόνης ἀλανθάστου, ἥκιστα τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιρου μένου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ὡς δείκνυσιν ἡ ἐκκλ. ἱστορία, μόνος δὲ αἰώνιος ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ἀθάνατος ὁ Χριστός..» (Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν «Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης σελ. 300, 301.)

Τὸ πρωτεῖον τιμῆς τοῦ Ἐπισκόπου δὲν ἠρνήθη οὐδ' αὐτὸς ὁ Μ. Φώτιος, ἐπιδιώξας μόνον ὅπως εἰς τὰ πρεσβεῖα αὐτὰ μὴ προστεθῶσι στοιχεῖα νέα, ξένα πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῆς συνελθούσης ἐν τῇ Ἁγ. Σοφίᾳ κατὰ τὸ 879 -880 προσθέτει καὶ τοῦτο· «μηδὲν τῶν πρεσβείων προσόντων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας μηδὲ τῷ ταύτης προέδρῳ τὸ σύνολον καινοτομουμένων μηδὲ νῦν, μήτε εἰς τὸ μετέπειτα» (Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν ἐνθ. ἀν. σ. 162. Ἴδε καὶ Mansi XVII στ. 497 πρᾶξις ε΄.).

Οἰκουμενικὸς ὁ Πάπας, Οἰκουμενικὸς ὁ Κων)πόλεως γράφει ὁ Βαλσαμών· «ἰσοτιμίαν» εἰς ὅλα ἔχουσι. Primus ὁ πρῶτος τῇ τάξει inter pares (ὁ πρῶτος μεταξὺ ἴσων).

«Οὐδέ τις τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν ἐκ τῶν θείων κανόνων τόπον κληρωσάμενος πρότερον, τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ μετ' αὐτόν, ὡς ὑπερφέρων καταλαζονεύεται» (Περὶ τῶν Πατριαρχικῶν προνομίων» Σύνταγμα Ρ. Ποτλῆ Δ΄. 544.)

Περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ ὅτι οἱ Καθολικοὶ καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς Φωτιείου Συνόδου ἐμβλέπουν ἐπικύρωσιν τοῦ πρωτείου τῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα.

Οἱ «ἄγαν προσκείμενοι» εἰς τὴν παπικὴν περὶ Ἐκκλησίας ἀντίληψιν θέλουν νὰ βλέπουν παντοῦ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς ἰδέας αὐτῆς. Προσπαθοῦν νὰ προσαρμόσουν ὅλα τὰ γραπτὰ μνημεῖα — νὰ ἐφεύρουν ἀκόμη καὶ ἱστορικῶς ἀνύπαρκτα — πρὸς τὴν δοξασίαν αὐτήν, τὴν ὁποίαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνύψωσαν καὶ εἰς δόγμα (ὄχι ἐκκλησιαστικὴν ἀνάγκην ἀλλὰ θεῖον θέσπισμα). Τὸ τιμητικὸν τοῦ Πάπα πρωτεῖον μετετράπη εἰς διοικητικόν, εἰς πρωτεῖον ἐξουσίας.

Ὁ A. Pichler εἰς τὸ γνωστόν του ἔργον «Ἱστορία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ χωρισμοῦ...» κάμνει λόγον καὶ περὶ τοῦ τίτλου τοῦ Πάπα ὡς Πάπα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ἀφηγεῖται, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Συλλογῆς τῶν Πρακτικῶν τῶν Συνόδων τοῦ Harduin, πῶς ὑπέγραψαν οἱ Παπικοὶ ἀντιπρόσωποι οἱ ἀπὸ μέρους τοῦ Πάπα Λέοντος Α΄. ἀποσταλέντες κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι 4ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον· «Βικάριοι τοῦ ἁγιωτάτου κυρίου καὶ ἀποστολικοῦ Ρωμαίου τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας». Οἱ Ἕλληνες, συνεχίζει ὁ A. Pichler, μετέφρασαν τὴν λέξιν Πάπας μὲ τὴν Ἐπίσκοπος, ὅτε οἱ τοῦ Ρώμης ἀπεσταλμένοι εἶχον δηλώση τὸν κύριόν των ὡς «Ἐπίσκοπον τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας». Καὶ ἀκολουθεῖ τὸ συμπέρασμα τοῦ Γερμανοῦ Θεολόγου· «ἀπ' ἐδῶ ἐξάγεται ἡ μὴ ὀρθὴ βεβαίωσις τοῦ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου (Πάπα 590—604), τὴν ὁποίαν ἐπανέλαβε καὶ Λέων ὁ Θ΄. (1048—1054), ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἶχεν ἀπονείμη εἰς τὸν Πάπαν Λέοντα τὸν Α΄. τὸν τίτλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὸν ὁποῖον οὗτος, καθὼς καὶ οἱ διάδοχοί του, ἀπέκρουσε». 7)

7) Geschichte der Kirchlichen Trennung zwischen Orient und Occident» München 1865 Β. σ. 649. Ἀναφέρει καὶ τὴν πρὸς τὸν Πάπαν καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἑνὸς πρεσβ., δύο διακόνων καὶ ἑνὸς λαϊκοῦ ἀναγνωσθεῖσαν κατὰ τὴν τρίτην συνεδρίαν ἐπιστολὴν καὶ φέρουσαν ἐπιγραφὴν «τῷ Οἰκουμενικῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Πατριάρχῃ Μ. Ρώμης Λέοντι καὶ τῇ Οἰκουμενικῇ Συ-

Καὶ ἀπὸ τὰς ἐλαχίστας λέξεις, ὄχι μόνον φράσεις, προσπαθοῦν πολλοὶ καθολικοὶ συγγραφεῖς — χωρὶς νὰ ἐξετάσουν ψυχολογικῶς ὑπὸ ποίας περιστάσεις ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν — νὰ καταλήξουν εἰς συμπεράσματα δῆθεν ἀποδεικνύοντα τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα καὶ ὄχι ἁπλῶς τιμῆς, ὡς ἤδη ἐσημείωσα, ἀλλ' ἐξουσίας πρωτεῖον. Αἱ κατὰ τὴν ὀγδόην πρᾶξιν τῆς Συνόδου λεχθεῖσαι κολακευτικαὶ διὰ τὸν Πάπαν Λέοντα φράσεις, ἐξελήφθησαν ὑπὸ τῶν καθολικῶν ὡς τρανταὶ καὶ θετικαὶ ἀποδείξεις ὑπὲρ τῆς ἐκκλ. κυριαρχίας τοῦ θρόνου τῆς Ρώμης.

«Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λέοντος πολλὰ τὰ ἔτη, μετὰ τὸν Θεόν, Λέων ἐδίκασε.» Καὶ ἄλλαι φράσεις, ὡς ἐκείνη ἡ προαναφερθεῖσα ἐξ ἀφορμῆς τῆς μνείας τῆς δογματικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος, καὶ ἡ ὁποία ἐκφράζει συμφωνίαν τῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸ στόμα τρόπον τινα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἐθεωρήθησαν ὅτι ἔχουν μεγίστην σημασίαν διὰ τὸ πολυθρύλητον παπικὸν πρωτεῖον. Τοιαῦται φράσεις ἐλέχθησαν καὶ διὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τρίτην Οἰκουμεν. Σύνοδον. Αἱ ἴδιαι φράσεις ἐπανελήφθησαν καὶ κατὰ τὴν Σύνοδον τοῦ 879—880 διὰ τὸν Φώτιον καὶ διὰ τὸν Πάπαν Ἰωάννην Η΄.

Ὁ Fr. Heiler (σ. 222) γράφει· «οἱ 550 Πατέρες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἀνεγνώρισαν τὸν Ρώμης Ἐπίσκοπον ὡς τὴν κεφαλὴν τῶν μελῶν, τὰ ὁποῖα διευθύνει διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του καὶ εἰς τὰ ὁποῖα δεικνύει τὴν ὀρθὴν γνῶσιν.» Παρεσύρθη ἀπὸ φράσεις τῶν Πατέρων τῆς εἰρημένης Συνόδου τὰς ὁποίας ἐπρόφερον πρὸς ἔπαινον τοῦ Πάπα Λέοντος Α΄. καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἀνέφερα ἤδη.

Καὶ αἱ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἀπευθυνόμεναι προσφωνήσεις τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου ταύτης — ὡς καὶ ἄλλων Συνόδων — δὲν ἐκφράζουν κατωτέραν ἔννοιαν τῆς περιεχομένης εἰς τὰς πρὸς τὸν Πάπαν ἀφορώσας φράσεις.

Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος προέβη καὶ εἰς μίαν ἄλλην σπουδαιοτάτης σημασίας ἀπόφασιν ἀναφερομένην εἰς τὸ σήμερον ἀναγινωσκόμενον ἐπ' Ἐκκλησίας σύμβολον τῆς πίστεως. δ)

Β. Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ (τὰ γεγονότα)

Βα Η Βα ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΤΑ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΝ ΓΕΓΟΝΟΤΑ — ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

Διὰ πρώτην φορὰν ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ὡς κατέχουσα ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, μνημονεύεται ὑπὸ τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου. Ὁ τρίτος κανὼν τῆς Συνόδου αὐτῆς διαλαμβάνει τὰ ἀκόλουθα· «τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς

νόδῳ». Διὰ τὴν Δ΄. Οἰκ. Σύνοδον βλέπε, Mansi VI σ. 557, 581, 967 κ. ἄ. VII αὐτόθι σ. 7, 443, κ.ἄ. Διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνεδριῶν Εὐαγρίου Ε. Ἱστ. Migne 86 στ. 2540. Migne L. P. LIV στ. 838, 952. Dictionnaire de Théologie catholique B 6. στ. 2192, 2193-4, ἄρθρον τοῦ J. Bois. Realencyktopadie IV. στ. 51.

δ) Τὸ θέμα αὐτὸ διὰ μακρῶν ἀναπτύσσεται εἰς τὸ ὑπὸ παρασκευὴν ἔργον μου «Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου».

τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης Ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην». Πρόκειται περὶ πρεσβείων τιμῆς, περὶ πρωτοκαθεδρίας, περὶ σειρᾶς—ὅπωςθὰ ἐκφρασθῇ ἡ νεωτέρα ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα — συνταγματίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία τῆς νέας Ρώμης καταλαμβανει τὴν δευτέραν θέσιν. Ἡ πρώτη θέσις ἐπεφυλάχθη διὰ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς παλαιᾶς Ρώμης. («πρεσβυτέρας»).

Οἱ ἀρχαῖοι σχολιασταὶ — Ζωναρᾶς, Βαλσαμὼν — ὀρθῶς ἐξήγησαν τὴν πρόθεσιν «μετὰ», ἀποδώσαντες εἰς αὐτὴν οὐχὶ χρονικὴν ἀλλὰ ἱεραρχικὴν ἔννοιαν. Τὴν ὀρθότητα τῆς ἑρμηνείας αὐτῆς ἐνισχύει καὶ ἡ 131 νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔχουσα ὡς ἑξῆς· «θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων Συνόδων ὅρους τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Πάπαν, πρῶτον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων, (ἡ λέξις ἱερεὺς ἐχρησιμοποιεῖτο τότε και πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀρχιερέως) τὸν δὲ μακαριώτατον Ἐπίσκοπον Κων)πόλεως, Νέας Ρώμης, δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τῶν δὲ ἄλλων πάντων προτιμᾶσθαι» 1) Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν πραγματικότητα οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία Κων)πόλεως διημφισβήτησε τὸ δικαίωμα αὐτὸ τῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης.

Ὁ Βαρώνιος ἐχαρακτήρισε τὸν τρίτον κανόνα τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου ὡς πλαστὸν (commentitium). Ἀλλὰ, καθὼς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ σχολιαστὴς του Pagi, «ὅλοι οἱ κώδικες (χειρόγραφοι) καὶ ὅλαι αἱ συλλογαὶ τῶν κανόνων τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, τοῦ μεσαίωνος καὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, δὲν παραλείπουν νὰ ἀναφέρουν τὸν κανόνα αὐτόν». Μὲ τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἐπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς Πατριαρχεῖον, συνεχίζει ὁ εἰρημένος σχολιαστὴς, δὲν ἐβλάβησαν τὰ δίκαια τῶν ἄλλων Πατριαρχείων. 2) Προχωρῶν περαιτέρω ἰσχυρίζεται ὅτι καθὼς ἡ Θράκη δὲν ἀνῆκεν εἰς Πατριαρχεῖόν τι, τοιουτοτρόπως καὶ αἱ ἐπαρχίαι τῶν διοικήσεων Ἀσίας καὶ Πόντου, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον προσηρτήθησαν εἰς τὸν Θρόνον τῆς Κων)πόλεως, δὲν ἀνῆκον εἰς Θρόνον τινὰ, ἤτοι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἄλλως τε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πάπα Πασχασῖνος, κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, εἶχεν ἀναγνωρίσῃ τὸ κῦρος τοῦ τρίτου κανόνος τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου. Αὐτὸ ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Quesnel φρονεῖ, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα,

1) Σύνταγμα Κανόνων Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β΄. σ. 173—176. Τὸ πρωτότυπον λατιν.κείμενον τῆς ἰουστινιανείου νεαρᾶς τῆς διαλαμβανούσης περὶ τῆς σειρᾶς τῶν Ἐπισκόπων λόγῳ πρεσβείων τιμῆς ἔχει οὕτω· «Item sancimus secundum eorum (Νικαίας Κων)πόλεως) definitiones, sancitissimum veteris Romae papam primum esse omnium sacerdotum, beatissimum vero archiepiscopum Constantinopolis, novae Romae, secundum locum habere, reliquis vero omnibus praeferri.» Corpus juris civilis, ἔκδ. G. Beck. 1737 Λειψία τόμ. II 6. σ. 271.

Τὴν λέξιν sacerdos — sacerdotis ἀποδίδει διὰ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως ἱερεύς, ἡ ὁποία, ὅπως ἐλέχθη, κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς δήλωσιν καὶ τῶν Ἐπισκόπων. Γρηγόριος ὁ Μ. (Πάπας) εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μαυρίκιον γράφει· «cunctorum sacerdotum servus sum». Εἶμαι δοῦλος ὅλων τῶν Ἐπισκόπων. Migne L. P. L. 77 σ. 747 6.

2) Baronii, «Annales». Τόμ. Ε. σ. 485.

κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, ἀνεγνώρισαν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως νὰ κατέχῃ τὴν δευτέραν μετὰ τὸν Ρώμης θέσιν.

Εἰς την ἐν Ἐφέσῳ λῃστρικὴν ἐκείνην Σύνοδον ὁ Διόσκορος ἄφινε διὰ τὸν Κων)πόλεως Φλαβιανὸν τὴν πέμπτην θέσιν — μετὰ τὸν Ἱεροσολύμων, —οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Δ΄. Συνόδου ἠρώτησαν διατί ὁ Φλαβιανὸς δὲν εἶχε τὴν θέσιν του; Ὁ τοῦ Πάπα πρῶτος Τοποτηρητὴς Πασχασῖνος ἀπήντησε· «Ἐπιθυμοῦμεν, ὅπως καὶ ὁ Θεὸς τὸ θέλει, νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸν σημερινὸν Ἐπίσκοπον Κων)πόλεως Ἀνατόλιον ὡς τὸν πρῶτον ὕστερον ἀπὸ ἡμᾶς. Εἰς τὸ λόγια αὐτὰ στηριχθεὶς ὁ Quesnel ἐξέφερε τὴν ἀναφερθεῖσαν ἤδη γνώμην του (Mansi VII 442. Ballerini. Τόμ. Β΄. σ. 521. Migne P. L. L. IV στ. 273 Hefele — Leclerg μ. ἔ. Β.6.

Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης (V, 8) ὁμιλῶν διὰ τὸ ἔργον τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου προσθέτει ὅτι ὁ νεοεκλεγεὶς διάδοχος τοῦ Γρηγορίου Νεκτάριος λαμβάνει ἐπαρχίας πρὸς διοίκησιν («κληροῦται») ἤτοι τὴν μεγαλούπολιν καὶ τὴν Θράκην. Ἡ περιοχὴ αὐτή, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, δὲν ἀνῆκεν εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ τότε ὑπάρχοντα Πατριαρχεῖα. Τὸ ἴδιον, καθὼς ὡσαύτως ἐλέχθη, ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐπαρχίας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι 70 ἔτη βραδύτερον (451) ἀνεγνωρίσθησαν ὡς διοικητικὸν ἔδαφος τοῦ κλίματος τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως 6)

Ὁ κανὼν ὅμως 3ος τῆς Β΄. δὲν κάμνει λόγον περὶ οὐδεμιᾶς ἐπαρχίας προσαρτηθείσης εἰς τὸν Θρόνον τῆς πρωτευούσης. Ἐθεωρήθη ἡ μνεία αὐτὴ περιττὴ διότι facto, μετὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Βυζαντίου εἰς πρωτεύουσαν, ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἡ ἕδρα τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ ἐπομένως ἡ πρωτεύουσα «Εὐρώπης ἤγουν Θράκης», ἡ δὲ Ἡράκλεια ἐπεσκιάζετο ἐξαρτωμένη ἐν τῇ πραγματικοτητι πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τὸ Βυζάντιον.

Ὁ Valesius σχολιάζων τὴν πληροφορίαν τοῦ Σωκράτους «τότε δὴ καὶ ὅρον ἐκφέρουσιν ὥστε τὸν Κωνσταντίνου πόλεως Ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν τῆς τιμῆς... (V, 8, Migne 67 στ. 577 σημ. 23) προσθέτει· «σφάλλονται ὅμως (falluntur tamen) ὅσοι νομίζουν ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Κων)πόλει Συνόδου ἐκείνης ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως δὲν εἶχε καμμίαν ἐπαρχίαν».

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φιλοστοργίου (V, 1) ἤδη ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρειανὸς Ἐπίσκοπος Εὐδόξιος (360—369) ἐγκατέστησεν Ἐπισκόπους εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου καὶ Βιθυνίας. Ἐτοποθέτησε τὸν Εὐνόμιον εἰς τὴν Κύζικον παύσας τὸν Ἐλεύσιον, τὸν Εὐφρόνιον εἰς τὴν Νίκαιαν καὶ τὸν Ἀθανάσιον εἰς τὴν Ἄγκυραν ἀντὶ τοῦ Βασιλείου. 3) Ἀλλὰ καὶ προηγουμένως, ὅταν

6) Τὰς ἰδίας, ὡς εἴδομεν, παρατηρήσεις κάμνει καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Βαρωνίου ἀναιρῶν τὰς γνώμας τούτου. Βλέπε καὶ Σωζόμενον VII, 9, Νικηφόρον XII, 13. Προκειμένου περὶ τῆς πληροφορίας τοῦ Σωκράτους, ὅτι δ.λ.δ. ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβεν ὡς ἔδαφος τῆς δικαιοδοσίας τὴν μεγαλούπολιν καὶ τὴν Θράκην, ὁ V. Grumel φρονεῖ, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπηρεάσθη ἀναδρομικῶς ἀπὸ τὴν τετάρτην Οἰκουμ. Σύνοδον διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν δικαιοδοσίαν ἐκείνην τοῦ Κων)πόλεως ὡς παραχωρηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου. Λεξικὸν «Catholicisme» σελ. 103.

3) Ταῦτα ἔγιναν κατὰ τὸ ἔτος 360, ὁπότε ὁ Εὐδόξιος διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τὸν ἀπελαθέντα Μακεδόνιον. (Σωζομένου, «Ἐκκλ. Ἱστορία», δ. 25. Μίγν 67 στ. 1198. Φιλοστοργίου, Ε. Ἱστ 5. 1 Μὶγν 65 στ. 529 «Ἀκάκιος βασιλέα πείσας τοὺς περὶ Βασίλειον καὶ Εὐστάθιον καθαιρεῖν»).

ἀκόμη Ἐπίσκοπος Κων)πόλεως ἦτο ὁ ἀπὸ Νικομηδείας Εὐσέβιος (338—341) οὗτος εἶχε καθαιρέση τὸν Σεβαστείας Εὐστάθιον, υἱὸν τοῦ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Εὐλαλίου. «Καθηρέθη ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Κων)πόλεως, ἐπὶ διοικήσεσί τισιν αἷς ἐπετράπη καταγνωσθείς». 4)

Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐν Κων)πόλει Οἰκ. Σύνοδον Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δὲν διστάζει νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν Νεκτάριον ὅπως ἐξετάσῃ ὑπόθεσιν ἀφορῶσαν Ἐπίσκοπόν τινα τῆς Καππαδοκίας. 5) Ὁ ἴδιος Νεκτάριος κατὰ τὸ ἔτος 394 συνεκάλεσεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Σύνοδον ἐνδημοῦσαν ἀποτελουμένην ἀπὸ 37 Ἐπισκόπους διὰ τὴν ἔριδα τὴν προκληθεῖσαν μεταξὺ δύο Ἀράβων Ἐπισκόπων Γαβαδίου καὶ Ἀγαπίου, οἱ ὁποῖοι καὶ οἱ δύο ἐξεδίκουν τὴν Ἐπισκοπὴν Βόστρων. Τῆς Συνόδου προήδρευσεν ὁ Νεκτάριος καίτοι ἦσαν παρόντες ὁ πολὺς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ἀναδειχθεὶς κατόπιν ἀμείλικτος διώκτης τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόδου, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανός. 6) Καθὼς καὶ οἱ πρὸ τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου Ἐπίσκοποι τῆς Κων)πόλεως καὶ Ἀρειανοὶ ὄντες ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς βασιλεῖς προητοίμασαν οὐσιαστικῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ τρίτου κανόνος τῆς εἰρημένης Συνόδου προσδώσαντες εἰς αὐτὸ καὶ χαρακτῆρα ἐπισημότητος, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ μετὰ τὴν Β΄. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι τῆς ἰδίας πόλεως, συνεργούντων αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἐδημιούργησαν, ὡς πρὸς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κων)πόλεως, ἔργῳ (φάκτο) κατάστασιν τὴν ὁποί-

---

4) Σωζομένου, Ἐκκλ. Ἱστ. δ. 24 Μὶγν 67, στ. 1792. Μ Βασιλείου, ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Δυτικούς, ἀρ. 264. Μὶγν 32 στ. 976, 980. Ὁ τελευταῖος ἀναφέρει τὰς περιπετείας τοῦ Εὐσταθίου τοῦ «τῆς Σεβαστείας τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας, πῶς ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἀρείου, τὸν ὁποῖον ἠκολούθει πιστῶς· πῶς ἔπειτα ἔδωκεν ὁμολογίαν ὑγιοῦς πίστεως εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Καισαρείας Ἑρμογένην, παρὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἐχειροτονήθη· πῶς μετὰ τὸν θάνατον τούτου προσῆλθεν εἰς τὸν Κων)πόλεως Εὐσέβιον «οὐδενὸς ἔλαττον καὶ αὐτὸν τὸ δυσσεβὲς δόγμα τοῦ Ἀρείου πρεσβεύοντα» Συνεχίζων ὁ Μ. Βασίλειος ἐκθέτει τὴν ἐκ Κων)πόλεως ἀπέλασιν τοῦ Εὐσταθίου, τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου καὶ πάλιν ἀπελογήθη «ρημάτων τινὰ ὀρθότητα προβαλλόμενος». «Καὶ τυχὼν τῆς Ἐπισκοπῆς, ὡς ἔτυχεν» ἔγραψεν ἀνάθεμα κατὰ τοῦ ὁμοουσίου εἰς τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ Σύνοδον. Ἔπειτα καθηρέθη ἐν τῇ Μελιτινῇ (Μαλάτεια σήμερον λεγομένῃ) καὶ κατόπιν ἀπετάθη πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης ἐξαιτούμενος τὴν ἀποκατάστασίν του.

Raymond Janin, «La formation du Patriarcat oecuménique de C)ple» Echos d' Orient XIII (1910) p. 138 Dictionnaire de Théologie catholique τόμ. Β. στ. 1323. Hefele — Leclercq ἔνθ. ἀν. Β. 6. στ. 821 σημ. καὶ 823.

6) Μάνσι III στ. 652 — 853. Σύνταγμα Κανόνων Ρ. καὶ Ποτλῆ Γ. σ. 625—628. Χαίφελε, ἔνθ. ἀν 5. σ. 97—100. Βλέπε καὶ ἐμὴν μελέτην. Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου» σ. 5. Χαίφελε Β. 6. 821.

Εἰς τὴν σ. 822 ὁ Χαίφελε γράφει· «ἂν ὁ 3ος κανὼν τῆς ἐν Κων)πόλει Συνόδου ἐφηρμόζετο εἰς τὴν Ἀνατολήν, αὐτὸ δὲν θὰ ἔμενεν ἄγνωστον εἰς τὸν Πάπαν». Ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας γραμμὰς προσθέτει· «ἡ συνήθεια παρεχώρησεν εἰς τὸν Κων)πόλεως τὴν πρώτην θέσιν». Φανερὰ ἀντίφασις.

αν τυπικῶς διὰ κανόνων ἐκύρωσεν ἡ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμεν. Σύνοδος.

Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος, καθὼς ἀναφέρει ὁ Σωκράτης (Μὶγν Ε. Π. 67 στ. 716), χειροτονεῖ τὸν Σεραπίωνα «Ἐπίσκοπον τῆς ἐν Θράκῃ Ἡρακλείας». Ἀναλαμβάνει περιοδείαν ἀνὰ τὴν Μ. Ἀσίαν, ὅπου ἐπληροφορήθη ὅτι «ἐπετρόπευον» ἀνάξιοι Ἐπίσκοποι. Φθάσας εἰς την Ἔφεσον καθαιρεῖ δέκα τρεῖς Ἐπισκόπους «τοὺς μὲν ἐν Λυκίᾳ καὶ Φρυγίᾳ, τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀσίᾳ, καὶ «ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν» καθιστᾳ. Καθήμεσε τὸν Ἐφέσου Ἡρακλείδην, τὸν ὁποῖον διάκονον ὄντα ἰδικόν του, ἐχειροτόνησεν Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς Ἀποκαλύψεως (Σωκράτους, Ἐκκλ. Ἱστ. ια, 10)· καθὼς καὶ τὸν Νικομηδείας Γερόντιον χειροτονήσας ἀντ' αὐτοῦ τὸν Πανσόφιον. 7) Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Θεοδώρητον, Ἐπίσκοπον Κύρου, ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὡς ποιμήν, ἐφρόντιζεν ὄχι μόνον περὶ τῆς πόλεως (τῆς καθέδρας του) «ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Θράκης ἁπάσης, εἰς ἓξ δὲ αὕτη ἡγεμονίας διήρηται, καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης, ὑπὸ δὲ ἕνδεκα καὶ αὕτη ἀρχόντων ἰθύνεται. Καὶ μέντοι καὶ τὴν Ποντικὴν τούτοις κατεκόσμει τοῖς νόμοις». 8) Τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ θείου πατρὸς ἐπέκρινον, γράφει ὁ Σωζόμενος, όχι μόνον οι καθαιρεθέντες ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιτήδειοι ἰσχυριζόμενοι ὅτι «ἐγένετο ἀρχηγὸς νεωτερισμοῦ ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν παρὰ τοὺς πατρίους νόμους ἐκαινοτόμησεν» (Μὶγν 67 στ. 1532). Προηγήθη ὅμως ἔργῳ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ Ἐπισκόπου Κων)πόλεως. Ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ὅμως ἔτι βεβαιωθῇ αὕτη μὲ νέους κανόνας — ὡς ἔγινεν ἀργότερον εἰς τὴν Δ΄. Οἰκουμ. Σύνοδον — ἐψιθύριζον κατὰ τοῦ ἁγίου οἱ ἔχοντες διαφόρους ἀφορμὰς νὰ ειναι δυσηρεστημένοι ἐναντίον του. Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ξένοι και ἡμέτεροι κατέκριναν τὰς πράξεις αὐτὰς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὡς ὑπερβασίας εἰς ξένα ἐκκλησιαστικὰ ἐδάφη. Ὁ Χ. Γκέλτσερ γράφει· «ὁ Χρυσόστομος.... αὐστηρὸς και ἀσκητικὸς ὡς ἄνθρωπος, ἐνεφορεῖτο ὡς ἱεράρχης παπικοῦ κυριαρχικοῦ πνεύματος. Περιοδεύων τὴν Ἀσίαν, τῆς ὁποίας ἡ μητρόπολις Ἔφεσος ἐκαυχᾶτο ὅτι εἶναι ἵδρυμα τοῦ μαθητοῦ, ὅν ἠγάπα ὁ Χριστός, δι' ἀμειλίκτου αὐστηρότητος, ὑπέταξεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐν ἔτει 381 ἐξισωθέντος πρὸς τὸν τῆς παλαιᾶς Ρώμης Ἐπισκόπου τῆς Νέας Ρώμης». α) Καὶ ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης Β. Στεφανίδης φρονεῖ, ὅτι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διεκρίνετο διὰ τον απολυταρχικόν του χαρακτῆρα. β) Ὁ Ἀσσομψιοννι-

---

7) Σωζομένου Ε. Ἰ. VIII, 6. Migne 67 στ. 1529. Σωκράτους Ε. Ἱστ. VI, 11. Migne 67. στ. 697. Hefele Lecglerq Histoire des conciles B. 6. 823.

8) Ε. . 5 28 Μὶγν 82 στ. 1257. Βλέπε καὶ ἐμὴν μελέτην «Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου σ. 6.

α) Κρουμβάχερ, «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας» μετάφρασις Σωτηριάδου Γ. σ. 256.

β) Ἐκκλ Ἱστ. σ. 402. Ὁμιλεῖ περὶ ἀπολυταρχικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἁγίου ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς παραδόσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν, πρῶτος ἐν Κων)πόλει ἐφόρεσε σάκκον ὁ ἱερὸς οὗτος Πατήρ. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἀπορρίπτει καὶ δικαίως, ὡς ἀστήρικτον. Ἐνῷ ἄλλοι ξένοι, ὡς π.δ.χ. ὁ Grumel, δὲν ἀποδίδει τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θρόνου Κων)πόλεως εἰς ἐλατήρια ὑπερηφανείας καὶ φιλοδοξίας τῶν ἐπισκόπων Κων)πόλεως (βλέπε Λεξικὸν Catholicisme... IX σ. 103), ὁ Β. Στεφανίδης γράφει τὰ ἀκόλουθα σχετικὰ πρὸς τὸ ὡς ἄνω θέμα·

στῆς Β. Γρουμὲλ ἀντιθέτως πρὸς τοὺς συναδέλφους του Σ. Βαιλέ, Παργκουάρ, πρὸς τὸν Λεκλὲρκ καὶ ἄλλους — μήδ' αὐτοῦ τοῦ Λ. Ντουσὲν ἐξαιρουμένου — κρίνει διαφορετρόπως τὴν στάσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ καθόλου τὰς ἐνεργείας τῶν Ἐπισκόπων Κων)πόλεως πρὸ τῆς τετάρτης Οἰκουμ. Συνόδου. «Ὁ Ἐπίσκοπος Κων)πόλεως, γράφει πράγματι ὄχι μόνον απεσπάσθη ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἡρακλείας ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξηρτᾶτο, ἀλλὰ ἔλαβε (κατὰ τὴν δευτέραν Οἰκουμ. Σύνοδον τοῦ 381) μίαν ἰδίαν κληρονομίαν, τοὐλάχιστον ἐμμέσως, ἀμέσως κατὰ τὸν Σωκράτην, αὐτὸ τὸ ὁποῖον θὰ σχηματίσῃ τὸν πυρῆνα τοῦ μελλοντικοῦ Πατριαρχικοῦ ἐδάφους, τουτέστι τὴν ἐπαρχίαν τῆς Θράκης... Τὸ δικαίωμα αὐτὸ τῆς ἐπεμβάσεως εἰς ἄλλας ἐπαρχίας — ἀσκεῖται συνήθως ἀναμφισβητήτως. Τοιουτοτρόπως κανένα δὲν βλέπομεν εἰς τὴν παρασυναγωγὴν τῆς Δρυὸς νὰ κατηγορῇ τὸν ἅγιον Χρυσόστομον ὅτι ὑπερέβη την δικαιοδοσίαν του εἰς τὴν σοβαρὰν δίκην τοῦ Ἐφέσου..» γ) Εἰς τὴν ὑποσημείωσιν 13 μάλιστα παρατηρεῖ ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ὑπόθεσις τοῦ Ἀντωνίνου) «ἡ σπουδαιοτάτη τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Χρυσοστόμου, οὔτε κἂν μνημονεύεται εἰς τος λιβέλλους τῆς κατηγορίας τοὺς προταθέντας κατὰ τοῦ ἁγίου.» Αἱ κατηγορίαι ἀναφέρονται εἰς τὸν τρόπον τῆς διαδικασίας, εἰς τὴν δικονομίαν. «Κατηγοροῦν, σημειώνει, τὸν Ἅγιον, ὅτι ἐντός, μιᾶς ἡμέρας καθήρεσε δέκα ἕξ Ἐπισκόπους, δὲν ἀναφέρουν ὅμως ὅτι οἱ καθαιρεθέντες ἀνῆκον εἰς ἐπαρχιας ξένας πρὸς τὴν δικαιοδοσίαν του. Μόνον ὁ λίβελλος τοῦ Ἰσαακίου, ὁ ὁποιος ὅλλως τε δὲν ἦτο ἡ κυριωτέρα πρᾶξις τῆς κατηγορίας, παρουσιάζει μεταξὺ ἄλλων παραπόνων, καὶ τὸ ὅτι ἔκαμε χειροτονίας ἔξω τῆς ἐπαρχίας του».... Καὶ παρακάτω (σ. 17) προσθέτει· «ἀπὸ τὸ σύνολον σαφῶς φαίνεται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Κων)πόλεως ἀσκεῖ εἰς πᾶσαν ἀφορμὴν τὸ Πατριαρχικὸν δικαίωμα εις τὴν Μ. Ἀσίαν πρὶν ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος νὰ τοῦ τὸ ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ τὸ βεβαιώσῃ μὲ κανόνα». Ὁ ἴδιος Γάλλος Ἀσσομψιονιστὴς εἰς τὸ Λεξικὸν «Κατολισὶσμ...» τοῦ ὁποίου ἐσχάτως ἤρχισεν ἡ ἔκδοσις, εἰς τὴν λέξιν Κωνσταντινὸπλ γράφει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὸ ἐνταῦθα ἀναπτυσσόμενον θέμα· «πσσῶς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῶμεν (διὰ νὰ δικαιολογηθοῦν αἱ πέραν τῶν ὁρίων τῆς πόλεως καὶ τῆς Θράκης ποιμαντορικαὶ

«Ὁ Κων)πόλεως βαθμηδὸν ὑπέταξε τὸν ἔξαρχον τῆς Θρακικῆς, τὸν Ἡρακλείας, τοῦ ὁποίου ἐπισκοπὴ ἦτο τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον καὶ τοὺς δύο ἐξάρχους τῆς Μ. Ἀσίας τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Καισαρείας. Ὡς αἴτια τῆς τοιαύτης ἐξαρτήσεως ἀναφέρει τὴν γειτνίασιν, τὴν μὴ σπουδαίαν θέσιν τῶν πόλεων ἐκείνων καὶ τρίτον «αἱ Ἐκκλησίαι τῶν μερῶν ἐκείνων δι' ἐσωτερικὰ ζητήματα ἐζήτουν τὴν επέμβασιν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως». Καὶ συνεχίζων καταχωρίζει τι τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ὀρθὸν καὶ τὸ ὁποῖον δὲν παραδέχεται οὐδ' αὐτὸς ὁ καθολικὸς ἱερεὺς Grumel. Αἱ σχέσεις αὗται — μεταξὺ δ.λ.δ. τῶν τριῶν ἐκείνων πόλεων καὶ τοῦ Κων)πόλεως.» Καὶ προσθέτει «τοῦ Ἡρακλείας ἡ ὑποταγὴ εἶναι σκοτεινή, διότι στερούμεθα εἰδήσεων...» Ἐκκλησ. Ἱστορία σ. 257. Ὁμιλεῖ καὶ περὶ ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ὑποταγῆς καὶ ὅτι ἡ ἀντίδρασις αὐτὴ παρουσιάσθη εἰς τὴν δίκην τοῦ Χρυσοστόμου (403.)

γ) Les Regestes (Patriarcat Byzantin) τόμ. Α΄. τεῦχος σ. XVI Παρίσιοι, 1932).

ἐνέργειαι τοῦ Κων)πόλεως) ἐλατήρια φιλοδοξίας δ) διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν μερικὰς ἐπεμβάσεις τοῦ Ἐπισκόπου Κων)πόλεως εἰς τὰς προειρημένας χώρας (Μ. Ἀσίας). Αἱ υποθεσεις ἤρχοντο, οὕτως εἰπεῖν, ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὸ δικαστήριον του. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος ἀπὸ τὸ Μιλάνον εἰς αὐτὸ κατέφυγε. ... Καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ἐπεμβαίνει εἰς τὴν Ἔφεσον διὰ νὰ δικάσῃ ἐκεῖ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἐκείνης Ἀντωνῖνον, καὶ τοὺς διὰ σιμωνίας χειροτονηθέντας ὑπ' αὐτοῦ Ἐπισκόπους (ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου) κατόπιν προσκλήσεως ἀπὸ μέρους αὐτοῦ τούτου τοῦ κλήρου τῆς Ἐφέσου καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀσίας.» ε)

Εἰς τὴν σελίδα 404 (τεῦχος θ΄) ἀποφαίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος διὰ τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχειον. «Ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος (451) ἔμελλε νὰ καθορίσῃ δι' ἓν χρονικὸν διάστημα αἰώνων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἡ ὁποία εἰς τὸ ἑξῆς ἐστρέφετο πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁλόκληρος σειρὰ μέτρων ἔτειναν εἰς τὸ νὰ καθιερώσουν καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν ἐξέχουσαν θέσιν τοῦ θρόνου αὐτοῦ... Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶδεν ἐξασφαλιζομένην δι' ἑαυτὴν τὴν κτῆσιν τῶν ἐπαρχιῶν Θράκης, Ἀσίας καὶ Πόντου, μὲ τὸ δικαίωμα του νὰ χειροτονῇ ὅλους τοὺς μητροπολίτας των. Ἐκτὸς τούτου ἡ Σύνοδος ἐγκαθίδρυσε τὸν θρόνον αὐτὸν ὡς δικαστήριον ἐκκλήτου στ) (Ἐφετεῖον) δι' ὅλας τὰς ὑποθέσεις (τὰς δίκας), κατὰ τὰς ὁποίας διάδικοι ἦσαν Ἐπίσκοποι. Τέλος διὰ τοῦ 28ου κανόνος της ἐπικαλουμένη τὸν 3ον κανόνα τῆς Β΄. Οἰκ. Συνόδου παρεχώρει εἰς αὐτὸν προνόμια ἴσα πρὸς τὰ προνόμια τοῦ Ρώμης, διότι ἦτο ἡ νέα Ρώμη».

Ὁ Ἀττικὸς (406—425) μετέβη εἰς Νίκαιαν διὰ νὰ χειροτονήσῃ Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἐκείνης. Ὁ ἴδιος εἶχε διορίσῃ τὸν Σιλβανὸν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Φιλιππουπόλεως, τὸν ὁποῖον μετέθηκεν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Τρῳάδος (Σωκράτους Ε. Ἱστ. Migne 67, στ. 821). Ὁ Πρόκλος — ἀργότερον Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης — εχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Κυζίκου ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Σισσινίου (425—427 αὐτόθι στ. 801). Αὐτὸς ὁ Πρόκλος, ὡς Κωνσταντινουπόλεως (435—447), ἐχειροτόνησε τὸν Ἐπίσκοπον Ἐφέσου Βασίλειον (Mansi VII, 293) καὶ βραδύτερον τὸν Βασιανὸν διὰ τὴν ἰδίαν πόλιν. Ὁ

δ) Ὅταν κανεὶς ἀναγνώσῃ τὰ διάφορα σχόλια καὶ τὰς ἐπικρίσεις τὰς σχετικας πρὸς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κων)πόλεως τὴν ἀσκουμένην ἰδίως μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, τὰς καταχωριζομένας, μὲ ἐμπαιγμοὺς καὶ εἰρωνίας εἰς τὰ συγγράμματα «Dictionnaire de Thélogie catholique» ἄρθρον «Constantinople», «Eglise de C)ple» τοῦ Sim. Vaihlè, «Eglise Byzantine» τοῦ J. Pargoire, «Histoire des conciles» Hefele— Leclercq, ἰδίως τὰς σημειώσεις τοῦ Leclercq, Echos d' orient καὶ ἄλ. Ὅταν λέγω, κανεὶς ἀναγνώσῃ ὅλα αὐτὰ πραγματικῶς θὰ ἐκτιμήσῃ τὸν πατέρα V. Grumel ὡς ἀντικειμενικώτερον καὶ σχετικῶς περισσότερον ἀμερολήπτως ἐξετάζοντα ἀρκετὰ ζητήματα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὸ Πατριαρχεῖόν μας. Τὸ ἔργον του «Patriarcat Byzantin», τοῦ ὁποίου ἡ ἔκδοσις ἔφθασεν εἰς τὸ τρίτον τεῦχος ἀποτελεῖ πολυτιμοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμεν. Πατριαχείου.

ε) Μνημ. ἔργον σ. 103. Κ. α΄. Regestes ἀρ. 20.

στ) Ἐννοεῖ τοὺς κανόνας 9 καὶ 17 τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου.

Ἀνατόλιος (449—458), ἐγκαθίδρυσε τὸν Μάξιμον ὡς Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀντὶ τοῦ Δόμνου καθαιρεθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ληστρικῆς Συνόδου (449). Ὁ προμνημονευθεὶς Ἀττικὸς καὶ τὴν ἔκδοσιν νόμου ἐπέτυχε «κελεύοντος παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως χειροτονίαν Ἐπισκόπων μὴ γίνεσθαι». Ὁ ἴδιος Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐζητήθη ἡ ἔκδοσις τοῦ νόμου ἐκείνου τὴν 14ην Ἰουλίου 421, ἐθέσπισε διάταξιν (νόμου) μὴ ὀρστικῶς ἐφαρμοσθεῖσαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπεξέτεινε τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κων)πόλεως, θεσπίσας τὴν εἰς τὸν Θρόνον τῆς νέας πρωτευούσης προσάρτησιν τοῦ ἀνατολικου Ἰλλυρικοῦ. 9) Διὰ νόμου ὡσαύτως καθωρίζετο ὅπως οὐδεὶς Ἐπίσκοπος χειροτονῆται εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κων)πόλεως. Ὁ Ἀττικός, καθὼς καὶ ὁ διάδοχός του Σισσίνιος, ἐφήρμοσαν ὁπωσδήποτε τὸν σχετικὸν πρὸς τὴν τύχην τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ νόμον· οἱ διάδοχοί των ὅμως προσέκρουσαν εἰς πολλὰς δυσχερείας, καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ θρόνου Κων)πόλεως λύσις τοῦ ζητήματος ἐκείνου ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (Σωκρ Σ. Ἱστ. ζ. 28).

Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης ἀναφέρει περὶ τοῦ Νεστορίου, ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ὅτι ἐπεχείρησε τὴν διευθέτησιν τῶν ἐκκλησιαστικων πραγμάτων τῶν ἐπαρχιῶν Ἀσίας, ἤτοι Λυδίας, Καρίας, Ἑλλησπόντου καὶ ἄλλων προσθέτει μάλιστα καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Γέρμης Ἀντώνιος εἶχε λάβῃ ἀπὸ τὸν Νεστόριον ἐντολὴν διὰ νὰ ἀπελάσῃ τοὺς Μακεδονιανούς. 10) Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὅ-

---

9) Προκειμένου περὶ τοῦ τρίτου κανονος τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου ὁ αὐτὸς V. Grumel εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα καταχωρίζει· «ὡς πρὸς τὴν Ρώμην (ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν) τίποτε δεν δεικνύει ὅτι ἔλαβεν αὕτη ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τῶν κανόνων τῆς Συνόδου τοῦ 381· ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ πιστευθῇ, ὅτι αὕτη ἔχει ἀγνοήσῃ τὸ μέτρον τὸ ἀφορῶν τὸν Ἐπίσκοπον Κων)πόλεως. Ἐὰν δὲν διεμαρτυρήθη τότε, αὐτὸ προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ κανόνος ἐκείνου εἶδε μόνον ἔνδειξιν τιμῆς, τὴν ὁποίαν ἦτο δύσκολον νὰ ἀποκρούσῃ καὶ δὲν ὑπωπτεύθη τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐντεῦθεν θὰ ἐπηκολούθουν ὡς πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἁγία Ἕδρα δὲν ἔκαμε καμμίαν παρατήρησιν διὰ τὰ δικαιώματα τὰ ὁποῖα ἐφαίνετο ὅτι ἤσκει ἤδη ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πρωτευούσης εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Θράκην. Ἡ σιωπὴ αὐτὴ ἐφαίνετο ὡς ἀναγνώρισις ἢ τοὐλάχιστον ὡς ἀνοχὴ τῆς ἔργῳ ὑφισταμένης καταστάσεως καὶ ὑποτιθεμένης ὑπὸ τῆς εἰρημένης ἀποφάσεως.

Cod. Theod. 16, 2. 45). Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Τὰ ἰδιαίτερα Δικαιώματα» σ. 6. σημ. 8. Raymond Janin ἐνθ. ἀν. σ. 138. A. Pichler μν. ἔργ Β. σ. 630 Hefele — Leglerg. Histoire des Conciles B. 6. σ. 822, 826, 827. — Ch. Baur der Heilige Chrysostomus. B. σ. 116, 117.— Τὸ Ἰλλυρικὸν = Δακία καὶ Μακεδονία κυρίως· Τὸ 379 ὁ Γρατιανὸς παρεχώρησε τὴν πολιτικὴν αὐτῶν διοίκησιν εἰς τὸν Θεοδόσιον A. R. Janin «Formation du Patriarcat ociumenigue de C/ple Echos d' Orient 1916 (Τόμ. XIII, σελ. 138.

10) Migne 67 σ. 796, 801, 805, 808. Kirchen — Lexicon Freiburg und Herder Γ΄ στ. 997. Ἐμὴν μνημονευθεῖσαν πραγματείαν. Τὰ Δικαιώματα... Τὸ χωρίον τοῦ Σωκράτους ἔχει ὡς ἑξῆς· «Ὁ Γέρμης Μακεδονιανοὺς ἐλαύνειν ἐσπούδαζε, πρόσχημα ἀπολογίας τὴν τοῦ Πατριάρχου πρόσταξιν λαμβάνων.

ψιν ὁ ἱστορικὸς Θεοδώρητος εἰς τὸ σύγγραμμά του «Αἱρετικῆς κακομυθίας ἐπιτομὴ» (Migne 83, 433) περὶ τοῦ ἰδίου Νεστορίου λέγει ὅτι «τῆς κατὰ Κωνσταοτινούπολιν τῶν Ὀρθοδόξων καθολικῆς Ἐκκλησίας τὴν προεδρείαν πιστεύεται, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης». Συμφώνως πρὸς πληροφορίαν τοῦ Σωκράτους (VII, 48, Migne 67 σ. 840—842), κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Β΄, «Φίρμου τοῦ Ἐπισκόπου τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας τελευτήσαντος», ἐνεφανίσθησαν οἱ Καισαρεῖς εἰς τὸν Κων)πόλεως Πρόκλον «ζητοῦντες ἐπίσκοπον». Δια νὰ παρουσιασθοῦν οἱ Καισαρεῖς εἰς τὸν Κων)πόλεως (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μας ὑπενθυμίζει καὶ σύγχρονα ἀνάλογα τῶν Καισαρέων διαβήματα) πρὸς ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν ἐπισκόπου Καισαρείας αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ τοιαύτη συνήθεια ἦτο παλαιά. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἔμενεν ἀνεξήγητος ἡ προσημειωθεῖσα πρὸ τοῦ Κωνσταοντινουπόλεως ἐμφάνισις τῶν Καισαρέων. Ὁ Πρόκλος μετὰ σκέψιν προέκρινεν ὡς Καισαρείας τὸν τότε λαϊκὸν καὶ ὕπαρχον Θαλάσσιον, τον ὁποῖον καὶ ἐχειροτόνησε.

Β. 6) ΤΑ ΛΕΧΘΕΝΤΑ ΕΝ ΤΗ ΣΥΝΟΔΩ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΟΙΚΗΣΕΩΝ. (ΚΡΙΣΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ)

Εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον (451) διάφοροι Ἐπίσκοποι, ἰδίως τῆς Μ. Ἀσίας, παρουσιάζονται ὁμολογοῦντες ὅτι καὶ αὐτοὶ καὶ ἀρκετοὶ προκάτοχοί των ἐχειροτονήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ δὲ ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων — κατὰ τὴν 11ην συνεδρίαν οἱ Ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου ἐζήτουν ὅπως ὁ Ἐφέσου μὴ χειροτονῆται ὑπὸ τοῦ Κων)πόλεως· ὁ 28ος κανὼν ἐψηφίσθη κατὰ τὴν 15ην συνεδρίαν — ἐδέχθησαν εὐχαρίστως τὴν διὰ πολλὰς ἐπαρχίας παλαιὰν αὐτὴν πρᾶξιν καὶ ἐν γένει τὴν ἀπὸ τὸν θρόνον Κων)πόλεως ἐξάρτησίν των.

Ὁ ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας Γερμανὸς λέγει· «οὐκ ἠναγκάσθην ἐγώ· ἡδέως ἔχω ὑπὸ τὸν θρόνον Κων)πόλεως εἶναι.. αὐτὸς μὲ ἐχειροτόνησε...ς Ὁ Ἀμασείας Σέλευκος ἐξεφράσθη ὡς ἀκολούθως· «πρὸ ἐμοῦ τρεῖς Ἐπίσκοποι ἐχειροτονήθησαν ὑπὸ τοῦ θρόνου τούτου· καὶ εὑρὼν τούτων τὴν ἀκολουθίαν ἠκολούθησα... καὶ νῦν ἑκουσίως ἐποίησα βουλόμενος εἶναι ὑπὸ τὸν θρόνον τοῦτον». Ὁ Γαγγρῶν Πέτρος ὁμοίως ὁμολογεῖ ὅτι τρεῖς πρὸ αὐτοῦ ἐπίσκοποι τῆς ἰδίας πόλεως ἐχειροτονήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς βασιλευούσης· κἀγὼ μετ' αὐτοὺς ὁμοίως καὶ διὰ τοῦτο συνεθέμην». Ὁ Χαλκηδόνος Ἐλευθέριος διακηρύττει ὅτι «ἐκ τῶν κανόνων καὶ ἐκ τῆς προσλαβούσης συνηθείας ἔχει τὰ δίκαια ταῦτα ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος». Ὁ Συνάδων Μαριανὸς λέγει· «ὡς καὶ τῶν πρὸ ἐμοῦ χειροτονηθέντων ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιωτάτου θρόνου, καὶ ἐμοῦ δι' αὐτοῦ, ἑκουσίως ὑπέγραψα, ἐπειδὴ οἱ κανόνες (ἐννοεῖ τὸν 3ον τῆς Β΄ Οἰκουμ. Συνόδου) τὰ πρεσβεῖα παρέχουσι τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιωτάτῳ θρόνῳ. Ὁ Ἀντιοχείας τῆς Πισιδείας Περγάμιος ὡς ἑξῆς ὡμίλησε· «Ἐν πᾶσι τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλευούσης Νέας Ρώμης, διὰ τιμῆς καὶ θεραπείας, ἅτε πατέρα ἐξαίρετον ὄντα, ἔχειν ἡμᾶς προσῆκόν ἐστι».

Ὁ Ἀφροδισιάδος Κριτωνιανὸς ὁμολογῶν ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ

έχειροτονήθησαν ύπό τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως προσθέτει ὅτι «καὶ πάσης προστασίας ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τετύχηκε». Ὁ Λαοδικείας Νουνέχιος ἐκφράζεται κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ καθίσταται φανερὸν ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ὁ Θρόνος Κων)πόλεως εἶχε τὰς μερίμνας τῶν Μητροπόλεων καὶ ἔγινεν ὄχι μόνον ἐπιθυμητόν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον ὅπως ὁ μητροπολίτης ἑκάστης ἐπαρχίας ὡρισμένων περιφερειῶν χειροτονῆται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως («ἡ δόξα τοῦ Θρόνου Κων)πόλεως, δόξα ἡμῶν ἐστι... τῆς γὰρ ἐντεῦθεν τιμῆς καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, ἐπειδὴ καὶ τὰς μερίμνας ἡμῶν ἀναδέχεται και ἀγαπῶμεν τὸν καθ'ἑκάστην ἐπαρχίαν μητροπολ. ὑπὸ τοῦ Θρόνου τούτου χειροτονεῖσθαι»). Ὁ ἐπίσκοπος Δορυλαίου (Ἐσκῆ Σεχὴρ) Εὐσέβιος εἶπεν· «ἑκὼν ὑπέγραψα, ἐπειδὴ καὶ τον κανόνα τοῦτον τῷ ἁγιωτάτῳ Πάπᾳ ἐν Ῥώμῃ ἐγὼ ἀνέγνων». Ὁ ἐπίσκοπος Σινώπης Ἀντίοχος ἐξεφράσθη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὡς ἕπεται· «ἑκὼν ὑπέγραψα ἀκολουθήσας τῷ μητροπολίτῃ μου καὶ τῷ κανόνι τῶν ρν΄.» Ἀφοῦ καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι ἀπεφάνθησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὅσον ἀφορᾷ τὰ προνόμια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως, «οἱ λοιποὶ ἐβόησαν ἅπαντες «ἑκόντες ὑπεγράψαμεν». Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες (ἀπεσταλμένοι τοῦ αὐτοκράτορος) εἶπον· «συνορῶμεν πρὸ πάντων μὲν τὰ πρωτεῖα καὶ τὴν ἐξαίρετον τιμήν, κατὰ τοὺς κανόνας, τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θεοφιλεστάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ φυλάτεσθαι· χρῆναι δὲ καὶ τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης τῶν αὐτῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς ἀπολαύειν καὶ αὐτὸν ἐξ αὐθεντίας ἐξουσίαν ἔχειν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς μητροπολίτας ἐν τῇ Ἀσιανῇ καὶ Ποντικῇ καὶ Θρᾳκικῇ ταῖς διοικήσεσι.» 11)

Τὸ περιεχόμενον λοιπὸν τοῦ 28ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τὸ ἀφορῶν τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἶναι δικαίῳ (γιοῦρε) ἀναγνώρισις μιᾶς καταστάσεως ἐμπράκτως, ἔργῳ (φάκτο) ὑφισταμένης. Οὔτε ἐζητήθη τι ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατολίου κατὰ τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, οὔτε διὰ τῆς βίας ἐπετεύχθη τι. Ἦτο ἀποκρυστάλλωσις μιᾶς σειρᾶς πραγμάτων ἐξελιχθείσης φυσικῶς καὶ ὁμαλῶς. «Ὁ 28ος κανὼν» γράφει ὁ Α. Πίχλερ, οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ἐξουσίαν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ ἀπένειμε μόνον νόμῳ (sondern sprach ihm nur rechtlich) ὅ,τι ἔργῳ ἤδη εἶχε (was er factisch bereits befass) χωρὶς ἀκριβῶς αὐτὸς νὰ τὸ ζητήσῃ ἢ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς βίας». 12)

Καὶ ὁ Γάλλος Ζὰκ Ζέϊλερ φρονεῖ, ὅτι ἐν τῇ πράξει ὁ Θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ὡς ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ὡς ἐπισκοπικὴ ἕδρα τῆς αὐτοκρατορικῆς πόλεως, ἡ πρώτη ἐπισκοπὴ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Πάπας ἐν τέλει ἐπεκύρωσε τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῶν πραγμάτων». (L' empire romain et l' Eglise, 1928 σ. 200. Εἰς τὴν προηγουμένην σελίδα ὁμιλεῖ διὰ τὴν Βαν Οἰκουμ. Σύνοδον, διὰ τὴν θέσιν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, διὰ τὰς γνωστὰς ἐνεργείας τοῦ Ἰ Χρυσοστόμου εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἀσίαν.

Ὁ Louis Brehier εἰς τὸ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκδοθὲν ἔργον του «Institutions de l' empire byzantin» σ. 461) γράφει τὰ ἑξῆς σχετικά· «ἡ πρώτη ἀνάπτυξις τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κων)πόλεως ἔλαβε χώραν πρὸ

---

11) Σπυρίδωνος Μήλια. Συλλογὴ τῶν κανόνων τόμ. Β΄. σ. 208, 209, 210. Μάνσι. Τόμ. 6 στ. 448—452.

12) A. Pichler, ἔνθ. ἀν. Β. σ. 630.

τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἡ ὁποία περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ νομιμοποιήσῃ μίαν κατάστασιν ἔργῳ δημιουργηθεῖσαν ἐπὶ ζημίᾳ καὶ εἰς βάρος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐν Εὐρώπῃ (πολιτικὴ διοίκησις τῆς Θράκης) καὶ τῆς Ἐφέσου, ἡ ὁποία ἐξέχουσαν κατεῖχε θέσιν εἰς τὰς πολιτ. διοικήσεις Ἀσίας καὶ Πόντου.

Τὴν ἐξέλιξιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἐξετάζων καὶ ὁ ἀσσομσιοννιστὴς Β. Γκρουμέλ, παραδέχεται ὅτι ἡ πραγματικὴ ὑπόστασις τοῦ Πατριαρχείου ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἔτος 381.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ χρονικὸν ὅριον (τέρμα τῆς ἐξετάσεως τῶν Πατριαρχικῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως ὁ ρηθεὶς καθολ. ἀκολουθῶν τὰς παπιστικὰς θεωρίας τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν σύστασιν ἑνὸς πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ συγχέων τὴν πολιτικὴν πλευρὰν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικήν, παραδέχεται ὡς τοιοῦτον (ὅριον) τὴν χρονολογίαν 1833 ὁπότε οἱ ἐπίσκοποι τῆς τότε Ἑλλάδος ἀνεκήρυξαν τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. («Le Patriarcat Byzantin, Les Regestes des actes du Patriarcat de C)ple ..» Τόμ. Α φυλλαδίου 1 σ. XV, XVI, XVII, XVIII Paris 1932.)

Β. γ. ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Ο 28ος ΚΑΝΩΝ ΑΥΤΗΣ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἱστορικὸς Εὐάγριος γράφει ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν τῆς τετάρτης Οἰκουμ. Συνόδου («πρὸς τῷ τέλει») παρεχωρήθη εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως τὸ δικαίωμα νὰ ταχθῇ εἰς τὴν σειρὰν τῶν Πατριαρχῶν «εὐθὺς μετὰ τὸν Ρώμης.» Τὸ «ἐδικαιώθη» τοῦ Εὐαγρίου πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ μᾶλλον ὡς βεβαίωσις τοῦδικαιώματος τοῦπαραχωρηθέντος εἰς τὸν ἐπ.Βυζαντίου διὰ τοῦ 3ουκανόνος τῆς Β΄ Οἰκουμ. Συνόδου. (Migne 86 στ. 2585). Λεπτομερέστερον ἐκτίθενται τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ ὡς ἄνω δικαίωμα τοῦ Κων)πόλεως εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οἱ Παπικοὶ ἐπίσκοποι Πασχασῖνος καὶ Λουκήνσιος «οἱ ἐπέχοντες τόπον τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου» ἀφοῦ ὡμίλησαν περὶ τῆς φροντίδος τοῦ Αὐτοκράτορος διὰ τὴν παρὰ πάντων ὁμολογίαν μιᾶς πίστεως («ἵνα μία πίστις διὰ τῆς ἀγαθῆς εἰρήνης ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις φυλάττηται»), ἔθιξαν καὶ τὸ διοικητικὸν περιεχόμενον τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου. Ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν παρόντα βασιλέα λέγουν ὅτι χθές, ὁπότε οἱ βασιλεῖς καὶ ἡμεῖς ἀπουσιάζομεν, ὑπομνήματά τινα, συνετάχθησαν. Αὐτὰ ἡμεῖς προσθέτουν, δὲν τὰ παραδεχόμεθα ὡς ἐναντία πρὸς τοὺς κανόνας καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστήμην. Παρακαλοῦν τὸν βασιλέα νὰ διατάξῃ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, «ἵνα πᾶσα γνῷ ἡ ἀδελφότης πότερον δίκαια ἢ ἄδικα τὰ πεπραγμένα». Διετάχθη ἡ ἀνάγνωσις· πρὸ τῆς ἀναγνώσεως ὅμως ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ἀέτιος ἔκαμε τὴν ἑξῆς παρατήρησιν· ὑπάρχει συνήθεια ὅπως αἱ Σύνοδοι ἀφοῦ ἐπικυρώσουν τὰ κυριώτατα — ὅπως ἔγινε καὶ τώρα ὁπότε «τὰ τῆς πίστεως ἐδέξαντο τὸν προσήκοντα τύπον» — νὰ διατυποῦνται καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα διοικητικῆς φύσεως. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως. Παρεκαλέσαμεν, συνεχίζει ὁ Ἀέτιος, τοὺς ἐπισκόπους τοῦ Πάπα ὅπως καὶ αὐτοὶ συμμετάσχοῦν τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κων)πόλεως πράξεως. Ἠρνήθησαν ἰσχυρισθέντες ὅτι δὲν ἔλαβον παρὰ τοῦ Πάπα τοιαύτην ἐντολήν. Ἀπετάθημεν τότε πρὸς τὴν βασιλικὴν Μεγαλοπρέπειαν, ἡ ὁποία καὶ διέ-

ταξεν ὅπως ἐξετασθῇ τὸ θέμα αὐτὸ ὑπὸ τῆς Συνόδου. Οἱ ἐπίσκοποι ἐζήτησαν νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, καθότι πρόκειται περὶ ζητήματος γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος. Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη καὶ ἡ πρᾶξις ἔγινε «οὔτε ἐν παραβύστῳ, οὔτε κλοπῆς τρόπῳ. «Καὶ ἔστιν ἡ πρᾶξις ἀκόλουθος καὶ κανονική». Μετὰ ταῦτα ἀνέγνωσεν ἀπὸ «σχεδαρίου» ὁ σηκρηταριος (γραμματεὺς) τοῦ θείου κονσιστορίου Βεφονικιανός. αζ)

Τί διαλαμβάνει ὁ περιλάλητος 28ος κανών, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τόσας συζητήσεις καὶ διενέξεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς ; «Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλεστάτων ἐπισκόπτων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομενου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεως Νέᾳ Ρώμῃ, γνωρίζοντες (πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τοῦ τρίτου κανόνος τῆς ἐν Κ. Π. δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ διαλαμβάνοντος, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, περὶ τῶν πρεσβείων τιμῆς τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως) τὸ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς, καὶ τῆς Ἀσιανῆς, καὶ τῆς Θρᾳκικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖςβαρβαρικοῖςἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεωνχειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου Μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τούς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων». Καὶ ὁ τριακοστὸς ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου «ἀνανεούμενος» τὰ νομοθετηθέντα ὑπὸ τῶν δύο Οἰκουμ. Συνόδων, δευτέρας καὶ τετάρτης, ἀναλυτικώτερον ἐκθέτει τὸ περιεχόμενόν των διαλαμβάνων τὰ ἑξῆς· «ὁρίζομεν, ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐκεῖνον, μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα, μεθ' ὅν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλουπόλεως ἀριθμείσθω θρονος, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως.» 13)

Διὰ τὸν τρίτον κανόνα τῆς Β΄. Συνόδου, ὡς ἤδη ἀνεπτύχθη, πρέπει νὰ ση-

---

αζ) Mansi VII ἔνθ. ἀν.

13) Ζήτει τοὺς κανόνας γ΄ 6΄ κη΄ Λ΄ καὶ Λστ΄ Στ΄. εἰς τὸ Σύνταγμα Ρ. καὶ Ποτλῆ. Τόμ. Β. σ. 173, 280—281 και 387.

μειωθῇ σαφέστερον ὅτι, ἀπὸ ἀπόψεως κειμένου, μᾶς φανερώνει τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἐκκλησίας τέως Βυζαντίου, κατόπιν δὲ Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν θέσιν καὶ τὴν περιωπὴν τῶν ἀποστολικῶν, πανορθοδόξων καὶ κοσμοϊστορικῶν ἐκείνων θρόνων, οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ παίξουν τὸ κυριώτερον πρόσωπον εἰς τὰς τύχας τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὁ 28ος κανὼν καθορίζει τὴν ἔκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ θρόνου τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἁγίας πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθορίζει ἢ μᾶλλον διασαφηνίζει τὰ ἤδη «κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη» καθωρισμένα ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας εἰδικώτερον, γενικώτερον δὲ τῶν θρόνων Ρώμης καὶ Ἀντιοχείας. Τὴν ἰδίαν γενικὴν ἔκφρασιν μεταχειρίζεται καὶ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας. («Ὁμοίως κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις»). 14)

Ὁ κανὼν δὲν ὥρισε λεπτομερῶς τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐξάρχων (Πατριαρχῶν), διότι αὐτὰ ἐξελήφθησαν ὡς ὄντα ἀπὸ πολλοῦ χρόνου γνωστά. 15)

Οἱ Ἀσομπσιοννισταὶ Πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε εἰργάσθησαν ἐδῶ (Καδήκιοϊ) καὶ ἰδιαιτέρως κατέγιναν μὲ τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὰ Πατριαρχεῖα Ἀνατολῆς (Λουῆ Πτί, Ζουλιὲν Παργκουάρ, Συμεὼν Βαιλχὲ, Β. Λωράν, Ραϊμὸν Ζανὶν, Σ. Σαλαβὶλ, Ζουζῆ κ.ἄ.) ἠσχολήθησαν καὶ μὲ τὰ ἔχοντα σχέσιν ἰδιαιτέρως μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὅπως καὶ ἀλλοῦ σημειώνω ἐμελέτησαν οἱθεολόγοι οὗτοι πολλὰς πηγὰς καὶ ὄχι ὀλίγα βοηθήματα—διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸν βίον τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως. Ὄντες ὅμως οἱ περισσότεροι προκατειλημμένοι καὶ ὁδηγούμενοι ἐνίοτε ἀπὸ τὸν φανατισμὸν δὲν ἠθέλησαν νὰ ἴδουν πάντοτε τὴν ἀντικειμενικὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ δὲν ἀπεδείχθη ἀπηλλαγμένος καὶ ὁ πράγματι πολυμαθὴς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον προσεκτικὸς Λουῆ Δουσέσν. Διερωτᾶται ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Ραϊμὸν «ποῖαι εἶναι αἱ ἄλλαι ἐπαρχίαι ;» Ὁ λόγος περὶ τοῦ χωρίου τοῦ ἕκτου κανόνος τῆς πρώτης Οἰκουμ. Συνόδου «καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις». «Πρόκειται, προσθέτει, (μνημ. ἔργ. σ. 136) περὶ Ἀσίας, Πόντου, Μοισιῶν καὶ Δακίας, σημειουμένων εἰς τὸν κατάλογον τῆς Βερόνης καὶ περὶ ἀναγνωρίσεως ἀπὸ μέρους τῆς εἰρημένης Συνόδου (Α΄.) εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἰδίων ἐκείνων δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώρισε καὶ διὰ τοὺς συναδέλφους των Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας ;» Ἐκφράζει ἀπορίαν καὶ ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν τῶν μνημονευθεισῶν περιοχῶν. Διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιοχὴν Ἀσίας ἔξαρχος ἀνεγνωρίσθη ὁ ἐπίσκοπος Ἐφέσου, διὰ τὴν Καππαδοκίαν — Πόντον ὁ τῆς Καισαρείας, διὰ τὴν Θράκην — Εὐρώπην ὁ τῆς Ἡρακλείας — ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἔννοιαν, — διὰ τὴν ἰδίως Θράκην ὁ τῆς Φιλιππουπόλεως. Δὲν μοὶ φαίνεται ὀρθὴ

---

14) Σύνταγμα Ρ. Ποτλῆ Β. σ. 128.

15) Οἱ ἑρμηνευταὶ τῶν κανόνων Ζωναρᾶς καὶ Βαλσαμὼν ὁρίζουν τὰ ὅρια τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων — τοῦ τῆς Κων)πόλεως μὴ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ 325 — ὡς ἑξῆς· Ὁ Ἀλεξανδρείας ἔχει Αἴγυπτον, Λιβύην καὶ Πεντάπολιν· ὁ Ἀντιοχείας, Συρίαν, Κοίλην — Συρίαν, Κιλικίαν ἑκατέραν καὶ Μεσοποταμίαν. Ὁ Ἱεροσολύμων κατέχει τὰς ἐπαρχίας Παλαιστίνης, Ἀραβίας καὶ Φοινίκης. «Τῷ δὲ τῶν Ρωμαίων προεδρεύοντι, τῶν ἑσπερίων ἄρχειν ἔθος ἐκράτησε». Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β. 128, 129.

ἡ παρατήρησις τοῦ Ζανὶν «ὅτι οὔτε εἰς τὸν στ΄. κανόνα τῆς πρώτης, οὔτε εἰς τὸν 6΄. τῆς δευτέρας Οἰκουμ. Συνόδου ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ποία εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῆς φράσεως «ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις».῎Εχομεν πρῶτον τὸν καθορισμὸν τῶν περιφερειῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχειας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς βοηθεῖ ἐν μέρει εἰς τὸ νὰ καθορίσωμεν τὴν ἔκτασιν τῶν ἄλλων περιφερειῶν. Ἔπειτα αὐτὸς ὁ κατάλογος τῆς Βερώνης, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γνωστὴ ἐπέκτασις τοῦ χριστιανισμοῦ, διασαφηνίζουν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν λόγῳ φράσεως. Κατὰ το 381, ὁπότε συνεπεία τῆς συγχύσεως τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν καὶ ἄλλοι μὲν αἱρετικοὶ πρὸ πάντων ὅμως οἱ Ἀρειανοὶ καὶ οἱ Πνευματομάχοι Μακεδονιανοί οἱ 150 Πατέρες διὰ τοῦ 2ου κανόνος εἶχον καθορίση ἀκριβέστερον τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν τῶν διοικήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Ὁ ρηθεὶς δεύτερος κανὼν ἀναλύει τὸ περιεχομενον τοῦ ἕκτου κανόνος τῆς πρώτης Οἰκουμ. Συνόδου. «Τοὺς τῆς Ἀνατολῆς (ἐννοεῖται ἡ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν περιφέρεια) ἐπισκόπους τὴν Ἀνατολὴν μονον διοικεῖν... τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως (αἱ περὶ τὴν Ἔφεσον χῶραι) ἐπισκόπους, τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνην διοικεῖν· καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς τὰ τῆς Ποντικῆς μόνον, καὶ τοὺς τῆς Θράκης τὰ τῆς Θρακικῆς μόνον οἰκονομεῖν».

Εἰς τὸ ἀρκετὰ εὐρὺ αὐτὸ πλαίσιον (Πόντου, Ἀσίας, Θράκης καὶ ἄλλαι Ἐπαρχίαι τοῦ στ΄. κανόνος τῆς πρώτης), σημειώνει ὁ Ρ. Ζανίν,«πρόκειται τοῦ λοιποῦ νὰ κινηθῇ ἡ φιλοδοξία τῶν ἐπισκόπων τοῦ Βυζαντίου».

Παραβλέπονται αἱ πραγματικότητες τας ὁποίας ὁριστικῶς καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καθώρισε καὶ ἀπεκρυστάλλωσεν ἡ Δ΄. Οἰκουμ. Σύνοδος διὰ τοῦ 28ου κανόνος της, εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ ὁποίου ἤδη προβαίνω.

Ἐπαναλαβάνοντες οἱ Πατέρες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τὰ ὑπὸ τοῦ τρίτου κανόνος τῆς 3΄΄ Οἰκουμ. Συνόδου ψηφισθέντα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δικαιολογοῦν αὐτά. Ὡς φυσικὸν δὲ πόρισμα τῆς ἐξυψώσεως τοῦ θρόνου ἐκείνου καθορίζουν τὰς χώρας καὶ τὰ μέρη ἐν γένει ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἰσχύῃ ἡ ἐξουσία τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ὡς «πρώτου», ὡς «ἐξάρχου», ὡς «Πατριάρχου». Καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀποτελεῖ τὸ νέον περιεχόμενον τοῦ κανόνος. Αἱ περιφέρειαι ὅμως αὐταί, ὡς εἴδομεν, εἶχον ἤδη ἔργῳ, κατὰ τὸ πλεῖστον, καθορισθῆ ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου φορᾶς τῶν πραγμάτων.

Ἡ εἰς μεγάλας διοικητικὰς περιφερείας διαίρεσις τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους εἶχε γινῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ. Κατὰ τὸ 400 μ. Χ. ἀπελύθη ἀπὸ τὰ κρατικὰ Γραφεῖα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομα «Notitia Dignitatum» (σημείωσις τῶν ἀξιωμάτων). Εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἐμφανίζεται (τέλος τοῦ τετάρτου αἰῶνος) ἡ παγία ὀργάνωσις τῶν γενικῶν διοικήσεων (Praefecturae). Συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ αἱ πραιφεκτοῦραι αὐταὶ εἶναι τέσσαρες· 1) Ἀνατολικὸν τμῆμα (Ἀνατολή), 2) Ἰταλία, 3) Γαλλία καὶ 4) ἡ πραιφεκτοῦρα τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ 395 μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ρουφίνου καὶ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Εὐτροπίου· ἀπετελέσθη ἀφοῦ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν αἱ διοικήσεις Μακεδονίας καὶ Δακίας, βραδύτερον δὲ (437) καὶ αἱ τῆς Δαλματίας καὶ τῆς Παννονίας. (L. Brehier, μν. ἔργον σ. 100. Palangue J. R. «Essai sur la préfécture du Prétoire, 1933 σ. 7, 12—43. 84 κ. ἑξ.) Ἡ γενικὴ διοίκησις τῆς Ἀνατολῆς (ἀνατολικοῦ τμήματος) περιελάμβανε τὰς διοικήσεις Θράκης, Ἀσίας, Πόντου καὶ Ἀνατολῆς (κλίμα Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας) ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεσπάσθη τὸ 381 ἡ Αἴγυπτος (ἐ-

παρχίαι τοῦ κλίματος Ἀλεξανδρείας.)

Ὁ ὕπαρχος (Γ. Διοικητὴς τοῦ Ἀνατολικοῦ τμήματος) ἥδρευεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἦτο καὶ ἔδρα τοῦ Αὐτοκράτορος ἢ μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς αἱ τρεῖς διοικήσεις Θράκης, Μ. Ἀσίας καὶ Πόντου περιελάμβανον εἴκοσι καὶ ὀκτὼ (28) ἐπαρχίας. Α) Θράκην α) Εὐρώπην, β) Ροδόπην, γ) κυρίως Θράκην, δ) Αἱμίμοντον, ε) Μυσίαν καὶ στ) Σκυθίαν. Β) Ὁ Πόντος α) Βιθυνιαν, β) Ὀνωριάδα, γ) Παφλαγονίαν, δ) Γαλατίαν, ε) Γαλατιαν Σαλουταρίαν, στ) Καππαδοκίαν πρώτην, ζ) Καππαδοκίαν δευτέραν, η) Ἑλλενόποντον, θ) Πόντον Πολεμονιακόν, ι) Ἀρμενίαν πρώτην καὶ ια) Ἀρμενίαν δευτέραν. Γ) Ἡ Ἀσία α) κυρίως Ἀσίαν, β) Ἑλλησποντον, γ) Φρυγίαν Πακατιανήν, δ) Λυδίαν, ε) Πισιδείαν, στ) Λυκαονίαν, ζ) Φρυγίαν Σαλουταρίαν, η) Παμφυλίαν, θ) Λυκίαν, ι) Καρίαν καὶ ια) Κυκλάδας. 16) Βεβαίως, καθὼς παρετήρησε καὶ ὁ Pichler (ἔνθ. ἀν. Β. σ. 617), «πολλὰ παραδείγματα ἠμποροῦν νὰ δείξουν ὅτι ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις δὲν συνεφώνουν πάντοτε καθ' ὁλοκληρίαν». Ἐν τούτοις εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Ρωμαϊκόν, πρὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦτο φυσικὸν τὸ νὰ ἀκολουθῇ μέχρις ὁρίου τινος ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις, ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῶν ἐπαρχιῶν, τὴν πολιτικὴν τοιαύτην. Ἄλλως τε ἡ πολιτ.διαίρεσις ἦτο προϊὸν μελέτης καὶ τοῦ πρακτ.πνεύματος τῶν Ρωμαίων.Δι'αὐτὸν τὸν λόγον ὁ ἱ. Φώτιος γράφων πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον Αον κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα — μεταξὺ ἄλλων κατεχώριζε καὶ τὰ ἑξῆς : «τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα τὰ περὶ ἐνοριῶν δίκαια συμμεταβάλλεσθαι εἴωθε πρὸς τὰ δίκαια τῶν πολιτειῶν». Ὁ Βαλσαμὼν εἰς τὴν ἑρμηνείαν του 28ου κανόνος τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὰς τρεῖς διοικήσεις καθορίζει ὡς ἑξῆς· «Ποντικοὶ λέγονται μητροπολῖται, οἱ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ παρακείμενοι μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ἐνδοτέρω. Ἀσιανοί, οἱ περὶ τὴν Ἔφεσον, Λυκίαν, Παμφυλίαν, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οὐχὶ Ἀνατολικοί, ὡς φασὶ τινὲς, τῆς Ἀνατολῆς ὁ Ἀντιοχείας ἔχει χειροτονίαν· καὶ Θρᾳκικοὶ οἱ Δυτικοί. 17) Περαιτέρω καθορίζων τὰ ὅρια τῆς Θράκης ο Βαλσαμὼν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν μετὰ τὴν προσάρτησιν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν καὶ προσθέτει· «τῷ ὀνόματι τῆς Θράκης περιέχονται καὶ αἱ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Δυρραχίου μητροπόλεις.»

Ἐπὶ τῶν τριῶν λοιπὸν αὐτῶν διοικήσεων ὁ ρηθεὶς κανὼν ἐπεξέτεινε τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ κανὼν προσθέτει καὶ τὴν ἑξῆς περικοπήν· «ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἀ-

16) Ἔκδ. Boeking, Bonn, 1839. τεῦχος 1ον σ. 10. Καὶ ὁ Ἱεροκλῆς Συνέκδημος περιέχει τὴν Notitiam. Βλέπε καὶ τὰ περὶ θεμάτων Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου· Migne 113 καὶ 141 (τοῦ Ἱεροκλέους). Ἐπαρχίαι Εὐρώπης· 1) Εὐδοξιούπολις, 2) Ἡράκλεια, 3) Ἀρκαδιούπολις, 4) Βιζύη, 5) Πάνιον, 6) Ὄρνοι, 7) Γάνος, 8) Καλλίπολις, 9) Μόριζος, 10) Σιλτική, 11) Συναδία, 12) Ἀφροδισία, 13) Ἄπρος, Κοιλία ἢ Κηλία. Ballerini Β. 515.

17) Σύνταγμα Κανόνων Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β. σ. 284—285. V. Duruy, Histoire Romaine p. 534—535.

γιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας.» Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν τοῦ κανόνος στηρίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ἤσκησε καὶ ἀσκεῖ,—παρὰ τὰς ἐσχάτως παρατηρουμένας επεμβάσεις αλλων αυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν αἰωνόβιον αὐτοῦ κανονικὴν δικαιοδοσίαν — καὶ κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ τμήματα ἐκεῖνα, τὰ ἁποῖα εὑρίσκονται ἔξω τῶν ὁρίων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, αὐτοδικαίως ἀνήκουν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του.

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1452, ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡρμήνευσε τὴν προσημειωθεῖσαν περικοπὴν μὲ τὰς φράσεις, τὰς ὁποίας κατεχώριζεν εἰς ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἔστειλε πρὸς τοὺς Βοεμούς.«Ἡ ἱεροαγία τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία, ἡ μήτηρ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων καὶ διδάσκαλος... τοῖς ἐνδόξοις ἀδελφοῖς καὶ υἱοῖς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς τῶν Βοεμίων, τῇ ὑψηλοτάτῃ Κοινότητι τῆς πόλεως Πράγας.. ἔτι τε πᾶσι καὶ ἑκάστοις τοῖς ὁπουδήποτε ὑπάρχουσιν ἐν ὑπερορίοις μέρεσιν Ὀρθοδόξοις». 18)

Τὰ βαρβαρικὰ εἶναι τὰ βαρβαρικὰ μέρη «τὰ βαρβαρικὰ ἔθνη» ἢ μᾶλλον τὰ ὑπὸ βαρβαρικῶν ἐθνῶν κατοικούμενα μερη, ἐκλαμβανομένης τῆς λέξεως «ἔθνος» μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς επαρχίας. Εἰς τὸν 34ον ἀποστ. κανόνα ἀναγινώσκομεν· «τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον». Ὁ ὅρος ἔθνος ἀναμφιβόλως ἐδῶ σημαίνει ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν, ἐπαρχίαν. Καὶ ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης ἀναφέρει «Ἰλλυριῶν ἔθνη» μὲ τὴν ἔννοιαν προβίντσια = ἐπαρχια. 19) Τὴν ἰδίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἔθνος καὶ εἰς τὸν 2ον κανόνα τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου. «Τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν Πατέρων». Ἡ φράσις «βαρβαρικοῖς ἔθνεσι» ἐξηγεῖ ἐν μέρει τὸ ἀνάλογον χωρίον τοῦ 28ου κανόνος τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀπὸ ἀπόψεως γεωγραφικῆς ἐκτάσεως. Ὁ Λ. Ντουσὲν (ἔνθ. ἀν. Β. σ. 437) ἐξηγεῖ τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῆς Β΄. Συνόδου ὡς ἑξῆς· «ὅσον αφορᾷ τὰς χριστιανωσύνας (Χρ. κοινότητας = chrétientés.) τὰς κειμένας ἔξω τῶν συνόρων τοῦ κράτους.» Ὁ Janin δίδει τὴν ἀκόλουθον ἑρμηνείαν εἰς τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ 28ου κανόνος τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς· τὴν ἄδειαν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Βυζαντίου, αἱ ὁποῖαι περιέπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν βαρβάρων». (Ἔνθ. ἀν. σ. 214). Ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία, νομίζω, προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ φράσις ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς συνδέεται μὲ τὰς λέξεις «ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων.» Τὸ ζήτημα εἶναι ποία σχέσις πραγματικὴ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ «τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς επισκόπους» καὶ τοῦ «τῶν προειρημένων διοικησεων» (δ.λ.δ. Ποντικῆς, Ἀσιανῆς καὶ Θράκης.) Ὁποιαδήποτε σχέσις καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἀποκλείεται ἡ ἑρμηνεία τοῦ εἰρημένου Γάλλου. Τὰς ἐπαρχίας αὐτὰς εὑρισκομένας ἔξω τῶν συνόρων τῶν ἀνεγνωρισμένων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἴτε ὡς ὑπερορίους,εἴτε ὡς διασπορὰν ἐκλάβωμεν, πάντως πρόκειται περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος καὶ τὰ ὁποῖα ἐνισχύονται καὶ ἀπὸ τοὺς κανόνας 9 καὶ 17 τῆς ἰδίας Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου.

---

18) Ξεν. Σιδερίδου, «Ἐπιστολὴ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως» πρὸς τοὺς Βοεμούς», «Νέος Ποιμὴν» Εος τέμ. σ. 100—108. Ἔκδ. ἐπιμελημένη μὲ καλὰς κριτικὰς παρατηρήσεις.

19) Ε. Ἱστ. Ε. 5. Καὶ Σωζομένου Ε. Ἱστ. ζ. 5. Migne 67 στ. 1425 σημ. 9 Βαλεσίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΑΥΤΩΝ. Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΥ ΠΑΠΑ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΑΥΤΩΝ. Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΥ ΠΑΠΑ.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Ὁ Θ΄ κανὼν ἔχει οὕτω· « εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχει, μὴ ἐγκαταλιπανέτω τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον, καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρεχέτω, ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, ἢ γοῦν, γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οἷς ἂν ἀμφότερα τὰ μέρη βούλωνται, τὰ τῆς δίκης συγκροτείσθω· Εἰ δε κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη καταλαμβανέτω τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κων)πόπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω».

.Ο ιζος. «τὰς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μάλιστα εἰ τριακονταετῆ χρόνον ταύτας ἀβιάστως διακατέχοντες ᾠκονόμησαν. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν γεγένηταί τις, ἢ γένοιτο περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικεῖσθαι, περὶ τούτων κινεῖν παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δέ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθὰ προείρηται. α) Εἰ δέ καί τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὖθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἡ τάξις ἀκολουθείτω». β)

Οἱ κανόνες αὐτοὶ κάμνουν λόγον διὰ ἀμφισβητήσεις καὶ ἔριδας μεταξὺ κληρικῶν. Ὁ 9ος διαλαμβάνει περὶ διαφορῶν μεταξὺ κληρικῶν πρὸς ἐπισκόπους καὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν πρὸς μητροπολίτας. Ἐὰν ἡ ἀφισβήτησις ἀφορᾷ ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἔχοντα διαφορὰν κατὰ μητροπολίτου τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας, ὁ ἐνάγων ἠμπορεῖ νὰ προσφύγῃ ἢ πρὸς τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας διαμένουν οἱ διάδικοι, ἢ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς βασιλευούσης. Εἰς τὸν 17ον κανόνα, ὅπου πρόκειται περὶ μιᾶς καθωρισμένης διαφορᾶς ἐπαρχιακῶν ὁρίων, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἰδία δικαστικὴ δικαιοδοσία τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. «Εἰ δέ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθα προείρηται». Ἡ τελευταία φράσις ἀποδεικνύει ὅτι καὶ οἱ δύο κανόνες, ὡς πρὸς τὸ ἐξεταζόμενον σημεῖον, εἶναι ταυτόσημοι. Οἱ ἀρχαῖοι ἑρμηνευταὶ (Ἀλέξιος Ἀριστηνός, Ζωναρᾶς, Βαλσαμών) διαφοροτρόπως ἡρμήνευσαν τὸν ὅρον «ἔξαρχος». Τί πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ὑπὸ τὸν ἔξαρχον ; Μητροπολίτην ἢ Πατριάρχην ; Ὁ Ζωναρᾶς γράφει· «Οὐ τῆς Συρίας... μητροπολίτας ἅπαντας ἑλκύσει ὁ Κωνσταντινουπόλεως δικάσασθαι». Τὸ τοιοῦτον ὅμως εἶναι πρόδηλος παρερμηνεία. Οἱ κανόνες προῆλθον ἀπὸ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ δὲν αναφέρονται εἰδικῶς εἰς ζητήματα ἀφορῶντα ἀποκλειστικῶς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ὁπότε καὶ θὰ καθώριζον

α) Ὑπονοεῖ τὸν Θον κανόνα.

β) Σύνταγμα Ρ. Ποτλῆ Β. σ. 237, 258, 258.

τὰς λεπτομερείας τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ Ζωναρᾶς. Ἐὰν ὁ κανὼν εἶχεν ὑπ' ὄψιν μητροπολίτας, ὡς ἐξάρχους διοικήσεων, θὰ ἔλεγεν· εἰς τὸν Ἱεροσολύμων, ἐὰν ὁ λόγος περὶ διατηρήσεως τῆς Συρίας, ἢ γενικώτερον τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐὰν πάλιν ἐπρόκειτο περὶ μόνων τῶν ἐπισκόπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως θὰ ἦτο ἀκατανόητος ἡ πρώτη φράσις «τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως»· θὰ ἔπρεπε νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς λέξεις «τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ» τελείως περιττεύοντος τοῦ «ἤ». Ὀρθη, ορθοτάτη εἶνε ἡ ἑρμηνεία τοῦ Ἀλεξίου Ἀριστηνοῦ γράφοντος· «ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς εἰ κατὰ τοῦ μηροπολίτου ἔχει τινὰ ὑπόθεσιν, ἡ παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἤτοι τῷ Πατριάρχῃ, ὑφ' ὅν τελοῦσιν οι τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων μητροπολῖται δι,άζεσθαι, ἢ παρα τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ προνόμιον οὐδενὶ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν ἐδόθη οὔτε ἀπὸ τῶν κανόνων, οὔτε ἀπὸ τῶν νόμων, τὸ δικάζεσθαι τελοῦντα ὑφ' ἕτερον Πατριάρχην παρὰ Πατριάρχῃ ἑτέρῳ, εἰ μὴ μόνῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως». 20)

Ὥστε οἱ δύο αὐτοὶ κανόνες (9ος καὶ 17ος τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου) παρέχουν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως δικαιοδοσίαν ἐκτεινομένην καὶ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς ἰδιας περιφερείας τὴν ὁποίαν καθορίζει, ὡς εἴδομεν, ὁ 28ος κανὼν τῆς ἰδίας Συνόδου. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι η ὑπερόριος αὕτη δικαιοδοσία ἡ στηριζομένη εἰς τοὺς δύο ἐκείνους κανόνας τυγχάνει δικαστικὴ καὶ διενεργεῖται εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις τὰς ὁποίας ἐκτιμᾷ αὐτὸς ὁ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος κληρικός. Ὁ H. Leclercq, καθολικὸς, ἕτοιμος νὰ ἐπικρίνῃ καθὼς καὶ ἄλλοι I. Pargoire, S. Vailhé εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν τὸ Οἰκουμ Πατριαρχεῖον, ὡς ἐξῆς ἐκφράζεται διὰ το περιεχόμενον τῶν δύο αὐτῶν κανόνων. «Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ὡς θὰ ἴδωμεν εὐθὺς ἀμέσως, καθιέρωσε τὴν— ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως — ἀποκτηθεῖσαν θέσιν σχηματίζουσα ἀπὸ τὰς τρεῖς διοικήσεις Θράκης, Ἀσιας καὶ Πόντου ἓν καὶ μόνον Πατριαρχεῖον, τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ παρέχουσα εἰς τὸν θρόνον αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λύῃ, καθ' ἥν περίπτωσιν γίνεται χρῆσις τοῦ ἐκκλήτου, ὅλας τὰς δίκας αἱ ὁποῖαι φέρονται πρὸ τοῦ δικαστηρίου του ὑπὸ τοῦ κλήρου τῶν Πατριαρχείων Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. Οἱ κανόνες, ἐξακολουθεῖ, 9ος καὶ 17ος, ἐρρύθμισαν τὴν ἔκτασιν τῶν ἐξουσιῶν τῆς ἐνδημούσης Συνόδου... Τοιουτοτρόπως ἡ προσωπικότης αὐτὴ (ὁ Π)χης Κ. Π.) ἀπέβαινεν ὁ κυριάρχης (ὕπατος) διαιτητὴς ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικῶν ἐν Ἀνατολῇ. 21)

Ὅλως αὐθαίρετος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ καθολικοῦ R. Vancourt ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τῶν κανόνων 9 καὶ 17, τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου, κατα τὴν ὁποίαν «οἱ κανόνες αὐτοὶ δὲν κάνουν λόγον παρὰ περὶ τῆς δικαστικῆς

---

20) Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β΄. σ. 240. Ὁ Ἀλέξιος Ἀριστηνός διάκονος, Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ἔτος 1130, ἐσχολίασε τὴν συλλογὴν τῶν κανόνων Στεφάνου τοῦ Ἐφεσίου. Οἱ ἐκδόται τοῦ συντάγματος Ρ. καὶ Π. ἀντιστρόφως τοποθετοῦν τοὺς δύο τούτους λογίους, εἰς τὴν θέσιν δ. λ.δ. τοῦ Ἀριστηνοῦ τὸν Στέφανον.

21) Hefele «ἔνθ. ἀνωτ. Β. α. σ. 521, σημείωσις τοῦ H. Leclercq. Ὁ Γάλλος οὗτος ἀκολουθεῖ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀριστηνοῦ.

ἐξουσίας τοῦ ἐξάρχου ἐπὶ τῶν Μητροπόλεων.... Πράγματι ὁ 9ος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου παρεδέχετο δικαίωμα συναγωνιστικῆς δικαιοδοσίας μόνον ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐξάρχους Ἐφέσου, Καισαρείας καὶ Ἡρακλείας, οὐδαμῶς δὲ ἀναφορικῶς τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀντιοχείας. (Dictionnaire de Théologie catholique› Τομ. ΙΑα στ. 2266). Ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως τὸ ἀστήρικτον τῆς γνώμης τοῦ Vancourt. Ὁ R. Janin γράφει· «Αἱ ὑπερβασίαι τὰς ὁποίας οἱ ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἔπαυσαν νὰ διαπράττουν ἐπὶ 125 ἔτη, ἐξησφάλισαν εἰς αὐτοὺς — διὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου — τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως σχεδὸν τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους.» Ὡς πρὸς τὰ δικαστικὰ προνόμια τὰ ὁποῖα παρέχουν οἱ κανόνες 9 καὶ 17 τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, συμφωνῶν μὲ τὸν ἀρχαῖον Ἀριστηνὸν καὶ τὸν σύγχρονον Leclercq, σημειώνει ὅτι δικάζει τὰς διαφορὰς τῶν κλιμάτων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Κύπρου κλπ. Καὶ προσθέτει· «ὁ 9ος κανὼν συμπεριελήφθη εἰς τὸν αστικὸν κώδικα» (ἔνθ. ἀν. σ. 214.)

Μία, ἔκπληξιν προξενοῦσα ἑρμηνεία τοῦ 9ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, εἶναι ἡ τοῦ Πάπα Νικολάου τοῦ Αου, ἀντιπάλου τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ἡ ἀκόλουθος. «Ἔξαρχον διοικήσεως», κατὰ τὸν εἰρημένον Πάπαν, θέλοντα νὰ δικαιολογήσῃ τὰς περὶ κοσμικοῦ πρωτείου ἀξιώσεις του, πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν τὸν ἀντιπρόσωπον (Βικάριον) τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου. Ἡ δὲ λέξις «διοικήσεως» δὲν σημαίνει, κατὰ τὸν ἴδιον ἑρμηνευτήν, μίαν ἐπαρχίαν μεγάλην ἢ μικράν, ἀλλ' ὅλας τὰς διοικήσεις, τὴν Οἰκουμένην δηλαδή. Ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ ἐδόθη — ἀπορριφθεῖσα καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Hergenroter ((Photius I 568 σημ. 92) — διὰ νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Πάπας Νικόλαος ὡς ὁ μόνος ἁρμόδιος δικαστὴς εἰς τὴν μεταξὺ Φωτίου καὶ Ἰγνατίου ἔριδα. (Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν, μνημ. ἔργον σ. 141—147.) Τὸ ἀστήρικτον τῆς ἑρμηνείας αὐτῆς κατανοεῖ καὶ ὁ ἐλαχίστας κατέχων ἱστορικὰς γνώσεις καὶ μὲ τὴν ἀσθενεστέραν προικισμένος διάνοιαν.

Οἱ καθολικοὶ βαρέως ἔφερον πάντοτε τὴν ὑπὸ τῆς Δης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ψήφισιν τοῦ 23ου κανόνος. Εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Σύνοδον, κατὰ τὴν 16ην συνεδρίαν, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἡ παραχώρησις δικαιωμάτων εἰς τὸν ἐπίσκοπον Κων)πόλεως θὰ προεκάλει δυσαρεσκείας μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων. Τὸ καθῆκον τοῦ Αὐτοκράτορος, ἔλεγον, δὲν ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν φύλαξιν τῆς ὀρθότητος τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἄρσιν τῶν ἀφορμῶν τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν σχισμάτων. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα παρεκλήθησαν, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν συζήτησιν περὶ τῆς μελλούσης κανονικῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως. Οἱ Παπικοὶ λεγάτοι ἠρνήθησαν προβαλόντες ὡς ἐπιχείρημα τὸ ὅτι δὲν εἶχον τοιαύτην παρὰ τοῦ Πάπα ἐντολήν. Ἡ συζήτησις ὅμως εἶχε λάβῃ χώραν οὐχὶ διὰ χρησιμοποιήσεως βίας πρὸς καταπάτησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν συνέδρων, ἀλλὰ ἐλευθέρως καὶ συμφώνως πρὸς καθιερωθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Ἀναγνωσθέντος τοῦ κανόνος (28ου) ὑπὸ τοῦ γραμματέως, ὁ Παπικὸς ἀντιπρόσωπος Λουκέντιος ἐδήλωσεν ὅτι πολλοὶ ἐπίσκοποι ἀπατηθέντες ὑπέγραψαν. Ἀνωτέρω διὰ μακρῶν ἀνεπτύχθη ὅτι οὐδεὶς τῶν συνέδρων ὑπέγραψεν ἐξαπατηθεὶς ἢ βιασθείς. Τοὐναντίον μάλιστα, ὡς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Συνόδου ὡμολόγησαν, ἐπρόκειτο περὶ καταστάσεως πραγμάτων ἔργῳ ἀπὸ πολλοῦ ὑφισταμένης. 22)

22) Mansi, τόμ. VII στ. 129. Hefele ἔνθ. ἀν. Β. 6. σ. 829, 830.

Τόσον [illegible] οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ὅσον καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας κατόπιν καταπολεμοῦν τὸ περιεχόμενον τοῦ 28ου κανόνος ὡς ἀνατρέπον δῆθεν τὰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. [illegible] τοὺς κανόνας 6 καὶ 7 τῆς συνόδου ταύτης, διὰ τῶν ὁποίων ὡς ἤδη [illegible] (σ. 431) καθωρίζοντο τὰ ὅρια τῆς [illegible] καὶ ἡ διὰ Συνόδων διοίκησις τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν περιοχῶν, ὡς τῆς Ἀσίας, Πόντου, Θράκης. [illegible] Πάπαν Λέοντα τὸν πρῶτον διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ 28ου κανόνος [illegible] ὑπὲρ τῶν διατάξεων τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς πρόφασις παρουσιάζετο ἡ καταπάτησις [illegible] κανόνων τῆς [illegible] πρώτης Οἰκουμ. Συνόδου. Ἡ πραγματικότης ὅμως ἦτο ἄλλη. Ὁ Πάπας Λέων καθὼς καὶ οἱ διάδοχοί του δὲν ἀπεδέχοντο τὴν ἐπέκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κων/πόλεως. Ἂν ἔχωμεν [illegible] τοῦ Πάπα [illegible] τὰς ἱστορικὰς πραγματικότητας [illegible] ὅτι μεγάλαι ἐκκλησιαστικαὶ περιφέρειαι [illegible] ἄλλοτε ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν Ρώμην [illegible] ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα.

[illegible] παραδέχεται ὅτι ἡ Ρώμη [illegible] κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου [illegible] ἐχειροτόνει [illegible] τοὺς ἐπισκόπους [illegible] τῆς δικαιοδοσίας [illegible] βραδύτερον μόνον εἰς τὰς περὶ τὴν Ρώμην [illegible] 2265 [illegible] Οὐ πολλὰ ἔτη — ἴσως πεντήκοντα — πρὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου [illegible] τὸν 6ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου [illegible] τῆς Ρώμης [illegible] συνήθεια [illegible] τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Αἰγύπτου, [illegible] Ἐκκλησιῶν.

[illegible] φράσιν — [illegible] δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα — [illegible] 2 [illegible] 47. [illegible] εἰς τὰς ἄλλας λέξεις [illegible] ὅτι [illegible] ἔμενεν ἔξω τῆς παπικῆς [illegible] τόμ. XI, B [illegible]

[illegible] περιστάσεων συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ [illegible] εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα. Διότι ὅμως οἱ Πάπαι [illegible] νὰ βλέπουν μὲ ἄλλον φακὸν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν. [illegible] τὴν κατάστασιν, ἡ ὁποία βαθμηδὸν [illegible] τόσον ἀπὸ πολιτικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ [illegible] ἀπόψεως. Τὸ σχίσμα δὲν τὸ ἐδημιούργησαν Συνοδικοὶ κανόνες, [illegible] ὁ 3ος τῆς Β΄ Οἰκουμ. καὶ ὁ 28ος τῆς Δ΄ [illegible] ψυχολογικοῦ κριτηρίου πρὸς ἐκτίμησιν τῶν συμβαινόντων εἰς τὴν Ἀνατολήν, πρὸς [illegible] γνῶσιν προσώπων καὶ πραγμάτων.

Β. ε. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΑΠΩΝ.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ Μ. ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ. ΕΠΑΝΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ.

ΕΠΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

ΑΛΛΑΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὸν 28ον κανόνα· ὁ περιλάλητος κανὼν αὐτὸς προεκάλεσεν ἀλληλογραφίαν μεταξὺ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Α΄ καὶ τοῦ ἐπισκόπου Κων)πόλεως Ἀνατολίου, καθὼς καὶ μεταξυ τοῦ ἰδίου Πάπα καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης Πουλχερίας. Πρὸς τούτοις ὁ ἴδιος κανὼν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ στείλῃ ὁ ἴδιος Πάπας ἕν εἶδος εγκυκλίου γράμματος πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τοὺς λαβόντας μέρος εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ψηφίσασαν τὸν ἀναστατώσαντα τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν κανόνα ἐκεῖνον.

Ὁ Πάπας γράφων πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἔψεγε τὸν Ἀνατόλιον, διότι ὢν μικρὸς ἐπίσκοπος περιωρισμένης περιοχῆς, ἐζήτει νὰ ἐπεκταθῇ. Προσλαμβάνων δὲ ὕφος ἀνωτάτου τῆς Ἐκκλησίας ἀρχηγοῦ γράφει· «ἀκυρῶ τὸν 28ον κανόνα, δυνάμει τοῦ κύρους τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου». Τὰ ἴδια περίπου ἔγραφε καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μαρκιανόν. Αὐστηρότερον καὶ δεσποτικώτερον ἐξεφράζετο ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Κων)πόλεως Ἀνατόλιον. Γράφων πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἀποτελοῦντας, ὡς ἐσημείωσα, τὴν Σύνοδον παρουσιάζετο ὡς προστάτης τῶν δικαίων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν — Θράκης, Πόντου, Μ. Ἀσίας—τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ μείνουν ἄθικτα ὡς θεσπισθέντα παρὰ Οἰκουμ. Συνόδου. 23)

Ὁ Ἀνατόλιος ἀπαντῶν ἐτόνιζε τὴν πραγματικότητα, γράφων ὅτι ὁ κανὼν — ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ ἔγινε λόγος — ἐψηφίσθη οὐχὶ μὲ τὴν θέλησίν του, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν καὶ ἀπαίτησιν αὐτῶν τούτων τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπισκόπων τῶν τριῶν ἐκείνων περιφερειῶν.

Καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Ἀνατολίου, Γεννάδιος ὁ πρῶτος ὁ ἡγιασμένος, ἠνωχλήθη διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν τοῦ κανόνος (28).

Βραδύτερον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου αἰῶνος, ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Ἰουστίνου καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰουστινιανοῦ, ὁπότε ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς ἀγῶνας κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἀποκατεστάθη τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ αὐτοῦ συνεδρίου, πρὸς βεβαίωσιν τῆς τοιαύτης ἀποκαταστάσεως ἐξεδόθη ὁ λίβελλος τοῦ Πάπα Ὁρμίσδα (Formula Hormisda).

Ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Ἰωάννης Β΄. ὁ Καππαδόκης, γράφων πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Πάπαν ἐπανελάμβανε τὸ περιεχόμενον τοῦ λιβέλλου (28 Μαρτίου 519). Ἐξήλωνεν ὅτι ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην καὶ ὅτι θεωρεῖ τὴν παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν Ρώμην ὡς μίαν καὶ μόνην Ἐκκλησίαν καὶ ὡς ἕνα θρόνον, τὸν τῆς Ρώμης καὶ τὸν τοῦ Βυζαντίου. Πρὸς τούτοις ἐφανέρωνεν ἀποδοχὴν τῶν τεσσάρων Οἰκουμενικῶν Συνόδων — τὰς ὁποίας ὀνομαστὶ ἀνέφερε — καὶ ὑπέγραφε τὸν λίβελλον τοῦ εἰρημένου Πάπα. Βεβαίως μέσα εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς τετάρτης Οἰκουμ. Συνόδου περιελαμβάνετο καὶ ὁ περιλάλητος 28ος κανών, ὁ ὁποῖος νόμῳ ἐπεκύρωνε τὰ δικαιώματα καὶ τὴν δικαιοδοσίαν καθόλου τοῦ ἐπισκόπου Κων)πόλεως. (E. Caspar, Qeschichte des Papstums, Β. σ. 157 σημ. 5. καὶ στ. 158. V.

---

23) Mansi IV, στ. 195, 198, 207. Hefele — Leclerq. Ἡ Ἱστορία τῶν Συνόδων Β 6. 841, 853, 856.

Grumel Le Patriarcat Byzantin. Λ. σ. 65 Β. Στεφανίδου Ε. Ἱστ. 209—210) Hefele — Leclercq. μ. ἔργ Β΄. α 568 σημ. H. Leclercq.

Ὁ ἀγὼν αὐτὸς τῶν Παπῶν ποῦ ἐπὶ τέλους κατέληξε ; Δὲν λέγω γενικῶς ὅτι κατήντησεν εἰς τὸ μέγα καὶ τόσον λυπηρὸν σχίσμα. Ἁπλῶς ἐδῶ σημειώνω ὅτι, ὅταν πρὸς καιρὸν ἡ Κωνσταντινούπολις κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Λατίνους (1203) καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τὸ ἐντὸς τῆς πολεως αὐτῆς ἐξελατινίσθη, τότε ἐλησμονήθησαν καὶ οἱ κανόνες καὶ τοπικὰ δίκαια Ἐκκλησιῶν καὶ ὅ,τι δήποτε ἄλλο παρουσίαζε τοὺς Πάπας ὡς προστάτας καταπατουμένων δῆθεν δικαίων. Ἐλησμονήθησαν ὅλα αὐτὰ διότι διὰ τοῦ πέμπτου κανόνος τῆς ἐν Λατερανῷ Συνόδου τοῦ 1215 ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Γ΄., ὁ τοσαύτην χαρὰν δοκιμάσας διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς Κων)πολεως ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Βυζαντινῶν, ἀνεγνώρισε τὴν ὑπὸ τοῦ τρίτου κανόνος τῆς Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου καθορισθεῖσαν θέσιν τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσύνοδον τοῦ 1439 ἡ θέσις αὐτὴ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ τότε Πάπα. (Hefele — Leclercq ἔνθ. ἀν. Β. 6. 817).

Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ μέγας (590—604) ἐκήρυττεν ὅτι ἐσέβετο τὰς τέσσαρας Οἰκουμ. Συνόδους ὡς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια. «Si qui contra harum quattuor synodorum fidem et contra sanctae memoriae Leonis papae tomum atque definionem aliquid umguam logui praesumuit anathema sit = ὅποιος θὰ ἐκφρασθῇ κατὰ τῆς πίστεως τῶν τεσσάρων Συνόδων καὶ κατὰ τοῦ τόμου καὶ τοῦ ορου τοῦ ἁγίας μνήμης Πάπα Λέοντος (epistula dogmatica) εἴη ἀνάθεμα). Epistulas I. VI. Hefele — Leclercq ἔνθ. ἀν. Β. α. 568 σημ. Leclercq). Ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ Βος ἐγκρίνων τὸν 5ον κανόνα τῆς ἐν Κων)πόλει, ἐπὶ Φωτίου, Συνόδου τοῦ 867—870, ἀναγκάζεται ἂν ὄχι ἀμέσως ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐμμέσως νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὕπαρξιν 5 Πατριαρχείων, ἐπομένως καὶ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (Mansi XVI, 171. Dictionnaire de Theologie catholigue XI 6. στ. 2264).

Ἡ ὁρκωμοσία τῶν Παπῶν κατὰ τὸ liber diurnus, περιέχον τὰς ἀπὸ τοῦ 5ου μέχρι τοῦ 11ου αἰῶνος τυπικὰς διατάξεις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας διαλαμβάνει καὶ τὴν ἑξῆς φράσιν· «τὰς συνόδους Νικαίας, Κων)πόλεως, Ἐφέσου, Χαλκηδόνος, δευτέραν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὴν ἁγίαν ἕκτην Σύνοδον... νὰ φυλάττω καὶ νὰ σέβωμαι immutilata (=μη ἠκρωτηριασμένας) καὶ usgue ad unum apicem» = μέχρι κεραίας. 24) Οἱ Παπισταὶ θὰ ἀπαντήσουν· ἐδέχθημεν τὰς Συνόδους χωρὶς νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ τὸ κῦρος ὡρισμένων κανόνων. Τὰς ἐδέχθημεν λοιπὸν ἠκρωτηριασμένας. Ἀλλὰ μήπως ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἐσημείωσα, καὶ αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ ἀπέναντι τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως δὲν συνετέλεσεν εἰς τὸν θρυμματισμὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ ;

Τὰ πράγματα, οἱ θεσμοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ζωήν, κινοῦνται, προχωροῦν· μεταβάλλονται εἰς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶναι δεκτικὰ μεταβολῆς, χωρὶς νὰ μεταμορφώσουν τὸ σύνολον τοῦ ὑπερφυσικοῦ των περιεχομένου, ὡς εἶναι τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείαν. Αἱ μεταβολαὶ ἀφοροῦν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ζωὴν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Ὁ κοσμοϊστορικὸς καὶ πανορθόδοξος χαρακτὴρ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὁλονὲν ἐξεδηλώνετο περισσότερον συγκεκριμένος καὶ εὐεργετικός. Ἡ τοιαύτη ἐκδήλωσις ἔγινε περισσότερον αἰσθητὴ ἰδίως μὲ τὴν ἐπιστρο-

---

24) Καλλινίκου Δελικάνη, μητροπολίτου Καισαρείας «Ἡ πρώτη Οἰκουμ. Σύνοδος» σελ. 66. σημ. 1. σ. 283 σημ. 1 καὶ 284.

φὴν εἰς Χριστὸν τῶν σλαυϊκῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἡ πολιτεία πρὸ τοῦ φαινομένου αὐτοῦ εὑρέθη εἰς μίαν φυσικήν, τρόπον τινά, ἀνάγκην τοῦ νὰ ἔλθῃ ἐπίκουρος εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ κατοχυρώσῃ τὴν θέσιν του δι' ἀναλόγου νομοθεσίας. 25)

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας, ὁ εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς συνολικῆς ζωῆς, εἴτε πολιτικῆς, εἴτε ἐκκλησιαστικῆς, στρέψας τὸ προσεκτικὸν καὶ πρακτικόν του βλέμμα, γράφει τα ἑξῆς περὶ τῆς Μ. Ἐκκλησίας εἰς τὸν κώδικά του (1, 1, 24)· «πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ διαφερόντως τῶν προσηκόντων τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, τῇ ἡμετέρᾳ καὶ πάντων μητρί, ἥτις κεφάλαιον (Caput) τῶν ἄλλων ἁπασῶν..» Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 533 ὁ ἴδιος Μονάρχης γράφει τὰ ἀκόλουθα εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰωάννην· «κεφαλὴ πάντων τῶν ἁγιωτάτων τοῦ Θεοῦ ἱερέων». 26)

Βραδύτερον ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (περὶ τὸ 734) προσηρτήθησαν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κων)πόλεως καὶ αἱ ἐπαρχίαι τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ ἡ δὲ δικαιοδοσία του ἐπεξετάθη κατόπιν ἀκόμη περισσότερον μὲ τὴν ἐκχριστιάνισιν, ὡς ἤδη ἐσημείωσα, σλαυϊκῶν 27) καὶ ἄλλων χωρῶν. Τὴν τοιαύτην δικαιοδοσίαν καὶ ἀποστολὴν τοῦ θρόνου Κων)πόλεως ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου τοῦ 879 ἀνεκήρυξαν τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς ἐκείνης ὁμηγύρεως Φώτιον, διὰ τοῦ τότε Καισαρείας Προκοπίου, ὡς «τὸν τοῦ σύμπαντος κόσμου τὴν ἐπιστασίαν λαχόντα», «ἀρχιερέα μέγιστον». 28) Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν ἐπαινετικῶν αὐτῶν τίτλων εἰς τὸν εὐφυᾶ καὶ σοφὸν Φώτιον συνετέλουν τὰ ἔξοχά του προσόντα καὶ ἡ μεγάλη ἐπιρροὴ τὴν ὁποίαν ἤσκει ἐπὶ τῆς μεγαλυτέρας καὶ ἐκλεκτοτέρας μερίδος τῆς βυζαντινῆς κοινωνίας εἴτε κοσμικῆς εἴτε ἐκκλησιαστικῆς. Ἡ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν περίπου ἐκδοθεῖσα ἐπαναγωγὴ τῶν Νόμων παριστάνει μὲ τὰς πλέον ζωντανὰς καὶ ἐντόνους ἐκφράσεις τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. «Ὁ Κων)πόλεως θρόνος βασιλείᾳ ἐπικοσμηθεὶς ταῖς συνοδικαῖς ψήφοις πρῶτος ἀνηγορεύθη· οἷς οἱ θεῖοι κατακολουθοῦντες νόμοι καὶ τὰς ὑπὸ τοὺς ἑτέρους θρόνους (= ὑπαινιγμὸς καὶ εἰς τοὺς 9 καὶ 17 κανόνας τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου) γινομένας ἀμφισβητήσεις ὑπὸ τὴν ἐκείνου προστάττουσιν ἀναφέρεσθαι διάγνωσιν καὶ κρίσιν». 29) Ἐδῶ πρόκειται ὄχι μόνον περὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας, τὴν ὁποίαν παρέχουν, ὡς εἴδομεν, οἱ κανόνες 9 καὶ

---

25) Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἀναπτύσσω διὰ πολλῶν εἰς τὸ ὑπὸ προετοιμασίαν ἔργον μου «Ἱστορία τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου».

26) Κῶδιξ 1, 1, 7. Βασιλικὰ 1, 1, 7 Ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ Α΄ γράφων πρὸς τὸν Μ. Ἰουστινιανὸν ἐκάλει ἑαυτὸν «πασῶν ἀληθῶς τῶν Ἐκκλησιῶν κεφαλήν» (κῶδιξ 1, 1, 8.) Καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς προσεφώνει τὸν Πάπαν «κεφαλὴν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν (αὐτόθι). Ὁ Πάπας ἦτο κεφαλή, ἀρχηγός, εἰς τὰς ὑπὸ τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τῶν κανόνων καθορισθείσας τοπικὰς περιφερείας· ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀρχηγὸς εἰς τὰς ἰδικάς του ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας καθορισθείσας ἀπὸ τοὺς ἰδίους συντελεστὰς καὶ παράγοντας.

27) Ἰδιαίτερον μακρότατον κεφάλαιον ἀφιερώνεται διὰ τὸ θέμα αὐτὸ εἰς τὸ προαναφερθὲν ἔργον μου.

28) Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Τὰ δικαιώματα ...» σ. 10 Mansi, ἔτος 879.

17 τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου, ἀλλὰ καὶ περὶ διοικητικῆς ἐξουσίας εἰς ὡρισμένας ἐκτάκτους περιπτώσεις τὰς ὁποίας παρουσίαζε καὶ παρουσιάζει ὁ τοσαύτας καὶ τοιαύτας μεταβολὰς δημιουργῶν χρόνος.

Ὁ Ρῶσσος ἱστορικὸς Α. Α. Vasiliev ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους Ἱστορικοὺς τῆς Ρωσσίας και ἄλλων χωρῶν, βλέποντας μὲ κακὸν ὄμμα τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου καὶ ἑρμηνεύοντας «κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς» τὸν 28ον κανονα, γράφει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου Κ. Π. τὰ ἀπὸ τὸν κανονα ἐκεῖνον απορρέοντα· «πρὸς τούτοις ὁ ἴδιος κανὼν (28ος) παρεχώρει εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κων)πόλεως τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ χειροτονῇ τοὺς ἐπισκόπους (τοὺς πρώτους) Πόντου, Ἀσίας καὶ Θράκης κατοικουμένων ὑπὸ λαων διαφόρων φυλῶν.» Ἀρκεῖ, γράφει ὁ F. I. Ouspenski, νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι τὰ τρία αὐτὰ ὀνόματα (Πόντος, Ἀσία, Θράκη) περιελάμβανον ὅλας τὰς χριστιανικὰς ἱεραποστολὰς τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Νοτίου Ρωσσίας, τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ὅλας τὰς τυχὸν μελλούσας νὰ γίνουν— διὰ τοῦ κηρύγματος — ἐκτενες εδαφος τοῦ ἑλληνικοῦ Κλήρου εἰς τὰς χώρας ἐκείνας. Τοιαύτη τοὐλάχιστον ἦτο ἡ γνώμη τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων κανονολογων, οἱ ὁποῖοι υπερήσπισαν τὰ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου. Ἰδού, μὲ ὀλίγας λέξεις, ἡ ἱστορικὴ σπουδαιότης τοῦ παγκοσμίου σημασίας 28ου κανόνος». β)

Τὰ ἴδια περίπου ἔγραφεν ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ πρὸ 750 περίπου ἐτῶν· «μεταπεπτωκότων τῶν σκήπτρων ἐκεῖθεν (ἀπὸ τὴν Ρώμην) ἐνθάδε εἰς τὴν ἡμεδαπήν τε καὶ ἡμετέραν βασιλίδα πόλιν καὶ δη καὶ τῆς συγκλήτου καὶ ἅμα πάσης τῆς τάξεως, μετεπέπτωκε καὶ ἡ τῶν θρόνων ἀρχιερατικὴ τάξις, καὶ δεδώκασιν οἱ ἀνέκαθεν βασιλεῖς τὰ πρεσβεῖα τῳ θρόνῳ Κων)πόλεως καὶ μάλιστα ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἰς περιωπὴν πρωτίστην τὸν Κων)πόλεως ἀναβιβασαμένη τὰς ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην διοικήσεις ἁπάσας ὑπὸ τοῦτον ἐτάξατο» γ)

Οἱ Πάπαι, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, δὲν διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν θέσπισιν τοῦ 3ου κανόνος της Β΄. Οἰκουμ. Συνόδου. Διεμαρτυρήθησαν ὅμως διὰ τὴν καταχώρισιν τοῦ 28ου εἰς τοὺς κανόνας τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου. Ἐπηκολούθησε καὶ σφοδρὰ ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Α΄ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, καθὼς καὶ μεταξὺ τοῦ ἰδίου Πάπα καὶ τοῦ Κων)πόλεως Ἀνατολίου. Ἀντιρρήσεις και διαμαρτυρίαι ἐπηκολούθησαν καὶ ὅταν ἀπεδόθη εἰς τὸν Κων)πολεως ὁ τίτλος «Οἰκουμενικός». Ἰδίως ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ μεταξὺ Γρηγορίου (590—604) τοῦ Μ.Πάπα Ρώμης καὶ τοῦ Π)χου Ἰωάννου ἔρις δύοἀνώτεροι λειτουργοὶ τῆς χριστιαν.Ἐκκλησίας...δύο μεγάλαι χριστιαν. ψυχαι, κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Γερμανοῦ A. Pichler, 30) τὴν ὁποίαν ἐπανέλαβε καὶ ὁ ἡμέτερος ἱστορικος Κ. Παπαρρηγόπουλος, ἦλθον εἰς σύγκρουσιν ἐξ ἀφορμῆς ἑνὸς τίτλου, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπρεπε νὰ δημιουργήσῃ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ζήτημα καὶ ὁ ὁποῖος ἐτάραξε τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ ἑπτὰ περίπου αἰ-

---

29) Zachariae, epanagoge p. 67—68. Μ. Βλάσταρη στοιχεῖον Π. Ρ. καὶ Ποτλῆ. Σύνταγμα Στ΄. σ. 429. Ἀρχιμανδρίτου Καλλίστου «Ὁ θρόνος Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ δίκαια καὶ προνόμια αὐτοῦ.» Φάρος Ἀλεξανδρείας 1921. Ἀνάτυπον σ. 10, 15.

β) «Histoire de l' empire Byzantin» Α σ. 13. Παραπέμπει εἰς τὴν σ. Α. 275 τοῦ ἔργου τοῦ Οὐσπένσκη «Ἱστορίο τοῦ βυζαντ. κράτους (ρωσσιστί).

γ) Migne τόμ. 131 στ. 153.

ῶνας μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Θ΄., ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνεπληρώθη τὸ μέγα κακόν, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη σχίσμα, διότι ἔσχισε τὴν Χριστιανωσύνην, ἐθρυμμάτισε τὴν ἀνθρωπότητα, ἔβλαψε καὶ τὸν πολιτισμὸν ὡς πρὸς τὴν γοργότητα τῶν βημάτων του.

Β. στ. ΟΙ ΤΙΤΛΟΙ «ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ» ΚΑΙ «ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ».

Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Η

Τί εἶναι αἱ δύο αὐταὶ λέξεις «Πατριαρχης» καὶ «Οἰκουμενικός ;» Καθὼς ὀρθῶς μέχρι τινός, νομίζω, παρατηρεῖ ὁ Ἄγγλος George Every, πρὶν τὸ ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν κράτος νὰ ἀποβῇ τελείως χριστιανικὸν (ἡ τοιαύτη ἐκχριστιάνισις ἔλαβε χώραν βραδύτερον εἰς τὴν Δύσιν) ἀπὸ ἀπόψεως τῶν ὑπηκόων καὶ κατόπιν καὶ τῶν Αὐτοκρατόρων, ἡ διοργάνωσις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίαςεἶχεν ἐπιτελεσθῇ εἰς τὸς γενικωτάτας της γραμμάς. Ὑπῆρχον μᾶλλον αἱ κατὰ διοικήσεις (praefecturae) ἐκκλησιαστικαὶ διαιρέσεις. «Ἡ δημιουργία ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν (provinciae, diocèses) ὑπῆρξεν ἡ πρώτη συμβολὴ τῆς χριστιανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας». 31) Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν ὑπῆρχον ἐπισκοπικαὶ ἐπαρχίαι πρὸ τῆς ἐκχριστιανίσεως τῶν βασιλέων. Δέκα εννέα ἔτη μετὰ τὸ 324 ἤτοι τὸ 343 ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος διὰ τοῦ 6ου κανόνος της ἀπαγορεύει τὴν χειροτονίαν ἐπισκόπων εἰς μικρὰς πόλεις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔλειπε πρὸ τοῦ 324 δὲν ἦτο μόνον ὁ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ κυρίως ἡ πλήρης διοργάνωσις τῆς διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν, αἱ σχέσεις τῶν ἐπισκόπων τῶν μεγάλων πόλεων πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῶν μικρῶν τοιούτων, Σχετικῶς καλλίτερον ὠργανωμέναι φαίνεται ὅτι ἦσαν αἱ μεγάλαι περιφέρειαι, ὡς ἐκτεταμένα ἐκκλησιαστικὰ τμήματα, ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς «τὸν πρῶτον» (κανὼν 34ος Ἀποστολικός.) Οἱ «πρῶτοι» αὐτοὶ διὰ τὰς διοικήσεις Ἀνατολῆς (πρωτεύουσα Ἀντιόχεια), Αἰγύπτου (πρωτ. Ἀλεξάνδρεια), Καππαδοκίας Πόντου (πρωτεύουσα Καισάρεια), Ἀσίας (πρωτ. Ἔφεσος) ὠνομάσθησαν ἔξαρχοι.

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἐξηγῶν τὸ χωρίον τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς «ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι» ἀποδίδει εἰς τὴν λέξιν «δοκοῦντες» τὴν ἔννοιαν τοῦ «μεγάλος» καὶ «ἔξαρχος». «Οὐ γὰρ ἐπειδὴ μεγάλοι ἦσαν καὶ ἔξαρχοι 32) Εἰς τοὺς κανόνας 9ον καὶ 17ον τῆς ἐν Χαλκη-

30) Ἔνθ. ἀν. Β. σ. 647, 648, 649. κ. ἄ. Κ. Παπαρρηγοπούλου «Ἱστορ. τοῦ ἑλλην. ἔθνους». Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη Γα σ. 145—148. Ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἀξία εἶναι ἡ εἰς τὴν σ. 150 σημ. τοῦ Π. Καρολίδου. Ὁ μακαρίτης Παπαρρηγόπουλος εἰς τὸ ζήτημα τῆς περὶ τὸν τίτλον «Οἰκουμενικὸς» ἔριδος κάμνει μίαν περίληψιν τοῦ ὀρθῶς κρίναντος τὴν ρῆξιν αὐτὴν προμνημονευθέντος σοφοῦ Γερμανοῦ.

31) «Byzantine Church» σ. 38.

32) Ἔκδ. Ὀξονίου τόμ. IV σ. 36. Καὶ ὁ ἱστορικὸς Παχυμέρης μεταχειρίζεται τὴν λέξιν «δοκοῦντες μὲ τὴν σημασίαν «ἔγκριτοι». Ἔκδ. Βόννης. Α. σ. 117. «Καὶ μᾶλλον οἱ δοκοῦντες ὢν καὶ λοιπὸν τῶν Ἀρχιερέων πλῆθος ἐξήρτηντο». Πρβλ. καὶ σ. 148 καὶ 402 «πολλοὶ ἐνέκριναν τῶν δοκούντων ἀπό τε τῶν μοναχῶν καὶ ἄλλως ἱερωμένων».

δονι Συνόδου (451) γίνεται λόγος περὶ ἐξάρχων, οἱ ὁποῖοι διακρίνονται ἀπὸ τοὺς μητροπολτίας καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὡς ἀνώτεροι αὐτῶν.

Ὁ τίτλος αὐτὸς ἐδόθη εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀρχηγοὺς τῶν διοικήσεων Αἰγύπτου — Ἀλεξανδρείας, Ἀνατολῆς — Ἀντιοχείας, Καππαδοκίας, Πόντου — Καισαρείας, Ἀσίας — Ἐφέσου, Θράκης— Ἡρακλείας. Βραδύτερον οἱ δύο πρῶτοι ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι καθὼς καὶ κατόπιν καὶ οἱ ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων. 33) Ὁ ὅρος «Πατριάρχης» ὁ ἀντικαταστήσας τὸν τίτλον «Ἔξαρχος» δεν εἶχε πλέον τὴν κοινὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε προηγουμένως, όταν απεδίδετο καὶ εἰς ἁπλοῦς ἐπισκόπους. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μεταχειρίζεται τὸν ὅρον «Πατριάρχης» ἀλλὰ μὲ ἔννοιαν διάφορον. (Migne 36 στ. 485). Ὅταν ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης λέγῃ ὅτι ἡ Β΄. Οἰκουμ. Σύνοδος διένειμε τὰς ἐπαρχίας καὶ «κατέστησε Πατριάρχας» ἐννοεῖ ἁπλῶς ἐκκλησιαστικοὺς ἀρχηγούς, ἐπισκόπους. (Ε. Ἱστ. V. 8). Ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἰς τὴν δευτέραν του Ἀπολογίαν πρὸς τὸν Κωνστάντιον ἀποδίδει τὸν τίτλον τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐπισκόπου. Ἁπλοῖ ἐπίσκοποι, καθὼς π.δ.χ. ὁ Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας, ὁ Τύρου, μητροπολίτης εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὁ Ἀκυληΐας, ὡς καὶ ὁ Λουγδούνων (Λυῶνος) εἰς τὴν Δύσιν ἐτιτλοφοροῦντο Πατριάρχαι 34) Οἱ ἐν Χαλκηδόνι Πατέρες τῆς Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδου, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Εὐάγριος, προσεφώνησαν τὸν ἐπίσκοπον Κων)πόλεως Πατριάρχην· «τοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη 35) Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας εἰς τὴν 126 νεαρὰν καταχωρίζει μακαριωτάτους ἀρχιεπισκόπους καὶ Πατριάρχας, Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Θεουπόλεως (= Ἀντιοχείας), Ἱεροσολύμων». «Jubemus igitur beatissimos guidem archiepiscopos et Patriarchas, hoc est seniores Romae et Constantinoupoleos et Alexandriae, et Theoupoleos (Ἀντιοχείας) et Hierosolymorum» 36)

---

33) Βλέπε καὶ «Dictionnaire de Théologie catholique» τόμ. XI. 6. στ. 2263. Hefele — Leclerxq, ἔνθ. ἀν. Α. σ. 556 καὶ σημ. 2.

34) Janin Raymond, «La formation du Patriarcat oecuménigue de Constantinople» ἐν «Echos d' Orient» 1910 σ. 216.

35) Ἐκκλ. Ἱστ. 6. 14. Migne 86 στ. 2556.

Μὲ πικρίαν καὶ εἰρωνείαν γράφει ὁ ἱερομόναχος τοῦ Τάγματος τῶν Ἀσομφιονστῶν. Διὰ τὸν Θεσσαλονίκης μητροπολίτην ἀποκαλούμενον Πατριάρχην ἰδοὺ τί γράφει ὁ Θεοφάνης· «τοῦ δὲ ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης διὰ φόβον τοῦ βασιλέως κοινωνήσαντος Τιμοθέῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ, τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος συνελθόντες εἰς ἕν, δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, ὡς ἀπὸ ἰδίου μητροπολίτου ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ καὶ εἰς Ρώμην πέμψαντες, τῷ Ρώμης κοινωνεῖν ἐγγράφως συνέθεντο. Τὸν Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπον Θεόδωρος ἱστορικὸς Πατριάρχην ὀνομάζει ἀλόγως, μὴ εἰδὼς τὸ διατί.»

36) Ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν του ἱστορίαν (Α σ. 64) ἐξηγῶν τοὺς ὅρους «Πατριάρχης», «μητροπολίτης», παρατηρεῖ μὲν ὀρθῶς ὅτι ἡ ὀνομασία «Πατριάρχης» μετεφερθη ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν Κοινωνίαν (παλαιὰν Διαθήκην) εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Διασπορᾶς ὑπῆρχον «Πατριάρχαι» καὶ «Ἀπόστολοι» κατακρίνει ὅμως αὐτοὺς

Οὔτε ὁ τίτλος Πατριάρχης, οὔτε ἡ προσθήκη τοῦ «Οἰκουμενικὸς» ἔπρεπε νὰ ἐρεθισῃ τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν. Καθὼς καὶ ὁ προαναφερθεὶς καθολικὸς Pichler γράφει, «οὔτε εἰς τὴν μίαν οὔτε εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν αἱ ἀντιρρήσεις τῶν Παπῶν ἦσαν βάσιμοι.» (μνημ. ἔργον Β. σ. 647 κ.ἄ.)

Οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου προσεφωνοῦντο δεσπόται «τῆς Οἰκουμένης». Ἡ λέξις οἰκουμένη εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν σημαίνει τὴν ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν. «Οἰκουμένια καὶ Οἰκουμένιος» (καὶ ὄνομα Οἰκουμένιος ὁ Τρίκκης) ἐσήμαινε τοὺς γενικοὺς καθολικοὺς ἀγῶνας, οἱ ὁποῖοι ἐτελοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας. Ὁ Πολύβιος ὁ ὁποῖος συνέλαβε τὴν ἔννοιαν τῆς ἱστορίας ὑπὸ τὴν γενικωτέραν της μορφὴν — ὡς σύνολον καὶ ὡς φιλοσοφίαν τῶν γενικων ἱστορικῶν γεγονότων — (Βον π. Χ. αἰῶνα), ὁμιλεῖ περὶ ἱστορίας παγκοσμίου, καθολικῆς, κοινῆς δ.λ.δ. Οἰκουμενικῆς. Ἡ χρῆσις τοῦ ὅρου «καθολικὸς» παρὰ τοῖς Ρωμαίοις (ἔγραφεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος εἰς τὸν «καθολικὸν» τῆς Ἰβηρίας δ.λ.δ. εἰς τὸν γενικὸν διοικητὴν, ἐντεῦθεν καὶ τὸ «καθολικὸς» «κατόϊκος» τῶν Γρηγοριανῶν Ἀρμενίων, Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. Η. 11 Σωκράτους Ε. Ἱστ. α, 9. Ὁ Κων)τῖνος ὁ Μ. «γράμματα πρὸς Οὖρσον τὸν διασημότατον καθολικὸν τῆς Ἀφρικῆς» Migne. Ε. Π. 20 στ. 892) ἐσήμαινε τὸν ἀνήκοντα εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν εἴτε ὡρισμένης περιφερείας εἴτε ὁλοκλήρου τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. «Ἅπασα ἡ κατὰ τὴν Οἰκουμένην καθολικὴ Ἐκκλησία» διαλαμβάνει τὸ μαρτύριον τοῦ ἱεροῦ Πολυκάρπου. (Ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία = τοῦ ὅλου ἡ Ἐκκλησία). Εἰς τὸ ἴδιον μαρτύριον ἀπαντᾷ καὶ ἡ ἔκφρασις· «προσευχόμενοι περὶ πάντων καὶ τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν». (Κεφ. 8ον). Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφέρει· «Οἰκουμενικη Ἐκκλησία» (ὁμιλία Εη περὶ μετανοίας). Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν συνδυάζεται ἡ ἔννοια τοῦ ὅλου (ἡ καθόλου Ἐκκλησια)· πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς Οἰκουμένης λαμβανομένης τῆς τελευταίας λέξεως ἐκκλησιαστικῶς· ὑπὸ εὐρυτέραν ἔννοιαν ἰδίως ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας. Γενικῶς ὅμως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐποχήν, καθὼς γνωματεύει καὶ ὁ Pichler, ὁ Οἰκουμενικός, universalis, ἐπὶ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐδάφους ἐσήμαινε «ρωμαϊκὸν» (βυζαντινὸν), ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ «χριστιανικὸν», = ἀνήκοντα εις ὅλην τὴν χριστιανωσύνην. Ὁ Θεοδόσιος ὁ Β΄ καλέσας τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον «Οἰκουμενικὸν διδάσκαλον» εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸν διδάσκαλον ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Τὴν ἰδίαν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ ἔκφρασις τὴν ὁποίαν ὁ Θεοδώρητος ὁ Κύρου μεταχειρίζεται ὅταν χαρακτηρίζῃ τὸν Μ Βασίλειον ὡς πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν φωστῆρα ὅλου τοῦ χρι-

---

τοὺς τίτλους. «Ταῦτα τὰ λαμπρὰ τῶν ἀξιῶν ὀνόματα, γράφει, προσετέθησαν ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν μεταγενεστέρων, ὡς μὴ ὤφειλε» Δὲν ξεχωρίζει ἐδῶ ὁ Μελέτιος τα ἐκ θρησκευτικῶν λόγων καὶ θείας προελεύσεως δημιουργήματα, ἀπὸ τοὺς θεσμοὺς τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησαν ἐκκλησιαστικαὶ διοικητικαὶ ἀνάγκαι. Ἡ Χρ. Ἐκκλησία συνεμορφώθη πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ της βίου χωρὶς νὰ χάσῃ τι ἀπὸ τὰς ἀρετὰς τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ἀπὸ τὸν θρησκευτικόν της θησαυρόν. Καὶ ὁ Ἀδ. Κοραῆς, εἰς τὸν «Ἱερατικόν του Συνέκδημον» κατακρίνει τοὺς τίτλους «ἀρχιερεὺς», «ἀρχιεπίσκοπος» ἐν γένει ὅπου ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς πρωτοκαθεδρίας. ,Εδῶ φαίνεται ἐπηρεασμένος ἀπὸ ἰδέας προτεσταντικάς. Εἶχε φίλους προτεστάντας.

στιανικοῦ κόσμου. «Ἐγένετο δὲ ταύτης (=τῆς Καισαρείας) τηνικαῦτα Βασίλειος ὁ μέγας, τῆς Οἰκουμένης Φωστήρ. (Ἐκκλησ. Ἱστ. IV, 16 Migne, 82 στ. 1160).

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετεφέρθη ὁ τίτλος αὐτὸς οὐχὶ ὡς δηλωτικὸς παγκοσίου πνευματικῆς ἐξουσιας, ἀλλ' ὡς τιμητικὸς μᾶλλον. 37) Εἰς τὴν πραγματικότητα σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἐκχριστιάνισιν τῶν Ρώσων, ὁ Κων)πόλεως ἐκυβέρνα μέγιστον μέρος τῶν εκκλησιαστικῶν περιφερειῶν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτοσυς καὶ ἤσκει ἐξουσίαν πνευματικὴν ἐπὶ χωρῶν ἀπεράντων (ἐξουσίαν ἔστω και περιωρισμένην καὶ ὑπὸ ὅρους διατελοῦσαν) ἔξω τῆς βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας κειμένων. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἦτο Πατριάρχης τῆς Οἰκουμένης, τοῦ τότε χριστιανικοῦ πληρώματος. 38)

Ὁ S. Vaihlé εἰς τοὺς «Echos d' Orient» 1908 σ. 65 κ.ἑ. ἐξετάζει τὸν τίτλον «Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς» πρὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Μ. Κατὰ τὸ ἔτος 518 ὁ μητροπολίτης Τύρου ὡς εἴδομεν, καλεῖται Πατριάρχης (Mansi, VIII, 1083, 1090). Ἀναφέρει ὁ ρηθεὶς Γάλλος ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως φέροντα τὸν τίτλον «Πατριάρχης». Παραπέμπει εἰς τὸ ἔργον τοῦ F. Cumont «Les inscriptions chrétiennes dans l' Asie Mineure» (σ. 50). Ὁ Κασσιόδωρος, γράφει,διετήρησεν ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως Ἀλαρίχου πρὸς τὸν Πάπαν Ἰωάννην Β´ (533—535) εις τὴν ὁποίαν γίνεται λόγος περι πολλῶν Πατριαρχῶν (=ἐπισκόπων φερόντων τὸν τίτλον Πατριάρχης). (Πατρ. στ. 779). Ἀναγράφονται Λυῶ-

---

37) Γρηγόριος ὁ Θεολόγος διὰ τὸν Μ. Βασίλειον λέγει ὅτι «διὰ μιᾶς τῆς Καισαρέων πόλεως, τῇ Οἰκουμένῃ πάσῃ πυρσεύει (Migne 35 στ. 31). Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως αὐτὴν αποκλείεται πᾶσα ἔννοια ἐξουσίας· ἁπλῶς πρόκειται περὶ τῆς σημασίας τοῦ ὅρου «Οἰκουμένη». Εὐρυτέραν ἔννοιαν προσλαμβάνει ὁ ὅρος «Οἰκουμένη», ὅταν ὁ θ. Χρυσόστομος διὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον λέγῃ «Ἀπόστολος τῆς Οἰκουμένης» ἐδῶ ὑπονοεῖται ἡ πνευματικὴ ἐξουσία.Εὐρεῖαν ὡσαύτως ἔννοιαν ἔχει ὁ ὅρος αὐτὸς καὶ εἰς τὰς φράσεις· «εἰ γὰρ τῇ Οἰκουμένῃ δεῖ λαλῆσαι, οὗτοι δὲ κωλύουσι, κοινοὶ τῆς Οἰκουμένης εἰσὶν ἐχθροί» — Λόγος πρῶτος εἰς την πρώτην πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολήν. Ἔκδοσις Ὀξονίου τόμ. V σ. 337, 341. Τὸ ἴδιον σημαίνει καὶ εις τὰς ἑξῆς φράσεις· «εἰ σημεῖα ζητεῖς, καὶ νῦν ὄψει.. τῆς Οἰκουμένης τὴν ἐπιστροφὴν... ὁμιλ. 6η Α´ Κορινθ. ἔκδ. ἰδία ΙΙ σ. 63.

38) Ὁ Pichler διὰ μακρῶν σχετικῶς ἀναπτύσσει τὴν ἔννοιαν τῶν ὅρων «Πατριάρχης» καὶ «Οἰκουμενικός» Αὐτὸν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ ἡμέτερος Κ. Παπαρρηγόπουλος. Ἀξιοσημείωτα εἶναι καὶ ὅσα σχετικὰ πρὸς τὸ ὡς ἄνω θέμα καταχωρίζει ὁ Π.Καρολίδης εἰς τὴν σημ.σ. 148 τοῦ τόμου Γα' Ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου (Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη). Περὶ τῆς ὑπογραφῆς, μᾶλλον τῆς ἐξελίξεως τῆς ὑπογραφῆς, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως (ἐπίσκοπος Κων)πόλεως — ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως — ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως — Νέας Ρώμης — ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης — ἐδημοσίευσεν ὡς καὶ ἀλλαχοῦ σημειώνω ἐμπεριστατωμένην μελετην ὁ V. Laurent εἰς τὸ περιοδικὸν «Revue des études byzantines» 1948 σ. 5—23. Δὲν παραλείπει νὰ σημειώσῃ καὶ τὴν ἀκόλουθον προσφιλῆ εἰς τοὺς Καθολικοὺς σκέψιν· «ἡ ἱστορια τοῦ ἑλληνικοῦ σχίσματος εἶναι ἱστορία τῶν μακρῶν προσπαθειῶν τὰς ὁποίας κατέβαλλον οἱ βασιλεῖς (τοῦ Βυζαντίου διὰ νὰ ἀνυψώσουν τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρωτευούσης ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων» (σ. 7).

νος (Λουγδούνων) Πατριάρχαι, ὁ Νικήτας (567) καὶ ὁ Πρίσκος (585). Ὁ ἴδιος Γάλλος ἀναπτύσσει τὸ θεμα αὐτὸ «Πατριάρχης Οἰκουμενικός» εἰς τὸ ἄρθρον «Constantinople,Église de C)ple τοῦ Dict. de Théologie catholigue στ. 1332—1335. «Ἀπὸ τοῦ Ηρακλείου καὶ ἑξῆς, σημειώνει, δὲν ἔπαυσαν οἱ ἐπίσκοποι Κων)πόλεως νὰ διεκδικοῦν αὐτὸν τον τίτλον». Καταχωρίζει παραπομπὰς εἰς τὰ ἔργα τοῦ Hergenröter «Photius», τοῦ H. Gelzer «Jahrbücher für protestantisthe Théologie» ἔτ. XIII σ. 549 κ. ἑ. Ὁ Fr. Heiler εἰς τὸ προαναφερθὲν ἔργον του (σ. 155—156) ὁμιλεῖ περι τοῦ τίτλου «Οἰκουμενικὸς» καὶ ἀναφέρων τὰς γνωστὰς ἱστορικας πληροφορίας προσθέτει καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Πατριάρχαι Κων)πόλεως ἐνθαρρυνόμενοι ἀπὸ τος Αὐτοκράτορας (ἡ ἐπῳδὸς καὶ τοῦ V. Laurent) ἐξηκολούθουν να ὀνομαζωνται «Οἰκουμενικοί». Συνδυάζων ὅλως αὐθαιρέτως τὴν χρῆσιν τοῦ τίτλου «Οἰκουμενικος» μὲ τὸν κατ᾽ αὐτὸν «μῦθον τῆς παρουσίας τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου εἰς τὸ Βυζάντιον» καταχωρίζει ἀπὸ τὸ ἔργον του Caspar «Qeschichete des Papstums» (II 748) τὰ ἀκόλουθα λόγια· «αὐτὰ ἐρριζώθησαν εἰς τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας κατέβαλλον διὰ νὰ θεραπεύσουν τὴν αἰσθητὴν ἔλλειψιν τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως καὶ νὰ ἀποδώσουν ψευδῶς εἰς αὐτὴν ἀποστολικὴν ἵδρυσιν,ὡς ἔχει ἡ Ρώμη καὶ ἄλλαι ἐξέχουσαι Ἐκκλησίαι».

Ἀπὸ τοὺς Πατριάρχας τῆς Κων)πόλεως Οἰκουμενικὸς προσεφωνήθη πρῶτος ὁ Ἀκάκιος (471—489). Ὁ Πάπας Φῆλιξ (483) διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ τίτλου αὐτοῦ τὸν ὁποῖον οὐχὶ ὁ ἴδιος Ἀκάκιος ἀλλὰ ἄλλοι ἀπέδωκαν εἰς αὐτόν «Nescio guemadinodum te Ecclesiae totius asseras esse principem» (= Δὲν ξεύρω διατί ἰσχυρίζεσαι ὅτι εἶσαι ἀρχηγὸς ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.) 39) Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀκάκιος εἶχε χειροτονήση καὶ δύο ἐπισκόπους τοῦ ἀντιοχικοῦ Θρόνου, τὸν Στέφανον τὸ 479 καὶ τὸν Καλανδίωνα τὸ 482 χωρὶς βεβαίως ἡ πρᾶξις αὐτὴ νὰ θεωρηθῇ ὁ δημιουργὸς τοῦ τίτλου «Οἰκουμενικός». Ἄλλως τε καὶ προηγουμένως εἶχεν ἀντηχήση ἡ φωνὴ αὐτή, ἢ ἵνα εἴπω, κατὰ τὸν R. Janin, «ὁ ἠχηρὸς αὐὸς τίτλος», ἀποδοθείς, κατὰ τὴν λῃστρικὴν Σύνοδον (449) τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Εὐάζων Ὀλυπίου εἰς τὸν αἱρετικὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Διόσκορον. («Οἰκουμενικὸς ἀρχιεπίσκοπος». Mansi, VI, 855).

Μὲ τὴν ἰδίαν ὀνομασίαν ἐχαιρέτησαν τοὺς Πάπας Λέοντα, Ὁρμίσδαν καὶ Ἀγαπητὸν 40) οἱ ἱερεῖς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Λαρίσσης Στέφανος ἀπεκάλεσε τὸν Πάπαν Βονιφάτιον τὸν Β΄ (530—533) «Πατέρα Πατέρων καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην». Ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης τὸ 518 προσεφωνήθη ὑπο τοῦ Κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν τῆς Ἀντιοχείας Πατὴρ Πατέρων, ἀρχιεπίσκοπος καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης». 41)

39) Mansi VI 885 καὶ 1055, 1012δ

40) Λέων ὁ Αος 440—461 — Ὁρμίσδας, 514—525. Ἀγαπητός, 535—536. Mansi VI, 1005, 1012, 1021, 1029. VIII 425, 895.

41) A. Pichler ἔνθ. ανωτ. 3. σ. 650. Echos d' Orient ἔνθ. ἀνωτ. σ. 217. Περὶ τοῦ τίτλου Οἰκουμενικὸς ἔγραψε καὶ ὁ S. Vaihlé, Echos d' Orient τόμ. XI σ. 65—69. 161—171.

Περὶ τοῦ Καππαδόκου Ἰωάννου Β΄ (διὰ τὸν τίτλον βλέπε, Mansi VXII, 1038, 1041, 1058, 1059, 1066, 1094. Τοῦ Πατριάρχου Ἐπιφανίου ὁ τίτλος Οἰκουμενικὸς ἀπαντᾷ συνήθως εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰδιατάγματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Κῶδιξ ἰουστιν. L. 1. ια΄.

Εἰς Νεαρὰς τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ καὶ εἰς ἔγγραφα συνοδικὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἰδίου βασιλέως, ἀποδίδεται ὁ τίτλος «Οἰκουμενικὸς» εἰς τοὺς Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιφάνιον (520—535), Ἄνθιμον (535—536), Μηνᾶν (536—552). Ὁ Ἰωάννης ὁ Δ΄ ὁ Νηστευτὴς (582—595) ἐδίκασε τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας Γρηγόριον κατηγορηθέντα διὰ διάφορα κανονικὰ ἐγκλήματα. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου ἐκείνης ἀναγράφεται μὲ τὸν τίτλον «Οἰκουμενικός». Ὡς τοιοῦτος προσεφωνήθη ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου, ὄχι δὲ διότι ὁ ἴδιος ὑπεγράφη μὲ τὸν αὐτὸν τίτλον. Εἰς τὴν Σύνοδον ἐκείνην εἶχον λάβη μέρος καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολυμων (μείζων ἐνδημοῦσα), χωρὶς νὰ ὑψώσουν φωνὴν διαμαρτυρίας διὰ τὸν ἀνώδυνον αὐτὸν τίτλον. Ὁ Πάπας ὅμως Πελάγιος ὁ Β΄ (578—590) διεμαρτυρήθη· ἀκόμη ἐντονώτερον ἔκαμε τὸ ἴδιον ὁ ἅγιος διάδοχος του Γρηγόριος ὁ Αος (590—604). Ὁ Γρηγόριος ἔγραφε τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό· «Joanes in Constantinopolitana urbe ex alia causa occasionem quaerens synodum fecit, in gua se universalem appelare conatus est, quod mox idem praedecessor noster Pelagius ut agnovit, directis litteris ex auctoritate sancti Petri apostoli ejusdem synodi acta cassavit» (Ὁ Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐξ ἄλλης αἰτίας ζητῶν εὐκαιρίαν συνεκρότησε Σύνοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησε νὰ ὀνομασθῇ universalis — Οἰκουμενικός· ὁ προκάτοχος ἡμῶν Πελάγιος μόλις ἔμαθεν αὐτὸ ἀποστείλας κατ᾿ εὐθεῖαν γράμματα ἠκύρωσε τὰς πράξεις τῆς Συνόδου ἐκείνης διὰ τῆς ἐξουσίας τῆς δοθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου» 42)

Νεαραὶ 3, 5, 6, 7. Dictionnaire de Théologie catholique, ἔνθ. ἀνωτ. στ. 1333, καὶ 1334. Διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Πάπα Γρηγορίου Α΄ μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἄλλων ἴδε Mansi IX, 1210, 1214, 1217.

42) Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου...» σ. 9. Codex Just. βιβλ. 2. 1. 24, 4. 22. Mansi, τόμ. VII στ. 1038, 1042, 1058, 1059, 1066, 1067, 1094. Νεαραὶ Ἰουστινιανοῦ, 3, 5, 6, 7, καὶ 16, 42, 55, 57. Codex Just. I 1, 7. Mansi VII, στ. 926, 935, 956, 966. («προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ημων, τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχου Μηνᾶ.»)

Ἀρχιμ. Β. Στεφανίδου, ἔνθ. ἀνωτ. Α. σ. 266 καὶ αὐτόθι σημ. 10. Ἐπὶ τοῦ ἅρπαγος Φωκᾶ (602—610) ὁ Πάπας Βονιφάτιος ὁ Γ΄. (607) ἐπέτυχε πρὸς στιγμὴν ὅπως μὴ χρησιμοποιῆται ὑπὸ τοῦ Κων)πόλεως ὁ τίτλος Οἰκουμενικός. Ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὅμως ἀπεδείχθη ὅτι καὶ ὁ Βονιφάτιος, ἵνα κατὰ τὸν Ὅμηρον εἴπω «ἐφημέρια ἐφρόνει» (Ὀδύσσεια σ. ι, 85). Οἱ τίτλοι τὸν ἐζάλιζον καὶ ὡς ἐκ τούτου παρημέλει τὴν ἐξέτασιν τῆς οὐσίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Καὶ ὁ μὲ τὴν ἀντίστροφον ἔννοιαν ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ πρώτου χρησιμοποιηθεὶς τίτλος «cunctorum sacerdorum servus sum» ἢ καὶ servus servorum Dei («ὅλων τῶν ιερέων δοῦλος εἶμαι» ἢ «δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ») εἶναι τύπος χωρὶς οὐσίαν ἐφόσον τὸν μετεχειρίζετο καὶ ὅταν ἦτο μοναχὸς καὶ συνέχισε τὴν συνήθειαν αὐτὴν ὅταν ἔγινε καὶ Πάπας.

Ἀρχιμ. Β. Στεφανίδου ἔνθ. ἀνωτ. σ. 266. Λατ. Πατρ. 77, σ. 747 6. Ὁ Πατριάρχης τῆς Νέας Ρώμης προσλαβὼν τὸν τίτλον «Οἰκουμενικὸς» τίποτε δὲν ἀφήρεσεν ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα Ρώμης. Παρέμενε δι᾿ ἡμᾶς πάντοτε «πρωτόθρονος». Στ. Οἰκουμ. Σύνοδος (680), Mansi XI στ. 665, 681.

Καὶ ὁ J. Raymond διερωτᾶται, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ ξηροῦ τίτλου ἢ περὶ μιᾶς «ἀθώας μανίας» («innoconte manie») «τῶν φιλοδόξων ἐπισκόπων» Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς τί αὐτὸς ὁ θόρυβος ; Ἤρχισεν, ἀπαντᾷ, ὁ ἐπίσκοπος Κων)πόλεως, νὰ ἀσκῇ δικαιώματα κυριαρχίας ἐπὶ ὅλης τῆς Οἰκουμένης. Δι' αὐτὸ προεκλήθη ὁ πολὺς θόρυβος, δι' αὐτὸ ἐδημιουργήθη «τὸ μεγάλο κακό», ὅπως καὶ ἀλλοῦ ἐσημείωσα. Τίποτε ὅμως δὲν ὑπῆρχε, τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναστατώσῃ κατὰ τρόπον τοιοῦτον τὸν τότε ἀδιαίρετον Χριστιανισμόν. Μετριοπαθεστέρα κρίσις περὶ τῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα περὶ τῶν προσώπων καὶ προ παντὸς χριστιανικὴ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη κατανόησις θὰ προελάμβανεν ὅλας ἐκείνας τὰς αἰτίας, αἱ ὁποῖαι ἔσχον ὡς μοιραῖον ἀποτέλεσμα τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἀκολουθίαν φυσικὴν τὴν ἐξασθένησιν αὐτῆς. Τὰ καταστρεπτικὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔβλαψαν, καθὼς ἤδη ἐτόνισα, καὶ αὐτὸν τὸν πολιτισμὸν καθόλου.

† Ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως
ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

λ'

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ».

(69) ΑΡΙΘ. 72

Ὀνομασία

«Λειτουργία Χρυσοστόμου. 116)
Μ. Βασιλείου καὶ τῶν Προηγιασμένων

Ἐποχὴ

ΙΣΤ' αἰῶνος (1594)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0.25Χ0,19 φ. 32.
Δέσμιον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ χαρτίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἡ ἀρχὴ τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Ι. Χρυσοστόμου ἐλλείπει, ὡς καί τινα ἐνδιάμεσα φύλλα. Ἄρχεται δὲ ἐκ τῶν λέξεων : «Τῶν συνεχομένων ἡμῖν πλούσια τὰ ἐλέη σου».

Ἐν τῷ φ. 1. προηγεῖται «εὐχὴ ἥτις λέγεται παρὰ ἀρχιερέως ἢ πνευματικοῦ ἐπὶ τὸν μέλλοντα κοινωνῆσαι».

Ἐν τῷ φ. 32 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης . **«Τέλος τῶν γ' λειτουργιῶν τοῦ θείου Χρυσοστόμου, τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τῶν προηγιασμένων· ἐγράφησαν παρὰ**

116) Τὸ ἀρχαιότερον χειρόγραφον ἐκ τῶν περιεχόντων τὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου εἶναι ὁ περίφημος κῶδιξ τοῦ Barberin ἤτοι εὐχολόγιόν τι τοῦ αἰῶνος (795) εὑρισκόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ ὡς Barberini III 55) κείμενον.

Σεραφεὶμ ἱερομ. καὶ ἀφιερώθησαν ἐν τῇ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θκοῦ τῆς ἐνήσῳ Χάλκῃ ἕνεκεν ψυχικῆς σ(ωτη)ρίας· Καὶ ὁ βουλόμενος ἀποξενῶσαι ταύταις, ὡς ἱερώσυλος ἀφωρισμένος ἔστω, παρὰ τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος· καὶ τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων τι' καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων. † Ἐτελειώθη ἐπὶ ἔτους ,ζρβ (1594)».

Ἀκολούθως διὰ μέλανος γραφῆς καὶ τῆς ἰδίας χειρός :

«† μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ε', ἡμέρα στ. ινδ. στ'»

(70) ΑΡΙΘΜ. 73

Ὀνομασία

«Μηναῖον Αὐγούστου»

Ἐποχὴ

ΙΔ' αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,28Χ0,16,4. φ. 229.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 24.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Χειρόγραφον ἀξιόλογον καὶ ἄξιον ἰδιαιτέρας μελέτης

Περιεχόμενον

Ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει ἀνὰ δύο πρόσθετα φύλλα ἐκ μεμβράνης ἄλλου περιεχομένου. Ἐν τῷ προτελευταίῳ προσθέτῳ φύλλῳ δι' ἄλλης γραφῆς μονοκονδυλιά : **«Παροναξίας Ματθαῖος».**

Ἐν τῷ φ. 229 β ὑπάρχει ἡ γνωστὴ σημείωσις τοῦ Μητροφάνους ὅτι ὁ κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Χάλκης μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Μητροφάνους.

Παραβαλλόμενος ὁ κῶδιξ μετὰ τῶν ἐν χρήσει συναξαρίων ἔχει πλείστας ὅσας διαφοράς. Εἰς τὰ περισσότερα δὲ τῶν συναξαρίων σημειοῦται καὶ ἐν ποίᾳ Ἐκκλησίᾳ τελεῖται ἡ σύναξις.

(71) ΑΡΙΘΜ. 74

Ὀνομασία

Ἀπόστολοι

Ἐποχὴ

ΙΓ' αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,24Χ0,19. φ. 239

Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελίδων 24.

Δέσιμον μέλαν ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Γραφὴ ἀκατάστατος.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰ καθημερινὰ ἀναγνώσματα τῶν ἀποστόλων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ καὶ τοῦ μηνολογίου μετὰ μουσικῶν τόνων.

Τὸ τέλος : «ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν» ἐλλιπές.

(72) ΑΡΙΘΜ. 75

Ὀνομασία

«Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου 50 ὁμιλίαι».

Ἐποχὴ

ΙΙ^ος αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,25Χ0,20. φ. 153.

Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 28.

Δέσιμον ἐκ ξυλίνων πλακῶν περιτετυλιγμένων δι' ὑφάσματος.

Περιεχόμενον

Περιέχει 50 ὁμιλίας Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.

Ἐν τῇ ἄνω ὤᾳ τοῦ φ. 1 β διὰ νεωτέρας γραφῆς.

«Κτῆμα τῆς Θεοῦ τῆς νήσου Χάλκης,»

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 3α δι' ἑτέρας γραφῆς :

«Πατρικὸν τῆς Παναγίας τῆς ἐν νήσῳ Χάλκης»

Τῆς ι' ὁμιλίας (φ. 32 β) μόνον ἡ ἀρχὴ ὑπάρχει. Ἐλλείπει ὁλόκληρος ἡ ια'. ὡς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς δωδεκάτης ὁμιλίας.

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 150 β διὰ νεωτέρας χειρὸς μονοκονδυλιά :

«† Καλλίνικος ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος καὶ Πατριαρχικός».

Ἀκολούθως δι' ἄλλης γραφῆς

«δευτερείων Αὐξέντιος ἐκ Πολιτείας Τυρνάβου ἔγραψε ͵αχογ' (=1673) Ἰουλίου κη'.».

(73) ΑΡΙΘΜ. 76

Ὀνομασία

«Εὐαγγελιστάριον»

Ἐποχή

ΙΒ΄ αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,25Χ0,19,5. φ. 130.
Σελίδες δίστηλοι, στιχοι σελ. 26.
Δέσιμον ἐκ μελανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἐν τῷ φ. 1α ἄρχεται τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Τὸ ἀρχικὸν γραμμα Ε παρίσταται δι' εἰκόνος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου εὐλογοῦντος. Ἐν τῷ φ. 1 β, ἔνθα ἄρχεται τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δευτέρας τοῦ Πάσχα εἰς τὴν λέξιν Θεόν, τὸ γράμμα Θ παρίσταται διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ μὲ φωτοστέφανον ἐν εἴδει σταυροῦ,ὡσαύτως καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα ἑκάστου Εὐαγγελίου παρίσταται δι' αναλόγου εἰκόνος ἢ γράμματος.

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 2α δι' ἄλλης γραφῆς : «Εὐαγγέλιον τῆς Παναγίας τῆς νήσου Χάλκης».

(74) ΑΡΙΘΜ. 77

Ὀνομασία

«Ψαλτήριον».

Ἐποχή

ΙΒ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,25Χ0,17,5 φ. 244.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 20.
Γραφὴ εὐαναγνωστος. Διατήρησις ἀρίστη.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τοὺς ρνα΄. ψαλμοὺς τοῦ Δαυΐδ καὶ τὰς ἐννέα ᾠδάς. Τὸ τέλος ἐλλιπές.

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 45 β σημείωσις διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου χειρός :

«Τῷ παρὸν ψαλτηρι αἶναι τοῦ τιμίου Προδρόμου ἀντίκρὴ Σοζοπόλεως καὶ ὅπιως τὸ ἀπὸ ξένοσι, νὰ ἦναι ἀφωρισμένος.»

(75) ΑΡΙΘΜ. 73

Ὀνομασία

«Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων πατέρων πονηθεῖσα Ἰωάννῃ μοναχῷ τῷ Ζωναρᾷ· τῷ γεγονότι μεγάλῳ δρουγγαρίῳ τῆς Βίγλας καὶ προτοασιγκρίτῃ». 117)

Ἐποχὴ

ΙΔ΄. αἰῶνος (1344)

Διαστάσεις

Χάρτ. 6όμ6. 0,24Χ0,15,5. φ. 320.
Στίχοι σελ. ἀπροσδιόριστοι. Σελ. μονόστηλοι.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις σχεδὸν καλή, εἰς πλεῖστα μέρη σητόβρωτος.

Περιεχόμενον

1) φ. 1α — 4 6) Προηγεῖται : «Ἔκθεσις ἤτοι ἀνάμνησις τῆς γενομένης τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑνώσεως ἐπὶ Κωνσταντινου καὶ Ρωμανοῦ τοῦ μὲν 6ασιλεύοντος, τοῦ δὲ τὸ τηνικαῦτα τοῦ 6ασιλεοπάτορος ἀξίωμα ἔχοντος».
Ὁλόκληρον τὸ 5 φ. ἄγραφον.

2) φ. 6 ἐκ μεμ6ράνης καὶ περιγράφει : «κανόνας», περὶ συγγενείας πιθανόν, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους.

3) φ. 7 6—9 α«Διάταξις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περὶ χειροτονιῶν διὰ Ἱππολύτου». Ἡ ἀρχὴ τοῦ φ. 7α ἐλλείπει.

4) φ. 9 6 «Τοῦ αὐτοῦ κανόνες ἐκκλησιαστικοί.» 9 6- -10 α «Παύλου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου διατάξεις περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν».

---

117) Βλ. καὶ ἀριθμ. χειρογράφου 11 περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.

5) φ. 10 α — 15 α «Πέτρου καὶ Παύλου τῶν ἀποστόλων διατάξεις τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων».

6) φ. 14 α —15α «Περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἱερέων καὶ τῆς θείας λειτουργίας.»

7) φ. 15 α — 17 β : «Κανὼν τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ».
Τὰ φ. 15—16 ἐκ μεμβράνης.
Τὰ φ. 18—19 ἄγραφα.

8) φ. 21—37 α ἄρχεται ὁ κῶδιξ : «Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν ἀποστόλων. κ.τ.λ.». Ἐν τῷ τέλει τοῦ φ. 37 α.. «Γεώργιος οἰκτρὸς κ.. τάχα δύτης».

9) φ. 37 β Ἄρχονται οἱ κανόνες τῶν συνόδων.
37 β—45 β : Κανόνες τῆς α΄. Οἰκουμενικῆς συνόδου.
Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 37 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :
ϛωνβ= (6852 = 1344) μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἡμέρᾳ Σα(ββά)τῳ ὥρᾳ Γ΄. ἐγένετο ἐπὶ τὸ Βυζάντιον βασιλεύοντο(ς) τοῦ εὐσεβεστ(ά)του βασιλέως Ἰω(άννου) τοῦ Παλαιολόγου θεήλατο(ς) ὀργὴ σεισμὸς μέγας ὥστε καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ πύργοι τῆς Περιευφήμ(ου) Πόλε(ως) εὐθλάσθησ(αν)· ὁμοίως καὶ οἱ ναοί· ὥρα δὲ β΄ τῆς νυκτὸς γέγονεν σφοδρότερος καὶ ὑψώθη ἡ θάλασσα εἰς τὰ τείχη εἰς μέρος **ἀνδρολικὸν** καὶ εἰς μέρος β καὶ εἰς μέρος γ· γέγονε δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει καὶ ἀνατολ(ῇ) τῇ δὲ β΄. ἡμέρα ἤγουν τῇ Κ΄. τοῦ μην(ὸς) ὥρα θ ἐσχίσθη ὁ ναὸς εἰς δύο ἕως ὥρας ια΄. καὶ ἐγένετο ἐν ὅλῳ τῷ τόπῳ συντριβὴ καὶ φόβος μέγας ἐλεημοσύναι καὶ ἐλευθερώσεις αἰχμαλώτων (πο)λλῶν τοκισμῶν καὶ χρεῶν ἀ(πο)κοπαί». 118)

---

118) **Ὀνομασία ἀγνώστου ἐν Βυζαντίῳ τοποθεσίας.**

Ἡ ἐνθύμησις αὕτη ἱστορικῶς εἶναι λίαν ἀξιόλογος. Ἐκ ταύτης μαρτυρεῖται ὅτι καθ' ὅν χρόνον ἐγράφη ὁ κῶδιξ ἐγένετο σεισμὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ ἔτος ϛωνβ΄. (=6852=1344.)

Τὴν ὡς ἄνω ἐνθύμησιν ἀντιγράψας ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Παραμυθίας Ἀθηναγόρας ἀνέγνωσεν ἐκ παραδρομῆς ἀντὶ ϛωνβ΄. ὡς ϛωνα΄= (1343) (Βλ. Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν, ἔτος ΙΑ΄. σελ. 178).

Ὁ πατὴρ R. Janin (Echos d' orient. 1938, σελ. 87) ἀναφέρει ἀντὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ χειρογράφου ἔχοντος χρονολογίαν 1344, τὸ ἔτος 1342.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς εὐκρινεστάτης ἀναγνώσεως τοῦ ἐν λόγῳ χειρογράφου (φ. 37 β.)

ϛωνβ΄. (=6852—1344), ἔχομεν καὶ τὰς ἐνθυμήσεις τοῦ ὑπ' ἀρ. 197 Βαροκκικοῦ κώδικος τῆς ἐν Ὀξωνίῳ Βοδληιανῆς Βιβλιοθήκης ἐχούσας ὡς ἑξῆς :

«Γραφομένου μου τὸ παρὸν βιβλίον καὶ φθάσαντος ὧδε, γέγονεν σεισμὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ ϛωνβ΄. μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιδ΄. ινδ. ιβ.΄». (φ. 378 α). [Πρβλ. Ν. Ἑλλη-

10) φ. 45 6—50 α «Κανόνες τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς 6΄. συνόδου.»

11) φ. 50 6—55 6 «Κανόνες τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου».

12) φ. 55 6—67 α «Κανόνες τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου».

13) φ. 67 α «Περὶ τῆς πέμπτης συνόδου.»

14) φ. 67 α—67 6 «Περὶ τῆς ἕκτης συνόδου».

15) φ. 67 6 —99 6 «Περὶ τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδου τῆς ἐν Τρούλλῳ.

16) φ. 99 6 —109α «Ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ σύνοδος.»
Τὰ φ. 99, 108 καὶ 109 εἶναι ἐκ μεμβράνης.

17) φ. 109 α—114 6 «Τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου.»

νομν. τόμ. 7. σελ. 141].

Γραφομένου μου (τὸ παρὸν βιβλίον) **ἐγένετο σισμὸς μέγας ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ϛωνβ΄. ἔτει, ινδ. ιβ΄, μηνὶ Ὀκτωβριωι ἐπεκράτησεν δὲ ὁ σισμὸς ἄχρι ἡμερῶν ιβ΄. ζθοθπψλν (=Γαλακτίον)».** (φ. 380 β). [Πρβλ. Ν. Ἑλληνομνήμ. τόμ. 7 σελ. 141.]

Ὡς δὲ πρὸς τὴν λέξιν τῆς ἐνθυμήσεως τοῦ περιγραφομένου χειρογράφου (φ. 37 6) :

«**Ὑψώθη ἡ θάλασσα εἰς τὰ τείχη εἰς μέρος.....**», ὁ μὲν ἀείμνηστος Μητροπολίτης Π. Παραμυθίας ἀνέγνωσεν : «εἰς μέρη ἀνδρός (;) (Βλ. Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδ ἔτ. ΙΑ΄. σελ. 178), ὁ δὲ Πατὴρ R. Janin παραδεχόμενος τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην τοῦ Μητρ. Π. Παραμυθίας ὡς ἐσφαλμένην επικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς V. Laurent, ὅστις καὶ ἀνέγνωσεν : «εἰς μέρος Ἀνδρόλερος (?) (Βλ. Echos d' orient : Etudes de topographie byzantine, ἔτ. 1938, σελ. 87.)

Ἀμφότεροι, καὶ ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης καὶ ὁ Πατὴρ Laurent γράφοντες οὕτω εὑρίσκονται καὶ αὐτοὶ ἐν ἀμφιβόλῳ, καθότι μετὰ ἀπὸ τὴν λέξιν ὁ μὲν (ανδρὸς» (;), ὁ δὲ «Ἀνδρόλερος» (?) θέτουν ἐρωτηματικόν.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἀμφότεροι περιέπεσαν εἰς ἀβλεψίαν καὶ ὅτι ἡ λέξις ἡ γραφεῖσα ἰδιορρύθμως ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως τοῦ κώδικος ἐξετασθεῖσα καλῶς καὶ παραβληθεῖσα ἐπακριβῶς μὲ ὁμοιότυπον γραφὴν ὁλοκλήρου τοῦ Κώδικος ἀνεγνώσθη εὐκρινέστατα, εἶναι δέ : «**εἰς μέρος ἀνδρολικόν**».

18) φ. 114 β—117 α «Κανόνες τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου.»

19) φ. 117 α—120 α «Κανόνες τῆς ἐν Γάγγραις συνόδου.»

20) φ. 120 α—126 α «Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας συνόδου.»

21) φ. 126 α—133 α «Κανόνες τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Καπατιανῆς Φρυγίας συγκροτηθείσης συνόδου.»

22) φ. 133 α—141 α «Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου.»

23) φ. 141 α—183 β «Κανόνες τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.»
Τὰ φ. 148—149 ἐκ μεμβράνης.
158, 159 » »
168, 169 » »
179 καὶ 180 » »

24) φ. 183 β—185 β «Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον κ.τ.λ.»

25) φ. 185 β—186 β «Ἐκ τῶν προαχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βούστρων».

26) φ. 186 β—188 β«Ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς Βασιλείδην ἐπίσκοπον κ.τ.λ.»

27) 188 β—194 β «Τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος περὶ μετανοίας.»
Τὰ φ. 189 καὶ 190 ἐκ μεμβράνης.

28) φ. 194 β—197 β «Ἐπιστολαὶ κανονικαὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ περὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίαις εἰδωλόθυτα φαγόντων ἢ καὶ ἕτερά τινα πλημμελησάντων».

29) φ. 197 β—200 α «Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐπισκόπου πρὸς Ἀμμοῦν μονάζοντα.»
Τὰ φ. 199 καὶ 200 ἐκ μεμβράνης.

30) φ. 200 α—201 α «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐννάτης ἑορταστικῆς ἐπιστολῆς.»

31) φ. 200 α—202 β «Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Ρουφιανὸν ἐπίσκοπον.»

32) φ. 202 β—112 α «Ἐπιστολὴ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης πρὸς τὸν Ἀδριανὸν τὸν Πάπα· τῆς

πρεσβυτέρας Ρώμης περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ χρήμασι γίνεσθαι τὰς χειροτονίας.»
Τὰ φ. 209 καὶ 210 ἐκ μεμβράνης.

33) φ. 212 α—213 α «Κανόνες ἐκτεθέντες παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ καὶ ἐπονύμῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας συστάσης καὶ τὴν ἑβδόμην καὶ Οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐπιβεβαιωσάσης πᾶσαν δὲ σχισματικὴν καὶ αἱρετικὴν πλάνην ἀπελασάσης.»

34) Φ. 213 α—217 α «Ἡ ἐν Καρχηδόνι σύνοδος γενομένη, ἧς ἐξῆρχε καὶ ὁ μέγας Κυπριανὸς καὶ ἱερομάρτυς ἐπίσκοπος ὢν Καρχηδόνος.»

35) φ. 217 α — 219 β «Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας προσφώνησις τῶν Θεοφανείων ἐπιστάντων ἐν Κυριακῇ.»
Τὰ φ. 219—220 ἐκ μεμβράνης.

36) φ. 219 β—249 α «Ἐπιστολαὶ κανονικαὶ τοῦ ἁγίου μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον ἐπίσκοπον Ἰκονίου τῆς μητροπόλεως Φρυγίας.»

37) φ. 249 α—257 β «Ἐπιστολὴ κανονικὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης πρὸς τὸν ἅγιον Λιτόϊον ἐπίσκοπον Μελητινῆς.»

38) φ. 257 β—259 β «Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἑνὸς τῶν ἐκ τῶν πεντήκοντα ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων γενόμεναι πρὸς τὰς προσενεχθείσας αὐτῷ ἐρωτήσεις παρὰ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.»
Τὰ φ. 259, 260 ἐκ μεμβράνης.

39) φ. 259 β—262 α «Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις τῶν ἐρωτήσεων γεγονηιῶν παρὰ μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων καὶ τῶν ἀποκρίσεων ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρεθείσης (;) τηνικαῦτα συνόδου, ἧς προΐσταιο ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης κὺρ Νικόλαος ἐπὶ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ.»

40) φ. 262 α «Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτοῦ ποιημάτων· περὶ τοῦ, τίνα χρὴ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας γραφῆς.»

41) φ. 262 α—262 β «Τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου ἐκ τοῖς πρὸς Σέλευκον ἰάμβοις περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως».

42) φ. 262 β—263 β «Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἁγίας συνόδου πρὸς ἅπαντας τοὺς ὁσιωτάτους μητροπολίτας καὶ πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης.»

43) φ. 263 β —268 β «Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου συναγωγαὶ ἀποδείξεις ἀκριβεῖς συνειλεγμέναι ἔκ τε συνοδικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραφῶν περὶ ἐπισκόπων, μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἑτέρων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.» 119)

44) φ. 268 β —272 α «Ἔκθεσις τῶν ἁγίων συνόδων πάσ... κατ' αὐτὴν τάξιν τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐγένετο.»

Τὰ φ. 269 καὶ 270 ἐκ μεμβράνης.

45) φ. 272 α—319 β «Περὶ Θεολογίας καὶ Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ κανόνων χειροτονιῶν.»

Τὰ φ. 279, 280, 289, 290, 299, 300, 309, 310 καὶ 319 εἶναι ἐκ μεμβράνης.

Ἀπὸ τὸ φ. 272 α—319 β ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ τὰ προσόντα, τὰ καθήκοντα καὶ αἱ εὐθύναι τῶν μελλόντων νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν κλῆρον, ὡς καὶ αἱ ἑκάστοτε ἐπιβαλλόμεναι αὐτοῖς ποιναί.

(76) ΑΡΙΘΜ. 79

Ὀνομασία

Σύνοψις ἁπάσης τῆς πρακτικῆς ἰατρικῆς Ἄλευ: Δοτόρος τῆς ἰατρικῆς.

Ἐποχὴ

ΙΗ´ αἰῶνος (1760)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,24Χ0,17 φ. 361

Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 26. Γραφὴ ἀνορθόγραφος. Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ χαρτίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «Σύνοψις ἁπάσης τῆς πρακτικῆς ἰατρικῆς ἢ ἀποφάσεις σοφωτάτων ἀνδρῶν περὶ παθῶν καὶ αἰτιῶν αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ἰατρικῶν· μέρος πρῶτον. Συγγραφεὺς Ι. Ἄλλεν Δοτόρος τῆς ἰατρικῆς, ἐκδοθεῖσα ἐν Ἐνετίᾳ τὸ 1732 μεταγλωτισθεῖσα δε ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Γιακουλαίου τοῦ Βυζαντίου ἐν ἔτει 1747 Αὐγούστου α.»

Καὶ ἀκολούθως διὰ τῆς αὐτῆς χειρός:

«Καὶ ἀντιγραφθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου Θεοδώρου ἀγραφιώτου τοῦ καὶ χρισιώτου πρὸς χάριν τοῦ λογιωτάτου ἐν ἰατροῖς κὺρ διμιτράκη βυζαντίου. Ἐν βυζαντίῳ ἐπὶ ἔτι Χριστοῦ 1760.

Ἐν τέλει φ. 361 διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἀντιγραφέως :

«Θεὸς δοτῆροι πάντων δόξα καὶ κλέος τέλος τοῦ α´. μέρους.»

119) Ἐνταῦθα ζητεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὁ Ἰ. Φώτιος τὴν νομιμότητα τῆς ἐκλογῆς του (Πρβλ. καὶ Βαλέττα σελ. 559 ἑ.).

"Ωσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα
καὶ θαλάσσῃ πλέοντες ἰδεῖν λιμένα·
οὕτω καὶ οἱ γράφοντες ἰδεῖν βιβλίου πέρας.»
Καὶ κάτωθι :

«ἔλαβε πέρας ἡ παροῦσα αὕτη βίβλος ἡ διὰ χειρὸς Θεοδώρου τοῦ ἐξαγράφων ἀντιγραφεῖσα ἐν ἔτει χιλιακοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐν τῷ α΄ τοῦ μεταγειτνιῶνος μηνός».

(77) ΑΡΙΘΜ. 80

Ὀνομασία

Ἀθανασίου Ὑψηλάντου Κῶδιξ ἀνάμικτος 120)

Ἐποχὴ

ΙΗ΄. αἰῶνος (1738)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,25Χ0,18 φ. 143
Στίχοι σελ. διάφοροι. Σελ. μονόστηλοι. Δέσιμον ἁπλοῦν.

Περιεχόμενον

1) φ. 1—2 β «Σκιαγραφία τοῦ παρόντος συγγράμματος.»

2) φ. 2 β—93 α «Ἀθανασίου Ὑψηλάντου Κωϊκῆς ἰδμοσύνης βιβλία. 11».
Το φ. 93 β λευκόν.

3) φ. 94 «Πίναξ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ παρόντι.»

4) φ. 95 α—96 β «Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ πολιτικῶν τῶν εἰς δώδεκα, τὸ (δω)δέκατον καὶ τελευταῖον» 120)
Κεφ. α) : «Οἱ ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῷ γένει σοφοί τε καὶ ἔνδοξοι.»

5) 98 α—124 α «Οἱ ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέ-

120) Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εἶνε αὐτόγραφον τοῦ μεγάλου Σκευοφύλακος Ἀθανασίου Ὑψηλάντου καὶ ἔχει ἀντιγραφῇ τὸ μέγιστον μέρος ἀπὸ τοῦ κώδικος τούτου ὑπὸ τοῦ Α. Παπαδοπούλου, Κεραμέως κατὰ τὸ ἔτος 1883 «ἰδία δὲ ὅσα τμήματα ἐφαίνοντό μοι χρήσιμα εἰς ἐγγυτέραν γνῶσιν τῆς μεταξὺ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος ἀναπτυχθείσης ἑλληνικῆς λογοτεχνίας.»«Documente privitoare la storia Românilor Volumul XIII. A. Papadopulos. Kerameus.) Ἐν προλόγῳ σελ. ε΄.

χοι σήμερον σοφοί τε καὶ ἀξιόλογοι.» 121)

6) 124—130 α «Εἰσαγωγαὶ ἀστρονομίας.»
Τὸ φ. 130 β λευκόν.
7) 131 α—143 β «Περὶ τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν.»
(Περὶ τοῦ ὑλικοῦ καὶ εἰδικοῦ ὑποκειμένου.)
Ἐν τῇ ἄνω ὤᾳ τοῦ φ. 1, διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :
(ἔτος 1733 Αὐγούστου 15)
Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ αὐτοῦ φ. δι' ἑτέρας χειρός :
«Ἐκ τῶν τοῦ Καλλινίκου ἱερομονάχου.»

(78) ΑΡΙΘΜ. 81

Ὀνομασία

«Μεταφυσικὴ Ἀντωνίου Γενουενσίου ἐκλεκτικοῦ φιλοσόφου μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ἑλληνίδα διάλεκτον ἀπὸ τῆς λατινίδος παρὰ Εὐγενίου».

Ἐποχὴ

ΙΗ΄. αἰῶνος. (1794)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,24,5Χ0,18 φ. 149
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 26.
Λέσιμον μέλαν ἐπὶ χαρτίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

1) φ. 1—4 α «Προλεγόμενα τῆς μεταφυσικῆς, τὰ κατ' αὐτὴν εἰς πλάτος δεξιόντα καὶ προδιαλευκαίνοντα.»

2) φ. 4 β—5 β λευκά.

3) φ. 6 α—149 «Μεταφυσικὴ Ἀντωνίου Γενουενσίου ἐκλεκτικοῦ φι-

121) Ἐκ τῆς μεγάλης χρονογραφίας τοῦ Α. Ὑψηλάντου, ἐξεδόθησαν, ὡς γνωστόν, μόνα τὰ προτελευταῖα 3 βιβλία (Ἀθανασίου Κ. Ὑψηλάντου ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν τῶν εἰς δώδεκα βιβλίον Η΄. Θ΄. καὶ Ι, ἤτοι τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν (1453—1789.) Ἐκ χειρογράφου ἀνεκδότου τῆς ἱ. μονῆς τοῦ Σινᾶ ἐκδότης ἀρχιμ. Γερμανὸς Ἀφθονίδης, ὁ Σιναΐτης, Κων)πολις 1870) Βλ. αἱ «Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. ΙΣΤ. σελ. 502» —Ἡλιουπόλεως Γενναδίου: «Ἱστορία τοῦ Μ. Ρεύματος 1949 σ. 191—193.»

λοσόφου μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ἑλληνίδα διάλεκτον ἀπὸ τῆς λατινίδος παρὰ Εὐγενίου.»

Ἐν τῷ φ. 149 6 διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Γέγραπται διὰ χειρὸς Λαυρεντίου Πετροκοκκίνου Παντελεοντίδου τοῦ Χίου ἐν ἔτει 1794 κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐν Χίῳ».

(79) ΑΡΙΘΜ. 82

Ὀνομασία

Κῶδιξ ἀνάμικτος

Ἐποχὴ

ΙΒ΄. αἰῶνος.
καὶ ΙΕ΄. αἰῶνος.
Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνάμικτα χειρόγραφα (ΙΒ΄. — ΙΕ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,24Χ0,15,5 φ. 199
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. διάφοροι.
Λέοιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

1) 1- -50 6 «Βίος τοῦ μεγάλου Παϊσίου συγγραφεὶς ὑπὸ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ.» 122)

2) φ. 51 α Διάφοροι ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις, δι' ἄλλης χειρός.

3) φ. 51 6 δι' ἑτέρας χειρός —... τοῦ ἁγίου Βασιλείου περὶ δακρύων.

4) φ. 52 α — 92 6 «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ διαλάμψαντος ἐν ἀσκήσει : κατὰ τὴν μεγίστην Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάββα, ἔπειτα γεγονότος καὶ ἐπισκόπου πόλεως Ἐδέσης καὶ ἀξιομνημόνευτα κατορθωκότος ἔργα, συγγραφεὶς παρὰ Βασιλείου ἐπισκόπου Ἐμέσης.» 123)

---

122) Ἰωάννης ὁ Κολοβός : Διάσημος ἀσκητὴς τοῦ τέλους τοῦ Δ΄. καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε΄. αἰῶνος. Ἐπωνομάζετο Κολοβὸς διὰ τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἀνάστημα. Ἡ ἐν λόγῳ διογραφία τοῦ Μεγάλου Παϊσίου γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Κολοβοῦ διακρίνεται διὰ τὴν παραστατικότητα καὶ καλλιλογίαν της.

123) Ὁ ἐπίσκοπος Ἐμέσσης Βασίλειος ἦτο ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιὸς τοῦ Θεοδώρου, ἐπισκόπου Ἐδέσσης. Ἔκδοσις ἀρχικὴ τοῦ δίου τοῦ Θεοδώρου ἐγένετο ἐκ τοῦ κώδικος τούτου τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης ὑπὸ τοῦ Ἰ. Πομιαλόβσκη, ἐν Πετρουπόλει 1892 (Πρβ. Βυζαντ. Δελτ. 1 (1892) σελ. 632). Παρ' αὐτῷ μνημονεύεται καὶ σλαυϊκὴ μετάφρασις.

Τὸ τέλος ἐλλιπές. Τὰ δὲ φ. 63 β καὶ 78 β παντελῶς δυσανάγνωστα.

5) φ. 93—100 β δι' ἄλλης χειρὸς πραγματεία, ἧς ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει. Ἐνταῦθα γίνεται περιγραφὴ περι ἀζύμων.

6) φ. 100 β—108 α «Τῷ αὐτῷ περὶ χρησμῶν τινων ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς οὐ μὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ὅτι οὐ ταὐτὸν ἀποστολὴ καὶ ἐκπόρευσις.»

7) φ. 108 β—110 α «Τῷ τιμιωτάτῳ ἄ(ρ)χ(οντι κυρῷ Στεφάνῳ διαπορουμένῳ περὶ ἐξαντιφράξεως τοῦ οὐρανίου σώματος, τὸν ἐναπολειφθέντα ἀέρα σκότος βαθὺ διεδέξατο.»

8) φ. 110 α—113 α «Τῷ τιμιωτάτῳ ἄ(ρ)χ(οντι) κυρῷ Ἡσαΐα περὶ τοῦ πῶς δεῖ τὸ εὐαγγελικὸν καὶ θεῖον ἐκλαμβάνειν ῥητὸν τὸ λέγον (οὗτος ἥμαρτεν ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ κ.τ.λ.»

9) 113 α—115 α «Ἔτι καὶ τοῦτο ἠπόρηται εἰς τὴν Εὔαν ἀφυπνισθεὶς ὁ Ἀδὰμ ἐγνώρισε Προφητικῷ δῆθεν χαρίσματι, πῶς ἠγνόησε τὴν ἐπισυμβησομένην αὐτῷ βλάβην ἐκ τῆς βρώσεως τοῦ φυτοῦ. Διατί δὲ καὶ τὸ φυτὸν ἐκεῖνο καλοῦ καὶ πονηροῦ γνῶσιν ἡ ἁγία κατονομάζει γραφή.»

10) φ. 115 α — 122 α «Τῷ Πανεντιμοτάτῳ καὶ ἐν Κῳ ἡμῶν ἀδελφῷ κυρῷ Ἰω(άννη) τῷ τριχᾷ περὶ τοῦ τί τὸ εἶδος τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ ποταπὸ ἐκεῖνο τὸ πῦρ τό τε τὸ ἐξωτερικὸν καὶ κατὰ φύσιν ὁποῖος ἐστὶν ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος.»
φ. 119 β—120 α ἄγραφα.

11) φ. 122 α—125 α «Τῷ αὐτῷ εἰ χρὴ καὶ τοῖς τυχοῦσι Πατρασι τὴν ἐξαγόρευσιν γίνεσθαι.»

12) φ. 125 α—126 α«Πῶς ἐννοητέον τὸ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦΘεολόγου Εὐαγγελιστοῦ Ἰω(άννου) εὑρισκόμενον ῥητόν: (εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἐστὶν ἔτι.»

13) φ. 126 α—128 β «Τῷ Πανσεβάστῳ σεβαστῷ κυρῷ Κωνσταντίνῳ τῷ Παλαιολόγῳ εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσιν ὅτι κατὰ περιόδους ἀστέρων ἐξ ἀπαρχῆς ἐκεῖνοι καὶ πρῶτοι ἄν(θρω)ποι πολυετεῖς ἀνεφάνησαν.»

14) φ. 128 β—150 β «Τῷ τιμιωτάτῳ ἄ(ρ)χ(οντι) καὶ στυλίτῃ κυρῷ Ἰω(άννῃ) τῷ σιναΐτῃ εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσιν ὅτι τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν τὴν οὕτω λέγουσαν ὁ Πατήρ μου μεῖζον μου ἐστὶν οὐ δέον ἐκλαμβάνεσθαι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χῦ τὸ ἀνθρώπινον μὴ οὔσης τῆς ὑποστάσεως.»

15) 150 β—153 α «Τῷ Πανεντίμῳ καὶ ἐν Κῷ ἡμῶν ἀδελφῷ Κυρῷ Ἰω(άννῃ) τῷ τριχᾷ περὶ τοῦ ὅτι νοῦς καὶ ψυχὴ ταὐτὸν ἐστὶ κατὰ φύσιν ε(ἰ) καὶ τοῖς ὀνόμασι διαλλάττουσιν.»

16) φ. 155 α—156 α «Τῷ τιμιωτάτῳ ἄ(ρ)χ(οντι) Κυρῷ Ἰωαννικίῳ τῷ Γραμματικῷ εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσιν ὅτι οὐκ ἔξεστι καταλύειν ἔν τε τετράδι καὶ παρασκευῇ τὰ τῆς νηστείας· εἰ καὶ τύχῃ συμπεσεῖν αὐταῖς οἱανδήποτε δεσποτικὴν ἑορτήν.»

17) φ. 156 α—157 β «Τῷ αὐτῷ περὶ τοῦ πῶς οἱ Προφῆται προεφήτευον καὶ ὅπως ἠξιοῦντο θείων ὀπτασιῶν.»

18) φ. 157 β—159 α «Τῷ αὐτῷ εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσιν ὅτι πρός γε τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν θείαν οὐσίαν ἐπιγνώσονται τότε μετὰ ἀκριβείας οἱ ἄνθρωποι.»

19) φ. 159 α—162 α «Πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι κατὰ παραχώρησιν Θῦ γινόμενα παρ' ἡμῖν καὶ προωρισμένα παρ' αὐτοῦ τυγχάνουσι καθὼς ὁ μέγας φησὶ Μάξιμος ὡς ἐκείνοις δοκεῖ.»

20) φ. 162 β—163 β «Τῷ τιμιωτάτῳ μοναχῷ Κυρῷ Ἀλυπίῳ τῷ ἐγκλείστῳ περὶ τοῦ πῶς ἡ μετάστασις τῆς ἀειπαρθένου γέγονε καὶ εἰ ἀληθῶς ἐκ τάφου ἐγήγερται κατὰ τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ Κῦ καὶ σ(ωτῆ)ρο(ς) ἡμῶν ἔγερσιν.»

21) φ. 163 β—165 α «Εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσίν ὅτι τὸ διδόναι πτωχοῖς τῶν λοιπῶν εὐποιϊῶν ἢ καὶ προσφορῶν κρεῖττον ἐστίν.»

22) φ. 165 α—168 α «Ἀνταπολογητικὴ ἐκ μέρους πρὸς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ γραφὴν τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως κυρ μανουὴλ τοῦ κομνηνοῦ τοῦ ἀστρονομικοῦ ἕνεκεν.»
φ. 168—169 α «Τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀδάμαντα πῶς ἐκληπτέα.»
φ. 169 α—169 β «Περὶ τῆς μαγνήτιδος.»

23) φ. 169 β—170 β «Περὶ τῆς τετραμόρφου ὀπτασίας, ἣν ὁ προφήτης εἶδεν Ἰεζεκιὴλ καὶ ὅπως εἰς τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστὰς αὐτὴν ἐξελάβοντο.»

24) φ. 170 β—174 α «Περὶ τοῦ τίς καὶ πόθεν ἡ κατὰ τὴν ἁγίαν τοῦ Χῦ γέννησιν τεσσαρακοστὴ καὶ διατί σὺν τῷ τρίτῳ γάμῳ μὴ καὶ τέταρτος συγκεχώρηται.»

25) φ. 174 α—176 β «Τί χρὴ καὶ λέγειν ἐπὶ ταῖς γινομέναις εὐποιΐαις τῶν ἀπελθόντων ἕνεκεν· καὶ εἰ παντελῶς ἀπαλλάττειν αὗται ἰσχύουσιν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτούς.»

26) φ. 176 β—182 β «Τῷ τιμιωτάτῳ Νεκταρίῳ εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λέγουσίν ὅτι οὐ συμφέρει τῶν θείων γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις.»

27) φ. 183 α—184 α «Τῷ αὐτῷ περὶ τοῦ τί χρὴ λέγειν περὶ τῆς ἐξό-

δου τῶν ἐν Κῷ τελευτώντων· καὶ ὅπως αὐτοὶ τῶν ὧδε ἀπαίρουσι· καὶ ὅτι τοῦ ἁμαρτάνειν ἡμεῖς ἐσμὲν αἴτιοι, οὐ μὴν ἡ φύσις αὐτή.»

28) φ. 184 α «†Μιχαὴλ τοῦ Θεσσαλονίκης τοῦ μαΐστορος τῶν ῥητόρων· διδασκάλου τῶν Εὐαγγελίων καὶ πρωτεκδίκου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐφ οἷς προσέπεσε καθῃρέθη.» 124)

29) φ. 184 β—185 β «† Νικήτα Χαρτοφύλακος τοῦ Νικαέως κατὰ ποίους καιροὺς καὶ διὰ τίνας αἰτίας ἐσχίσθη ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία.» 125)

30) φ. 185 β—186 β Ἑρμηνεία εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν.

31) φ. 186 β—187 β «Ἐπιστολὴ Ἱπποκράτους πρὸς Πτολομαῖον βασιλέα Αἰγύπτου», τὸ τεῦχος ἐλλιπές.»

32) φ. 188 α—189 β «Περιγραφὴ τῆς διδασκαλίας τῶν Γ΄. Οἰκουμ. συνόδων. Ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει.

33) φ. 190 α—299 Ἐνταῦθα δι' ἄλλης χειρὸς ὑπάρχει ἔκθεσις λόγων ἀγνώστου. Ἡ ἀρχὴ ἐλλιπής.

Ἐν τῷ πρώτῳ ἀγράφῳ φύλλῳ ὑπάρχει ἰδιόχειρος ὑπογραφή:

Μητροφάνης ἐλεῷ Θεῷ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγράφοις φύλλοις πολλαχοῦ ἐπαναλαμβάνεται διὰ ποικίλων γραφῶν «ὥσπερ τὸ ὕδωρ καθαρὸν θολοῦται ἐκ βορβόρου οὕτω καὶ ὑψηχὺ μολύνεται ἐκ τῆς ἀργολογίας.» (Ἀκολουθεῖ)

---

124) Ἦτο καθηγητὴς τῆς ἑρμηνευτικῆς τῶν Εὐαγγελίων ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ. Ἐν ἔτει 1156 καθῃρέθη ὡς ὀπαδὸς τῆς αἱρέσεως τοῦ Σωτηρίου Παντευγένου. Εἰς αὐτὸν ἀνήκουσιν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ Ἐσκουριὰλ τέσσαρες λόγοι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ,ἐξ ὧν οἱ τρεῖς δημοσιευθέντες ἐξεφωνήθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1150, 1153 καὶ 1155 (Πρβλ. Κρουμβάχερ: Ἱστορ. Βυζ. Λογοτ. μετάφρ. Σωτηριάδου τόμ. 2. σελ. 130.)

125) Τὴν πραγματείαν τοῦ Νικήτα Χαρτοφύλακος περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξέδωκεν ὁ A. Mai Noua Patr. bibl. 2, σελ.446—448, ἀνατύπωσις παρὰ Migne, Ἑλλ. Πατρολ. τόμ. 120 στήλ. 713—729.

Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ, Νικήτας ὁ Νικαεύς, ὅστις διετέλεσε διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀκολούθως ἀρχιεπίσκοπος Σερρῶν καὶ εἶτα Ἡρακλείας, συντόμως ἱστορεῖ τὰ ἀπὸ τοῦ Μελετιανοῦ σχίσματος μέχρι τοῦ ἐπὶ Κηρουλαρίου, ὅτε «τῶν ἱερῶν διπτύχων ἀπηλείφθη ὁ Πάπας». Ἔγραψε σὺν τοῖς ἄλλοις ἑρμηνείαν εἰς τοὺς λόγους Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, (Κ. Δυοβουνιώτη (ἐπιμελείᾳ Ἰ. Καρμίρη) : Νικήτα Ἡρακλείας ἑρμηνεία εἰς λόγους Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἀθῆναι 1950 (ἀνατ. ἐκ «Θεολογίας» τόμ. ΚΑ΄, 1950) ὡς καὶ λεξιλογικὰ καὶ γραμματικὰ ποιήματα (Κρουμβάχερ τόμ. 2, σ. 359)

Τοῦ Ἑλλογ. Καθηγητοῦ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΛΑΟΥΡΔΑ

ΠΑΪΣΙΟΣ ΛΙΓΑΡΙΔΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΙΟΣ

Εἰς ἄρθρον μου, φιλοξενηθὲν προσφάτως εἰς τὴν «Ὀρθοδοξίαν» ἠσχολήθην μὲ τὰς περὶ τοῦ Φωτίου ἐργασίας ἑνὸς ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Κρήτης, τοῦ Μαξίμου Μαργουνίου, ἐπισκόπου Κυθήρων, ἀκμάσαντος τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος 1). Πλὴν ὅμως τοῦ Μαξίμου Μαργουνίου καὶ ἄλλος Ὀρθόδοξος ἀρχιερεύς, ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης, συνέδεσε διὰ παντὸς τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ Φωτίου. Τὰ κατὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του εἶναι ἀρκούντως ἤδη γνωστά. Ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης, γεννηθεὶς τὸ 1609 ἢ 1610 εἰς τὴν Χίον, ἐσπούδασεν εἰς τὸ «Ἑλληνικὸν Κολλέγιον» τῆς Ρώμης, κατόπιν δὲ ἀρκετῶν ταλαντεύσεων μεταξὺ Ὀρθοδοξίας καὶ Καθολικισμοῦ ἐχειροτονήθη τελικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Παϊσίου, το 1652, «μητροπολίτης Γάζης ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης γῆς ἐπαγγελιας, Ἀσκάλωνος, Μαϊουμᾶ καὶ Μαγδάλων καὶ τόπον ἐπέχων τοῦ Καισαρείας Φιλίππου».

Ὀλίγον μετὰ τὴν χειροτονίαν του ἀνεχώρησε δια τὴν Μολδοβλαχίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀνεχώρησε τὸ 1662 διὰ τὴν Μόσχαν ὅπου καὶ παρέμεινεν ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα, ἀπέθανε δὲ τὸ 1678 εἰς τὸ Κίεβον. Ὁλόκληρος ἡ ζωή του εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσα· πλῆθος πηγῶν διηγοῦνται τὰ κατὰ τὰς σπουδάς του εἰς Ρώμην, τὴν χειροτονίαν του εἰς Ἱεροσόλυμα, τὴν δρᾶσίν του εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, ἰδίᾳ δὲ τὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος ἐν Μόσχᾳ, ἔνθα ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης διεδραμάτισε ὅλως πρωτεύοντα ρόλον, ἀναμιχθεὶς ἐνεργῶς εἰς τὴν διαπάλην μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ρώσσων Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς καὶ τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος, διαπάλην εἰς τὴν ὁποίαν ἐκρίθησαν δύο ὑψίστης σημασίας θέματα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ σχέσις κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς Ρωσσικῆς Ὀρθοδοξίας. Ὑπενθυμίζω εἰς τὰς γενικωτάτας αὐτὰς φράσεις τὸν βίον τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου διὰ νὰ φανῇ ὅτι πρόκειται περὶ ὅλως ἐξεχούσης προσωπικότητος, μιᾶς κατ' ἀλήθειαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους 2). Οὕτως ἄλλωστε ἐξηγεῖται καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὸν Φώτιον.

1.— «Ὀρθοδοξία» 26, 1951, σελ. 311—318.

2.— Βιβλιογραφικὸν σημείωμα περὶ Παϊσίου Λιγαρίδου ἴδε εἰς Grumel Ligaridis Paisios, Dictionnaire de Théologie catholique, 9, 1926, 749—757. Ἡ καλυτέρα ἑλληνικὴ μελέτη περὶ Λιγαρίδου εἶναι ἡ τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου εἰς «Νέα Σιὼν» 1906—1907.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Μόσχαν ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ὁλλανδίας εἰς τὴν Ρωσσίαν Νικολάου Δανιὴλ **Heinsius** Οὗτος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Λιγαρίδην νὰ τὸν βοηθήση εἰς τὴν ἀπόκτησιν χειρογράφων Ἑλλήνων συγγραφέων, μεταξὺ δὲ ἄλλων, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρ' αὐτοῦ, ἦτο καὶ αὐτόγραφος κῶδιξ τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου περιέχων περίληψιν 16 τελείως ἀγνώστων ἕως τότε ὁμιλιῶν καὶ τινων ἐπιστολῶν τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ὁ κῶδιξ παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Λιγαρίδου εἰς τὸν **Heinsius** τὸ 1671, ἀμέσως δὲ τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ **Combezis** ἐδημοσίευσε περίληψιν τῆς περιλήψεως τοῦ Λιγαρίδου. 3) Η περίληψις αὕτη τοῦ Κομπέζις ἡ γενομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περιλήψεως τοῦ Λιγαρίδου ἀπετέλεσε τὴν μοναδικὴν πηγὴν ἐξ ἧς ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τῆς Εὐρώπης ἐγνώριζε τὰς ὁμιλίας τοῦ Φωτίου, μέχρις ὅτου ὁ Σ. Ἀριστάρχης κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος ἐδημοσίευσε πλῆρες τὸ κείμενον ὅλων τῶν ὁμιλιῶν ἀπὸ τὸν σπουδαιότατον κώδικα τῆς μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους 648 4) Οὕτω ἡ ἐργασία τοῦ Λιγαρίδου δὲν ἔχει πλέον ἀξίαν καθ' ἑαυτήν, προσέφερεν ὅμως εἰς τὸν Ἕλληνα ἱεράρχην τὸν τίτλον τοῦ πρώτου ἐπιστήμονος ὅστις ἐγνώρισε τὰς ὁμιλίας τοῦ Φωτίου.

Φιλολογικῶς ἔχει μεγάλην σημασίαν νὰ γνωρίζωμεν ποῖον ἦτο ἀκριβῶς τὸ χειρόγραφον ἐξ οὗ ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἔκανε τὰς περιλήψεις τῶν ὁμιλιῶν. Ἦτο ἆρά γε τὸ χειρόγραφον τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἢ ἄλλο τι, μὴ ὑπάρχον πλέον ; Μὲ τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἠσχολήθησαν μέχρι τοῦδε τρεῖς Ρῶσσοι ἐπιστήμονες, ὁ **V. K. Ernstedt,** ὁ **A. A. Kunik** καὶ ὁ **P. Nikitin** Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἑτοιμάσει μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον : «Αποσπάσματα ὁμιλιῶν τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ὑπὸ τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου» καὶ ὁ δεύτερος ἄλλην ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῶν τριῶν ἀντιγραφων τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Φωτίου». Ἀμφότεροι ὅμως ἀπέθανον πρωτοῦ δημοσιεύσουν τὰς ἐργασίας των ταύτας ἐδημοσίευσε τελικῶς μετα ἐνδιαφερούσης εἰσαγωγῆς ὁ **P. Nikitin** εἰς τὸ Ρωσσικὸν περιοδικὸν «Πρακτικὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Πετρουπόλεως» 5) τὸ 1907. Τελικὸν συμπέρασμα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν εἶναι ὅτι ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης δὲν ἐχρησιμοποίησε τὸν κώδικα 684 τῆς μονῆς Ἰβηρων, ἀλλὰ ἄλλον τινά, ἀπολεσθέντα. Τὴν ἄποψιν

---

3) Combezis Fr., Bibliothecae graecorum Patrum... Paris 1672, 299—302.

4.— Ὁ Σ. Ἀριστόρχης ἐδημοσίευσεν ἀρχικῶς τὰς Ὁμιλίας τοῦ Φωτίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 1881—1884 καὶ ἔπειτα εἰς τὸ βιβλίον του, Φωτίου, Λόγοι καὶ Ὁμιλίαι, Κωνσταντινούπολις 1, 11, 1900.

5.— «Mémoires de l' Academie imperiale des sciences de St. Pétersbourg» Τόμος 7, σειρὰ 8. 1906, σελίδες 1—Χ1, 1—39 καὶ 3—86. Καὶ αἱ τρεῖς μελέται εἶναι εἰς τὴν Ρωσσικήν.

αὐτὴν τὴν ἐστήριξαν κυρίως εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ περιλήψεις τοῦ Λιγαρίδου ἔχουν μερικὰς διαφορὰς ἀπὸ τὸ κείμενον τῶν ὁμιλιῶν ὅπως εἶναι εἰς τὸν κώδικα Ἰβήρων. Εἰς τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἐλπίζω ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπανέλθων καὶ πάλιν ἀργότερον. Πρὸς τὸ παρὸν θὰ ἤθελα νὰ παρατηρήσω δύο τινά: Α) Πλὴν τοῦ κώδικος τῆς μονῆς Ἰβήρων 684 ὑπάρχει καὶ ἄλλος κῶδιξ, ὑπ' οὐδενὸς χρησιμοποιηθεὶς μέχρι τοῦδε, περιέχων ὅλας τὰς ὁμιλίας τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ὑπὸ τὴν αὐτὴν σειρὰν καὶ ὑπὸ τοὺς ἰδίους τίτλους, ὅπως εἰς τὴν περίληψιν τοῦΛιγαρίδου. Ὁ κῶδιξ αὐτὸς εἶνε ὁ τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν 529, πλῆρες δὲ φωτογραφικὸν ἀντίτυπόν του εὑρίσκεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου Harvard, Dumbarton Oaks, τῆς Ἀμερικῆς. Ἐὰν λοιπὸν ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης δὲν ἐχρησιμοποίησε τὸν κώδικα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πιθανῶς ἐχρησιμοποιησε τὸν κώδικα τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου. 6) Τοῦτο μάλιστα φαίνεται λίαν πιθανόν, δεδομένου ὅτι ὁ Λιγαρίδης οὐδέποτε μετέβη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀντιθέτως δὲ ὄχι μόνον παρέμεινεν ἐπὶ πολὺ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀλλὰ καί, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Ρωσσίαν, εἶχε διαρκῶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὴν πόλιν αὐτήν. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο: Β) Καὶ τοὺς τρεῖς Ρώσσους ἐπιστήμονας διέφυγε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κῶδιξ Ἰβήρων 684 περιέχει μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν ὁ Φώτιος εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἀναγγέλλων τὴν ἐκλογήν του ὡς Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης Νικόλαον εἰς ἣν ὁ Φώτιος ἐξήγει τοὺς λόγους δι' οὓς ἀπεδέχθη τὴν ἐκλογήν του. 7) Ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ αὐταὶ εἰς τὸν κώδικα Ἰβήρων εἶναι ἀτελεῖς· ἐξ ἀμφοτέρων ἐλλείπει τὸ τέλος. Ὡσαύτως ἀτελεῖς ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ εἶναι καὶ εἰς τὸν ὡς ἄνω κώδικα 529 τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς τὸ Φανάριον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κώδικα τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης αἱ ὁμιλίαι αὐταὶ ἦσαν ἀτελεῖς. Πράγματι οὗτος παρέχων περίληψιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Φωτίου πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, προσθέτει : «Λείπει δὲ ὅμως τῆς ἐπιστολῆς τὸ τέλος, διὸ καὶ μένει κεκολοβωμένος ὁ νοῦς, καὶ διόλου ἀσύναπτος».

Ὡσαύτως εἰς τὴν περίληψιν τῆς πρὸς τὸν Νικόλαον δευτέρας ἐπιστολῆς τοῦ Φωτίου, ἐπιφέρει : «ἀτελὴς δὲ ἄρα δοκεῖ καὶ αὐτή, ἐστερημένη τοῦ ὀρθοῦ συμπεράσματος».

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἐχρησιμοποίησε ἢ τὸν κώδικα τῆς μονῆς Ἰβήρων 684 ἢ τὸν τοῦ Παναγίου Τάφου 529 ἢ ὅπερ ὄχι καὶ πολὺ πιθανὸν — ἕνα τρίτον κατὰ πολὺ ὁμοιάζοντα πρὸς ἕνα ἐκ τῶν δύο.

---

6) Σύντομος περιγραφὴ τοῦ κώδικος εἰς Παπαδοπούλου — Κεραμέως Α., Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, Ε΄, 1915, 85—89.

7.— Εἰς τὴν ἔκδοσιν Βαλέττα Ι., Φωτίου Ἐπιστολαί, δευτέρα καὶ τρίτη.

Εἰς τὸ θέμα αὐτὸ ἐλπίζω νὰ ἐπανέλθω καὶ πάλιν ἀργότερον.

Πλὴν ὅμως τῆς περιλήψεως τῶν ὁμιλιῶν, ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἠσχολήθη καὶ ἄλλως μὲ τὸν Φώτιον. Εἰς τὸ ἔργον του «Π. ρὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων» ὁ Δοσίθεος ἀναφέρει ὅτι ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης εἶχε γράψει ἕνα «Ἱστορικὸν περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις» Πατριαρχευσάντων», τὸ ὁποῖον ὅμως οὔτε ἐξετυπώθη, οὔτε σώζεται πλέον εἰς χειρόγραφα 8). Ὁ Δοσίθεος ὅμως τὸ ἐμελέτησε λέγει δὲ μεταξὺ ἄλλων ὅτι εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου «Τὰ δύο μέρη ἦσαν κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα».

Προφανῶς ὁ Λιγαρίδης ἔγραψε τὸ ἔργον αὐτὸ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη ἀπαλλαγῇ ἐντελῶς τῆς πνευματικῆς κηδεμονίας τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» τῆς Ρώμης εἰς το ὁποῖον εἶχε σπουδάσει.

Πλὴν ὅμως τῆς περιλήψεως τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Φωτίου καὶ των ὅσων ἔγραψε κατ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἠσχολήθη καὶ τρίτην φορὰν μὲ τὸν Φώτιον. Τὸ 1656, ἐνῷ ἀκόμη εὑρίσκετο εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης συνέγραψε ἕνα ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον «Χρησμολόγιον Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, παρῳχημένον, ἐνεστὼς καὶ μέλλον», τὸ ὁποῖον παρέμεινε μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτον καὶ οὐσιαστικῶς τελείως ἄγνωστον, σώζεται δὲ εἰς τὸν κώδικα τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης Ἱεροσολύμων ὑπ' ἀριθμὸν 160 9). Τοῦ «Χρησμολογίου» αὐτοῦ τὸ κύριον περιεχόμενον εἶναι εἰς ὕφος λαϊκὸν ἀφήγησις τῶν σπουδαιοτέρων γεγονότων τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας. Ἀναφερόμενος εἰς τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης γράφει τὰ ἀκόλουθα : «Καὶ λοιπὸν διατί ὁ Φώτιος ἔβγαλε τὸν Ἰγνάτιον ἀπὸ τὸν Πατριαρχικόν του θρόνον, ἐπαρακινήθη ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Νικόλαος νὰ ἀναθεματίσῃ τὸν Φώτιον συνοδικῶς· καὶ ἔτσι διαβάζομεν εἰς πρώτην πρᾶξιν τοῦτα τὰ λόγια · Ἀναθεματίζομεν τὸν Φώτιον, τὸν ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων ἄφνω ἀπὸ τῆς βουλευτικῆς ὑπηρεσίας καὶ κοσμικῆς στρατείας προαχθέντα· καὶ γὰρ ὑπῆρχε πρωτοσπαθάριος. Εἶχε δὲ καθῃρει νομίμως ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος κάποιον Γρηγόριον, Συρακούσης ἀρχιεπίσκοπον (διότι τότες ἡ Συρακοῦσα ἦτον θρόνος ὑποτεταγμένος εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως). Ἀντ' αὐτοῦ τοίνυν τοῦ μητροπολίτου τοῦ συνοδικῶς καθῃρημένου ἐχειροτονήθη Πατριάρχης ὁ Φώτιος εἰς ἓξ ἡμέρες, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Νικήτας λέγων ὅτι πῶς τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπὸ λαϊκὸς ἔγινε καλόγερος, τὴν δευτέραν ἀναγνώστης, τὴν τρίτην ὑποδιάκονος, τὴν τετάρτην ἱεροδιάκο-

8.— Δοσιθέου, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων , Βουκουρ. 1715, 1180 Légrand, Bibliographie hellenique, 4, 1896, 21.

9.— Σύντομος περιγραφὴ τοῦ κώδικος εἰς Παπαδοπούλου — Κεραμέως Α.. ἔνθ. ἀν. Α', 1891, 255—257. Ἔχω ὑπ' ὄψιν μου φωτογραφίας τοῦ κώδικος.

νος, τὴν πέμπτην ἱερεὺς καὶ τὴν ἕκτην Πατριαρχης, εὐλογων τὸν λαὸν τὰ Χριστούγεννα. Εκακοφανη δε πολλα το εἰσπηδημα τουτο του λογιωτατου Φωτιου, πρωτον μὲν διότι ευθυς ἐχειροτονήθη, μην καμνοντας διοριαν καιρου και διαρα ὁ Πάπας Ἰωάννης, ὁποῦ με τον Φωτιον εφιλιωθη καὶ οἰκονομικως ἐπαραχωστημα, ἀμὴ ἐξεφύτρωσε ὡς αμανίτης, κατα την παροιμίαν, τοσον ὁπου ὕστερησε νὰ ἔλθη πάλιν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, μετὰ τον θάνατον δηλονότι του Ἰγνατιου, ἔγραψε νὰ μὴ γίνωνται πλεον οἱ τέτοιες χειροτονίες, ἔτσι γρήγορα καὶ δρομικά, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι παρὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων συνόδων. Εκακοφανη δευτερον ἀκομη τοῦτο τοῦ Φωτίου ἡ παράλογος ὁρμή, διότι δὲν εἰσῆλθε διὰ τῆς θύρας, ἀμὴ ἔβγαλε τὸν νομιμον Πατριάρχην Ἰγνάτιον καὶ ἔμπηκε αὐτὸς βίᾳ καὶ δυναστείᾳ. Ὅθεν ἔγινεν ἡ ἐπιγραφομένη ὀγδόη σύνοδος κατὰ Φωτίου, τὴν ὁποίαν ὅμως ὕστερα ἔκαμαν ἄκυρον, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ κὺρ Ἰγνάτιος καὶ ἔμπηκε διὰ πρεσβειῶν πολλῶν καὶ μεσιτειῶν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τότε ἄρχισε τὸ πεῖσμα, ὁποῦ ἔγινε καὶ πρῖσμα, ὡς λέγει ὁ κοινὸς λόγος, διότι ὁ Φώτιος ἔστειλε μίαν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ οἰκουμενικοῦ κλίματος, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς ἔγραφε νὰ συναχθοῦν διὰ νὰ στερεώσουν καλύτερα τὴν ἑβδόμην ἁγίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, προφασιζόμενος δῆθεν ὅτι κάποιοι ἄρχισαν καὶ τὴν ἀθετοῦσι καὶ ποσῶς δεν τὴν δεχονται. Πλὴν ἀλλ᾽ ὅμως ὁ κύριός του σκοπὸς ἦτον ὁλωσδιόλου νὰ ἀνατρέψη τῶν Λατίνων τὰ δόγματα καὶ νὰ κηρύξη τὸν Πάπαν αἱρετικόν,διὰ τὴν προσθήκην εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα καὶ νὰ παρρησιάση τὴν δυτικὴν ὡς νεωτερίζουσαν.

Ἐσυνέβη καὶ ἄλλη αἰτία τοῦ σχίσματος, ὁ Χριστιανισμὸς δηλονότι, ὅλης τῆς Βουλγαριας διότι καὶ ἀφοῦ ὁ Βόγαρης, ὁ τῶν Βουλγάρων βασιλεύς, ἐσωφρονίσθη ἀπὸ τὴν ζωγραφιὰν ὅπου εἶδεν εἰς τὸ νέον του παλάτι, καμωμένη ἀπὸ τὸν τεχνίτην καλόγερον, Μεθόδιον το ὄνομά του (ὁ ὁποῖος δὲν ἐζωγράφισε κυνήγια, ὡσὰν τὸν επαράγγειλεν ὁ βασιλεύς, ἀμὴ τὴν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, τὸν παραδεισον καὶ τὴν κόλασιν), τῆς ὁποίας ζωγραφίας τὰ μυστήρια νουνεχῶς κατανοώντας καὶ κατολεπτῶς κατηχηθεὶς ἐχριστιάνισε, καὶ λοιπὸν ὁ Πατριάρχης Φώτιος, βαστῶντας νὰ ἄγγιζε τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ Βουλγαρία, ἔστειλεν ανθρώπους νὰ βαπτίζουσι τοὺς Βουλγάρους· ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Πάπας τῆς Ρώμης, ὡσὰν ὁ πρῶτος τῶν Πατριαρχῶν, ἐνόμιζε νὰ εἶναι καὶ ἡ Βουλγαρία ἰδική του· ὅθεν ἔστειλεν ἱερεῖς καὶ ἐπισκόπους διὰ νὰ βαπτίζουν καὶ νὰ μυρώσουν τοὺς νεοβαπτίστους Βουλγάρους· ἐδῶθεν ἦλθαν τὰ σκάνδαλα, διότι οἱ ἀπεσταλμένοι ἱερεῖς τοῦ Φωτίου ἐβάλθηκαν νὰ μεταβαπτίζουν ὅσους Βουλγάρους ἱερεῖς τοῦ Πάπα ἐβάπτισαν, κρατῶντας άκυρον τὸ βάπτισμα ὡς παρ᾽ ενορίαν. Ἐξ ἐναντίας οἱ ἀρχιερεῖς του Πάπα ἐξαναμύρωναν ὅσους οἱ ἱερεῖς τοῦ Πατριάρχου ἐμύρωναν, λέγοντας ὅτι τὸ μῦρον κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην ἔχει νὰ γίνεται καὶ νὰ δίδεται ἀπὸ ἀρχιερέων καὶ ὄχι ἁπλὸν ἱερέα· ἔτζι ἀρχίνησεν ἡ ρίζα τοῦ σχίσματος» 10)

Τὸ ἀνέκδοτον αὐτὸ (δημοσιευόμενον ἐνταῦθα διὰ πρώτην φοράν) ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ «Χρησμολογίου» τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου διὰ τὸν Φώ-

10. — Φύλλα κώδικος 149—151.

τιον, δεικνύει ὅτι ὁ συγγραφεύς του ἦτο γνώστης τῶν σπουδαιοτέρων πηγῶν διὰ τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Φωτίου, τὴν βιογραφίαν δηλ. τοῦ Ἰγνατίου ὑπὸ τοῦ Νικήτα Παφλαγόνος, τῶν Πρακτικῶν τῆς ὀγδόης ψευδοοικουμενικῆς συνόδου ἐναντίον τοῦ Φωτίου, καθὼς καὶ τῆς περιφήμου ἐγκυκλίου τοῦ Φωτίου πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθη τότε πρώτην φορὰν τὸ θέμα τοῦ «Filioque.» Ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης φαίνεται ἐφεκτικὸς εἰς τὰς κρίσεις του, μολονότι δὲ δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐντὸς ἓξ ἡμερῶν μεταβολὴν τοῦ Φωτίου ἀπὸ πολιτικοῦ εἰς Πατριάρχην, δὲν ἐκφράζεται σαφῶς ἐναντίον του. Ἐκ τῶν ἄλλων περιεχομένων ἰδιαιτέρως σημαντικὴ εἶναι ἡ μνεία τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου τῆς ὀγδόης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐναντίον τοῦ Φωτίου· ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης εἶναι πολὺ σαφής : «Ὅθεν ἔγινε ἡ ἐπιγραφομένη ὀγδόη σύνοδος κατὰ Φωτίου, τὴν ὁποίαν ὅμως ὕστερα ἔκαμαν ἄκυρον.»

Ἐπίσης ἀξιόλογος εἶναι ἡ πληροφορία του, ὅτι ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων ἐγένετο χάριν εἰς εἰκόνα τῆς Δευτέρας Παρουσίας, τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς Κολάσεως ἱστορηθεῖσαν ὑπό τινος μοναχοῦ καλουμένου Ἰγνατίου διὰ τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων Βόριν. Ἡ πληροφορία αὐτὴ εἶναι βεβαίως ἐσφαλμένη, διότι, κατὰ τὸν ἔννατον αἰῶνα δὲν ὑπῆρχον παραστάσεις εἰκονικαὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Προφανῶς ἐδῶ ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης χρησιμοποιεῖ λαϊκὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις τῶν Σλάβων διαμορφωθείσας ἔπειτα ἀπὸ τον ἑνδέκατον αἰῶνα.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω παρασχεθέντων στοιχείων προκύπτει ὅτι ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ἀρχικῶς διέκειτο δυσμενῶς ἐναντίον τοῦ Φωτίου· τοῦτο δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς σπουδάς του εἰς Ρώμην καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τοῦ καθολικοῦ περιβάλλοντός του. Ἀργότερον, ὅτε ἔγραφε τὸ «Χρησμολόγιον» εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, ἔγινε περισσότερον ἐφεκτικός. Τέλος, εἰς την Ρωσσίαν, ἔφθασεν εἰς ἀπεριόριστον θαυμασμὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου. Ἡ εἰς τὸν Heinsius δοθεῖσα περίληψις ἄρχεται δι' ἑνὸς ὡραίου ἐπιγράμματος, τοῦ ὁποίου τὸ νόημα εἶναι ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ παραμένωσιν ἄγνωστα τὰ ἔργα τοῦ Φωτίου. Πρέπει τὰ ἔργα του νὰ δημοσιευθῶσιν διὰ νὰ πλουτισθῇ ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων. Δέον ἐπίσης νὰ παύσῃ ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐπίκρισις κατὰ τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου. Ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἐπίγραμμα ἀκολουθεῖ περίληψις τριῶν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου (τῆς πρώτης καὶ δευτέρας πρὸς Νικόλαον καὶ τῆς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας), περίληψις τῶν κανόνων τῆς ἐπὶ Φωτίου Συνόδου καὶ τέλος ἡ περίληψις τῶν 16 ὁμιλιῶν, διανθιζομένη συχνάκις διὰ παρατηρήσεων. Οὕτω διὰ τὴν πρώτην ὁμιλίαν («Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν κατηχήσεων») γράφει ὅτι ὁ Φώτιος : «ρητορικώτατα ἐλέγχει τοὺς ρυπώσαντας ταῖς ἁμαρτίαις τὸ θεῖον βάπτισμα, διορθοῖ δὲ τὸ εἰρημένα, τῷ τῆς ἐπανορθώσεως σχήματι χρώμενος». Διὰ τὴν πέμπτην («Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας») : «Ἐνθυμημάτων γέμει ποικίλων ἥδε ἡ ὁμιλία, ρητορικῶν σχημάτων καὶ ἀντιθέσεων πλουτεῖ, ἀνάπτυξιν δὲ ποιεῖται τοῦ Εὐαγγελίου γλαφυρωτάτην». Διὰ τὴν δεκάτην («ὡς ἐν ἐκφράσει τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις περιωνύμου ναοῦ») : «Αὕτη

μέντοι ἡ ὁμιλία ρητορικωτέρα πασῶν τῶν ἄλλων γνωρίζεται καὶ οὐκ ἠδυνήθην ἀπανθίσαι τί γλαφυρώτερον, ὅλη πεφυκυῖα καὶ ἄνθος καὶ λειμωνάριον».

Τὴν περίληψιν τῆς ὁμιλίας αὐτῆς ἀκολουθεῖ διεξοδικὸν «Ὑπόμνημα ἤγουν ἐπισημείωμα», εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ζητεῖ νὰ προσδιορίσῃ ποῖοι εἶναι οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι παρουσίᾳ τῶν ὁποίων ὁ Φώτιος ἐξεφώνησε τὴν σπουδαιοτάτην ταύτην ὁμιλίαν, καταλήγει δὲ ἀποδεχόμενος ὡς παρόντας τὸν Μιχαὴλ καὶ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα. Εἰς τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ ὁ Λιγαρίδης ἐπανέρχεται εἰς τὸ θέμα τοῦ Φωτίου, δίδει συνοπτικὴν εἰκόνα τῶν σχέσεων τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν βασιλικὴν δυναστείαν : Λόγῳ τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τοῦ Βάρδα ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου, ὁ Ἰγνάτιος ἀπεμακρύνθη τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ Φώτιος. Ἀργότερα ὅμως ὁ διάδοχος τοῦ Μιχαὴλ Βασίλειος (ὁ Λιγαρίδης τον ἀποκαλεῖ ἐσφαλμένως «βουλγαροκτόνον») ἐπανέφερε τὸν Ἰγνάτιον, τελικῶς δὲ «Λέων ὁ τρίσοφος μεμαθηκὼς τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Φωτίου, ὡσανεὶ βουληθέντος καταστῆσαι βασιλέα ἕνα τῶν αὐτοῦ συγγενῶν, ἀναγνωσθῆναι προσέταξεν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τὰ κατὰ τοῦ Φωτίου αἰτιάματα καὶ Στέφανος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐχειροτονήθη Πατριάχης».

Ὁ Λιγαρίδης διηγεῖται τὰς σχέσεις Φωτίου καὶ βασιλικῆς δυναστείας ἀκολουθῶν τὰς πηγὰς αἱ ὁποῖαι, ἄνευ ἐξαιρέσεως, τείνουν εἰς δικαίωσιν τῆς πολιτικῆς τῶν βασιλέων. Προσθετέαι τέλος καὶ αἱ ἀκόλουθοι κρίσεις διὰ μὲν τὴν δωδεκάτην ὁμιλίαν («Τῇ Παρασκευῇ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν») : «Ἤδε ἡ ὁμιλία λίαν ἠθικὴ οὖσα διατελεῖ καὶ σφόδρα γλαφυρωτάτη, διὰ δὲ τὴν δεκάτην πέμπτην («Ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως, ὅτε τῆς Θεοτόκου ἐξεικονίσθη καὶ ἀνεκαλύφθη μορφή») : «Ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος εὐφραδὴς καὶ περικαλλὴς καὶ κατεσχημηματισμένος ὑπὲρ τὸ σύνηθες καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδυνήθην τὰ κρείττω ἀπανθίσασθαι, ὅλων ὄντων ἀνθέων, πλήν γε ὅμως τὰ γλαφυρώτερα τούτων συλλέξομεν». 11)

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω συνοπτικῆς ἐκθέσεως προκύπτει ὅτι ὅπως ὁ Μάξιμος Μαργούνιος συνέβαλεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ Φωτίου, οὕτω καὶ ὁ Παΐσιος Λιγαρίδης ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς ἐκδόσεως τῶν Ὁμιλιῶν τοῦ Φωτίου. Ἂν δὲ εἰς τὰ ὀνόματα αὐτὰ προστεθῶσιν καὶ οἱ Ἀντώνιος Κατήφορος, Σοφοκλῆς ὁ ἐξ Οἰκονόμων, Σ. Ἀριστάρχης, Ἰωάννης Βαλέττας καὶ Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς, σχηματίζεται λίαν ἀξιόλογος ὁμὰς Ἑλλήνων ἐπιστημόνων συμβαλλόντων εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἔργου ἑνὸς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ἀνδρῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΑΟΥΡΔΑΣ

---

11) Ὅλα τὰ ὡς ἄνω χωρία εἶνε ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κώδικος τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου ηευρισκομέου τώρα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην Παρισίων ὑπὸ στοιχεῖα Suppe. Gr. 286) ὑπὸ Ernstedt, ἔνθ. ἀν.

Ἡ ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις.

+ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ, ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ

ΓΕΧΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Συνοδίτην ἔχοντες καὶ ὁδηγὸν τῆς πίστεως τὸν Ἀστέρα, ἐφθάσαμεν καὶ πάλιν, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, εἰς τὸ ἱερὸν Σπήλαιον καὶ τὴν θεοδέγμονα Φάτνην.

Κοπιώδης ἀσφαλῶς θὰ ὑπῆρξεν ἡ πορεία διὰ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν. Ἡ μέριμνα ἡ βιοτικὴ καὶ αἱ λοιπαὶ δοκιμασίαι, μεθ᾽ ὧν εἶναι συνδεδεμένη ἡ ἐπὶ γῆς ἡμῶν ζωή, ὑπερμέτρως ἴσως ἐταλαιπώρησάν τινας καὶ βαθέως θὰ ἐτάραξαν αὐτῶν τὴν καρδίαν. Τάχα ἐν χειμῶνι καὶ διὰ νυκτὸς πολλοὶ ἐποιήσαντο τὸν δρόμον.

Ἀλλὰ νῦν, ἔνδοθι τοῦ Σπηλαίου ἱστάμενοι καὶ βλέποντες ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός, οὐκέτι μνημονεύομεν τοῦ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ κόπου καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς ζωῆς. Ἀλλ᾽ ὑπὸ θείου ἐλλαμπόμενοι φωτός, βιοῦμεν τὴν χαρὰν τὴν μεγάλην, ἣν ἔψαλον μὲν κατὰ τὴν ἁγίαν ἐκείνην νύκτα ὑπεράνω τῆς Βηθλεὲμ οἱ ἐξ οὐρανοῦ Ἄγγελοι, συναγαλλόμενοι τοῖς ἐπὶ γῆς ἐπὶ τῇ θείᾳ συγκαταβάσει, ἀνανεοῖ δὲ ἑκάστοτε ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἡ τῆς σήμερον μεγάλη τῆς εὐσεβείας ἡμῶν Ἑορτή, διὰ τῆς ὑπερόχου κατ᾽ αὐτὴν ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ὑμνῳδίας. Ἡ χαρὰ δὲ αὕτη, πηγὴν ἔχουσα τὴν ἐσωτερικὴν πίστιν καὶ πεποίθησιν, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας Θεὸς Λόγος ἀποκατέστησεν ὄντως τὴν πρὸς τὸν

Θεὸν Πατέρα κοινωνίαν καὶ ἐλπίδα καὶ ἀπειργάσατο ἡμᾶς τέκνα φωτὸς καὶ υἱοὺς ἡμέρας, ἀπομακρύνει ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν ταραχὴν καὶ πληροῖ γαλήνης καὶ παραμυθίας τὰς καρδίας ἡμῶν, στηρίζουσα ἡμᾶς εἰς τὸ φέρειν ἐν ὑπομονῇ τὰς ὅπως ποτὲ προσγιγνομένας ἡμῖν δοκιμασίας.

Μετ' ἐλπίδος λοιπὸν καὶ ἐν ψυχῆς ἀγαλλιάσει δοξάσωμεν καὶ αἰνέσωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν οὐρανίων Δυνάμεων τὸ Πανάγιον Ὄνομα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς διὰ τὴν τελεσθεῖσαν σωτηρίαν, εἰς ἣν καὶ ἡμεῖς ἐκλήθημεν ἐν ἑνὶ σώματι. Εὐχαριστήσωμεν Αὐτῷ, ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς νὰ προσέλθωμεν καὶ αὖθις πρὸ τῆς Φάτνης τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ νὰ προσκυνήσωμεν τὴν ἐκ τῆς Ἁγίας Παρθένου κατὰ σάρκα Γέννησιν Αὐτοῦ.

Καὶ ἐμπράκτως δὲ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς πολὺ Αὐτοῦ ἔλεος βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην ἐκδηλοῦντες, σπουδάσωμεν νὰ ζῶμεν καὶ νὰ πολιτευώμεθα ἐν τῷ κόσμῳ χριστιανοπρεπῶς, νὰ ὦμεν μάρτυρες Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων διὰ τῶν καλῶν ἔργων καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν ἀναστροφῆς, ἵνα δοξάζηται καὶ ἐν ἡμῖν ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Πρὸ πάντων δὲ φροντίσωμεν κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας νὰ ἀσκήσωμεν μετὰ προθυμίας καὶ δαψιλῶς τὴν ὀφειλετικὴν πρὸς τοὺς ἀπόρους καὶ ἐνδεεῖς ἀδελφοὺς εὐποιΐαν, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἑορτάσωσι προσηκόντως τὴν μεγάλην καὶ χαρμόσυνον Ἑορτήν. Οὕτω δὲ πολιτευόμενοι καὶ βιοῦντες θὰ ἔχωμεν πάντοτε καὶ ἐν παντὶ ἀρωγὸν τὸν Κύριον, ἐνισχύοντα, καὶ διὰ τοῦ φωτὸς τῆς χάριτος Αὐτοῦ ὁδηγοῦντα ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Πλὴν οὐ μόνον ἡμεῖς ὡς ἄτομα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὡς ὁλότης δεῖται, καὶ δὴ μειζόνως σήμερον, τῆς ἀρωγῆς καὶ τοῦ φωτὸς τοῦ Χριστοῦ. Διότι μόνον τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὴν ἐκ τῆς ἀβύσσου, εἰς ἣν ἄγει αὐτὴν ἡ μεταξὺ τῶν συγχρόνων ἐθνῶν καὶ λαῶν ἐχθρότης καὶ δυσπιστία. Δι' ὅλης τῆς νυκτός, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διήγησιν, ἐκοπίασαν οἱ κατόπιν Ἀπόστολοι,

ἀλλ' οὐδὲν συνέλαβον. Οἱ κόποι αὐτῶν ἀπέβησαν μάταιοι διότι ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν. Μόνον μετὰ Χριστοῦ καὶ ἐν Χριστῷ λοιπὸν θὰ δυνηθῇ καὶ ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς σημερινῆς αὐτῆς ταλαιπωρίας καὶ συνοχῆς. Μόνον μετὰ Χριστοῦ οἱ ἡγέται τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν λαῶν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐνιδρύσωσιν «εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν». Ἀλλὰ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ μόνον μετ' Αὐτοῦ καὶ ἐν Αὐτῷ θὰ δυνηθῶσι νὰ φέρωσι σωτηριωδῶς εἰς τὸν κόσμον τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ πατρικῇ ἀπευθύνοντες ὑμῖν, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐπὶ τῇ σήμερον μεγάλῃ καὶ κοσμοσωτηρίῳ Ἑορτῇ, εὐχόμεθα ὑμῖν ἀπὸ καρδίας, ὅπως ταύτην μὲν διέλθητε ἐν ὑγείᾳ καὶ χαρᾷ, μετὰ χρηστῶν δ' ἐλπίδων ὑπαντήσητε τὸν ἐπὶ θύραις νέον σωτήριον τῆς χρηστότητος Κυρίου ἐνιαυτόν.

Ἡ χάρις τοῦ κατὰ σάρκα Γεννηθέντος Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐλογίᾳ εἴη μεθ' ὑμῶν καὶ τῶν οἴκων ὑμῶν.

Χριστούγεννα τοῦ 1951.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

πάντων ὑμῶν.

Η 1500Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΑΓΙΑΣ Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΗ Ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαιτέρως τῆς Ὀρθοδοξίας, και ιδιαιτατα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχειου. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μεγάλους κόσμους : τον Ἀνατολικὸν καὶ τὸν Δυτικόν. Καὶ οι δύο ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, αλλα μεσα απο τὴν Ἱστοριαν καὶ τους αιωνας ἐξελισσονται εις κατευθύνσεις διαφόρους, εἰς τροπον ωστε ο ενας νὰ αντιτιθεται εις τὸν ἀλλον, ενῷ νὰ ἔπρεπε νὰ ἀλληλοσυμπληρώνωνται.

Εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν προέχει τὸ Μυστήριον, ἡ Θεία Κοινωνία, ἡ Λειτουργία, ἡ ἐνανθρωπισις τοῦ Χριστοῦ, ἡ θυσία Του, ἡ ἕνωσις τῶν δύο φύσεων, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἡ ἕνωσις Χριστοῦ καὶ ἀνθρώπου, τὸ Μυστήριον ἀποκαλυπτόμενον ἐν Μυστηρίῳ. Δι' αὐτὸ πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ὠρθώθη τὸ Εἰκονοστάσιον. Ἕνα σπουδαῖον σημεῖον τῆς Λειτουργίας μας εἶναι ἡ μεγάλη Εἴσοδος τῶν Τιμίων Δώρων. Περνᾷ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν λαὸν ὁ Χριστός, τὸν ὑποδεχόμεθα ἐν μεταρσιώσει ψυχικῇ, τὸν ὑποδεχόμεθα ὡς Βασιλέα τῶν ὅλων, ἀφοῦ προηγουμένως ἀποθέσωμεν κάθε βιωτικὴν μέριμναν, ὅμοιοι πρὸς τὰ Χερουβείμ, τὰ ὁποῖα μυστικῶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰκονίζομεν, πρὸς τὰ Χερουβείμ, τὰ ὁποῖα ἀτενίζουν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ψάλλουν τὸν Τρισάγιον Ὕμνον. Καὶ ἡμεῖς εἴδαμεν τὴν δόξαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἴμεθα ἡ Θρησκεία τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος καὶ κατασκηνώσαντος ἐν ἡμῖν Λόγου, τοῦ ὁποίου τὴν δόξαν ἐθεασάμεθα. Νομίζει κανεὶς ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου ἐγράφη διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως κατέχει τὸ Μυστήριον, ἀλλὰ πρὸ παντὸς θέλει νὰ τὸ ἑρμηνεύσῃ, ἐνῷ ἡ Ὀρθοδοξία ζῇ τὸ Μυστήριον. Δι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως δὲν ἔχει Ἄδυτον, Ἄβατον. Τὸ Ἱερὸν Βῆμά της εἶναι ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ Ναοῦ ὁρατόν, ἀνοικτόν. Προέχει τὸ κήρυγμα, ἡ σκέψις. Ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται εἰς δόγματα, εἰς ἀρχάς, εἰς διδασκαλίας, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀναλύωμεν καὶ νὰ τὰς μεταδίδωμεν εἰς τὴν πρακτικὴν ζωήν. Κήρυγμα καὶ διοίκησις αὐστηρά. Εἰς τὴν Δύσιν τὰ Μυστήρια κατέχουν διάφορόν πως θέσιν. Ἦτο δύσκολον, δι' αὐτό, ἡ Δύσις νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ Ὀρθόδοξος σκέψις ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου τὴν ὕπαρξιν θεωρεῖ πρόδηλον, καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ Θεολογικὴ σκέψις τῆς Δύσεως ἀρχίζει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸν

Θεόν. Ὁ Καθολικισμὸς ὠργανώθη εἰς σύστημα ἱεραρχικόν, μὲ κύριον καὶ οὐσιαστικὸν δόγμα τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοικητικὴν αὐθεντίαν, μὲ δύναμιν διπλωματικήν, πολιτικὴν καὶ παιδαγωγικήν, μὲ πλοῦτον καὶ κληρονομίαν.

Κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Ὀρθοδοξίας ἡ Ἐκκλησία, εἶναι μὲν ἱδρυμένη επάνω εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἔχει τὰς ρίζας της εἰς τὴν θεϊκὴν δυνατότητα, τείνουσα εἰς κοινωνίαν τῶν Ἁγίων καὶ ἀνυψουμένη εἰς Ἐκκλησίαν θριαμβεύουσαν. Ἡ Ἐκκλησία συντηρεῖ τὴν γῆν, διότι εἶναι τὸ ἅλας αὐτῆς. Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ φέρει τὸ σῶμα τῆς γῆς. Ἐκ τούτου πηγάζει ἡ αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν διοικητικήν της ὀργάνωσιν. Τὰ μέλη της ἔχουν μεγάλην σημασίαν. Κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, οἱ Ἅγιοι θὰ κρίνουν τὸν κόσμον. Ἡ Ἐκκλησία συγκεφαλαιώνει τὸν σκοπὸν τῆς Ἱστορίας.

Ἡ τελείωσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Θεία Κοινωνία. Μέσῳ αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ἀγκαλιάζει ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἑνώνεται μὲ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος εἶναι δεσμὸς μὲ τὸν Θεόν, μᾶς ἑνώνει καὶ μὲ τοὺς νεκρούς μας, μᾶς ἑνώνει πέραν τοῦ τάφου. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Παρθένος, ἡ μνηστὴ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ Παρθένος μητέρα, ἡ ὁποία ὁλονὲν γεννᾷ νέους πιστούς. Οὕτω, ἡ βαθεῖα προσήλωσις τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀποτελεῖ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔδαφος τῆς οἰκουμενικότητός της, Οἰκουμενικὴ λέγεται, ὄχι διὰ τὴν ἔκτασίν της, ἀλλὰ διότι εἶναι ἕνα σύνολον, ἕνας ὀργανισμός, μὲ ἀρχηγὸν τὸν Χριστόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀντλεῖ τὴν παντοδυναμίαν της. Ὁ ἱερὸς Ἰγνάτιος ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ Χριστὸς ἐκεῖ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ἡνωμένη μὲ αὐτόν, ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν της τὴν παντοδυναμίαν του. Ἐντεῦθεν ἡ παγκοσμία ἀκτινοβολία της. Ἡ Ἐκκλησία, ἂν μὴ ὡς γεγονὸς μέχρι σήμερον, ὡς ἀποστολὴ πάντως εἶναι οἰκουμενική.

Δι' αὐτὸ ἡ Ἀνατολὴ ἐγκαίρως, ἤδη μὲ τὴν Γ' ἐν Ἐφέσῳ καὶ Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, μὲ τὴν λεπτότητα ἡ ὁποία τὴν διέκρινε καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν Δύσιν, δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἐλέγξῃ διὰ τὴν ἀπόκλισίν της τὴν τοιαύτην, ἀλλ' ἤρχισε νὰ ὀργανώνεται ἡ ἰδία, διὰ νὰ περισώσῃ τὸν θησαυρόν της καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν δρόμον της ἐπάνω εἰς τὴν ἀληθινὴν κοίτην εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο. Ὁ βαθὺς καὶ ἐσωτερικὸς λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βυζαντίου ἐδόθη τὸ προβάδισμα εἶνε αὐτός, καὶ ὄχι τόσον οἱ ἐξωτερικοὶ λόγοι, ἡ θέσις τῆς Πόλεως καὶ τὰ τοιαῦτα.

Δὲν ἤθελεν ἡ Ἀνατολὴ νὰ χάσῃ τὸν μεγάλον της προσανατολισμὸν πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν προσανατολισμόν της ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, ἑδραζομένη ἐπάνω εἰς τὴν πίστιν τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ νὰ μείνῃ ὁ πιστὸς θεματοφύλαξ τῆς Χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς τὰ Χριστολογικὰ ζητήματα ἀπετέλεσαν τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀνύψωσαν τὸν ἐκκλησιαστικὸν Θρόνον τοῦ Βυζαντίου εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν Πρωτεῖον, καὶ εἰς τὴν οἰκουμενικότητα.

Εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν συνυφαίνονται θαυμασίως αἱ δύο θεμελιώδεις δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας : ἡ αὐθεντία καὶ ἡ ἐλευθερία, αἱ ὁποῖαι ἀλληλοσυμπληρώνονται, καὶ εὑρίσκονται ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθοδοξία ζῇ καὶ ἐνασκεῖ τὰς δύο αὐτὰς δυνάμεις. Ἡ αὐθεντία εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐπισκόπων, εἰς τὸ σύνολον αὐτῶν, εἰς τὰς Συνόδους.

Ἐκ τῶν Ἀποστόλων παρέλαβον τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν μεταδίδουν ἀνόθευτον, τὴν μεταλαμπαδεύουν. Παραλλήλως εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, διὰ τῶν Μυστηρίων, ἐνασκεῖται ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δι' ἧς ἀντλοῦνται ἀπὸ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν καὶ δημιουργοῦνται ὁλονὲν νέαι ἀπόψεις, νέαι ἀξίαι, νέοι θησαυροί.

Τὸ φυσικὸν συναντᾶται μὲ τὸ ὑπερφυσικόν, καὶ ἐναλλάσσεται ἡ ζωὴ μὲ τὸ φῶς, ἡ προσευχὴ μὲ τὴν σκέψιν, καὶ δημιουργεῖται ἡ ζωογόνος ἀτμόσφαιρα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία βοηθεῖ τὸν πιστὸν νὰ ἀνεύρῃ τὸν εἰς τὰ βάθη τῆς Χριστιανικῆς Ἀποκαλύψεως κεκρυμμένον χρυσόν, νὰ τὸν μεταβάλῃ εἰς νόμισμα, διὰ νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωήν.

Ἡ Ὀρθοδοξία ἐπείνασε καὶ ἐδίψασε τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν, δι' αὐτὸ καὶ ἐχόρτασε. Καὶ ἡ πενία της τῆς ἐφάνη εὐεργετική. Εἶπαν ὅτι ὡραῖον μᾶλλον εἶναι ὄχι νὰ στερηθῇς, ἀλλὰ νὰ μὴ αἰσθανθῇς τὴν στέρησιν. Ἀλλὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὡραῖον εἶναι νὰ στερηθῇς καὶ νὰ αἰσθανθῇς τὴν στέρησιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμῃς τὴν στέρησιν πλουτισμόν, μὲ τὴν ἀγάπην. Ἡ Ἐκκλησία ἡτοίμασεν Ἑορτάς, αἱ ὁποῖαι ἐξευγενίζουν τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἡ Ἑορτὴ εἶναι τόσον μᾶλλον ὡραία, ὅσον σκληρότερα ἔχει ἑτοιμασθῇ. Μέσα ἀπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀτενίσῃ τις τὴν ὡραιότητα τῶν Ἑορτῶν τῆς ιε´ ἑκατονταετηρίδος τῆς Δ´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἶναι τὸ στεφάνωμα τῶν πόνων καὶ τῶν μόχθων τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας.

Εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐδόθη πολύ, διότι ἠγάπησε πολύ. Ἐπάνω ἀπὸ τὰ χιόνια, ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ἀπὸ τὴν ἄμμον, ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἡτοίμασε τὸ ἔδαφος καὶ ἔσπειρε τοὺς σπόρους οἱ ὁποῖοι τῆς ἐδόθησαν, καὶ τοὺς ἀνέπτυξε, διὰ νὰ κτισθῇ ἕνας κόσμος. Ἠπειλήθη εἰς τὴν ζωήν της, ἐνίκησε μὲ τὸ πνεῦμα της, ἐδέσποσε μὲ τὴν ἀγάπην. Ἀνανεώνεται καὶ ἀναμορφώνεται εἰς τὴν σιωπήν, μὲ κατεύθυνσιν τὴν ἰδικήν της τελειότητα, καὶ τὰς ρίζας της εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ κόσμου αὐτοῦ, εἰς τὴν προσπάθειαν, καὶ εἰς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Ὡσὰν ἕνα δένδρον, ἀντλεῖ καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, μὲ τὰς ρίζας ἀπὸ τὴν γῆν, μὲ τοὺς κλάδους ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἔγινεν ὁ δρόμος ἐπικοινωνίας μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἄστρων. Ἔγινε φῶς, ποιότης φωτός, διὰ τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ δώσῃ κανεὶς καὶ τὴν ζωήν του. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς αὐτὸ δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν καὶ τὸ μυστήριον τῆς θρησκείας μας – ἀπὸ τὴν ὁποίαν προῆλθεν ὁ μεγαλύτερος πολιτισμός – νὰ φέρωμεν τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων.

† ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ

Συμφώνως πρὸς τὴν ληφθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασιν περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 1500ῆς ἐπετείου τῆς Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ἐπὶ τοῦ ἑορτασμοῦ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ κατήρτισε τὸ πρόγραμμα, ὅπερ καὶ ἐνεκρίθη συνοδικῶς.

Οὕτως ἀπεφασίσθη ὅπως :

α) Γένηται ἐπίσημος ἀναγγελία τοῦ ἑορτασμοῦ διὰ Γραμμάτων πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας καὶ τὰς Μητροπόλεις τοῦ Θρόνου.

β) Ὁ Ἑορτασμὸς γένηται διὰ τελέσεως τῇ Κυριακῇ 16η Δεκεμβρίου, τῆς θείας Λειτουργίας ἐν Χαλκηδόνι μέν, τόπῳ τῆς συγκλήσεως τῆς Μεγάλης ταύτης Συνόδου, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῶν παρεπιδημούντων Σεβ. Ἀρχιερέων, ἐν δὲ ταῖς Ἐπαρχίαις τοῦ Θρόνου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν.

γ) Γένηται Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα Ἐγκύκλιος, καὶ

δ) Γένηται Ἀκαδημαϊκὴ συγκέντρωσις ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, τῇ συμμετοχῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Κοινοτικῶν Ἀρχῶν.

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΤΕΛΕΤΗ

Τῇ πρωΐᾳ τῆς Κυριακῆς 16ης Δεκεμβρίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης διαπεραιωθεῖσα εἰς Χαλκηδόνα προσεκύνησεν ἐν τῷ ἀρχαίῳ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας. Εἶτα ἀνῆλθεν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔνθα ὑπεδέχθησαν Αὐτὴν ὁ Πανοσ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος Αἰμιλιανὸς μετὰ τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος, εἰς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Γέρων Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Θωμᾶς.

Κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, γενομένην ἐν ἐκκλησιαστικῇ τάξει καὶ μεγαλοπρεπείᾳ πολλῇ συνελειτούργησαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Δέρκων Ἰάκωβος, Προύσης Πολύκαρπος, Πριγκηποννήσων Δωρόθεος, Θεοδωρουπόλεως Λεόντιος, Εἰρηνουπόλεως Κωνσταντῖνος, Αἴνου Γερμανός, Προικοννήσου Φιλόθεος, Κυδωνιῶν Ἀγαθάγγελος, Περγάμου Ἀδαμάντιος, Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος, Λαοδικείας Μάξιμος, Σάρδεων Μάξιμος καὶ Ἰκονίου Ἰάκωβος. Οἱ Πανοσ. Ἀρχιμανδρῖται, τοῦ Ἁγιοταφικοῦ καὶ Σιναϊτικοῦ Με-

χίου Κυπριανός, τοῦ ἐνταῦθα Ρωσσικοῦ Μετοχίου Σπυρίδων, ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Λαύρας Πλάτων Λαυριώτης καὶ ὁ Ἱερατικὸς Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Προπόδων Κουρτουλοὺς κ. Νικόλαος, οἱ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γεώργιος, Τριτείων Γαβριήλ, καὶ οἱ Ἱεροδιάκονοι Ἠλίας Χὰτζ καὶ Ἀρίσταρχος Μαυράκης μαθηταὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χαλκηδόνος ἵστατο ἐν τῷ Παραθρονίῳ φέρων ἐπανωκαλύμαυχον. Παρῆσαν ὁ κ. Γ. Καψαμπέλης Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὀφφικιάλοι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Λ. Μ. Λογοθέτης κ. Κυριακὸς Γκιώκας, ὁ Λ. Μ. Χαρτουλάριος καὶ Βουλευτὴς Σταμπούλ κ. Λ. Μόσχος, ὁ Λ. Ρεφερενδάριος κ. Γ. Χόλλεμπαχ καὶ ὁ Πρωθιερεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας Αἰδ. Γκ. Πάϊπερ.Παρῆσαν ὡσαύτως Ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν, τῶν Φιλοπτώχων Ἀδελφοτήτων καὶ τῶν λοιπῶν Σωματείων τῆς τε Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν Χαλκηδόνος, Δέρκων καὶ Πριγκηποννήσων ὡς καὶ πλῆθος εὐλαβῶν Χριστιανῶν συρρεῦσαν πανταχόθεν, ἵνα λαμπρύνῃ τὴν ἐπέτειον τῆς μεγάλης ταύτης διὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἡμέρας.

Τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Ἐγκύκλιον ἀνέγνωσεν ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐν συνοδείᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπισήμων, μετέβη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ἔνθα προσεφώνησεν Αὐτὴν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Θωμᾶς διὰ τῆς καταχωριζομένης κατωτέρω προσλαλιᾶς. Ἀπαντῶσα ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξῆρε καὶ αὖθις διὰ μακρῶν τὴν πολλαπλῆν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ σημασίαν τῆς Δ΄. ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ηὐχήθη ὑπὲρ τῆς ἐσαεὶ εὐοδώσεως τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐκκλησίας ἔργου καὶ ηὐλόγησε πάντας τοὺς παρισταμένους, τῶν Χορῶν ψαλλόντων ἐμμελέστατα τὸν Πολυχρονισμὸν Αὐτοῦ.

ΤΑ ΑΝΑΓΓΕΛΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 767.

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστοφόρε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Χιλιοστὸν καὶ πεντακοσιοστὸν συνεπληρώθη ἔτος ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Δ΄. Συνόδου, ἥν Πατέρες τριάκοντα καὶ ἑξακόσιοι, ὁσιότητι γνώμης καὶ πίστεως ἀκριβείᾳ σεμνυνόμενοι, συγκροτήσαντες, κατέκριναν μὲν καὶ κατεδίκασαν τὴν Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου δυσσεβῆ αἵρεσιν, τὴν τὸν ἕνα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς μίαν ἀνακιρνῶσαν καὶ συγχέουσαν φύσιν, μίαν δ' Αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν καὶ δύο τὰς φύσεις, θεότητά τε καὶ ἀνθρωπότητα, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐνθεωρουμένας, ἀδιστάκτως ὁμολογεῖν καὶ κηρύσσειν τοῖς πᾶσι πνευματοκινήτως παρέδωκαν. Πρὸς δὲ καὶ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν τε καὶ διοίκησιν εὐσεβοφρόνως διατρίψαντες, συνεπλήρωσαν καὶ ὡλοκλήρωσαν τὸ διοικητικὸν τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας σύστημα, τὴν εἰρήνην οὕτω καὶ τὴν θεοπαράγγελτον ἑνότητα τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐπιβραβευσάμενοι.

Καὶ ἔδει μὲν τὴν ἐπίσημον διὰ τὸ ἐξαίρετον καὶ σωτήριον ἔργον τῆς μεγάλης Συνόδου ἐπετηρίδα κοινῇ ἑορτάσαι καὶ πανηγυρίσαι πάντας ἡμᾶς, διὰ συνιερουργίας πάντων τῶν σεβασμίων Προέδρων τῶν ἁγίων ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ τόπῳ αὐτῷ τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου, ἵνα οὕτω καὶ μείζων ἡμῖν τε καὶ παντὶ τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι ἡ ἀπὸ τοῦ ἑορτασμοῦ παραμυθία καὶ στήριξις καὶ ἀγαλλίασις καὶ μᾶλλον ἔκδηλος ἡ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ ἀπαρέγκλιτος ἐν τοῖς τότε ὁρισθεῖσι καὶ ἀποφασισθεῖσιν ἐμμονὴ καὶ προσήλωσις. Διὰ τὰς ἀπὸ τῶν καιρικῶν δ' ὅμως περιστάσεων πολυσχιδεῖς καὶ πολλαπλᾶς δυσχερείας, τοῦ τοιουτοτρόπου τῆς μεγάλης ἐπετείου πανηγυρισμοῦ ἀδυνάτου ὄντος, ἔγνωμεν καὶ ἀπεφασίσαμεν συνοδικῶς ὅπως ἑορτασθῇ αὕτη ἰδίᾳ καὶ κεχωρισμένως, διὰ τελέσεως, τῇ Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Προπατόρων, ις΄ τοῦ ἀρξαμένου μηνὸς Δεκεμβρίου, τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν Χαλκηδόνι μέν, τόπῳ τῆς συγκλήσεως τῆς μεγάλης Συνόδου, ὑπὸ τῆς Μετριότητος ἡμῶν μετά τε τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ μετὰ πάντων τῶν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ ἕδρᾳ ἡμῶν παρεπιδημεῖν μελλόντων Ὀρθοδόξων Ἱεραρχῶν, ἐν ταῖς ἐ-

παρχίαις δὲ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, καὶ δι' ἄλλων δὲ ἐκκλησιαστικῆς φύσεως συναθροίσεων, πρὸς κατάλληλον ἀνάπτυξιν καὶ ἔξαρσιν τοῦ μεγάλου τῆς Ἁγίας Συνόδου ἔργου. Κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας φιλαδέλφως γενήσεται ὑφ' ἡμῶν τὸ μνημόσυνον τῶν σεβασμίων Προκαθημένων τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ κατ' αὐτοὺς εὐσεβοῦς ποιμνίου, καὶ θερμαί, ὡς εἰκός, ἀναπεμφθήσονται ἱκετήριοι δεήσεις καὶ εὐχαὶ πρὸς τὸν φιλάνθρωπον ἡμῶν Θεόν, ὅπως, τῇ πανσθενεῖ Αὐτοῦ χάριτι, φυλάττῃ μὲν τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἀπὸ πάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου προσβολῆς, καλέσῃ δ' εἰς ἑνότητα πρὸς αὐτὴν τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτῆς ὅπως ποτὲ ἔκτοτε ἀποσπασθείσας καὶ οὐδὲν ἧττον ἀπὸ τῆς ἀποστολοπαραδότου πίστεως καὶ διδασκαλίας κατὰ τὰ ἄλλα οὐδόλως ἢ μικρόν τι ἀπομακρυνθείσας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπέστη δήπου καιρὸς ὅπως ὑφ' ἡμῶν τε τῶν ἐγκεχειρισμένων τὴν πηδαλιουχίαν τῶν κατὰ τόπους Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, τῶν συγκροτουσῶν τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἡγουμένων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων πᾶσα καταβληθῇ μέριμνα καὶ σπουδὴ πρὸς ἄρσιν τῶν ἐπιπροσθουσῶν τῇ προσεγγίσει καὶ τῇ ἑνώσει δυσχερειῶν, αἵτινες πάντως, οὐκ εἰσὶ τοσοῦτον μεγάλαι, ὅσον συνήθως ὑπολαμβάνεται καὶ νομίζεται.

Ταῦτα τὰ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἐπετηρίδι κριθέντα καὶ ἀποφασισθέντα ἀσμένως ἀνακοινούμενοι διὰ τῶνδε τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν Γραμμάτων καὶ τῇ Ὑμετέρᾳ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῇ γερασμίᾳ Μακαριότητι καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐγκάρδιον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀπευθύνοντες Αὐτῇ ἀδελφικὸν χαιρετισμόν, πεποίθαμεν ὅτι καὶ Αὐτή, τὸν πρὸς τὴν μεγάλην Σύνοδον καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς ἐκδηλοῦσα σεβασμόν, ἀναπέμψει τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ αἶνον καὶ δόξαν τῷ Θεῷ, συνευχομένη ἡμῖν καὶ συνεορτάζουσα.

Κατασπαζόμεθα Αὐτὴν καὶ αὖθις ἐν φιλήματι ἁγίῳ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

αϡνα΄ Δεκεμβρίου θ΄

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ Ἀθηναγόρας

Παρόμοιον γράμμα ἀπεστάλη πρὸς τοὺς λοιποὺς Μακαριωτάτους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος

✝ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ

Ὁ Θεῖος τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Δομήτωρ καὶ Τελειωτὴς καὶ Αἰώνιος Κυβερνήτης Χριστός, ἀπερχόμενος πρὸς τὸν Οὐράνιον Αὐτοῦ Πατέρα, τὸ δ' ἐλλεῖπον ἐφεξῆς τῆς σωματικῆς Αὐτοῦ παρουσίας ἀναπληρῶσαι θέλων, ἔπεμψε τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἵνα μένῃ μετ' αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὁδηγῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τούτου ἐλλαμπόμενοι καὶ ἐνδυναμούμενοι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία» (Πράξ. δ'. 12.).

Τῆς πίστεως ταύτης, τῆς θεοδιδάκτου καὶ ἀποκεκαλυμμένης, ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ μυστικαὶ σάλπιγγες καὶ συνεχισταὶ γενόμενοι οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι θεοφόροι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες διεκήρυξαν μὲν καὶ αὐτοὶ λόγῳ καὶ γραφῇ τὰ παρ' ἐκείνων παραδοθέντα, διετύπωσαν δὲ καὶ περιεθρίγκωσαν θεοπνεύστως ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τὴν ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους τούτου τῆς Πίστεως κεφαλαίου δογματικὴν τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν.

Εὐλογητὸς ὁ Ἅγιος Θεός, ὁ ἀναδείξας τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας καὶ σοφῶς τὰ κατ' αὐτὴν οἰκονομήσας, καταξιώσας δὲ καὶ ἡμᾶς, τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβῆ, ἑορτάσαι σήμερον, ἀγαλλομένῃ ψυχῇ καὶ εὐγνώμονι καρδίᾳ, τὴν ἱερὰν καὶ τιμίαν 1500ὴν ἐπέτειον μιᾶς τῶν γερασμιωτάτων ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ'., ἧς αἱ ἀποφάσεις, ὥς τε Ὅροι καὶ ὡς Κανόνες, κατωχύρωσαν τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν, τοσαύτην δὲ ἤσκησαν ῥοπὴν ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἰδίᾳ Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Τοιαύτην ἐπέτειον, κλητὴν καὶ ἱστορικήν, ἑορτάζων ὁ καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, δικαίως σεμνύνεται, θεωρῶν τὸ ἔργον τῆς Συνόδου ταύτης ὡς κατ' ἐξοχὴν τίμιον καρπὸν τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὡς ἐπίστεψιν ἀπὸ Θεοῦ τῆς στοργικῆς Αὐτοῦ μερίμνης καὶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν κό-

πων, οὕς ἔν τε τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει καὶ καθόλου ὀργανώσει κατέβαλε.

Συγχαρῶμεν τοίνυν ἀλλήλοις, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, καὶ ἐν πνεύματι ταπεινώσεως πρὸς τὴν γράφουσαν τὴν ἱστορίαν βουλὴν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἀτενίζοντες, οἰκειωθῶμεν ὅσα ἅγια διδάγματα ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων προβάλλουσιν,ἅπερ διὰ τῆσδε τῆςΠατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ὑπομιμνήσκομεν ὑμῖν.

Οὐδὲν τῶν κατὰ καιροὺς ἀπασχολησάντων τὴν θεολογικὴν σκέψιν προβλημάτων τοσούτῳ βαθέως συνετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσῳ αἱ ἐπὶ τοῦ προσώπου καθόλου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἑνώσεως ἐν Αὐτῷ τῶν δύο φύσεων, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἀπὸ μὲν τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ γ′ αἰῶνος μεμονωμένως, ἀπὸ δὲ τοῦ δ′ μᾶλλον πυκνῶς, ὑπὸ ἀνδρῶν ὀξυτάτων τὸ πνεῦμα καὶ ἐκτάκτως κατηρτισμένων φιλοσοφικῶς καὶ διαλεκτικῶς προβληθεῖσαι, καὶ μετ' ἀσυγγνώστου δ' ἐμμονῆς καὶ ἐπιμονῆς ὑποστηριχθεῖσαι πεπλανημέναι δοξασίαι. Ἅλυσιν ὅλην ἀποτελοῦσι τὰ ὀνόματα τῶν αἱρεσιαρχῶν τούτων τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ Μακεδονίου, τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ τοῦ Σαβελλίου, τοῦ Εὐνομίου καὶ τοῦ Διοσκόρου καὶ τοῦ Νεστορίου. Ἀλλὰ καὶ νέφος ὁλόκληρον οἱ ἐν τῇ ἀληθεῖ πίστει ἥρωες, οὕς ἀντέταξεν ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ὁ Ρώμης Λέων καὶ μυρίοι ὅσοι ἄλλοι θεόπνευστοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας ἀντλοῦντες τὴν ἰσχὺν τῶν λόγων αὐτῶν, θριαμβευτικὸν ἔστησαν τὸ τρόπαιον τῆς ὀρθῆς πίστεως πρὸς δόξαν Χριστοῦ.

Μεταξὺ τῶν αἱρεσιαρχῶν καταλέγεται καὶ ὁ μετ' αὐτοὺς εἰσηγητὴς καὶ ἡγέτης τῆς πρὸς τὸν παρόντα ἑορτασμὸν στενῶς συνδεδεμένης αἱρέσεως Εὐτυχής, κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀρχιμανδρίτης μιᾶς τῶν ἐν Βυζαντίῳ Μονῶν. Οὗτος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Νεστόριον, ὀπαδὸν τῆς φιλοσοφικῆς διαρχίας, ἐξαίροντα τὰς δύο φύσεις ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑνότητος τοῦ προσώπου καὶ ἀποδεχόμενον συνάφειαν μόνον ἠθικὴν τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς θείας φύσεως, ἐδίδασκεν ὅτι τὸ σῶμα, ὅπερ κατὰ τὴν ἐνσάρκωσιν προσέλαβεν ὁ Κύριος, ἦτο σῶμα οὐχὶ ὁμοούσιον πρὸς τὸ τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ Μαρίας καὶ πρὸς τὸ ἡμέτερον, ἀλλ' ἕτερόν τι, προσιδιάζον τῇ θεότητι. «Ἕως σήμερον οὐκ εἶπον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὁμοούσιον ἡμῖν... ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἑνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ», ἐδήλωσε πρὸ τοῦ Πατριάρχου Φλαβιανοῦ καὶ τῶν πρὸς κρίσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ 448 ὁρισθέντων Πατέρων. Καὶ καθήρεσε μὲν,

καὶ δὴ καὶ ἀφώρισεν ἡ Τοπικὴ αὕτη Σύνοδος τὸν Εὐτυχῆ, μὴ συμμορφωθέντα τῇ συστάσει αὐτῆς ὅπως ἀπαρνηθῇ καὶ ἀναθεματίσῃ τὴν μονοφυσιτικὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν, ἀλλ' αἱ καθόλου ἐκκλησιαστικαὶ καὶ ἄλλαι συνθῆκαι τοσοῦτον ἐνεθάρρυναν αὐτόν τε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, ὥστε ἐνεργείαις τούτων καὶ σύγκλησις τῷ 449 Συνόδου ἐν Ἐφέσῳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου ἐπετεύχθη, ἥτις, οὐ μόνον τὸν Εὐτυχῆ ἠθώωσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου Φλαβιανοῦ διὰ πρωτοφανοῦς βίας καὶ τρομοκρατίας κατώρθωσεν, ὡς «Ληστρικὴ Σύνοδος» διὰ τοῦτο δικαίως γνωριζομένη.

Μὴ δέ τις ὑμῶν νομίσῃ, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ὅτι τὸ Χριστολογικὸν ζήτημα καὶ αἱ περὶ αὐτὸ μακραὶ καὶ ὀξεῖαι διαμάχαι ἦσαν ζήτημα θεωρητικὸν δευτερευούσης σημασίας, αἱ δὲ σχετικαὶ συζητήσεις ἁπλαῖ ἔρευναι περὶ λέξεις καὶ ὅρους φιλοσοφικούς, ὡς ἐκ πρώτης ὄψεως ἤθελεν ἴσως φανῇ. Εἰς ἀλήθειαν κυρίαν καὶ θεμελιώδη, συνιστῶσαν τὸ κέντρον αὐτο καὶ τὴν βάσιν τῆς ὅλης χριστιανικῆς πίστεως ἀφεώρων αἱ συζητήσεις. Διότι, ἂν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς σεσαρκωμένος, ἤγουν τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ὅμοιος ἡμῖν κατὰ πάντα, χωρὶς ἁμαρτίας, ἂν αἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, δὲν ἦσαν ἡνωμέναι ἐν τῇ ὑποστάσει ἢ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατὰ τρόπον μὴ λωβοῦντα τὴν ἰδιότητα τῆς φύσεως ἑκατέρας, σύνολον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἤθελε καταρρεύσῃ, καθόσον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ὁ Χριστὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην, νὰ καθαρίσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἀναγεννήσῃ αὐτὸν εἰς νέαν ζωὴν καὶ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν αἰώνιον δόξαν, ἀναδεικνύων τοῦτον κληρονόμον Θεοῦ.

Ἕνεκα τῆς ὅλως ἐξαιρετικῆς καὶ κεφαλαιώδους σημασίας τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος, καὶ τῆς ὡς ἄνω διαστρεβλώσεως αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐπικίνδυνον ἅμα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τροπὴν τῆς περὶ τὴν δυοφυσιτικὴν καὶ τὴν μονοφυσιτικὴν πλάνην ἔριδος, ὁ νέος εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς Μαρκιανός, ἐπινεύσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, προτάσει δὲ καὶ εἰσηγήσει τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης καὶ σεβασμίας κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας, συνεκάλεσε καὶ συνέστησε, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 451, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τῆς Χαλκηδόνος τόπῳ, τὴν Ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Δ΄ Σύνοδον. Ἐν τῇ Ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ τριάκοντα καὶ ἑξακόσιοι Πατέρες, ἐκ τῶν περάτων τῆς Οἰκουμένης συνδραμόντες, καὶ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Πανευφήμου Εὐφημίας τὰς συνεδριάσεις ποιούμενοι, μετὰ πίστεως σταθερᾶς καὶ εὐσεβοῦς γνώμης καὶ

διαθέσεως τὴν ἐπὶ τῆς ἑνώσεως τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων πλάνην, ὑπὸ τὸ διαυγὲς φῶς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς γνησίας Παραδόσεως, ἐλέγξαντες, τὸν μὲν αἱρεσιάρχην Εὐτυχῆ τῷ ἀναθέματι παρέδωκαν, τὴν δὲ Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν εἰς τὸν ἑξῆς Ὅρον πίστεως θεοπνεύστως διετύπωσαν : «Ἑπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις Πατράσιν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν, χωρὶς ἁμαρτίας..ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν, υἱόν, κύριον, μονογενῆ, ἐκ δύο φύσεων ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης». Τοῦτον τὸν Ὅρον, ἀναγνωσθέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιδιακόνου Ἀετίου ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἑβδόμῃ καὶ τελευταίᾳ τῆς Συνόδου συνεδρίᾳ, τὴν 25ην Ὀκτωβρίου τοῦ 451, παρουσίᾳ τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων καὶ ἁπάντων τῶν τὴν Σύνοδον συγκροτησάντων θεοφόρων Πατέρων, διὰ βοῆς ἐπεδοκίμασαν πάντες, περιτράνως οὕτω ἐκδηλωθείσης τῆς μεγάλης χαρᾶς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ πληρώματος ἐπὶ τῇ κατοχυρώσει καὶ αὖθις τῆς ἐμπεπιστευμένης τῇ Μιᾷ Ἐκκλησίᾳ θεοδιδάκτου πίστεως καὶ ἀληθείας.

Δικαίως ἡ θεόπνευστος αὕτη τῆς Ἁγίας Συνόδου ἀπόφασις παρέσχεν ἐλπίδα γαλήνης καὶ εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐφόσον ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς διετυπώθη ἡ ἑνότης ἐν τῇ χριστολογικῇ πίστει καὶ περιτράνως κατεδείχθη ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀμυνθῇ τῆς παρακατατεθειμένης αὐτῇ ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ ἐλπὶς αὕτη ταχέως ἐξέλιπε. Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ ἐμφανῶς ἐξεδηλώθη ἡ κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας Συνόδου ἀντίδρασις. Οἱ καταδικασθέντες Μονοφυσῖται, πλεονάζοντες ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ, ἀνέκυψαν καὶ αὖθις, τὰ δὲ θρησκευτικὰ πάθη ἐξήφθησαν καὶ πάλιν ἀπειλητικῶς. Ἡ ἀντίδρασις ἔσχεν ὀλέθρια ἀποτελέσματα ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἄλλης ἀπόψεως, διότι αἱ χῶραι αὗται, καὶ οἱ ὑπὸ τὴν τούτων ἐπίδρασιν τελοῦντες λαοί, ἀπεξενώθησαν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, σκληρῶς μὲν συνεπείᾳ τούτου αὐταὶ δοκιμασθεῖσαι, μεγάλως δὲ διὰ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν θλίψασαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Πλὴν τὴν βαθεῖαν τῆς Ἐκκλησίας θλῖψιν διὰ τὸν ἀπ' αὐτῆς χωρισμὸν προσφιλῶν αὐτῆς μελῶν, ἡ γράφουσα τὴν

ἱστορίαν ἀνεξιχνίαστος βουλὴ τοῦ Θεοῦ ἠθέλησεν ἵνα ἄλλως ἀναπληρώσῃ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ φωτίσαν τοὺς Ἁγίους τῆς Συνόδου Πατέρας εἰς τὴν λύσιν καὶ κατοχύρωσιν τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος, ὡδήγησε τοὺς αὐτοὺς θεοφόρους Πατέρας εἰς ἕτερον, θαυμαστὸν καὶ τοῦτον τρόπον ἐξασφαλίσεως τῆς διαρραγείσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑνότητος διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς θέσεως τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης Κωνσταντίνου πόλεως, Νέας Ρώμης, Ἐπισκόπου.

Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, κατὰ τοὺς ἀμέσους πρὸ τῆς Συνόδου χρόνους ἦτο ἰδιαζόντως σημαντικὴ καὶ ἔξοχος ἐν τῷ τότε διαχριστιανικῷ κόσμῳ. Ἡ μὲν Δύσις, ἐν πλήρει ἐκτιμήσει τῆς σημασίας, ἣν προσέδιδε τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἡ ἐγγὺς παρουσία τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου, τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἶχεν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀνατολὴν, στενῶς μετ' αὐτῆς συνεργαζομένη ἐν ἄλλοις τε καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν. Καὶ αἱ τρεῖς δὲ προγενέστεραι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἡ Α΄. ἐν Νικαίᾳ, ἡ Β΄. ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἡ Γ΄. ἐν Ἐφέσῳ, εἶχον ὁδηγήσῃ ταχεῖς τοὺς πόδας τῆς Δύσεως πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἡ δὲ Ἀνατολὴ σύμπασα ἡδέως ᾐσθάνετο τὴν προστατευτικὴν ἐπ' αὐτῆς χεῖρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθείσης πόλεως. Περὶ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης συνήρχοντο, καλούμενοι ἢ καὶ παρεπιδημοῦντες, οἱ Ἱεράρχαι τῶν Θεμάτων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς ἐπίλυσιν σοβαρῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, αἱ ἐφ' ὧν λαμβανόμεναι ἀποφάσεις εἶχον κῦρος κανονικὸν καὶ διὰ πάντας ὑποχρεωτικόν. Πρὸ αὐτοῦ, σὺν τῷ χρόνῳ, ὑποχωροῦσιν αἱ Ἐξαρχίαι τῆς Θράκης, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ἀσίας καὶ πρὸς αὐτὸν στρέφουσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἐν ταῖς ἑκάστοτε νέαις ἐκκλησιαστικαῖς περιστάσεσιν αὐτῶν.

Τὴν διὰ τῶν πραγμάτων ἀπὸ πολλοῦ ἤδη διαμορφωθεῖσαν ταύτην κατάστασιν ὑπ'ὄψιν λαβοῦσα ἡ Ἁγία Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὥρισε καὶ κατωχύρωσε διὰ μὲν τῶν κανόνων θ΄ καὶ ιζ΄ τὸ τῆς ἐκκλήτου δικαίωμα, διὰ δὲ τοῦ κη΄ κανόνος τὴν ἔκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἁγιωτάτου τούτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὴν ἐν τῇ κατὰ Ἀνατολὰς Ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ πρωτεύουσαν καὶ ἐξέχουσαν τούτου θέσιν κατασφαλίσασα. «Πανταχοῦ τοῖς τῶν Ἁγίων Πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, λέγουσιν οἱ θεοφόροι Πατέρες ἐν τῷ 28ῳ τῆς Συνόδου κανόνι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς τὴν μνήμην μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντίνου πόλει Νέᾳ Ρώμῃ, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ

ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντίνου πόλεως Νέας Ρώμης. Καὶ γὰρ τῷ Θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης Ἁγιωτάτῳ Θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ,καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρᾳκικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου Θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων».

Ἐδόξασαν καὶ ἐμεγάλυναν τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαθοδότου Θεοῦ ὅ τε κλῆρος καὶ ὁ λαός, ἡ σεμνὴ τῶν θεοφόρων Πατέρων χορεία καὶ οἱ συμπαρόντες εὐσεβεῖς ἄρχοντες ἐπὶ τῇ οὕτω ῥητῶς καὶ ἐγκύρως προσγενομένῃ τῷ Ἁγιωτάτῳ τούτῳ θρόνῳ ὑπάτῃ τιμῇ.

Καὶ πρὸς τὴν τιμὴν ταύτην, ὡς εἰς θεοδίκαστον βουλήν, ἀνταπεκρίθη ἀξίως ὁ Ἁγιώτατος τῆς Κωνσταντίνου πόλεως Θρόνος.

Αὐτὸς ἤδη ὁ πρῶτος περιβληθεὶς τὴν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου προσγενομένην τῷ Θρόνῳ τιμὴν μακαριστῆς μνήμης Πατριάρχης Ἀνατόλιος, ἀπέβλεψε πρὸς τὸν κανόνα οὐχὶ ὡς πρὸς μέσον ἱκανοποιήσεως φιλοδοξιῶν καὶ ἀπαρχὴν διεκδικήσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει, ἀλλ' ὡς πρὸς λίθον ἀκρογωνιαῖον, λυσιτελῆ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ὑπὸ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων ταλαιπωρουμένου σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ἔκτοτε μακραίων πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας δεικνύει ὅτι ὁ καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατος Οἰκουμενικὸς Θρόνος πάντοτε ἐπίστευσε καὶ ἐδικαίωσε τὴν εἰρηνευτικὴν καὶ ἄλλην αὐτοῦ ἀποστολήν. Καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως αὐτοῦ ταύτης οὐδέποτε ἀπέστη οὐδὲ καὶ ἀφίσταται, ἀλλ' ὡς ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ διαλλακτικότητος ἀντεμετώπισε τὰς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἤδη ἀπὸ μέρους τῆς Δύσεως προβληθείσας τάσεις, οὕτω ἐν τῷ αὐτῷ καὶ σήμερον πνεύματι κατεργάζεται τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἐν

ταῖς πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας σχέσεσιν αὐτοῦ.

Καὶ νῦν ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τῆς χιλιοστῆς καὶ πεντακοσιοστῆς ἐπετείου τῆς γεραςμίας ταύτης ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου μετὰ στοργῆς στρέφομεν τὸν νοῦν ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Συνόδου ταύτης ἀποχωρισθέντας ἀδελφούς, οἵτινες «προφάσει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχίσαντες, τὰ δὲ ἄλλα ὀρθόδοξοι ὑπάρχοντες», ἵνα κατὰ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν εἴπωμεν, ἀμέριστον καὶ αὐτοὶ ἔχουσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀγάπην ἡμῶν, ὡς ἀδελφῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι τῆς ἀγάπης ἀπευθύνομεν ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ἐπετείῳ καὶ πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐγκάρδιον τὸν ἐν Κυρίῳ χαιρετισμόν. Καιρὸς ἤδη ὅπως ἀρθῇ πᾶν κώλυμα ἐπιπροσθοῦν τῇ προσεγγίσει καὶ τῇ ἑνώσει διὰ συντόνου κοινῆς προσπαθείας, εἰς ἥν, διαβεβαιούμεθα πάντας, πᾶσα ἀφ᾽ ἡμῶν καὶ τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπιδειχθήσεται ἀγαθὴ διάθεσις καὶ ἀρωγὴ καὶ συναντίληψις.

Τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβῆ καὶ εὐλογημένα.

Καταξιωθέντες, τῇ χάριτι τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, ἵνα ἑορτάσωμεν ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ τόπῳ τὴν ἱερὰν ἐπέτειον τῆς μεγάλης ταύτης Συνόδου, αἶνον μὲν καὶ δοξολογίαν προσάξωμεν τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ, ἀκραδάντως δὲ πεποιθότες ὅτι γενήσεται πραγματικότης ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν «ἵνα πάντες ἓν ὦσι», συνυπουργήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ δεήσει, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμολογοῦντες «ἕνα Κύριον, μίαν πίστιν, ἓν βάπτισμα, ἕνα Θεὸν καὶ Πατέρα πάντων, τὸν ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν». Ὧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

͵απνα΄, Δεκεμβρίου ις΄.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† **Ὁ Χαλκηδόνος Θωμᾶς** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Δέρκων Ἰάκωβος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Προύσης Πολύκαρπος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Πριγκηποννήσων Δωρόθεος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Εἰρηνουπόλεως Κωνσταντῖνος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Αἴνου Γερμανὸς** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Προικοννήσου Φιλόθεος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Κυδωνιῶν Ἀγαθάγγελος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Λαοδικείας Μάξιμος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† **Ὁ Σάρδεων Μάξιμος** ἐν Χριστῷ εὐχέτης

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ κ. ΘΩΜΑ

Ἡ ἱστορικὴ Χαλκηδὼν θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐτυχῆ, διότι σήμερον, ἐπὶ τῇ χιλιοστῇ πεντακοσιοστῇ ἐπετείῳ τῆς συγκλήσεως τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέχεται τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους αὐτῆς. Ἡ ἔγκριτος τῶν Χαλκηδονίων πόλις συμμετέχει, ἱστορικῷ καὶ απαραχαράκτῳ δικαιώματι, εἰς τὴν σημερινὴν μεγάλην χαρὰν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ θεόσωστος Ἐπαρχία ἡμῶν εὐλογεῖ καὶ δοξάζει μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὸ Ὄνομα τοῦ Παναγάθου Θεοῦ. Αὐτὸς ἐφύλαξε πάντοτε τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀμώμητον πίστιν τῶν πατέρων καὶ πολυμόρφως ἐστήριξεν αὐτήν. Αὐτὸς καὶ κατηξίωσεν Αὐτὴν καὶ ἡμᾶς ἵνα ἑορτάσωμεν τὴν τιμίαν σήμερον ἐπέτειον τῆς ἐπιβλητικωτέρας μεταξὺ τῶν Συνόδων, Δ΄. ταύτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἶναι μεγίστη ἡ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἐπετείῳ, διότι ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ εἶδε συμπληρουμένην τὴν περὶ τοῦ Θεανθρώπου Ἱδρυτοῦ Αὐτῆς διδασκαλίαν. Εἶναι δὲ ἐν ταὐτῷ δεδικαιολογημένη καὶ ἡ ἀγαλλίασις καὶ δὴ καὶ ἡ ἐγκαύχησις τοῦ Πανιέρου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, διότι ἐν τῇ αὐτῇ Δ΄. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ πανηγυρικῶς καὶ διὰ Πράξεως τῶν Πατέρων, ἀκαταλύτου κύρους ἐδόθησαν πρὸς αὐτὸν τὰ ἐξαιρετικὰ ἐκεῖνα προνόμια καὶ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἐπεφύλασσον εἰς αὐτὸν ἡ ὑπέροχος θέσις αὐτοῦ ἐν τῷ Κράτει καὶ ἡ πρὸς τὸν θρόνον εὐλάβεια καθόλου τῶν λοιπῶν κατὰ τόπους ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν.

Καὶ εἰς τοιαύτην γενικὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰ ἀξιοσημείωτα γεγονότα ταῦτα, ὅσα ἡ Θεία Πρόνοια ὕφανε περὶ τὴν Ἐκκλησίαν καθόλου καὶ περὶ τὸν Οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον ἡ ἔγκριτος τῶν Χαλκηδονίων πόλις καὶ ἡ θεόσωστος αὕτη Ἐπαρχία μετέχουσι μειζόνως, διότι, ἐπὶ τῇ αὐτῇ Δ΄ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ καὶ ἐντὸς τῆς θεοπρεποῦς ἀτμοσφαίρας τοῦ ἱεροῦ Μαρτυρίου τῆς Πανευφήμου Εὐφημίας, ἡ πρότερον ὡς Ἐπισκοπὴ Νικομηδείας ὑπάρχουσα Χαλκηδὼν περιεβλήθη, διὰ τοῦ στόματος τοῦ Αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, τὴν ἱστορικὴν τιμὴν τοῦ ἔχειν τὰ πρεσβεῖα Μητροπόλεως.

Περιηχεῖ ἀκόμη τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ σεβασμία φωνὴ τοῦ εὐσεβοῦς Αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, ἐξαγγέλλοντος κατὰ τὴν ἱστορικὴν Στ΄. συνεδρίαν τῆς Συνόδου πρὸς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων ἐκείνων Πατέρων ὅτι : «Εἰς τιμὴν τῆς τε ἁγίας Μάρτυρος Εὐφημίας, καὶ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, τὴν Χαλκηδονέων πόλιν, ἐν ᾗ τῆς ἁγίας πίστεως σύνοδος διεκρο-

τήθη, Μητροπόλεως ἔχειν πρεσβεῖα ἐθεσπίσαμεν». Περιηχεῖ δὲ ἀκόμη καὶ ἡ διὰ βοῆς ἀποδοχὴ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου καὶ μεγαλειώδους θεσπίσματος ἀπὸ μέρους τῶν Πατέρων, ἀναφωνησάντων τότε ἐν χορῷ : «δικαία ἡ κρίσις τοῦ βασιλέως.»

Καὶ θεωρεῖ λοιπὸν αὐτοδικαίως ἡ Ἱερὰ τῆς Χαλκηδόνος Μητρόπολις τὴν σημερινὴν ἐπέτειον, ἐὰν οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο ὡς ἐπέτειον τῆς γενεθλίου αὐτῆς ἡμέρας, ὅμως τοὐλάχιστον ὡς ἐπέτειον τοῦ ἱερωτέρου καὶ κεφαλαιωδεστέρου ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ζωῇ αὐτῆς σταθμοῦ, δι' οὗ ἔλαβεν αὕτη θέσιν εἰς τὴν τιμὴν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ὡς μία ἐκ τῶν σημαντικωτέρων Ἑδρῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς μία ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων καὶ ἐπικαιροτέρων ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Καὶ ὡς τοιαύτη ἀκριβῶς ἡ ἱστορικὴ καὶ πρεσβυγενὴς Χαλκηδὼν δέχεται μετ' ἀγαλλιάσεως σήμερον, μετὰ χίλια καὶ πεντακόσια ὅλα ἔτη, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς τὸν Παναγιώτατον Ἐκπρόσωπον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας Αὐτῆς, ἐρχομένους ἵνα ἑορτάσωσι τὴν ἐπέτειον τῆς μεγαλειώδους Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἡ θεόσωστος αὕτη Ἐπαρχία ἀναζῇ σήμερον ἱστορικὰς στιγμὰς τῆς αἴγλης αὐτῆς, καὶ μὲ τὰς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναπεμφθείσας σήμερον εὐχαριστηρίους δεήσεις μεταφέρεται νοερῶς εἰς τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο Φθινόπωρον τοῦ ἔτους 451, καθ' ὃ περιεβλήθη τὴν τιμὴν Μητροπόλεως.

Τὴν παρουσίαν Ὑμῶν, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ ἅγιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς Χαλκηδόνος χῶμα, ἡ ἐμπεπιστευμένη ἡμῖν ἱερὰ τῆς Χαλκηδόνος Μητρόπολις θεωροῦσα ὡς μίαν ἐξαιρετικὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκδεχομένη αὐτὴν ὡς μίαν εὐφραδῆ ἔκφρασιν συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν χαρὰν καὶ τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας ἡμῶν ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἐπετείῳ αὐτῆς, ἐπιλαμβάνεται τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐξαιτήσηται τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐφ' ἑαυτὴν ὡς μικροτέρα δὲ ἀδελφὴ τὴν μείζονα καὶ Πρώτην τῶν Ἐκκλησιῶν προσαγορεύουσα, εὔχεται, εἰς μὲν τὴν Ἁγίαν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἀδιάλειπτον τὴν χάριν τοῦ Ἱδρυτοῦ καὶ Δομήτορος αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν ἐν τῇ διαφυλάξει τῆς πατρῴας πίστεως καὶ ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ εὐρυτάτου διαχριστιανικοῦ εἰρηνιστικοῦ ἔργου Αὐτῆς, εἰς τὸν Πανίερον Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀπρόσκοπτον καὶ ηὐλογημένην τὴν πορείαν αὐτοῦ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ αἴγλης, ἵνα ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ σκιὰν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ προάγωνται καὶ οἰκοδομῶνται αἱ ἐπαρχίαι αὐτοῦ, αἱ ἐγγὺς καὶ αἱ μακράν, εἰς δὲ τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον αὐτοῦ, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ

ἀδελφοὺς καὶ συνεργάτας ἐν τῇ διακυβερνήσει τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μεσιτείᾳ μὲν τῆς Ἁγίας ἐνδόξου καὶ πολιούχου ἡμῶν, εὐχαῖς δὲ τῶν Ἁγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων, τῶν συγκροτησάντων τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Δ΄. Οἰκουμενικὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Σύνοδον. Ἀμήν.

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Κατακλεῖδα τῶν Ἑορτῶν ἀπετέλεσεν ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης συγκέντρωσις, τῇ 28ῃ Δεκεμβρίου. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Ἀρχιερέων, τῶν Ὀφφικιάλων τῶν Προέδρων τῶν Ἐφοριῶν, τῶν Γυμνασιαρχῶν, Καθηγητῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων διαπεραιωθεῖσα εἰς Χάλκην ἐγένετο δεκτὴ πρὸ τῆς ἐξωθύρας τῆς Σχολῆς παρὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Δέρκων καὶ Περγάμου, ἐκπροσωπούντων τὴν Ἐφορίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐν τῷ Ναϊδρίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐψάλη Δοξολογία, μετὰ ταῦτα δὲ ἅπαντες ἀνῆλθον εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Τελετῶν ἔνθα ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβασμιώτατος Γέρων Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Θωμᾶς ἐν προσφωνήσει ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου καλέσας ἐν τέλει εἰς τὸ Βῆμα τὸν Καθηγητὴν Διδάσκαλον τοῦ Εὐαγγελίου κ. Ἰωάννην Παναγιωτίδην, ὅστις ἀνέλυσε τὸ ἔργον τῆς Δ΄. ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ κ. ΘΩΜΑ

Προέδρου τῆς ἐπὶ τοῦ Ἑορτασμοῦ Ἐπιτροπῆς

Εὐσεβῆ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας,
Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Μήτηρ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ δικαίως σεμνυνομένη διὰ πᾶσαν φωτεινὴν τῆς ἱστορίας Αὐτῆς σελίδα, ἑώρτασε, πρὸ δεκαπενθημέρου περίπου, διὰ μεγαλειώδους Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς, ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν Χαλκηδόνι, λειτουργίας, ἱερὰν τῆς μακραίωνος σταδιοδρομίας Αὐτῆς ἐπέτειον, τὴν 15ην ἑκατονταετηρίδα τῆς Δ΄. Οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.

Αἶνος θερμὸς ἀνεπέμφθη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ πρὸς τὴν τὰ πάντα σοφῶς οἰκονομοῦσαν Θείαν Βουλήν, Ἥτις ἐπεφύλαξεν εἰς τὸν Πανίερον Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ εἰς τὴν ἱστορικὴν τῆς Χαλκηδόνος Μητρόπολιν, τὴν τιμὴν ταύτην καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἐκ τῆς ἐπετείου χαράν.

Τὸ φιλόχριστον τῆς πόλεως ἡμῶν κοινὸν ἐπέδειξε θεαρέστως τὴν πρὸς τὸ γεγονὸς καὶ τὴν ἐπέτειον ἀπαιτουμένην προσοχήν, εὐλάβειαν καὶ συμμετοχήν.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία κατὰ τὸν λειτουργικὸν ἐκεῖνον πανηγυρισμὸν δι' ἐπὶ τούτῳ ἐπισήμου ἐγγράφου Αὐτῆς, ἱστορικῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητος, ὑπεγράμμισε τὴν ἱερότητα τῆς ἐπετείου καὶ τὰ ὅσα ἡ Ἁγία Δ΄. Οἰκουμενικὴ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς πατρῴας Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐθέσπισεν.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἱστορικὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπετείου ταύτης ἀποβλέπουσα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἠθέλησεν ὅπως πρὸς τὰ ὅσα ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐκείνη Ἐγκύκλιος, ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων αὐτῆς, ἔλεγεν ἁπλῶς, περιληπτικῶς καὶ σαφῶς πρὸς τὸ Πλήρωμα, ἠθέλησε νὰ προσθέσῃ καὶ νέαν κάτοψιν, τὴν ἐπιστημονικὴν τοιαύτην, καὶ ἀναλύσῃ καὶ γνωρίσῃ διεξοδικώτερον τὴν καὶ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης τοποθέτησιν τῶν ζητημάτων, ἵνα ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐκθέσει καταδειχθῇ ἡ σημασία τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ Σύνοδος αὕτη, τόσον ἐν τῇ Θεολογίᾳ, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καθόλου. Διὸ καὶ ὥρισεν ὅπως ἐν ἀκαδημαϊκῇ συγκεντρώσει, εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον τῆς κατὰ Χριστὸν παιδείας λόφον, ἀκροασθῇ τῆς φωνῆς τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀκαδημαϊκῆς ταύτης συγκεντρώσεως ἡμῶν, ὑπὸ τὴν ἱερὰν στέγην τῆς φιλτάτης Σχολῆς, εἶναί τι ἀφ' ἑαυτοῦ γνωστὸν καὶ κατάδηλον. Ἀλλὰ καὶ ἡ παρουσία αὐτῆς ταύτης τῆς Κορυφῆς τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἡ συμμετοχὴ ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας, καὶ ἡ πρόθυμος παράστασις ἐνταῦθα τῶν ἐπιλεκτοτέρων τῆς κοινωνίας ἡμῶν μελῶν, ἀποτελεῖ ἔνδειξιν τῆς ὅσης ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐπέτειον αὐτὴν ἀπέδιδε καὶ ἀποδίδει προσοχὴν καὶ σημασίαν, Δὲν θὰ ἠδύνατο ἀσφαλῶς καλλιτέραν ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιθέσῃ κατακλεῖδα εἰς τὸν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ταύτῃ ὑπ' αὐτῆς ὁρισθέντα ἑορτασμόν.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Αἱ μεγάλαι ἱστορικαὶ ἀλήθειαι καὶ πραγματικότητες συνειδητοποιοῦνται ἐντὸς ἡμῶν διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀμερολήπτου μελέτης τῶν γεγονότων, οἱ δὲ θεσμοὶ καὶ αἱ ὀργανώσεις ἀνὰ τὸν κόσμον, μάλιστα δὲ αὐτὸς ὁ Θεοσύστατος τῆς Ἐκκλησίας θεσμός, ἀναμετρῶσιν ἑκάστοτε τὰς ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν εὐθύνας καὶ τὰς ἀπαραχαράκτους προνομιούχους καταστάσεις αὐτῶν διὰ τῆς

ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ ἐμβαθύνσεως εἰς τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς καὶ ἱστορίας αὐτῶν.

Καὶ τὴν τοιαύτην ἐπιστημονικὴν μελέτην καὶ ἔρευναν τοῦ ἐξόχου ἱστορικῆς σπουδαιότητος σταθμοῦ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, οἷα ἡ ἐν Χαλκηδόνι Δ΄. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐνεπιστεύσατο ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀπὸ εἰκοσιεπταετίας ἐπαξίως κατέχοντα τὴν ἕδραν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ Ἐλλογιμ. Καθηγητήν, καὶ ὑπ' Αὐτῆς διὰ τοῦ ὀφφικίου τοῦ Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου τιμηθέντα, Κύριον Ἰωάννην Παναγιωτίδην, τοῦ ὁποίου καὶ μετ' εὐχαριστήσεως ἀκροᾶται τὴν στιγμὴν ταύτην.

Ο ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

Ἄρχοντος Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου

ΤΟ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ Δ΄. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Συνῳδὰ τῇ σεπτῇ ἀποφάσει τῆς Ὑμετ. Θειοτ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου πρὸ δωδεκαημέρου μὲν ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι ἱ. ναῷ τῆς ἁγ. Τριάδος ἐξαιρετικὴ εἰς ἱεροπρέπειαν καὶ κατάνυξιν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία, πρὸς ἀνάμνησιν καὶ τιμὴν τῆς ἐκεῖ συνελθούσης πρὸ 1500 ἐτῶν Δ΄. Οἰκουμεν. Συνόδου, σήμερον δὲ συνῳδὰ τῇ αὐτῇ σεπτῇ ἀποφάσει πρόκειται κατὰ τὴν ἐν τῇ Θεολογικῇ ταύτῃ Σχολῇ ἀκαδημαϊκὴν συγκέντρωσιν νὰ ἐκφωνηθῇ οἱονεὶ ὁ πανηγυρικὸς τῆς Μεγάλης ἐκείνης Συνόδου, πρὸς ἐπισκόπησιν καὶ ἔξαρσιν τοῦ συντελεσθέντος ὑπ' αὐτῆς σπουδαιοτάτου δογματικοκανονικοῦ ἔργου. Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι τὸ ἁδρομερὲς τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἔργον θὰ προβληθῇ ἐντὸς πλαισίου, τοῦ ὁποίου αἱ διαστάσεις διαγράφονται ὑπὸ τοῦ περιωρισμένου κατ' ἀνάγκην χρόνου, τοῦ εὑρισκομένου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀγορητοῦ. Τοῦτο δὲ ἔχων ὑπ' ὄψει, θὰ προσπαθήσω νὰ μὴ ὑπερβῶ τὰ ὑπὸ τῆς κλεψύδρας ἐπιτρεπόμενα ὅρια.

Ἡ μεγίστη συμβολὴ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμεν. Συνόδου, εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Χριστολογίας, συνίσταται εἰς τὴν ἀκριβῆ διατύπωσιν τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, περὶ τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, καὶ εἰς τὴν κατοχύρωσιν τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος ἐναντίον πάσης διαστροφῆς ἀπὸ μέρους τῶν κακοδόξως φρονούντων καὶ ἰδίᾳ ἐκ μέρους τῶν Μονοφυσιτῶν.

Ἡ ἐν λόγῳ αἵρεσις εἶναι συνέπεια τῆς Νεστοριανικῆς, ἡ ὁποία κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Γ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς συνελθούσης ἐν Ἐφέσῳ κατὰ τὸ ἔτος 431. Ἡ Νεστοριανικὴ κα-

κοδοξία χρεωστεῖ τὸ ὄνομά της εἰς τὸν γεννήτορά της, τὸν Νεστόριον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ ἔτος 448 εἶχεν ἀναδειχθῆ Πατριάρχης Κων)πόλεως.

Δὲν θεωρῶ ἄσκοπον ν' ἀναφέρω δι' ὀλίγων τὴν κακοδοξίαν του. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀπολλινάριον, τὸν ἀκρωτηριάζοντα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ κατ' οὐσίαν καταλήγοντα εἰς τὸν Μονοφυσιτισμόν, ὁ Νεστόριος, θέλων νὰ προλάβῃ τὴν σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων τοῦ Θεανθρώπου, τόσον διεχώριζεν αὐτάς, ὥστε κατέστρεφε τὴν ὑποστατικήν των ἕνωσιν, ἐφ' ὅσον ἀπέκρουε τὴν φυσικὴν καὶ πραγματικήν των ἕνωσιν καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐδέχετο ἁπλῆν συνάφειαν τῶν δύο φύσεων, ἢ ἄλλως ἠθικὴν μόνον καὶ σχετικὴν ἕνωσιν.

Εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ ὡς πρωταγωνιστὴς ἐμφανίζεται ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ὁ κυριώτερος μοχλὸς τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ'. Οἰκουμενικῆς. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν γραμμήν, που εἶχε διαχαράξει ὁ ἱ. Κύριλλος εἰς τὸ Χριστολογικὸν ζήτημα παρεξέκλινε καὶ ἐξετροχιάσθη ὁ διάδοχός του Διόσκορος ὅστις ἐνεφανίσθη ὡς ὁμόφρων καὶ προστάτης τοῦ αἱρεσιάρχου Εὐτυχοῦς. Ἰδοὺ δὲ εἰς τί συνίστατο ἡ νέα αὕτη αἵρεσις :

Ὁ Εὐτυχὴς ἀντικρούων τὸν Νεστόριον, τὸν ὑπερβολικῶς διαχωρίζοντα, καθὼς εἴπομεν, τὰς δύο φύσεις ἐν Χριστῷ, παρεδέχετο ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ἐνανθρώπισιν μίαν καὶ μόνην φύσιν, προελθοῦσαν ἐκ τῆς ἀναμίξεως καὶ συγκράσεως τῶν δύο φύσεων.

Ἡ κακοδοξία αὕτη τοῦ Εὐτυχοῦς, προκαλέσασα δικαιολογημένην κατακραυγὴν καὶ ἀντίδρασιν, κατηγγέλθη μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας Δόμνου εις τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Β'. κατεπολεμήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοδωρήτου διὰ τοῦ συγγράμματος τοῦ ἐπιγραφομένου «Πολύμορφος ἢ Ἐρανιστὴς» καὶ κατεδικάσθη συνοδικῶς ἐν Κων)πόλει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς ἐνδημούσης Συνόδου, τῆς συγκληθείσης ὑπὸ τοῦ Κων)πόλεως Φλαβιανοῦ κατὰ τὸ ἔτος 448. Εἰς τὴν Σύνοδον ἐκείνην προέβαλεν ὡς κατήγορος τοῦ αἱρεσιάρχου ὁ ἐπίσκοπος Δορυλαίου Εὐσέβιος, ὅστις διετέλεσε παλαιὸς φίλος τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ συναγωνιστής του ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, τὸν ὁποῖον εἰς μάτην ἐδοκίμασε νὰ μεταπείσῃ εἰς ἰδιωτικὰς μετ' αὐτοῦ συζητήσεις. Ἡ ἐνδημοῦσα λοιπὸν Σύνοδος τοῦ 448 κατεδίκασε τὸν μονοφυσιτισμόν, χωρὶς ὅμως νὰ φρονιματίσῃ τὸν αἱρεσιάρχην καὶ νὰ τὸν παρακινήσῃ εἰς μεταμέλειαν. Τοὐναντίον μάλιστα ὁ Εὐτυχὴς ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς προστάτας του, οἷοι ἦσαν ἡ Βασίλισσα Εὐδοκία καὶ ὁ πανίσχυρος πρωθυπουργὸς Χρυσάφιος καὶ πεποιθὼς εἰς τὴν εὔνοιαν τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, ἐφεσίβαλε τὴν καταδίκην του παρὰ τῇ ἐνδημούσῃ Συνόδῳ εἰς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἀλλὰ πρὸς αὐτοὺς τούτους εἶχεν ἤδη κοινοποιήσει ὁ Κων)πόλεως Φλαβιανὸς τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου τοῦ 448, ἐφ' ὅσον ἐπρόκει-

το περὶ ζητήματος δογματικῆς φύσεως καὶ συνεπῶς γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης Λέων ὁ Α', ἀπαντῶν εἰς τὸν Φλαβιανόν, ἔστειλε τὴν δογματικὴν ἐκείνην ἐπιστολὴν τὴν γνωστὴν ὡς «τόμος τοῦ Λέοντος» συνταχθεῖσαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πρακτικῶν τῆς ἐνδημούσης τοῦ 448 καὶ τῆς Χριστολογικῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Θεοδωρήτου, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος χάριν τῆς ἐκκλησ. εἰρήνης, ἢ μᾶλλον χάριν τῆς ἀθωώσεως τοῦ προστατευομένου του Εὐτυχοῦς ,διέταξε τὴν συγκρότησιν ἐν Ἐφέσῳ μεγάλης Συνόδου, τῆς ὁποίας πρόεδρος ὡρίσθη ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος, μὲ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανὸς ἔπρεπε ν' ἀποκλεισθῇ τῆς συνοδικῆς προεδρείας, καθ' ὅ ἀντίδικος τοῦ Εὐτυχοῦς, ὡσανεὶ ὁ Διόσκορος νὰ ἦτο ἀπροκατάληπτος καὶ συνεπῶς ἐνδεδειγμένος τῆς Συνόδου πρόεδρος ! Τοὐναντίον μάλιστα· ὁ Διόσκορος κεκηρυγμένος ὢν ὑπὲρ τοῦ Εὐτυχοῦς, ἔχων δὲ εἰς ἐπίμετρον καὶ διαθέσεις ἥκιστα φιλικὰς ὑπέναντι τοῦ Κων)πόλεως Φλιαβιανοῦ, καθὼς ὁ προκάτοχός του Κύριλλος ἀπέναντι τοῦ Νεστορίου, καὶ ὁ τοῦ Κυρίλλου προκάτοχος Θεόφιλος ἀπέναντι τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, ἐκίνησε πάντα λίθον ἐπὶ Συνόδου, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καταδίκην τοῦ Φλαβιανοῦ, ὥστε νὰ ταπεινώσῃ καὶ αὐτὸς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς Κων)πόλεως κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν δύο προμνησθέντων προκατόχων του.

***

Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐντολὴν συνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 449 ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος ὁπωσοῦν πολυμελής, πρωτοφανὴς ὅμως διὰ τὴν βίαν καὶ τὴν τρομοκρατίαν, ἡ ὁποία ἐξησκήθη κατ' αὐτὴν παρὰ τοῦ προέδρου Διοσκόρου καὶ τῶν πολυπληθῶν ὀργάνων του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐπρωταγωνίστουν οἱ καλούμενοι «παραβολάνοι» δηλ. οἱ ἐν καιρῷ τῶν ἐπιδημιῶν ριψοκίνδυνοι νεκροθάπται, καὶ πλῆθος ἀξέστων καὶ φανατικῶν μοναχῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ διαβοήτου καλογήρου Βαρσουμᾶ. Ἡ Σύνοδος λοιπὸν ἐκείνη, διεξαχθεῖσα ἐν μέσῳ δαιμονιώδους θορύβου καὶ ἀντεγκλήσεων, ἀπεκήρυξε τὴν Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Φλαβιανοῦ περὶ δύο φύσεων ἐν Χριστῷ καὶ ἐπεδοκίμασε τὴν περὶ μιᾶς φύσεως διδασκαλίαν τοῦ αἱρετικοῦ Εὐτυχοῦς, τὸν ὁποῖον καὶ ἠθώωσε, ἀντιθέτως δὲ κατεδίκασε καὶ καθῄρεσε τὸν Ἀντιοχείας Δόμνον, τὸν Κύρου Θεοδώρητον, τὸν Δορυλαίου Εὐσέβιον καὶ ἰδίᾳ τὸν Κων)πόλεως Φλαβιανόν. Ὁ μαρτυρικὸς ἐκεῖνος Ἱεροθιεράρχης, ἀφοῦ ἐξυλοκοπήθη ἀνηλεῶς ἐν μέσῃ Συνόδῳ ὑπὸ τῶν ἐγκαθέτων ὀργάνων τοῦ Διοσκόρου, εἰς ἐπίμετρον ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ μετ' ὀλίγον συνεπείᾳ τῶν κακουχιῶν ἀπέθανεν.

Ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος, πρωτάκουστος διὰ τὰς ἐν αὐτῇ διαπραχθείσας βιαιότητας καὶ βαναυσότητας, λίαν εὐστόχως ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ληστρικὴ» καὶ ὡς τοιαύτη παλαιόθεν παρέμεινε γνωστὴ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ. Καὶ πράγματι· ποῖος ἄλλος χαρακτη-

ρισμὸς θὰ ἦτο προσφορώτερος διὰ Σύνοδον, ἡ ὁποία τοιαῦτα ἀνήκουστα ἔκτροπα ἀπετόλμησε ;

Διὸ καὶ πανταχοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου ἠγέρθησαν κατ' αὐτῆς ἔντονοι διαμαρτυρίαι, γενικὴ δὲ ἦτο ἡ ἀπαίτησις περὶ ἀκυρώσεως καὶ ἀποκηρύξεως τῶν κακοδόξων ἀποφάσεων αὐτῆς. Ὡς φερέφωνα δὲ τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας ὑπ' αὐτοῦ τῆς λῃστρικῆς Συνόδου, ἐμφανίζονται δύο ἀλληλοδιάδοχοι Σύνοδοι, ἡ μὲν ἐν Ρώμῃ κατὰ το 449 ἐπὶ τοῦ Πάπα Λέοντος, ἡ δὲ Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 450 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀνατολίου, τοῦ διαδεχθέντος τὸν Φλαβιανόν.

Ἀμφότεραι αἱ Σύνοδοι ἐκεῖναι ἀπεκήρυξαν μὲν τὰ ἐν Ἐφέσῳ σκηνοθετηθέντα καὶ ἀποτολμηθέντα, κατεδίκασαν δὲ τὸν αἱρεσιάρχην Εὐτυχῆ καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Πρὸς ἀσφαλεστέραν δὲ ἀποκατάστασιν τῆς διασαλευθείσης ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος ἔγινεν αἰσθητή, ἰδίως ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἀνατολῇ ,ἡ ἀνάγκη τῆς συγκλήσεως Συνόδου Οἰκουμενικῆς. Εὐτυχῶς δὲ ὅτι τὴν ἀνάγκην ταύτην κατενόησαν καὶ οἱ διαδεχθέντες τὸν Θεοδόσιον τὸν Β΄. Αὐτοκράτορες Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία, καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ γενικοῦ αἰτήματος κλήρου καὶ λαοῦ λύσιν δὲ ὁριστικὴν τοῦ δογματικοῦ ζητήματος καὶ διευθέθέτησιν τῶν ρυθμίσεως χρῃζόντων κανονικῶν καὶ διοικητικῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας ἀπεφάσισαν νὰ συγκαλέσουν τὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ πρὸς τοῦτο εἰδοποίησαν τοὺς ἁπανταχοῦ τοῦ Κράτους Ἐπισκόπους νὰ παρευρεθοῦν ἐγκαίρως εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, ὅπου ὡρίσθη νὰ συνέλθῃ ἡ Σύνοδος κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 451.

***

Ὁ Αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς ὑπελόγιζεν, ὅτι θὰ παρίστατο καὶ αὐτὸς εἰς τῆς Συνόδου τὴν ἔναρξιν, πλὴν αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί, αἱ διεξαγόμεναι τότε ἐναντίον τοῦ Ἀττίλα, ἐματαίωσαν τὴν παρουσίαν τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν.

Τὰ Μέλη ὅμως τῆς Συνόδου κατὰ τὸ πλεῖστον εἶχον καταφθάσει εἰς τὴν Νίκαιαν, ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἐνέσκηψεν ἐκεῖ ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος, συνοδευόμενος ἀπὸ πολυαρίθμους κληρικοὺς καὶ μοναχούς. Ἐπωφελούμενος δὲ τῆς ἀπουσίας τοῦ Αὐτοκράτορος ἀπετόλμησε κατ' αὐτὴν τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν νὰ ἐπαναλάβῃ διὰ τῶν ὀργάνων του ὅσα πρὸ διετίας εἶχε διαπράξει εἰς τὴν Ἔφεσον. Ἀπεπειράθη δηλ. νὰ ἐκβιάσῃ καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν τὴν πλειοψηφίαν τῆς Συνόδου, ἐκφοβίζων αὐτὴν καὶ τρομοκρατῶν διὰ τοῦ θορύβου καὶ τῶν ταραχῶν, ποὺ ἤρχισαν νὰ προκαλοῦν τὰ ὄργανά του καὶ περὶ τὴν Σύνοδον καὶ ἐντὸς αὐτῆς.

Συνεπείᾳ λοιπὸν τῶν κακοβούλων προθέσεων καὶ τῶν ἀπειλητικῶν κινήσεων τῶν ἐγκαθέτων τοῦΔιοσκόρου ταραχθεῖσα ἡ Σύνοδος ἀνεφέρθη πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν

ἐνεργοτέραν προστασίαν του, διὰ νὰ προληφθοῦν θλιβεραὶ καὶ ἀνίεροι σκηναί.

Ἐν ἀπουσίᾳ ὅμως τοῦ Μαρκιανοῦ ἀπὸ τὴν Κων)πολιν ἔγραψεν ἀντ' αὐτοῦ ἡ Βασίλισσα Πουλχερία πρὸς τὸν Ἔπαρχον τῆς Βιθυνίας, ἐντελλομένη, ὅπως ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν Νίκαιαν ὅλους τοὺς ἄνευ κλήσεως ἐλθόντας ἐκεῖ καὶ μηδένα ἀντιπροσωπεύοντας κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς καθὼς καὶ κάθε στοιχεῖον ὕποπτον. Πρὸς μεγαλυτέραν ὅμως χαρὰν τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου μετά τινας ἡμέρας ἔφθασεν εἰς τὴν Νίκαιαν ἐντολὴ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅπως ἡ Σύνοδος μεταφερθῇ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Χαλκηδόνα, ὡς πλησιέστερον εὑρισκομένην πρὸς τὴν Πρωτεύουσαν. Ταυτοχρόνως δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ παραστῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Σύνοδον, διακόπτων πρὸς καιρὸν τὴν αὐτοπρόσωπον ἐπίβλεψιν τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν.

Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὴν βασιλικὴν ἐντολὴν μετ' ὀλίγον μετεφέρθη ἡ Σύνοδος εἰς τὴν Χαλκηδόνα, ὅπου κατέπλευσε καὶ ὁ Μαρκιανὸς ἐγκαίρως, ὥστε νὰ παραστῇ κατὰ τὴν πρώτην ἐκεῖ συνεδρίαν.

Τὸ Μαρτύριον τ. ἔ. ὁ ναὸς τῆς ἁγ. Εὐφημίας ἐχρησίμευσεν ὡς τόπος τῶν συνεδριάσεων, αἱ ὁποῖαι, 16 τὸν ἀριθμόν, παρετάθησαν ἐπὶ 25 ἡμέρας, δηλ. ἀπὸ τῆς 8 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 1ης Νοεμβρίου.

Περὶ τῶν Μελῶν τῆς Συνόδου αἱ διασωζόμεναι πληροφορίαι κάπως διαφέρουν, διότι ἡ μὲν Σύνοδος εἰς ἐπιστολήν της πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα ὁμιλεῖ περὶ 520 Ἐπισκόπων, ὁ δὲ Πάπας εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 102 ἐπιστολήν του ἀναφέρει 600 Ἐπισκόπους παρευρεθέντας εἰς τὴν Σύνδον (βλ. Μάνσι XI σελ. 148 καὶ 182). Πάντως, οἱ παρευρεθέντες, εἰς 600 ὡς ἔγγιστα ὑπολογιζόμενοι, κατέλαβον τὴν ἑξῆς θέσιν καὶ τάξιν :

Εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ καὶ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου Θυσιαστηρίου ἐκάθητο ὁ αὐτοκράτωρ, ὁσάκις παρίστατο ἐν ἀπουσίᾳ δὲ αὐτοῦ ἐλάμβανον θέσιν οἱ ἐκπροσωποῦντες αὐτὸν καὶ τὴν Σύγκλητον ἐκλαμπρότατοι Ἄρχοντες ἐκ τῶν ἀνωτάτων πολιτικῶν βαθμούχων, οἱ ὁποῖοι μολονότι δὲν ἀνεμιγνύοντο εἰς τὰς καθαρῶς δογματικὰς συζητήσεις, εἶχον ὅμως τὴν οὐσιαστικὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, ἐποπτεύοντες τὴν πορείαν τῶν συζητήσεων, ὥστε νὰ μὴ διαταραχθῇ ἡ τάξις ἐν αὐταῖς, νὰ ἐξασφαλισθῇ δὲ εἰς ὅλα τὰ Συνοδικὰ Μέλη ἐλευθερία γνώμης καὶ λόγου.

Ἑκατέρωθεν τῶν πολιτικῶν Ἀρχόντων ἐτοποθετήθησαν οἱ Ἱεράρχαι· καὶ πρὸς τ' ἀριστερὰ μὲν οἱ Παπικοὶ Λεγάτοι καὶ οἱ Πατριάρχαι Κων)πόλεως Ἀνατόλιος καὶ Ἀντιοχείας Μάξιμος καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἔξαρχοι τῶν διοικήσεων τῆς Θρᾳκικῆς, τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ὄντες Ἐπίσκοποι, πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος, ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος καὶ οἱ προσκείμενοι πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸν Εὐτυχῆ Ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου, τῆς Παλαιστίνης καὶ τοῦ Ἰλ-

λυρικοῦ. Εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ Ναοῦ ἐναπετέθη τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον (Μάνσι 5 380).

Σχετικῶς πρὸς τὰς ἐργασίας τῆς ἁγιωτάτης ἐκείνης Συνόδου δυνάμεθα ἐν συντομίᾳ νὰ εἴπωμεν τὰ ἑξῆς : ἐν πρώτοις ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς ληστρικῆς Συνόδου καὶ διὰ νὰ σχηματίσουν οἱ ἐν Χαλκηδόνι Πατέρες ἀκριβῆ παράστασιν τῶν γενομένων ἐν Ἐφέσῳ, ἠκούσθησαν αἱ καταθέσεις ὡρισμένων Ἐπισκόπων παρευρεθέντων εἰς τὴν ληστρικὴν Σύνοδον.

Οὗτοι λοιπὸν περιέγραψαν τὰς βιαιότητας καὶ τὰς αὐθαιρεσίας ὅσαι συνέβησαν εἰς τὴν κακόφημον ἐκείνην Σύνοδον, ἀνέφεραν τὴν στέρησιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου ἀπὸ τοὺς ἐναντιοφρονοῦντας πρὸς τὸν Διόσκορον καὶ τὸν Εὐτυχῆ, καὶ τὸν ἐκβιασμὸν αὐτῶν παρὰ τῶν ἐγκαθέτων λογχοφόρων στρατιωτῶν καὶ ροπαλοφόρων μοναχῶν, ὅπως ὑπογράψουν ἐν λευκῷ ἐπὶ χάρτου, συμπληρωθέντος βραδύτερον, σύμφωνα πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν αἱρεσιαρχῶν. Μόλις δ' ἔληξεν ἡ ἀφήγησις τῶν βανδαλικῶν σκηνῶν τῆς «ληστρικῆς», συνέβη τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικὸν γεγονός : οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐκβιασθέντων ἐν Ἐφέσῳ νὰ ὑπογράψουν ἐν λευκῷ τὰς αὐθαιρέτους ἀποφάσεις τῆς «ληστρικῆς», ἡγουμένου τοῦ Ἱεροσολύμων Ἰουβεναλίου, ἀπεκήρυξαν τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα, ἐζήτησαν τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν συγγνώμην τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς μεταμελείας των ἀφῆκαν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ θέσιν παρὰ τὸν Διόσκορον καὶ μετέστησαν πρὸς τὴν ἀντίθετον παράταξιν.

Ἀκολούθως διεξήχθησαν σπουδαιόταται δογματικαὶ συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς τὰς ἑξῆς ἀποφάσεις : ἀνεκηρύχθη ἡ Ὀρθοδοξία τοῦ Κων)πόλεως Φλαβιανοῦ, ἐπεβεβαιώθη τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὸ καταρτισθὲν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Α' καὶ Β', κατεδικάσθη εἰς καθαίρεσιν ὁ πρωτοστάτης τῆς «ληστρικῆς» Διόσκορος, ἀνεγνωρίσθη ὡς Ὀρθόδοξος ἡ πρὸς τὸν Φλαβιανὸν ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος καὶ κατεδικάσθη ὁ μονοφυσιτισμὸς τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ ὁ δυοφυσιτισμὸς τοῦ Νεστορίου. Ἀκολούθως ὡρίσθη ἐπιτροπὴ ἐξ 22 Συνοδικῶν Μελῶν, ἡ ὁποία συνεζήτησε καὶ τελειωτικῶς διετύπωσε τὸν δογματικὸν ὅρον τῆς Συνόδου, ἀναγνωσθέντα καὶ ἐγκριθέντα κατὰ τὴν 5ην συνεδρίαν, ἡ ὁποία προσέλαβε πανηγυρικώτερον χαρακτῆρα, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας τῶν Βασιλέων μετ' ἀκολουθίας πολυπληθοῦς. Διὰ τοῦ ὅρου δ' ἐκείνου κατεδικάσθησαν ἐν πρώτοις οἱ Νεστοριανοί, οἱ ἀρνούμενοι τὴν φυσικὴν καὶ πραγματικὴν τῶν δύο φύσεων τοῦ Θεανθρώπου ἕνωσιν καὶ διαιροῦντες εἰς δύο τὸ ἓν πρόσωπον τοῦ Κυρίου καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐκλαμβάνοντες αὐτὸν καὶ συμφώνως πρὸς τὴν κακοδοξίαν των αὐτὴν ἀπορρίπτοντες τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς Παρθένου ὡς Θεοτόκου καὶ ἀντὶ τούτου Χριστοτόκου ἀποκαλοῦντες αὐτήν. Ἐξ ἄλλου δὲ κατεδικάσθησαν καὶ οἱ Μονοφυσῖται, οἱ πρεσβεύοντες τὴν σύγκρασιν καὶ σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων καὶ μίαν μόνην φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν δεχόμενοι καὶ κατὰ ταῦτα διδάσκοντες

ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἔπαθε κατὰ τὴν θεότητα.

Μετὰ τὴν ὁμόθυμον καὶ πανηγυρικὴν ἔγκρισιν τοῦ δογματικοῦ ὅρου, ἡ Σύνοδος εἰς τὰς ἑπομένας δέκα συνεδριάσεις αὐτῆς ἠσχολήθη μὲ τὴν διακανόνισιν σπουδαίων καὶ ἐπειγόντων ζητημάτων κανονικῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως. Ἤδη δὲ κατὰ τὴν 6ην συνεδρίαν, ὡς προοίμιον τῶν κανονικῶν τῆς Συνόδου ἀποφάσεων, ἐγένετο δεκτὴ εἰσήγησις τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, ὅπως εἰς τιμὴν τῆς πανευφήμου Εὐφημίας, τῆς ὁποίας ὁ ἱ. Ναὸς ἐφιλοξένει τὴν Σύνοδον, ἀποσπασθῇ ἡ Χαλκηδὼν ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν τῆς Νικομηδείας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν μέχρι τότε διετέλει, καὶ ἀνακηρυχθῇ εἰς ἰδίαν Μητρόπολιν (Μάνσι 6, 177).

Κατὰ τὰς ἑπομένας δὲ συνεδριάσεις ἐσυνεχίσθησαν αἱ κανονικαὶ συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου· ἐπεκυρώθη λ. χ. ἡ μεταξὺ τῶν Πατριαρχῶν Μαξίμου Ἀντιοχείας καὶ Ἰουβεναλίου Ἱεροσολύμων ἐπελθοῦσα συμφωνία, ὅπως ὁ μὲν Ἀντιοχείας ἔχῃ δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν δύο Φοινικῶν καὶ τῆς Ἀραβίας, ὁ δὲ Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῶν τριῶν Παλαιστινῶν τ.ἔ. τῶν 3 ἐπαρχιῶν τῆς Παλαιστίνης. Ἀκολούθως ἠθωώθησαν καὶ ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας των οἱ ὑπὸ τῆς «λῃστρικῆς» συνόδου καταδικασθέντες ἢ καθαιρεθέντες : Θεοδώρητος ὁ Κύρου καὶ Ἴβας ὁ Ἐδέσσης, ἀμφότεροι ἀποκηρύξαντες καὶ ἀναθεματίσαντες τὸν Εὐτυχῆ καὶ τὸν Διόσκορον, καθῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντες καὶ τὴν Μητρόπολιν τῆς Ἐφέσου διεκδικοῦντες Ἐπίσκοποι Στέφανος καὶ Βασσιανός. Μεθ' ὃ ἐκανονίσθησαν προσωπικαί τινες ὑποθέσεις Ἐπισκόπων, ὡς Δόμνου τοῦ Ἀντιοχείας καὶ ἄλλων. Κατεκλείσθη δὲ τὸ κανονικὸν ἔργον τῆς Συνόδου διὰ τῆς ἐπικυρώσεως 30 κανόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κων)πόλεως ἔχουσιν οἱ κανόνες 9ος, 17ος καὶ 28ος. Καὶ ὁ μὲν 9ος κανὼν ὁρίζει,ὅπως εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν κληρικός τις ἔχει διαφορὰν πρὸς ἄλλον κληρικόν,ἀναφέρηται πρὸς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον καὶ ὄχι πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας, ἐὰν δὲ ἔχῃ διαφορὰν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἢ ἄλλον Ἐπίσκοπον ν' ἀναφέρηται πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον καὶ τέλος ἂν ἔχῃ διαφορὰν πρὸς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην ν' ἀπευθύνηται κατὰ τὴν προσωπικήν του προαίρεσιν εἴτε εἰς τὸν Ἔξαρχον τῆς διοικήσεως εἴτε εἰς τὸν Πατριάρχην τῆς Κων)πόλεως. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον τῆς ἐφέσεως πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ Κων)πόλεως ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ 17ος κανὼν τῆς αὐτῆς Συνόδου. Τοιουτοτρόπως δὲ ἡ Δ΄. Οἰκουμενικὴ καθιέρωσε νομικῶς τὸ ἔκκλητον πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως κατὰ μὲν τὸν κανονολόγον Ζωναρᾶν μόνον πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῶν διοικήσεων Θρᾴκης, Ἀσιανῆς καὶ Ποντικῆς, τοὺς ἔχοντας διαφορὰς πρὸς τὸν οἰκεῖον ἑκάστῳ Μητροπολίτην, κατὰ τὸν κανονολόγον ὅμως Ἀριστηνὸν τὸ ἔκκλητον ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων, τοῦθ' ὅπερ προ-

νόμιον εἰς μόνον τὸν Κων)πόλεως καὶ εἰς οὐδένα ἄλλον ἐκ τῶν Πατριαρχῶν ἐδόθη. Σημειωτέον δέ, ὅτι τὴν ἄποψιν τοῦ Ἀριστηνοῦ βεβαιοῖ καὶ ἡ μακραίων ἐκκλησιαστικὴ (Βλ. Σύντ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β´ 240, 260) πρᾶξις.

Πάντως ἡ μεγάλη ἐκείνη Σύνοδος διὰ τῶν ἐν λόγῳ δύο κανόνων αὐτῆς δὲν ἐκαινοτόμησε, δὲν εἰσήγαγε νέον τι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἁπλῶς μὲ κῦρος νομικὸν περιέβαλεν ἔθιμον πρὸ ἱκανῶν δεκάδων ἐτῶν διαμορφωθέν. Εἰς τὴν διαμόρφωσιν δὲ τοῦ ἐθίμου ἐκείνου τὰ μέγιστα συνετέλεσε τὸ καταπληκτικῶς ἀνυψωθὲν γόητρον καὶ κῦρος τοῦ Πατριάρχου τῆς Κων)πόλεως, ἀνάλογον πρὸς τὴν πολιτικοκοινωνικὴν περιωπήν, ὅπου ἔφθασεν ἡ ἕδρα του, ἀφ' ὅτου ἀνεκηρύχθη ὡς νέα τοῦ Κράτους πρωτεύουσα.

Πάντως, οἱ κανόνες 9ος καὶ 17ος ἦσαν τὸ προανάκρουσμα τοῦ περιφήμου 28ου κανόνος, ὅστις ὡλοκλήρωσε τὴν τιμὴν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου τῆς Κων)πόλεως καὶ ἔτι μᾶλλον ἐξύψωσε τὸ γόητρον καὶ τὸ κῦρος αὐτοῦ, καθόσον ὄχι μόνον ἐπεβεβαίωσε τὴν εἰς αὐτὸν παραχωρηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Β´. Οἰκουμενικῆς ἐξαιρετικὴν τιμὴν μετὰ τὸν Ρώμης, ἀλλὰ καὶ δικαιώματα χειροτονίας ἀνεγνώρισεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῶν Μητροπολιτῶν τριῶν εὐρυτάτων διοικήσεων. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τοῦ 28ου κανόνος κρίνω σκόπιμον ν' ἀναφέρω αὐτολεξεὶ τὸ κείμενον : «Πανταχοῦ, λέγει, τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὅροις ἑπόμενοι καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν 150 Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Μ. Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου Βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κων)πόλεως, Ν. Ρώμῃ, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κων)πόλεως, Ν. Ρώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότες ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ 150 Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς Ν. Ρώμης ἁγιωτάτῳ Θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρᾳκικῆς διοικήσεως Μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς Ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου Θρόνου τῆς κατὰ Κων)πολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλ. ἑκάστου Μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τοὺς Μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κα-

τὰ τὸ ἔθος γινομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων.»

Τὸ σημαινόμενον τοῦ κανόνος τούτου εἶναι σαφὲς καὶ εὔληπτον εἰς πάντα ἀπροκατάληπτον. Οἱ συντάξαντες τὸν 28ον κανόνα Πατέρες ἀποφαίνονται : 1ον ὅτι τὰ πρεσβεῖα τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ρώμης δὲν προέρχονται ἐκ θείου δικαίου, ἀλλ' εἶναι θεσμὸς καθαρῶς ἐκκλησιαστικός, διαμορφωθεὶς μὲν ἐξ ἔθους, περιβληθεὶς δὲ μὲ συνοδικὸν κῦρος ὑπὸ τῶν Πατέρων.

«Τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης... οἱ Πατέρες ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα» ρητῶς ἀποφαίνεται ὁ κανών. 2ον ὅτι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ τιμητικοῦ πρωτείου τοῦ Ρώμης ἐπρυτάνευσαν λόγοι φύσεως καθαρῶς πολιτικῆς «διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην» λέγει ὁ κανὼν τ. ἔ. διότι ἦτο ἕδρα βασιλική. 3ον Ὅτι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔκριναν, ὅτι ἐπεβάλλετο νὰ παραχωρηθοῦν τὰ αὐτὰ πρεσβεῖα καὶ εἰς τὴν Ν. Ρώμην, τὴν τιμηθεῖσαν, καθὼς ἡ πρεσβυτέρα Ρώμη, «βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ», ὥστε νὰ μεγαλύνεται εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ ἡ Νέα Ρώμη καθὼς ἡ Παλαιά. Κατὰ ταῦτα δὲ οἱ οἱ Πατέρες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἐπεξέτειναν, ἢ μᾶλλον ἀνεγνώρισαν καὶ νόμῳ (de jure) τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ν. Ρώμης ἐπὶ τῶν διοικήσεων τῆς Ποντικῆς, τῆς Θρακικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως καὶ ἐπὶ τῶν βαρβαρικῶν χωρῶν, τῶν συνορευουσῶν πρὸς τὰς εἰρημένας διοικήσεις. Τοιαῦται δὲ χῶραι γειτονεύουσαι ἦσαν, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς τῶν ἱ. κανόνων, οἱ τῶν Ρώσων πρὸς τὴν Θρακικήν, καὶ τῶν Ἀλανῶν πρὸς τὴν Ποντικὴν διοίκησιν.

Ἐφόσον λοιπὸν ὁ ρηθεὶς 28ος κανὼν οὐδὲν πρωτεῖον ἐξουσίας εἰς οὐδένα ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἀναγνωρίζει, ἀλλὰ μόνον πρωτεῖον τιμῆς καὶ τοῦτο οὐχὶ θείῳ δικαίῳ, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικῷ θεσπίσματι καὶ δικαίῳ καθιερωθέν, φυσικῷ τῷ λόγῳ καταφέρει, ἔστω καὶ ἐμμέσως, καίριον πλῆγμα κατὰ τοῦ διεκδικουμένου ὑπὸ τοῦ Πάπα πρωτείου ἐξουσίας. Διὸ εἶναι εὐνόητος ἡ ταραχή, ἡ καταλαβοῦσα τοὺς Παπικοὺς λεγάτους κατὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ 28ου κανόνος. Καὶ δή, ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς διεμαρτυρήθησαν καὶ ἐθορυβοποίουν παταγωδῶς μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι τοιουτοτρόπως θὰ ἐπιδράσουν ψυχολογικῶς ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου καὶ θὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀκύρωσιν τοῦ κανόνος, ἐν τέλει ἀπεχώρησαν ἀπὸ τὴν Σύνοδον ἐπιδεικτικῶς, ἀφοῦ παρεξετράπησαν εἰς ἀλαζονικὰς καὶ ὑβριστικὰς ἐκδηλώσεις τόσον κατὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀνατολίου προσωπικῶς, ὅσον καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων)πόλεως (Μάνσι, ἐπιστ. Πατριάρχου Ἀνατολίου 6, 180).

Παρὰ ταῦτα ὅμως τὴν ἑπομένην, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν Παπικῶν λεγάτων, συνεκλήθη ἔκτακτος συμπληρωματικὴ συνεδρία, ἡ 16η καὶ τελευταία, καθ' ἣν ἐκεῖνοι ἐπεζήτησαν καὶ

πάλιν τὴν ἀκύρωσιν τοῦ 28ου κανόνος, διϊσχυριζόμενοι, ὅτι ἐψηφίσθη 1) παρὰ τὰς Παπικὰς πρὸς αὐτοὺς ὁδηγίας, 2) διὰ πιέσεως ἀσκηθείσης ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου καὶ 3) παρὰ τὰς Πατερικὰς διατάξεις. Ὅταν ὅμως ἠρωτήθησαν τίνας Πατερικὰς διατάξεις ὑπονοοῦν, ἐκεῖνοι ἐπεκαλέσθησαν τὸν 6ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς, τὸν ὁποῖον καὶ ἀνέγνωσαν παραμορφωμένον, κατὰ τὴν Λατινικὴν νοθείαν του ἀρχόμενον ὡς ἑξῆς : «Ecclesia Romana semper habuit pri» matum» τ. ἔ. ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα». Ἀλλὰ τότε οἱ Ἀνατολικοί, πρὸς ἔλεγχον τῆς γενομένης ὑπὸ τῶν Δυτικῶν κιβδηλίας τοῦ ῥηθέντος κανόνος, παρουσίασαν τὸ γνήσιον κείμενον αὐτοῦ, καθὼς διεφυλάττετο ἀκίβδηλον καὶ ἀναλλοίωτον ἐν Ἀνατολῇ, ἀρχόμενον δὲ ὡς ἑξῆς : «Τὰ ἀρχαῖα ἤθη κρατείτω κλ.» χωρὶς νὰ περιέχῃ καμμίαν μνείαν πρωτείου Ρωμαϊκοῦ. Πρὸς ἔλεγχον δὲ καὶ τοῦ ἑτέρου διϊσχυρισμοῦ τῶν Παπικῶν, ὅτι ἐξ ὑφαρπαγῆς ἐψηφίσθη ὁ 28ος κανών, ἠρωτήθησαν οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι νὰ δηλώσουν, ἐὰν οἰκείᾳ γνώμῃ ἢ ἐξαναγκασθέντες ὑπέγραψαν. Καὶ τότε ἐκεῖνοι ὁμοφώνως διεκήρυξαν, ὅτι οἰκειοθελῶς καὶ εὐχαρίστως ὑπέγραψαν τοὺς κανόνας, τοὺς κατοχυροῦντας τὴν ὑπεροχικὴν θέσιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὅταν δὲ ἐδηλώθη ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ μέρους τῶν παρισταμένων Αὐτοκρατορικῶν Ἐπιτρόπων, ὅτι ἐξ ὅσων ἤκουσαν νὰ συζητῶνται καὶ ν' ἀποφασίζωνται ἐν τῇ Συνόδῳ ἔχουν σχηματίσει τὴν πεποίθησιν, ὅτι διὰ τοῦ 28ου κανόνος ἀνεγνωρίσθη καὶ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Νέας Ρώμης ὑπεροχικὴ θέσις καὶ ἰσοβάθμιος τιμή, ὅπως εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἡ δήλωσις αὕτη ἐχρησίμευσε διὰ τοὺς Πατέρας τῆς Συνόδου ὡς σύνθημα νέων, πανηγυρικῶν ἐκδηλώσεων τιμῆς πρὸς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς βασιλευούσης πόλεως.

Πάντες ὁμοθυμαδὸν ἀνεφώνουν : «Αὕτη δικαία ψῆφος. Ταῦτα πάντες λέγομεν. Ταῦτα πᾶσιν ἀρέσκει... Τὰ τυπωθέντα (δηλ. τὰ ἀποφασισθέντα) κρατείτω. Πάντες τῇ ἀποφάσει ἐμμένομεν...». Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι ἐκήρυξαν τὴν διάλυσιν τῆς Συνόδου, μὲ τὴν δήλωσιν, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ἔχουν προσλάβει κῦρος ὁριστικὸν καὶ συνεπῶς ἀποκλείεται νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Σύνοδος ἐπὶ τῶν καλῶς καὶ κανονικῶς ἀποφασισθέντων (Μάνσι 7 453).

Καὶ οἱ μὲν Πατέρες τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς διὰ τῆς προβολῆς τοῦ γνησίου κειμένου τοῦ 6ου κανόνος τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἀποστομώσαντες τοὺς Παπικοὺς λεγάτους, δὲν ἐπολυπραγμόνησαν εἰς παράταξιν καὶ ἄλλων ἐπιχειρημάτων πρὸς τρανωτέραν ἀπόδειξιν τοῦ παραλογισμοῦ μὲν τῶν Παπικῶν ἀξιώσεων, τῆς ἀπὸ πάσης δὲ ἀπόψεως εὐσταθείας τοῦ 28ου κανόνος. Ἐφόσον ὅμως οἱ Λατῖνοι θεολόγοι γενικῶς, ἰ-

δίᾳ δὲ οἱ ὑπεράλπιοι ἐξ αὐτῶν, διαμφισβητοῦν τὸ κῦρος τοῦ ῥηθέντος κανόνος, ὡς ἀνατρέποντος ἀρχαιότερα καθεστῶτα καὶ ἀθετοῦντος τὴν καθιερωμένην βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέκαθεν ἔχουν θεμελιωθῇ οἱ Πατριαρχικοὶ Θρόνοι, ἐπιβάλλεται νὰ ὑποδειχθοῦν ὡρισμένα ἱστορικὰ γεγονότα — ἔστω καὶ ὀλίγα μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐνδεικτικὰ τῆς διακεκριμένης θέσεως, τὴν ὁποίαν κατὰ ἕνα ἤδη αἰῶνα τοὐλάχιστον πρὸ τῆς Δ. Οἰκουμενικῆς εἶχε καταλάβει ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Κων)πόλεως.

Ἡ Α΄ Οἰκουμεν. Σύνοδος, λέγουν, οὐδεμίαν κάμνει μνείαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Κων)πόλεως. Εἴμεθα σύμφωνοι. Εὑρίσκομεν ὅμως τὴν παρασιώπησιν αὐτὴν κατὰ πάντα δικαιολογημένην, ἐφόσον κατὰ τὸ 325, ὅτε συνῆλθεν ἡ ῥηθεῖσα Σύνοδος, δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἡ Κων)πολις ὡς Βυζαντινὴ πρωτεύουσα, τὴν δὲ γεωγραφικήν της θέσιν κατεῖχε τὸ ἐμπορικῶς μᾶλλον, ἢ πολιτικῶς, περίβλεπτον Βυζάντιον, διοικούμενον ὑπὸ ἁπλοῦ Ἐπισκόπου, ὅστις διετέλει ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην τῆς Ἡρακλείας, τὸν καὶ Ἔξαρχον τῆς θρακικῆς διοικήσεως.

Ἀλλ' ὁ 6ος κανών, λέγουν, τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς θεσπίζει ὁριστικῶς καὶ τὴν τάξιν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Πατριαρχῶν· ἑπομένως ὁ Κων)πόλεως ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἱστορικὴν σκηνὴν καθυστερημένος, οἱονεὶ κατόπιν ἑορτῆς. Μὲ τοιαύτην ὅμως ἑρμηνείαν τοῦ ῥηθέντος κανόνος παραβιάζεται τὸ σημαινόμενον αὐτοῦ. Διότι ναὶ μὲν ὁ κανὼν ὁμιλεῖ περὶ τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν ἢ Ἐξαρχιῶν Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ περὶ τῶν ἐξαρχικῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἐξ ἀρχαίου ἔθους ἔχουν οἱ Πρόεδροι αὐτῶν καὶ ὀφείλουν διὰ τοῦτο νὰ παραμείνουν σεβαστά, χωρὶς ὅμως νὰ καθορίσῃ οὔτε ἐξουσίαν ἑνός τινος ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὔτε ἀριθμὸν Ἐξάρχων ἢ Πατριαρχῶν αὐστηρῶς καθωρισμένον καὶ ὀφείλοντα νὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ ἀμετάβλητος.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωσις ἦτο στενῶς συνδεδεμένη μὲ τὴν πολιτικήν. Ἐφόσον λοιπὸν κατὰ τὸ ἔτος 330 τὸ μέχρι τότε ἄσημον πολιτικῶς Βυζάντιον ἀνυψώθη διὰ μιᾶς εἰς περίβλεπτον πρωτεύουσαν τοῦ κραταιοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀναδόχου καὶ ἀναδημιουργοῦ του μετωνομάσθη Κων)πολις, ἡ ὑπεροχικὴ πολιτικὴ θέσις τῆς νέας πρωτευούσης ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ προβιβάσῃ αὐτὴν καὶ ἐκκλησιαστικῶς εἰς ἀνάλογον περιωπήν.

Ἡ ἕδρα τῆς μεγάλης ἐκείνης Αὐτοκρατορίας δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ κυβερνᾶται ἐκκλησιαστικῶς παρ' ἁπλοῦ Ἐπισκόπου, ὑποκειμένου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην τῆς Ἡρακλείας, ἐφόσον ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Ἀντιόχεια, αἱ πρωτεύουσαι τῶν θεμάτων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἦσαν ἕδραι ἀ-

νεξαρτήτων Ἐπισκόπων μὲ εὐρυτάτην ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν, οἵτινες ἐκαλοῦντο Ἔξαρχοι, ἢ Πατριάρχαι ἢ Πάπαι. Πρέπει λοιπὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς πολὺ φυσικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 330 κ. ἑ. ὁ τέως ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην τῆς Ἡρακλείας ἐξαρτώμενος Ἐπίσκοπος τῆς Κων)πόλεως ἀπέκτησε περίβλεπτον αἴγλην καὶ ἐπιρροὴν καὶ ὑπερηκόντισε βαθμηδὸν κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν τὸν Μητροπολίτην αὐτοῦ.

Ἐπομένως δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ν' ἀποδώσῃ κανεὶς φλεγμαίνουσαν φιλοδοξίαν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Κων)πόλεως Μακεδόνιον (342—6, 351—60) καὶ Εὐδόξιον (360—70), διότι ἐφρόντιζον νὰ ἐγκαθιδρύουν Ἐπισκόπους εἰς τὰς πλησιοχώρους πρὸς τὴν ἕδραν αὐτῶν ἐπαρχίας, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης (Ἐκκλησ. Ἱστ. Δ' 7).

Ἡ φορὰ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀβιάστως ἐπέβαλε τὴν νέαν ἐκκλησ. διαρρύθμισιν, τοῦτο δὲ διαπιστοῦσα ἡ Β' Οἰκουμενικὴ ἀνεγνώρισεν εἰς τὸν Κων)πόλεως τὴν β' θέσιν τῶν τιμητικῶν πρωτείων μετὰ τὸν Ρώμης.

Πλὴν οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἐκείνης, ὡς πεπειραμένοι ἐκκλησ. κυβερνῆται, ἀπέφυγον νὰ ἐπισπεύσουν νομοθετικῶς τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς περὶ τὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Ἀντὶ τῆς ἐπιδείξεως ἀκαίρου σπουδῆς προέκριναν ν' ἀφήσουν ὅπως ἐκδηλωθῇ προηγουμένως ἐκ τῶν ἔνδον ἡ ζωτικότης, τὴν ὁποίαν ἐν ἑαυτῇ περιέκλειεν ἡ τῆς Ν. Ρώμης ἐκκλησ. καθέδρα. Διὰ τοῦτο οἱ Θεοφόροι ἐκεῖνοι Πατέρες παρεχώρησαν μὲν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως μεγάλην τιμήν, χωρὶς ὅμως νὰ συνάψουν πρὸς αὐτὴν νομοθετικῶς καὶ ἀνάλογον διοικητικὴν ἐξουσίαν, ἐφόσον δὲν ἀνέθεσαν εἰς τὸν Κων)πόλεως τὴν ἐπὶ τῆς θρακικῆς διοικήσεως ἐξαρχικὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ἀφῆκαν αὐτὴν σιωπηρῶς εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας. Ὅ,τι ὅμως δὲν προσέλαβε τότε κανονικὴν ὑπόστασιν δι' ἀποφάσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς, τοῦτο ἐν τῇ πράξει τῇ ἐκκλησιαστικῇ κατίσχυσε μὲ γοργὸν ρυθμὸν δυνάμει τῆς ἀκατασχέτου τῶν πραγμάτων φορᾶς, συντελούσης μὲν κατὰ πολὺ τῆς περιόπτου πολιτικῆς σημασίας τῆς Κων)πόλεως, τῆς ὁποίας ἡ αἴγλη εἶχεν ἀντιφέγγισμα καὶ ἐπὶ τὸν ἐκκλησιαστικόν της Ἀρχηγόν, παραλλήλως δὲ συνυπουργούσης καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες περιέβαλλον τὸν Ἐπίσκοπον τῆς ἕδρας των, θεωροῦντες αὐτόν, καθὰ ἥρμοζεν, ὡς τὸν φυσικώτερον σύμβουλον αὐτῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ παραπέμποντες τὰ ἐπίδικα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα διὰ τὰ ὁποῖα Κληρικοὶ παντὸς βαθμοῦ, ἐκ τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν, εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Βασιλέως αὐτῶν ἀνεφέροντο.

Μετὰ τὰς πολλὰς λοιπὸν καὶ ἐξαιρετικὰς πρὸς τὸν Ἐ-

πίσκοπον τῆς πρωτευούσης πόλεως ἐκδηλώσεις πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ενισχυθῇ ἡ ἐξουσία του μὲ γοργὸν ρυθμὸν καὶ νὰ μὴ διευρυνθῇ ἡ δικαιοδοσία του εἰς εὐρεῖαν ἀκτῖνα; Καὶ ἅπασα μεν ἡ Ανατολ. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία γενικῶς, ἰδιαιτέρως δὲ αἱ μνημονευθεῖσαι τρεῖς σπουδαῖαι διοικήσεις τῆς Θρᾳκικῆς, τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, ἐκτὸς ἐλαχίστων τινῶν ἐν ἀρχῇ ἐξαιρέσεων, πρὸ πάσης ἤδη συνοδικῆς ἀποφάσεως εἶχον προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν μεγάλην διεύρυνσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Κων/πόλεως, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας βαθμηδὸν καὶ ἀβιάστως εἶχον περιέλθει εἰς ἀδράνειαν τὰ ἐξ ἀρχαίου ἔθους ἐκκλησιαστικὰ προνόμια τῶν προονομασθεισῶν τριῶν μεγάλων Ἐξαρχιῶν ἢ διοικήσεων. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Ἔξαρχοι αὐτῶν, Μητροπολῖται Καισαρείας, Ἐφέσου καὶ Ἡρακλείας, ἀπεκδυθέντες τὴν ἀρχικήν των εὐρεῖαν ἐξουσίαν, εἰς ἔνδειξιν τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης αἴγλης των, διετήρησαν τὴν ὀνομασίαν ἐξάρχων Πόντου καὶ Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Θράκης καὶ τὰς τρεῖς πρώτας θέσεις ἐν τῷ Συνταγματίῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ δὲ Μητροπολίτης Ἡρακλείας διετήρησε προσέτι καὶ τὸ ἀρχικόν του δικαίωμα νὰ χειροτονῇ τὸν ἑκάστοτε Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐφόσον κατὰ τὴν ἐκλογήν του δὲν ἦτο ἤδη Ἐπίσκοπος, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγχειρίσεως εἰς τὸν Κων/πόλεως τῆς ποιμαντορικῆς ράβδου κατὰ τὴν ἐνθρόνισίν του εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀρχικῆς ἐξαρτήσεως τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Βυζαντίου παρὰ τοῦ Μητροπολίτου τῆς Ἡρακλείας.

Ἀλλ' εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τοὺς Πρωθιεράρχας τῆς Κων/πόλεως καὶ τῆς ἀνεπιφυλάκτου ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν δικαιοφροσύνην καὶ τὴν εὐθυδικίαν των οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς πρωτευούσης Ἐπίσκοποι διὰ τῆς προσωπικῆς των ἀξίας, ἱκανότητος καὶ ὑπεροχῆς.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ὡρισμένα γεγονότα. Λ.χ. ὁ Κων/πόλεως Νεκτάριος (381—97) προήδρευσεν ἐν Κων/πόλει Συνόδου, ὅπου παρεκάθησαν Ἔξαρχοι ὄχι μόνον διοικήσεων, ἀλλὰ καὶ θεμάτων ὡς ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας, μολονότι ὁ πρῶτος ζηλοτύπως ἔβλεπε τὴν ὑπὲρ τὸν ἰδικόν του θῶκον ἐξύψωσιν τοῦ Θρόνου τῆς Κων/πόλεως. Δύο ἔτη μετὰ τὴν Β' Οἰκουμενικὴν ὁ αὐτὸς Πατριάρχης ἐκδικάζει τὴν ὑπόθεσιν Ἐπισκόπου τινὸς τῆς Καππαδοκίας. Ἰδιαιτέρως δὲ ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι πρὸς τὸν αὐτὸν Νεκτάριον ἔγραψε καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων, παρακαλῶν νὰ διενεργήσῃ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Γεροντίου, δραπέτου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Μεδιολάνων, ἐπιτυχόντος δὲ νὰ ἐκλεγῇ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς

Νικομηδείας (Τιλλεμὸντ Μεμουὰρ 15, 703). Ἀλλ' ἡ πρὸ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου λαβοῦσα τὴν ἀρχήν της διεύρυνσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Κων)πόλεως ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ περιφανοῦς ἐκείνου Ἱεράρχου διεμορφώθη καλλίτερον. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοδωρήτου (Ἐκκλ. Ἱστ. Ε. κεφα. 28, 29, 31) ἐπιβεβαιουμένην καὶ παρὰ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς (Μάνσι 7, 293), ὁ ἱ. Χρυσόστομος περιοδεύσας ἀνὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἀσιανῆς, ἀπήλλαξε τὴν ἐκκλ. ποίμνην ἀπὸ 15 ἀναξίους ποιμένας, διαβεβλημένους ἐπὶ σιμωνίᾳ καὶ ἄλλαις κακίαις, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐγκατέστησεν Ἱεράρχας ἀδιαβλήτους.

Κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοδώρητον (Ἐκκλησ. Ἱστ. Ε. κεφ. 28) ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐμερίμνα περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν ὄχι μόνον τῆς Κων)πόλεως «ἀλλὰ καὶ τῆς Θράκης ἁπάσης... καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης... καὶ μέντοι καὶ τὴν Ποντικὴν τούτοις τοῖς νόμοις κατεκόσμει» τ. ἔ. περιέβαλε εἰς τὴν ποιμαντορικήν του φροντίδα τὰς ἐξονομαζομένας 3 μεγάλας διοκήσεις. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἄλλου ἱστορικοῦ τοῦ 5ου αἰῶνος καὶ ὁ διάδοχος τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου Ἀττικὸς ἀσκεῖ ἐπίσης εὐρυτάτην ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν. Ἐγκαθιδρύει λ.χ. ἀλλεπαλλήλως δύο Ἐπισκόπους ἐν Φιλιππουπόλει, χειροτονεῖ Ἐπίσκοπον Τρῳάδος κατ' αἴτησιν τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἐπεκτείνει τὴν ἐκκλησιαστικήν του πρόνοιαν μέχρι τῶν Συνάδων τῆς Φρυγίας (Σωκρ. Ἐκκλ. Ἱστ. Ζ' κεφ. 3, 37). Ὁ μετὰ τὸν Ἀττικὸν Πατριάρχης Σισίνιος (426—7) προεδρεύει Συνόδου, ὅπου παρίστατο καὶ ὁ Ἀντιοχείας Θεοδόσιος. Περὶ δὲ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Σισίνιον Νεστορίου (428—31) ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης ἀναφέρει, ὅτι φιλοτίμως ἐπρονόησε διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Ἀσίας, Λυδίας καὶ Καρίας (Ἐκκλ. Ἱστ. Ζ' 29), ὁ δὲ Θεοδώρητος περὶ τοῦ αὐτοῦ Νεστορίου ἀναγράφει, ὅτι ἦτο ἐμπεπιστευμένος τὴν προεδρείαν ὄχι μόνον τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης (Μὶγν 83, 433).

Ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς περὶ τοῦ Κων)πόλεως Πρόκλου (434—46) ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὸ 439 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Καισαρείας Φίρμου ὁ Κλῆρος τῆς πόλεως ἐκείνης ἐζήτησε παρὰ τοῦ Κων)πόλεως ν' ἀναδείξῃ τὸν διάδοχον τοῦ ἀποθανόντος καὶ τότε ὁ Πρόκλος, ἀποβλέψας εἰς τὸν συγκλητικὸν Θαλάσσιον τὸν προεχείρισε Μητροπολίτην Καισαρείας.

Ἐκ δὲ τῶν Πρακτικῶν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς ἐπιπροσθέτως δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλα τινὰ οὐχ ἧττον ἀξιοσημείωτα ἱστορικὰ γεγονότα, μαρτυροῦντα τὴν μεγάλην ἐπιρροήν, τὴν ὁποίαν πολὺ πρὸ τῆς Συνόδου ἐκείνης εἶχεν ἀπο-

κτήσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ν. Ρώμης ἐπὶ τῶν προλεχθεισῶν τριῶν μεγάλων διοικήσεων. Ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ λ.χ. ἐλέχθη, ὅτι οἱ Μητροπολῖται τῆς Ἐφέσου Βασίλειος, Μέμνων καὶ Καστῖνος ἐχειροτονήθησαν ἐν Κων)πόλει καὶ ὅτι ὁ Ἐφέσου Ἡρακλείδης καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλαβον τὴν χειροτονίαν κατ' ἔγκρισιν τοῦ Κων)πόλεως (Μάνσι 6, 293). Λίαν χαρακτηριστικαὶ εἶναι καὶ αἱ θερμαὶ ὑπὲρ τοῦ Κων)πόλεως ἐκδηλώσεις αἱ γενόμεναι κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.

Οὕτω λ.χ. ὁ Ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας διεκήρυξεν, ὅτι εὐχαρίστως διατελεῖ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κων)πόλεως, ὅστις τὸν ἐτίμησε καὶ τὸν ἐχειροτόνησεν. Οἱ Ἐπίσκοποι Ἀμασείας Σέλευκος, ὁ Γαγγρῶν Πέτρος, ὁ Συνάδων (Φρυγίας) Μαρινιανὸς καὶ ὁ Ἀφροδισιάδος (Καρίας)' Κριτωνιανὸς δεβεβαίωσαν καὶ αὐτοί, ὅτι εὐχαρίστως διατελοῦσιν ὑπὸ τὸν Κων)πόλεως, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐχειροτονήθησαν, ὅπως καὶ ἄλοι προκάτοχοί των. Ὁ Χαλκηδόνος Ἐλευθέριος διεκήρυξεν, ὅπως καὶ ἄλλοι προκάτοχοί των. Ὁ Χαλκηδόνος Ἐλευθέριος διεκήρυξεν, ὅτι οἱ κανόνες καὶ ἡ διαμορφωθεῖσα ἐκκλησ. συνήθεια ἔχουν παραχωρήσει προνομιοῦχον θέσιν εἰς τὸν Κων)πόλεως. Ὁ δὲ Περγάμιος, Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Πισιδίᾳ Ἀντιοχείας, ἐχαρακτήρισε τὸν Κων)πόλεως ὡς «Πατέρα ἄξιον πάσης τιμῆς καὶ θεραπείας.» Ἀλλ' ἰδιαιτέρως ἀξιομνημόνευτος εἶναι ἡ λίαν χαρακτηριστικὴ δήλωσις τοῦ Νουνεχίου, Ἐπισκόπου Λαοδικείας ἔχουσα ὡς ἑξῆς : «Ἡ δόξα τοῦ Θρόνου τῆς Κων)πόλεως δόξα ἡμῶν ἐστι· τῆς γὰρ ἐντεῦθεν τιμῆς καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, ἐπειδὴ καὶ τὰς μερίμνας ἡμῶν ἀναδέχεται. Καὶ ἀγαπῶμεν τὸν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Μητροπολίτην ὑπὸ τοῦ Θρόνου τούτου χειροτονεῖσθαι» (Μάνσι 6, 44819).

Οὐχ ἧττον ὅμως χαρακηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ Κων)πόλεως ἐκδήλωσις ἡ γενομένη κατὰ τὴν α' συνεδρίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δηλ. τῶν πρακτικῶν τῆς «ληστρικῆς», καθ' ἣν ὁ Κων)πόλεως Φλαβιανὸς ἀναγράφεται ὡς 5ος τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν Πατριαρχῶν οἱ τῆς Ἀνατολῆς Ἐπίσκοποι διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως διὰ τὴν ἀπέναντι τοῦ μάρτυρος ἐκείνου Πατριάρχου ἀνευλαβῆ στάσιν τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων καὶ ἐπερώτησαν : διατί δὲν κατέλαβεν ὁ Πατριάρχης Φλαβιανὸς τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῷ θέσιν ; Καὶ τότε ὁ Παπικὸς λεγάτος, οἱονεὶ ἀποδοκιμάζων καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐν τῇ ληστρικῇ Συνόδῳ διαπραχθέντα, εἶπεν: «Ἰδοὺ ἡμεῖς ἐδῶ τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸν Κων)πόλεως Ἀνατόλιον πρῶτον ἔχομεν» ἐφ' ᾧ ὁ Κυζίκου Διογένης, ἐπαινῶν τὸν σεβασμὸν τῶν Δυτικῶν πρὸς τὴν καθιερωμένην τάξιν εἶ-

πεν εἰς τοὺς Παπικοὺς Λεγάτους: «Σεῖς δίδετε εἰς τὸν Ἀνατόλιον τὴν πρώτην θέσιν, διότι γνωρίζετε τοὺς νόμους» (Μάνσι 5, 608).

Καὶ πραγματικῶς, εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου εἶναι ἔκδηλος ἡ ἐξέχουσα θέσις, τὴν ὁποίαν εἶχε κατ' αὐτὴν ὁ Κων)πόλεως Ἀνατόλιος, δι' ὃ καὶ παραμένει ἀνακόλουθος καὶ ἀσυνεπὴς ἡ ἀντίδρασις τῶν Παπικῶν Λεγάτων κατὰ τοῦ 28ου κανόνος καὶ ἡ δημιουργία μεγάλου θορύβου ἐκ μέρους των, ὅσον ἐξ ἄλλου θλιβερὰ εἶναι καὶ ἡ τοῦ Πάπα Λέοντος πείσμων ἀντίδρασις κατὰ τοῦ ἰδίου κανόνος, ὡς προελθόντος δῆθεν ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀνατολίου, ἐνῷ αὐτὸς οὗτος ὁ Λέων, ὀλίγον πρὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, παρεκάλει τὸν Ἀνατόλιον νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὸν Δορυλαίου Εὐσέβιον, καίπερ ὑπαγόμενον ὑπὸ τὸν Ἔξαρχον τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ! Ἡ ἀστυνομία δὲ αὐτὴ ἔδωκε λαβὴν εἰς ἕνα ἐκ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς λίαν σαθρὰ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Πάπα καὶ μὲ ἀρκετὴν δόσιν πικροχόλου εἰρωνείας νὰ γράψῃ τὰ ἑξῆς : «Τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Κων)πόλεως εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πατριάρχου τὴν ἐχαρακτήρισεν ὁ Λέων ὡς ἔργον ἀλαζονείας καὶ φιλοδοξίας, αὐτὸς ὁ ταπεινὸς καὶ μετριόφρων Πάπας ! Τὴν ὠνόμασε παρέμβασιν εἰς τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων Μητροπολιτῶν τῆς Ἀνατολῆς, αὐτὸς, ὅστις διέπραξε τόσας παρεμβάσεις εἰς τὴν Γαλλίαν!... Τὴν ἐχαρακτήρισεν ὡς διατάραξιν τῆς εἰρήνης, τὴν ὁποίαν οἱ Πάπαι οὐδέποτε παρεβίαζον !» (Schaff. Gesch. der Alten Kirche Leipn. 1867 σ. 659).

Πάντως, εἶναι θλιβερὸν τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἐν Ρώμῃ μὲ τυφλὴν πεισμοσύνην ἀντέδρασαν ἐναντίον τοῦ κύρους τοῦ 28ου κανόνος, ὡς ἀνατρέποντος δῆθεν τὰ ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ παραμείνουν ἐσαεὶ ἀναλλοίωτα ! Δὲν θεωροῦμεν ὅμως ἔργον τοῦ παρόντος νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξονύχισιν τῆς Παπικῆς ἐπιχειρηματολογίας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς σαθρότητος αὐτῆς. Ἀντὶ τούτου προτιμῶμεν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ὑπερλίαν φιλόφρονα καὶ ὑπεράγαν ἐνδοτικὴν στάσιν, τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν ἔχει διαχαράξει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀπέναντι τῶν Δυτικῶν.

Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ Τοπικὴν Σύνοδον τοῦ 341, ἡ ὁποία κατερράπισε τὴν ἀπόπειραν τοῦ Πάπα Ἰουλίου νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰ ἐκκλησ. ζητήματα τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἀνώτατος ρυθμιστὴς τῆς ἐκκλησ. ζωῆς καὶ τῆς ὁποίας Συνόδου ἡ θαρραλέα καὶ ἀρρενωπὴ στάσις ἠνάγκασε τὴν Ρώμην νὰ περιστείλῃ ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν τὰ ἱστία της καὶ νὰ καταστείλῃ τὸν τόνον τῆς φωνῆς της, εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους

ἐπὶ πολὺ δὲν βλέπομεν, δυστυχῶς, συνέχισιν τῆς εὐθαρσοῦς καὶ ἀξιοπρεποῦς τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ στάσεως, τῆς ἁρμοζούσης εἰς αὐτοκέφαλον, ἢ ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν, ἀπέναντι ἄλλης Ἐκκλησίας ἰσοβαθμίου μέν, πλὴν ἐπιζητούσης τὴν ἐκείνης ὑποδούλωσιν. Ἀπὸ τοῦ Ε΄ αἰῶνος οἱ Βυζαντινοὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν γενικωτέρων τοῦ Κράτους αὐτῶν συμφερόντων προὐτίμησαν νὰ κρατήσουν ἀπέναντι τῶν Δυτικῶν στάσιν καμπύλην ἀντὶ τῆς εὐθυτενοῦς, προὐτίμησαν νὰ χρησιμοποιήσουν οὐχὶ τὴν γλῶσσαν τῆς παρρησίας, ἀλλ' οἱονεὶ γλῶσσαν διπλωματικήν, καρυκευμένην μὲ φράσεις θωπευτικὰς καὶ περιποιητικάς, γλῶσσαν μεγάλης λεπτότητος καὶ δεξιοτεχνικῆς εὐστροφίας.

Οἱ Βυζαντινοί, προκειμένου νὰ κερδίσουν τὴν οὐσίαν, προθύμως ἐθυσίαζον τοὺς τύπους. Πρόχειρον παράδειγμα ἔστω ὁ 28ος κανών, ὅστις ἀποτελεῖ, καθὼς εἴπομεν, τὸ ἀπάνθισμα οἱονεὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς τιμῆς τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Πρωτευούσης τοῦ Κράτους των. Ὁ κανὼν λοιπὸν ἐκεῖνος, ὁ τόσον βαρυσήμαντος διὰ τὴν Ἀνατολ. Ἐκκλησίαν, ἀντὶ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς τὸν Πάπαν κατὰ τρόπον τελεσίδικον καὶ ἀνεπίδεκτον οἱασδήποτε καὶ ὅθενδήποτε προερχομένης ἐνστάσεως, παραδόξως πως ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Πάπαν ἐκ μέρους τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου μὲ πολλὰς περιστροφάς, ὡσανεὶ ἐξηρτᾶτο τοῦ κανόνος τὸ κῦρος ἀπὸ τὴν Παπικὴν ἔγκρισιν, τὴν ὁποίαν καὶ παρακαλεῖται ὁ Πάπας νὰ χορηγήσῃ. Ἡ ὑπερβολικὴ ὅμως φιλοφροσύνη τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν κατέστησε ταύτην ὁλονὲνπροπετεστέραν εἰς τὰς περὶ πρωτείου μοναρχικοῦ ἀπαιτήσεις της. Πόσον διάφορος ὄντως παρουσιάζεται ἡ στάσις τῶν ἐν Χαλκηδόνι Ἐπισκόπων ἀπέναντι τοῦ Ρώμης, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀπέναντί του στάσιν τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐπισκόπων κατὰ τὸ 341 ! Πόσον εἶχεν ἀλλάξει ἐν τῷ μεταξὺ ἡ γραμμὴ πλεύσεως, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Βυζαντινῆς ὁλκάδος, ἡ ὁποία ἀντὶ ν' ἀντιμετωπίζῃ τὸν ἀντίπαλον κατὰ μέτωπον προὐτίμα ὅλα τὰ πλάγια μέσα τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν περιστάσεων ! Ἀντὶ τοῦ φανεροῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστ. ἀνεξαρτησίας της, ὅπως τὸν διεξήγαγεν ἀργότερον σθεναρῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τοῦ ἱ. Φωτίου, προετίμα τότε τὴν εἰρήνην, ἔστω καὶ ἑτοιμόρροπον, ὡς ἐστερημένην βάθρου ψυχικοῦ. Προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουν οἱ Βυζαντινοὶ τὴν κατὰ βάθος ἐπιτυχίαν, ἐθυσίαζον τὸ κατ' ἐπιφάνειαν κέρδος· διὰ τοῦτο ἀντιπαρήρχοντο τὰς ἐκ μέρους τῆς Ρώμης ἀντιρρήσεις καὶ διαμαρτυρίας, ἐκώφευον εἰς τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς βροντὰς καὶ τοὺς κεραυνούς της, ἠγωνίζοντο ὅμως νὰ μὴ παρεκκλίνουν ποσῶς ἀπὸ τὴν βάσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀπό-

ψεών των αναφορικῶς μὲ τὴν κανονικὴν θέσιν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῆς Κων)πόλεως.

Παρ' ὅλον λοιπὸν τὸν θόρυβον, ὃν προὐκάλεσε, καὶ τὴν ἀντίδρασιν, ἣν προέβαλενή Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐναντίον τοῦ 28ου κανόνος, ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας οὐδόλως ἐμειώθη, τοὐναντίον μάλιστα ὁλονὲν ἐκραταιοῦτο ἡ ἐπικράτησις αὐτοῦ ἐν Ἀνατολῇ, ὅπου γενικῶς ἡ ἐξύψωσις τοῦ Πατριάρχου τῆς Κων)πόλεως εὗρε θερμὴν ἀπήχησιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τέλος τὴν ἐκκλησιαστ. δικαιοδοσίαν, τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς τὸν Κων)πόλεως ὁ ῥηθεὶς κανὼν ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων τῶν ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι, ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω ὀλίγα τινά, πρὶν ἢ κλείσω τὴν ἀγόρευσιν.

Πολλοὶ μὲν εἶναι οἱ φρονοῦντες, ὅτι δυνάμει τοῦ 28 κανόνος ἡ ἐκκλησ. πρόνοια ἐφ' ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς διασπορᾶς τ. ἔ. τῶν διαβιούντων ἔξω τῶν ὁρίων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀνεξαρτήτως φυλετικῆς ἢ γλωσσικῆς διαφορᾶς, ἀνήκει εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον· οὐκ ὀλίγοι ὅμως εἶναι καὶ οἱ ἀντιφρονοῦντες, παραδεχόμενοι, ὅτι ἑκάστη αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία δικαιοῦται νὰ ἔχῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακυβέρνησιν καὶ ἐποπτείαν τῶν ἐκ τῆς περιοχῆς της καταγομένων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς διασπορᾶς. Καὶ ἡ ἄποψις αὐτή, δυστυχῶς, ἔχει κατισχύσει ἐν τῇ πράξει. Μὲ τὴν κατίσχυσιν ὅμως τοῦ καταμερισμοῦ τῆς πνευματικῆς διακυβερνήσεως τῶν Ὀρθοδόξων τῆς διασπορᾶς μεταξὺ πλειόνων Ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν παρουσιάζεται ἐν τῇ ἐκκλησ. ζωῇ τῶν Ὀρθοδόξων τῆς διασπορᾶς φαινόμενον ἥκιστα ζηλευτόν, τὸ φαινόμενον τοῦ μωσαϊκοῦ τῶν ἐκκλησιαστ. ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν, ἁρμοδιοτήτων καὶ δικαιοδοσιῶν, φαινόμενον οὐδεμίαν προσπορίζον τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἠθικὴν ὠφέλειαν, ἐφόσον τὴν ἐμφανίζει οὐχὶ ἡνωμένην περὶ ἓν κέντρον καὶ ἐνηρμονισμένην, ὡς ἐμπρέπει εἰς ἵδρυμα θεοσύστατον, ἀλλὰ κατατετμημένην, τὰ δὲ τμήματά της εὑρισκόμενα πρὸς ἄλληλα οὐχὶ πάντοτε ἐν εἰρηνικῇ καὶ ἁρμονικῇ διαβιώσει, ἥτις ὑπενθυμίζει κατὰ πολὺ τὸν διχασμὸν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας ἐν Κορίνθῳ, ἔνθα ἕκαστος ἔλεγε κατὰ τὸν Ἀπόστολον : «ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου. Ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ» (1 Κορ. 1, 12). Διὰ τοῦτο θὰ ἦτο ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εὐκτέα ἡ ὑπαγωγὴ ὅλων τῶν ἐν διασπορᾷ διαβιούντων Ὀρθοδόξων ὑπὸ ἑνιαίαν ἐκκλησιαστ. Ἀρχὴν καὶ ὡς τοιαύτη θὰ ἔπρεπε γενικῶς ν' ἀναγνωρισθῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐφόσον ὑφ' ὅλου τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου ἀναγνωρίζεται κανονικῶς Προκαθήμενον τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ τῆς εὐχῆς αὐτῆς ἡ ἐκπλήρωσις, ἀνθρωπίνως τοὐλάχιστον, φαίνεται λίαν δυσχερὴς ἂν μὴ καὶ ἀδύνατος λόγῳ τοῦ σωβινιστικοῦ καὶ ἐθνικιστικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον διέπει, δυστυχῶς, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν συγχρόνων καὶ δὲν ἀφῆκεν οὐδὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεπηρέαστον. Πλὴν δὲν ὑπάρχει λόγος ν' ἀπελπιζώμεθα, ἐφόσον πιστεύομεν, ὅτι τὰ παρ' ἀνθρώποις ἀδύνατα παρὰ τῷ Θεῷ δυνατὰ εἰσιν.

Αἰσιοδοξοῦντες ὅμως περὶ τοῦ μέλλοντος δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ ἀντίληψις πρέπει νὰ συνοδεύηται καὶ ἀπὸ τὴν ἐξ ἀνθρώπων, τὴν ἐξ ἰδίων, συναντίληψιν. Κατὰ ταῦτα δὲ θὰ ἔπρεπε τὸ Οἰκουμεν. Πατριαρχεῖον — κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην — συναισθανόμενον βαθύτερον τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, νὰ ὀργανώσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν ἀναλόγως, ὥστε ἐν καιρῷ εὐθέτῳ νὰ μὴ φανῇ ἀνέτοιμον διὰ τὴν ἐνεργὸν καὶ πραγματικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του ὡς προκαθημένου τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τῶν ἀμέσως ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτοῦ, παραβαλλόμενος πρὸς τὸ πολυπληθέστατον πλήρωμα ἄλλων Ἐκκλησιῶν, εἶναι σχετικῶς μικρός, δὲν ἔχει σημασίαν πρωτεύουσαν. «Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι ηὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν» εἶπεν ὁ Κύριος (Λουκ. 12, 32). Ἔπειτα δὲ μεταξὺ τῆς ποσοτικῆς καὶ τῆς ποιοτικῆς ἀξίας πρωτεύει ἡ τελευταία, διὸ καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτῆς εἶναι πολὺ περισσότερον αἰσθητὴ παρὰ ἡ τῆς πρώτης.

Ἐφόσον δὲ ἡ συνοχὴ τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν κλάδων τοῦ ἑνιαίου δένδρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὅσον ἐπιβάλλεται στενή, τὸ δὲ ρεῦμα τῆς Ἱστορίας φέρεται μᾶλλον πρὸς τὴν ἑνοποίησιν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν συναδέλφωσιν καὶ συνεργασίαν τῶν ἐθνῶν, παρὰ πρὸς τὴν διάσπασιν καὶ τὸν διαχωρισμόν, δικαιούμεθα νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι μελλοντικῶς στενωτέρα θ' ἀποβῇ ἡ προσέγγισις καὶ συνεργασία μεταξὺ τῶν αὐτοκεφάλων μερῶν τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου.

Μὲ τὴν προσδοκίαν λοιπόν, ὅτι θ' ἀνατείλῃ μελλοντικῶς ἡ εὐκτέα αὕτη ἐποχή, θὰ ἔπρεπεν ἀπὸ τοῦδε νὰ ἑτοιμάζηται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπως ἐν καιρῷ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, ὄχι μόνον δυνάμει τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων του, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ δυνάμει δικαιωμάτων οὐσιαστικῶν, ἀνεπιδέκτων ἀμφισβητήσεως. Τὸ Οἰκουμεν. Πατριαρχεῖον θὰ ἡγηθῇ πραγματικῶς καὶ ἐνεργῶς συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν θὰ δικαιώσῃ τὴν ἡγεσίαν του, ὄχι μόνον διὰ τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος αὐτοῦ,

ἀλλὰ καὶ διὰ παρόντος σφριγηλοῦ καὶ δημιουργικοῦ, ὅταν ἀναδειχθῇ διδασκαλεῖον εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, εὐθύτητος καὶ δικαιοσύνης, μὲ πλούσιον δηλ. πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν περιεχόμενον, ὁπότε ἀδιστάκτως καὶ αὐθορμήτως θὰ προσέρχωνται πρὸς αὐτὸ διὰ νὰ ἀντλήσουν ὡς ἀπὸ ζώσης πηγῆς καὶ νὰ δροσισθοῦν ψυχικῶς οἱ διψῶντες τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν δικαιοσύνην, τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἐν τοῖς τεύχεσι τῆς «Ὀρθοδοξίας» τῶν μηνῶν Ἀπριλίου καὶ Ἰουνίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐδημοσιεύθησαν ἐπίσημα ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κ. Ἀλεξίου ἐπανελθόντος ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἀποφάσει συνοδικῇ, ἀπεστάλη τῇ Α. Μακαριότητι ἀπαντητικῶς τὸ κατωτέρω καταχωριζόμενον γράμμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀριθμ. Πρωτ. 542.

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἀλέξιε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐλάβομεν ἐν καιρῷ καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς ἀνέγνωμεν ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ἀπὸ τῆς γ΄ Ἰουλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀδελφικὰ ἐπὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γράμματα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν δ᾽ ἐξ ἀποφάσεως νῦν ἥκοντες, εὐχαριστοῦμεν μὲν ἐν πρώτοις θερμῶς τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι διὰ τὸ ἐνδιαφέρον Αὐτῆς τοῦ πληροφορῆσαι ἡμᾶς περὶ τῶν ἐν τῷ ἐγγὺς παρελθόντι ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Πολωνίας γενομένων, γνωρίζομεν δ᾽ εἶτα Αὐτῇ, ὅτι ὁ καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Πατριαρχικὸς Οἰκουμενικὸς Θρόνος, λόγῳ τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκείνην περιοχὴν δεσμῶν καὶ ἐν τῇ ἀπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς μακραίωνος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πράξεως ἀπορρεούσῃ ἰδιαιτέρᾳ ἐν τῷ συστήματι τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν θέσει καὶ εὐθύνῃ ἅμα αὐτοῦ τοῦ συντρέχειν καὶ συναντιλαμβάνεσθαι ταῖς ἐμπεριστάτοις ἐκκλησιαστικαῖς περιοχαῖς, καὶ δὴ ὁσάκις ἂν αὗται αἱ δοκιμαζόμεναι Ἐκκλησίαι αὐθορμήτως ἐξαιτῶνται τὴν παρ᾽ αὐτοῦ συνδρομήν, οὐκ ἠδύνατο ἀγνοεῖν οὐδ᾽ ἀδιαφόρως ἔχειν εἰς τὰ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Πολωνίας γενόμενα

Ἡ Ὑμετέρα ἀγαπητὴ Μακαριότης ἐν τοῖς πρὸς ἡμᾶς Γράμμασιν Αὐτῆς παρατίθησι καὶ ἀπόσπασμα γράμματος τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας πρὸς τὴν κατ' Αὐτὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ᾧ χαρακτηρίζεται «ἀντικανονικὸν καὶ ἄκυρον» τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἀνακηρυχθὲν διὰ τοῦ ἀπὸ ιγ' Νοεμβρίου 1924 Τόμου τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ζ'. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, περιτράνως καὶ αὐτὸ μαρτυροῦν περὶ τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἅς, ἀτυχῶς, ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις διαβιοῖ ἡ Ὀρθόδοξος ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίᾳ, κατ' οὐδὲν ἀσφαλῶς μειοῖ τὸ κῦρος τῆς κανονικῆς ἐκείνης Πράξεως, ἀναγνωρισθείσης μὲν καὶ ἐπευλογηθείσης ἔκτοτε ὑπὸ πασῶν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, διασφαλιζούσης δὲ κανονικῶς μακροχρόνιον ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, πλαισιωμένην διὰ χειροτονιῶν καὶ ἄλλων κανονικῶν Πράξεων. Ἄλλως ἀνατρέπεται καὶ αὐτὴ ἡ κανονικὴ βάσις τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον οἱ πλείονες τῶν νῦν Ἱεραρχῶν αὐτῆς ἔχουσιν εἰλημμένην τὴν Ἀρχιερωσυνην ὑπὸ τὸ κῦρος τῆς Πράξεως ἐκείνης τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Πεποίθαμεν τοίνυν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἐν τῷ διακρίνοντι Αὐτὴν πνεύματι ἀγάπης Χριστοῦ, κατανοήσεως καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας, πρὸς δὲ καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀναθεωροῦσα τὰς σκέψεις Αὐτῆς ἐν ὀνόματι τῆς ἀπ' αἰώνων κρατούσης κανονικῆς τάξεως, μέλλει ἵνα σεβασθῇ τὰ οὕτω κανονικῶς ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας πεπραγμένα καὶ ὑπὸ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένα, χάριν τῆς ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης ἑνότητος Αὐτῆς μετὰ τῶν Πατριαρχικῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς δόξαν τοῦ ἁγίου Ὀνόματος τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις ἐν Κυρίῳ περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν διατελοῦμεν μετ' ἐξιδιασμένης ἀγάπης καὶ τιμῆς.

,αϡνα', Σεπτεμβρίου κς'.

Τῆς Ὑμετέρας γεραρᾶς Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ Ἀθηναγόρας

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΜΗΝΩΝ: ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Μεγάλη Πρωτοσυγκελλία

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἰακώβου διορισθέντος Σχολάρχου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἀναλαβόντος τὰ καθήκοντα τῆς Σχολαρχίας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 5ης Ὀκτωβρίου ἀνεκοινώσατο τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι ἐκάλεσεν εἰς τὴν Μ. Πρωτοσυγκελλίαν τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιδιακονεύοντα Δευτερεύοντα κ. Αἰμιλιανὸν Ζαχαρόπουλον.

Ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τῆς Α. Πανοσιολογιότητος ἐγένετο τῇ Κυριακῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶ, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου καὶ Αἴνου κ. Γερμανοῦ.

Τῇ δὲ Κυριακῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν χοροστασίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπένειμε τῇ Α. Πανοσιολογιότητι τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου.

Μεγάλη Ἀρχιδιακονία.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνεκοινώσατο ὅτι ὠνόμασε Μ. Ἀρχιδιάκονον τὸν Ὑπογραμματέα τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσιολογιώτατον Διάκονον κ. Γεώργιον Ὀρφανίδην. Ἡ εἰς τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου χειροθεσία τῆς Α. Πανοσιολογιότητος ἐγένετο τῇ Κυριακῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὠνόμασε Τριτεύοντα Αὐτῆς τὸν Διάκονον τῆς Σειρᾶς κ. Γαβριὴλ Πρεμετίδην.

Γραφεῖον Ἱερᾶς Συνόδου

Τοῦ Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κληθέντος ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν Μ. Ἀρχιδιακονίαν ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 5ης Ὀκτωβρίου, προήγαγεν εἰς Ὑπογραμματέα αὐτῆς τὸν Κωδικογράφον Πανοσιολ. Διάκονον κ. Συμεὼν Ἀμαρύλλιον. Καθήκοντα Κωδικογράφου ὡρίσθη ἵνα τελῇ ὁ Πανοσιολογιώτατος Τριτεύων κ. Γαβριήλ.

Ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Ἀρχειοφύλακος Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου.

Προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐνεκρίθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 22ας Δεκεμβρίου ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Ἀρχειοφύλακος τῶν Πατριαρχείων Πανοσ. Διακόνου κ. Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου.

Ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 30ῇ Δεκεμβρίου ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου, συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Σάρδεων κ. Μαξίμου καὶ Ἰκονίου κ. Ἰακώ-

βου, Σχολάρχου τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς.

Κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν χοροστασίαν τῆς 13ης Ἰανουαρίου τοῦ 1952, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Ἐκλογὴ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἁγιωτάτῃ Ἀρχιεπισκοπῇ.

Κανονικαὶ ψῆφοι.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 20ῆς Νοεμβρίου ἐ. ἔ. τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀνακοινωσαμένης, ὅτι αἱ ἐν τῇ περιοχῇ Μουχλίου Κοινότητες τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ἔχουσιν ἀνάγκην ἀρχιερατικῆς Ἐπιστασίας πρὸς ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν αὐτῶν, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεδέξατο τὴν ὡς ἄνω εἰσήγησιν.

Οὕτως ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰσηγησαμένης τὴν πλήρωσιν τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἀργυρουπόλεως, ψήφων δὲ κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, Ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ Πανοσιολογιώτατος Μέγας Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος.

Εἰς τὸ τέλος τῆς συνεδρίας ἡ Α. Θεοφιλία ἐτέλεσε τὸ Μέγα Μήνυμα καὶ τὴν Εὐχαριστίαν, τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας αὐτῆς τελεσθείσης τῇ 2ᾳ Δεκεμβρίου ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ παρὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Νεοκαισαρείας κ. Χρυσοστόμου, Λαοδικείας κ. Μαξίμου καὶ Σάρδεων κ. Μαξίμου.

Κανονικὴ Ἐπιτροπή.

Συνοδικῇ ἀποφάσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος διωρίσθη μέλος τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.

Διορισμὸς Καθηγητῶν.

Οἱ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Ἱερολογιώτατοι Διάκονοι κ. κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης καὶ Μάξιμος Ρεπανέλλης καὶ οἱ κ.κ. Κωνσταντῖνος Καλλίνικος καὶ Βασίλειος Σταυρίδης, συμπληρώσαντες τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπανέκαμψαν ἐνταῦθα, εἰσηγήσει δὲ τῆς Ἐφορίας τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς διωρίσθησαν συνοδικῶς Καθηγηταὶ ἐν τῷ Θεολογικῷ Τμήματι τῆς Σχολῆς.

Χειροτονία Ἱερέων.

Ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ χειροτονία τῶν κ. Στυλ. Ἰωαννίδου καὶ Ἀχιλλέως Κορδελλίδου, συνεχιζόντων τὸν καταρτισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ Ἱερατικῷ Φροντιστηρίῳ καὶ προοριζομένων τοῦ μὲν πρώτου διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος, τοῦ δὲ δευτέρου διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Δέρκων.

Καθαίρεσις Ἱερέως.

Τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς μελετησάσης τὸν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λέρου καὶ Καλύμνου καταρτισθέντα καὶ συνοδικῶς αὐτῇ παραπεμφθέντα κανονικὸν φάκελλον τοῦ ἱερέως Γαβριὴλ Κωνσταντινίδου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων εἰσηγησαμένης τὴν ἐπιβολὴν αὐτῷ, σύμφωνως ταῖς διαγορεύσεσι τῶν ἱερῶν κανόνων, τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 25ης Σεπτεμβρίου καθήρεσε τὸν ὡς ἄνω ἱερέα Γαβριὴλ Κωνσταντινίδην ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ κληρικοῦ σχήματος καὶ ἐπανέφερεν αὐτὸν εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τάξιν.

Ἡ καθαίρεσις ἀνεκοινώθη διὰ γράμματος τῷ Σεβασβμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰσιδώρῳ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀμασείας.

Προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 25ης Ὀκτωβρίου ἐνέκρινεν ὅπως εἰς ἀναγνώρισιν τῶν πολυτίμων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ γένηται ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου πρώην Ρόδου κ. Ἀποστόλου, ἐπιλέκτου ἐκκλησιαστικῆς προσωπικότητος.

Οὕτω ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰσηγησαμένης τὴν πλήρωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀμασείας, ψήφων δὲ κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, Μητροπολίτης Ἀμασείας ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης πρώην Ρόδου κ. Ἀπόστολος.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι διὰ τηλεγραφήματος ἀνηγγέλθη αὐθημερὸν ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης.

Τοῦ ὑποβληθέντος ἐν καιρῷ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης σχεδίου Νέου Καταστατικοῦ μελετηθέντος ὑπὸ τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 16ης Ὀκτωβρίου, ἐπενεγκοῦσα ὡρισμένας τινὰς τροποποιήσεις, ἐνέκρινεν αὐτό.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἀνεκοινώθησαν τῇ Α. Σεβασμιότητι αἱ ἐπενεχθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τροποποιήσεις καὶ συμπληρώσεις.

— Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέβαλε πληροφορίας περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς κινήσεως ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ποιμαντορικὴν αὐτῆς δρᾶσιν.

— Ἡ Α. Σεβασμιότης δι' ἐκθέσεως αὐτῆς ὑπέβαλεν ἀντίγραφα τῶν πρακτικῶν τῆς ΜΓ' Συνόδου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης, ἅτινα παρεπέμφθησαν συνοδικῶς τῇ Κανονικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην καὶ εἰσήγησιν.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ εἰσηγήσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ διὰ τὴν καλυτέραν ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν τῶν ἐν Νοτίῳ Ἀμερικῇ Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων ἐνεκρίθη, ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 25ης Ὀκτωβρίου ἡ ἐκλογὴ βοηθοῦ Ἐπισκόπου.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Α. Θ. Παναγιότης εἰσηγήθη τὴν πλήρωσιν τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἀβύδου, ψήφων δὲ κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαχικῷ Ναῷ Ἐπίσκοπος Ἀβύδου ἀνεδείχθη παμψηφεὶ ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Εἰρηναῖος Κασσιμάτης.

— Εἰσηγήσει τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Καρπαθορρώσσων Ἀγαθονικείας κ. Ὀρέστου, ὑποβληθείσῃ διὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς, ἀπενεμήθη συνοδικῶς τῷ Καρπαθορρώσσῳ ἱερεῖ κ. Πέτρῳ Μιλτσάνυ, διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας αὐτοῦ, τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον τοῦ μιτροφόρου Πρωτοπρεσβυτέρου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἴμβρου καὶ Τενέδου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέβαλε πληροφορίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν γενομένην ἐνθουσιώδη ἀπὸ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν Κοινοτήτων καὶ

Σωματείων καὶ λαοῦ ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκεφθέντος τὴν νῆσον Ἴμβρον τῇ 18ῃ Σεπτεμβρίου Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Δζελὰλ Μπαγιάρ.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὑπεδέχθη μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς νήσου τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον καὶ εἰς καταλλήλως εὐπρεπισθεῖσαν ὑπαίθριον τοποθεσίαν προσεφώνησε τὴν Α. Ἐξοχότητα εὐχηθεῖσα τὸ «ὡς εὖ παρέστη», καὶ ἐκφράσασα τὴν χαρὰν πάντων ἐπὶ τῇ ὑψηλῇ Προεδρικῇ ἐπισκέψει καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς νήσου ἐπιδεικνυόμενον ζωηρὸν κυβερνητικὸν ἐνδιαφέρον, διὰ τὴν εὐμενῆ ἐξέτασιν καὶ ἀποδοχὴν τῶν αἰτημάτων τῶν κατοίκων τῆς νήσου καὶ διὰ τὰς παρεχομένας ἐλευθερίας θρησκείας, σκέψεως καὶ λόγου, εὐχηθεῖσα τῇ Α. Ἐξοχότητι μακρότητα ἡμερῶν καὶ διαρκεῖς ἐπιτυχίας εἰς τὰς πολυτίμους προσπαθείας ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς Χώρας.

Ἡ Α. Ἐξοχότης ἀπαντῶσα ηὐχαρίστησε τὴν Α. Σεβασμιότητα καὶ ὡμίλησε πρὸς τὸν λαὸν ἐκφράσασα εὐχαριστίας διὰ τὴν γενομένην ὑποδοχὴν καὶ δηλώσασα ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ζωηρῶς ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ τόπου, μετὰ στοργῆς θὰ λαμβάνῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς νήσου.

Ἡ Α. Ἐξοχότης ἤκουσε τὰ ὑποβληθέντα αὐτῇ αἰτήματα τῶν κατοίκων καὶ μετὰ παραμονὴν μιᾶς ὥρας ἐν τῇ νήσῳ ἀνεχώρησε προπεμφθεῖσα μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἄφιξιν αὐτῆς ζωηρῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαοῦ.

Τῆς ὡς ἄνω ἐκθέσεως ἀναγνωσθείσης συνοδικῶς ἐξεφράσθη διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῇ Α. Σεβασμιότητι ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ τῆς Α. Σεβασμιότητος ἐν τῇ ὑποδοχῇ καὶ τῇ δεξιώσει τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Τζελὰλ Μπαγιὰρ καὶ τῇ ἐπαξίᾳ ἐκπροσωπήσει τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπάθου καὶ Κάσου.

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀποστόλου ὑποβαλόντος δι' ἐκθέσεως ὅτι προέβη εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῆς ἐν Καρπάθῳ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Βατσῶν καὶ ἤδη παρίσταται ἀνάγκη διορισμοῦ ἡγουμένου ἐν αὐτῇ καὶ εἰσηγησαμένου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὴν ἔγκρισιν τῆς εἰς πρεσβύτερον χειροτονίας τοῦ Ἱερομονάχου κ. Νικοδήμου Μαλλιαράκη, ἐνεκρίθη ἡ τέλεσις τῆς ὡς ἄνω χειροτονίας.

Ἅγιον Ὄρος.

Διὰ γράμματος αὐτῆς, διὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος διαβιβασθέντος, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας ἐξῃτήσατο ὅπως ἡ Ἐκκλησία προέλθῃ εἰς τὴν εἰς Ἅγιον ἀνακήρυξιν τοῦ ὁσίως ἐν Ἁγίῳ Ὄρει πολιτευσαμένου καὶ ἐπὶ σοφίᾳ διακριθέντος Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου.

Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ζητήματος ληφθέντος ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀναγνωρίσει καὶ ἀνακηρύξει τῶν Ἁγίων τηρουμένην τάξιν ἡ Ἐκκλησία τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν Αὐτῆς στηρίζει ἐπὶ ἀναμφισβητήτων περὶ τῆς ἁγιότητος τοῦ ἀνακηρυσσομένου μαρτυριῶν, διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐζητήθησαν πάντα τὰ σχετικὰ βιογραφικὰ καὶ ἄλλα περὶ τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτου στοιχεῖα. Προσέτι ἐζητήθησαν εἴ γε ὑπάρχουσι στοιχεῖα ἁγιότητος καὶ δι' ἄλλους μοναχούς, ἐπὶ ὁσιότητι βίου καὶ ἁγιότητι διακριθέντας ἐν Ἁγίῳ Ὄρει.

Διακοπαὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 22ας Δεκεμβρίου ἐπὶ ταῖς διακοπαῖς, λόγῳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Ἀρχῆς τοῦ Νέου Ἔτους 1952 τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἀντηλλάγησαν αἱ εἰθισμέναι προσφωνήσεις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ὡς ἀνηγγέλθη δι᾽ ἐπὶ τούτῳ Ἐγκυκλίου ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους 1950 ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων ἑώρτασεν ἐφέτος τὴν 1500ὴν ἐπετηρίδα ἀπὸ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς εἰς Πατριαρχεῖον ἀποφάσει τῆς Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὡς γνωστὸν ἡ ἐν Χαλκηδόνι Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατὰ τὴν ἑβδόμην συνεδρίαν αὐτῆς (26 Ὀκτωβρίου 451) δι᾽ εἰδικῆς Πράξεως, ἐπισφραγισθείσης καὶ κατὰ τὴν ΙΔ΄ συνεδρίαν αὐτῆς (31 Ὀκτωβρίου 451) προήγαγε τὸν τότε Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιον εἰς Πατριάρχην, διὰ τὸ εἶναι τὴν Πόλιν τῶν Ἱεροσολυμητῶν «Μητρόπολιν τοῦ Βασιλέως τῶν αἰώνων.»

Λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης σήμερον ἐν Παλαιστίνῃ καταστάσεως ὁ ἑορτασμὸς περιωρίσθη μεταξὺ τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως ἐκδοθῇ Πανηγυρικὸς Τόμος, ἐν ᾧ θὰ δημοσιευθῶσι μελέται καὶ διατριβαὶ ἐγκρίτων καὶ λογίων Ἁγιοταφιτῶν Πατέρων καὶ διασήμων συγγραφέων, ἀναφερόμεναι εἴτε εἰς τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, τῆς ζωῆς, καὶ δράσεως αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἴτε εἰς τὰ ἱστορικὰ καὶ ἀπαράγραπτα δίκαια καὶ προνόμια αὐτοῦ.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἑορτασμοῦ Ἐπιτροπὴ διὰ γράμματος παρέσχε πληροφορίας ἐπὶ τῶν Ἑορτῶν.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαχικοῦ Γράμματος πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Τιμόθεον ἐξεφράσθησαν τὰ συγχαρητήρια καὶ ἡ βαθεῖα ἀδελφικὴ στοργὴ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ γεραιρομένῃ ἐπετείῳ καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἁγιωτάτης Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδων διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀνεκοινώσατο τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 25ης Σεπτεμβρίου 1951 γενομένην πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἐδέσσης καὶ Πέλλης καὶ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφαρσάλων εἰς ἃς ψήφοις κανονικαῖς κατεστάθησαν εἰς μὲν τὴν δευτέραν ὁ ἀπὸ Ζιχνῶν Κύριλλος, εἰς δὲ τὴν πρώτην ὁ ἀπὸ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Διονύσιος.

Ὡσαύτως ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ, ψήφων κανονικῶν γενομένων πρὸς πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Γρεβενῶν, Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου

καὶ Λήμνου, ἐξελέγησαν κατὰ σειρὰν οἱ Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρῖται κ.κ. Φίλιππος Τσορβᾶς, Κυπριανὸς Πουλᾶκος καὶ Διονύσιος Χαραλάμπους.

Οἱ ἐκλεγέντες Ἱεράρχαι διὰ γραμμάτων ἢ τηλεγραφημάτων ἐξητήσαντο τὰς ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν ποιμαντορικῶν αὐτῶν καθηκόντων εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας, διὰ σεπτῶν δὲ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων διεβιβάσθησαν αὐτοῖς αἱ ἐπὶ τούτῳ εὐχαὶ τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ὁ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Γερμανίᾳ Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Θεοφιλέστατος Ἰωάννης Δέμελ διὰ γράμματος ἀγγέλλων τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐξητήσατο ὅπως ἀναπτυχθῶσι φιλικαὶ σχέσεις μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ Παλαιοκαθολικῶν.

Ἐνεκρίθη ὅπως γένηται ἡ προσήκουσα ἀπάντησις καὶ ἐκφρασθῶσι θερμὰ συγχαρητήρια.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Κατόπιν μακρᾶς καὶ δοκίμου ἐκκλησιαστικῆς διακονίας ἐτελεύτησε τῇ 12ῃ Σεπτεμβρίου ἐν τῇ ἕδρᾳ αὐτοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης Διονύσιος. Κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Νισύρου τῆς Δωδεκανήσου, ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἀποφοιτήσας τὸ 1904. Προσελήφθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου ἀνῆλθε μέχρι τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐκεῖθεν τῇ 22ᾳ Φεβρουαρίου 1922 ἐξελέγη Μητροπολίτης Βρυούλων, καὶ ἀκολούθως τῇ 25ῃ Ὀκτωβρίου 1922 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Μηθύμνης, ἐν ᾗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εἰργάσθη θεοφιλῶς. Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης εἶχε βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς ἀξίας καὶ ἱερότητος τῆς διακονίας αὐτοῦ, ἣν ἐξεπλήρωσε μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως. Ἦτο πεπροικισμένος μὲ ἀνώτερα ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ κεφάλαια, ἅτινα ἀπέκτησεν ἐν τῇ ἐνεργῷ ἀσκήσει καὶ βιώσει τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου : «ὅς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται.»

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν καταφανεῖ συγκινήσει ἐν τῇ Συνοδικῇ Συνεδρίᾳ τῆς 25ης Ὀκτωβρίου ἀνήγγειλε τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν αὐτοῦ, ἐξῆρε τὰ προσόντα καὶ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας τοῦ ἀειμνήστου, καὶ ἐγερθεῖσα μετὰ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ηὐχήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Μηθύμνης Διονυσίου ἡ μνήμη εἴη αἰωνία.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΑΡΙΣΣΗΣ ΔΩΡΟΘΕΟΥ

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ.

Σχῆμα 8ον μέγα. Σελ. 232. Ἀθῆναι 1951

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ἀστήρ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαρίσσης κ. Δωρόθεος, ἐκ τῶν διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐντριβὴς περὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ καθόλου Δίκαιον, εἰς τὸ ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἀξιόλογον ἔργον αὐτοῦ γνωμοδοτεῖ ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων παρουσιαζομένων ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων καὶ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν πρός τε τὴν δογματικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν, ὡς καὶ πρὸς τὰ ἄχρι τοῦδε παραδεδομένα.

Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος, τὸ ὁποῖον διακρίνει ἐπιστημονικὴ ἐμβρίθεια, σαφήνεια διατυπώσεως καὶ ὕφους ἀποτελεῖ σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ κεφαλαιώδους σημασίας ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὅπερ ἐξεταζόμενον ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἱστορικῶν καὶ κανονικῶν προϋποθέσεων τοποθετεῖται εἰς τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ βάσιν, ὥστε νὰ διασφαλίζηται ἡ ἁρμονικὴ συνύπαρξις καὶ συνεργασία τῶν δύο παραγόντων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἡ «Ὀρθοδοξία» συγχαίρει θερμῶς τὸν φιλόπονον καὶ ἐπίλεκτον Ἱεράρχην.

Τοῦ αὐτοῦ :

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΤΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ.

Σχῆμα 8ον μέγα. Σελ. 144

Ἀθῆναι 1951. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ἀστήρ.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀναφερόμενον εἰς τὸ σπουδαῖον ζήτημα τῶν ἀπαραγράπτων κανονικῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς κτηματικῆς αὐτῆς περιουσίας, ἔχει δύο μέρη. Εἰς τὸ Α΄ ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ἐξετάζει ἀπὸ ἐπιστημονικοϊστορικῆς πλευρᾶς τὰ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, εἰς δὲ τὸ Β΄ ἀναλύει τὴν νέαν φάσιν τοῦ ζητήματος κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, διατυπῶν σκέψεις καὶ εἰσηγήσεις πρὸς ἐξασφάλισιν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς περιουσίας αὐτῆς, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν καὶ τοῦ ἔργου τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀποστολῆς.

Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος μαρτυρεῖ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀγάπην Αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν Αὐτῆς φιλοπονίαν.

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, ΜΕΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

Εἶναι ἀξιόλογος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἡ συγγραφικὴ γονιμότης τοῦ κ. Παν. Τρεμπέλα εἰς τὰ Θεολογικὰ Γράμματα μὲ ποικιλίαν ἐκδηλώσεως. Καὶ χωρὶς νὰ εἶναι Καθηγητὴς τῆς Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι λίαν σημαντικὴ ἡ συμβολή του εἰς αὐτήν. Ἔχει γράψῃ Ἑρμηνευτικὰ ὑπομνήματα εἰς τὰς Ἐπιστολάς, εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον. Καὶ τὸ τελευταῖον τὸ ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἔργον αὐτοῦ.

Παραλλήλως πρὸς τὸ ἱερὸν κείμενον δημοσιεύεται σύντομος Ἑρμηνεία, οὕτως ὥστε νὰ καθίστανται εὔληπτα τὰ νοήματα αὐτοῦ εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτερον κύκλον πιστῶν. Τόσον ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξέφρασαν εἰς τὸν Συγγραφέα τὴν εὐαρέσκειάν των καὶ τὴν εὐλογίαν. Μὲ τὸν γενόμενον δὲ Ἑορτασμὸν τῆς χιλιοστῆς ἐνακοσιαστῆς ἐπετείου τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἑλλάδα, εἶχεν ἰδιαιτέραν ἐπικαιρότητα ἡ περισπούδαστος αὐτὴ ἐργασία τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν καὶ μελέτην τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκραιφνῶς θρησκεύουσαν ψυχήν του, καὶ ἀπὸ τὴν σύγχρονον Θεολογικὴν Ἐπιστήμην ξεύρει νὰ ἀντλῇ καὶ νὰ προσκομίζῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρακτικὰ βοηθεῖ καὶ οἰκοδομεῖ τὸν προστρέχοντα εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα εἶναι βαθύτερον εἰς τὴν οὐσίαν του. Θέλει νὰ βοηθήσῃ ὄχι μονάχα τὸν Λαόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀποστέλλεται εἰς τὸν Λαόν, διὰ νὰ ἐμβαθύνῃ περισσότερον εἰς τὴν ἀποστολήν του, καὶ νὰ μὴ πτοῆται ἀπὸ καμμίαν ἀντιξοότητα. Ἡ σοφία καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κατευθύνει τὸν κόσμον. Ὁ συγγραφεὺς πιστεύει βαθύτατα εἰς αὐτό, καὶ θέλει νὰ μεταδώσῃ τὴν πίστιν του, εἰς ὅσους ἀποκαρδιώνονται, τὴν ὥραν καθ' ἣν αὐξάνει τὸ σκοτάδι. Κανεὶς μας νὰ μὴ χαθῇ οὔτε νὰ λιποψυχήσῃ κάτω ἀπὸ τὸ ἔργον του. Καὶ ἂν ὑπάρχουν ἀδυναμίαι, αὐταὶ χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀποκαλύψουν τὴν δυναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ τὰ λάθη μας συντελοῦν εἰς τὸ νὰ φανερωθῇ ἡ θεία χάρις. Αἱ δυσκολίαι μᾶς ὁδηγοῦν εἰς τὸν Σταυρόν του.

Τὸ ἐναντίον μας μῖσος μᾶς πλατύνει τὴν ἀγάπην. Ὁ ξεπεσμὸς τοῦ κόσμου μᾶς ἀνεβάζει τὴν ζωήν. Τὰ γραφόμενα τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα, ἡ φιλοπονία του, ἡ πίστις του αὐτὴν τὴν τόνωσιν μᾶς δίδουν.

Δρος ΠΑΝΑΓ. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Δικηγόρου παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ
Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΙ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΡΑΤΟΥΝΤΑ,
Ἀθῆναι 1951, σελ. 136

Ἐκλεκτός, βαθὺς καὶ ἀκούραστος συγγραφεὺς πολλῶν ἐργασιῶν Ἐκ-

κλησιαστικοῦ Δικαίου, ὁ κ. Παναγ. Ἰ. Παναγιωτάκος ἐξέδωκεν ἐσχάτως καὶ τὴν ὡς ἄνω θαυμασίαν ἐπιστημονικήν του μελέτην, προϊὸν εὐσυνειδήτου καὶ βαθείας ἐρεύνης τοῦ εἰς τὴν Ἱερωσύνην ἀναφερομένου σπουδαίου κεφαλαίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀξιόλογος ἑρμηνευτὴς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου,ἀντλεῖ τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὰς πηγάς, χρησιμοποιεῖ μὲ ἐπιμέλειαν ὅ,τι σχετικὸν ἐγράφη ἐπὶ τοῦ θέματος, λαμβάνει ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν σχετικὴν Ἑλληνικὴν Νομολογίαν, καὶ καταστρώνει εἰς συστηματικὴν πραγματεῖον τὴν ἐργασίαν του, οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελῇ αὕτη σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὸν κλάδον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου.

Π. Δ.

The Church in the purpose of God ὑπὸ Oliver S. Tomkins, Faith and Order Commision Papers : No. 3. 1950. σελ. 118.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν βιβλίων, τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, συγκαταλέγεται καὶ τὸ παρόν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ.»

Ὁ συγγραφεύς, Γραμματεὺς τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς, εἶναι γνωστὸς εὐρύτατα εἰς τοὺς κύκλους τῆς Οἰκουμενικῆς Κινησεως. Τὸ δὲ βιβλίον του ἔρχεται νὰ κατατοπίσῃ τὸν ἀναγνώστην ὡς πρὸς τὰ προβλήματα καὶ τὴν ὅλην κίνησιν τοῦ Τμήματος Πίστεως καὶ Τάξεως, τὸ ὁποῖον καὶ συγκαλεῖ τὸν ἐρχόμενον Ἰούλιον 1952 Παγκόσμιον Συνέδριον ἐν Lund τῆς Σουηδίας.

Μετὰ τὸν πρόλογον ὁ σ. ἐπεξηγεῖ, ἐν εἴδει Οἰκουμενικοῦ Γλωσσαρίου, (σελ. 7—10), ὡρισμένους θεολογικοὺς ὅρους, χρησιμοποιουμένους εἰς τὸ βιβλίον του καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τοὺς ὅρους : Καθολικός, Προτεσταντικός, Ἐκκλησία καὶ Ἐκκλησίαι, Ὁμολογία, Οἰκουμενικός, Ὀρθόδοξος, ἕνωσις καὶ ἑνότης.

Ὀρθοδόξους ἀποκαλεῖ τὰς Ἐκκλησίας ἐκείνας τῆς Ἀνατολῆς, «αἵτινες συνεχίζουν καὶ διατηροῦν τὰς παραδόσεις των καὶ γενικῶς τὰς μὴ ἐπηρεασθείσας ἀπὸ οἱασδήποτε ἐκ τῆς Δύσεως ἐπιρροάς.» (σελ. 9). Ὁ ὅρος Οἰκουμενικὴ Κίνησις, χρησιμοποιεῖται πρὸς δήλωσιν «ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Χριστιανικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν ἕνωσιν.» (σελ. 8—9).

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον «Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν Χριστιανῶν» (σελ. 11—18), ὁ σ. ἀναλύει τὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἑνότης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐμφανιζομένην ἐξωτερικὴν διάσπασιν. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμην τῶν περισσοτέρων Χριστιανῶν, ἀποτελοῦν τὴν Μίαν Ἐκκλησίαν λέγει ὅτι εἶναι : 1) Ἡ Μία κοινὴ Πίστις, 2) Τὸ Βάπτισμα, 3) Ἡ Θεία Εὐχαριστία, καὶ 4) Ἡ Ἱερωσύνη (σελ. 13).

Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον, «Ἀπὸ Λωζάννης εἰς Λούντ», (σελ. 19—24), κάμνει μίαν ἐπισκόπησιν τῆς γενέσεως, τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν χρησιμοποιηθεισῶν μεθόδων τῆς Κινήσεως Πίστεως καὶ Τάξεως ἀπὸ τοῦ 1927 καὶ ἐφεξῆς.

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον, «Ἡ πλέον σπουδαία διαφορὰ ἡ-

μῶν», (σελ. 25—33), λαμβάνων ὡς βάσιν τὴν ἔκθεσιν τῶν πρακτικῶν τοῦ Πρώτου Τμήματος τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἄμστερδαμ 1) ἀναπτύσσει ἐκ νέου τὰ περὶ ἑνώσεως καὶ διαφορῶν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὰ κεφάλαια : τέταρτον, «ἐπὶ τῆς Φύσεως τῆς Ἐκκλησίας», (σελ. 34—45), πέμπτον, «Περὶ τῶν Τρόπων τῆς Θείας Λατρείας», (σελ. 46—56), καὶ ἕκτον, «Περὶ τῆς Μυστηριακῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν» (σελ. 57—66), παρουσιάζουν τὰς ἐργασίας Μελῶν τοῦ ἰδίου Τμήματος, ἐκδοθείσας εἰς ἰδιαιτέρας ἐκδόσεις. 2)

Εἰς τὸ ἕβδομον κεφάλαιον, «Ἀντικειμενικαὶ πρόοδοι εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς ἕνωσιν», (σελ. 67—78), ὁ σ. ἐκθέτει τοὺς τρόπους ἑνώσεων, αἵτινες ἔλαβον χώραν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη 1937—1951.

Εἰς τὸ ὄγδοον, «Λησμονηθέντες Παράγοντες», (σελ. 79—91), τοὺς ἐξωτερικῆς φύσεως οὐχὶ δὲ θεολογικοὺς παράγοντας, τοὺς παίζοντας πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων. Τοιοῦτοι παράγοντες εἶναι : αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἡ Ἱστορία τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, ὁ Ἐθνισμός, ὁ Φυλετισμός, ἡ Γλῶσσα, ἡ Τάξις, ἡ διαφορὰ ἐθίμων, αἱ μικραὶ Ὁμολογίαι, τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα καὶ αἱ διαφοραὶ μορφώσεως.

Εἰς τὸ ἔνατον καὶ τελευταῖον κεφάλαιον, «Ἐπιθυμοῦμεν νὰ μείνωμεν ἡνωμένοι», (σελ. 92—98), μᾶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδίως θίγει τὰ προβλήματα τοῦ κύρους, σχέσεων πρὸς τὴν ἕνωσιν καὶ τῶν θεολογικῶν προϋποθέσεων τοῦ Συμβουλίου τούτου.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν εἴδει παρατημάτων, ὑπάρχουν : 1) Ἐρωτήσεις καὶ Ἀπαντήσεις, (σελ. 99—101), 2) Βιβλιογραφία, ἀρκετὰ ἱκανοποιητική, (σελ. 102—109), 3) Κατάλογος τῶν Μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως, (σελ. 110—115), καὶ 4) Τὰ ὀνόματα τῶν Μελῶν τῶν τριῶν θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀνετέθη ἡ παρουσίασις ἐκθέσεων πρὸ τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου ἐν Λοὺντ.

Τὸ βιβλίον τοῦτο, ἂν καὶ ἐμφανίζεται μὲ τὴν μετριόφρονα ἀξίωσιν νὰ ἀπευθύνηται πρὸς τοὺς μὴ εἰδικούς, εἶναι ἀρκετὰ βοηθητικὸν καὶ εἰς ὅσους ἀσχολοῦνται περὶ τὰ προβλήματα καὶ τὴν καθόλου Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Ἰδίως, μετὰ τῶν ἄλλων προμνημονευθεισῶν ἐκδόσεων τοῦ Τμήματος Πίστεως καὶ Τάξεως, ἀποτελοῦν τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, οἵτινες καὶ θὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ ἐν Λοὺντ συνερχόμενον Συνέδριον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητής

---

1) Ἴδε Ἑλληνικὴν μετάφρασιν ὑπὸ Θυατείρων Γερμανοῦ, Ἔγγραφα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἄμστερδαμ. Θεολογία, Κ΄. (1949). σελ. 18—59.

2) The Church, Faith and Order Commision, London : S. C. M. Press, 1950.

Ways of Worship, F. O. C. Papers : No. 6, 1951.

Intercommunion, F. O. C. Papers : No. 5, 1951.

The Old Catholic Movement, Its Origins and History ὑπὸ C. B. Moss. London : C. P. C. K., 1948. σελ. VIII+360.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς καλλιτέρας μονογραφίας ἐπὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δι᾽ αὐτὸν τὸν λόγον, ἂν καὶ τέσσαρα παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του ἔτη, ἡ παρουσίασίς του δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογικὴν Σκέψιν.

Ὁ συγγραφεύς, κάλλιον παντὸς ἄλλου Ἀγγλικανοῦ Κληρικοῦ, γνωρίζει τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, διότι αἱ σχέσεις του μετ᾽ αὐτῆς χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1913, ἦτο δὲ παρὼν εἰς ὅλα τὰ Π. Καθολικὰ Συνέδρια ἀπὸ τοῦ 1925—1938. Ἐπίσης γνωρίζει καλῶς τὰς πηγὰς καὶ μεταχειρίζεται αὐτὰς κατὰ τὸν ἐπιστημονικώτερον τρόπον. Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ξηρὰν παρουσίασιν τῶν, κατὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς ὑπὸ μελέτην Ἐκκλησίας, λαβόντων χώραν γεγονότων, ἀλλὰ ἀνατρέχει εἰς τοὺς προηγουμένους αἰῶνας καὶ ζητεῖ νὰ ἀνεύρῃ τὰ αἴτια τῆς δημιουργίας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Π. Καθολικισμός, κατ᾽ αὐτόν, εἶναι ἡ ἐκ τῶν κόλπων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας προκληθεῖσα κίνησις ἐναντίον τῶν Παπικῶν ἀξιώσεων καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Οὐλτραμοντανισμοῦ.

Οὕτως ἐξετάζονται τὰ γνωστὰ ἐπιχειρήματα περὶ τοῦ Παπικοῦ Πρωτείου καὶ ἡ διαμόρφωσις αὐτοῦ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, ἡ ἱστορία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς περιόδου τοῦ μεγάλου Σχίσματος τῆς Ἀβινιὸν (1308—1378), καὶ ἑξῆς ἡ Συνοδικὴ κίνησις τοῦ ΙΕ´ αἰῶνος, ὁ Ἰησουϊτισμὸς καὶ ὁ Γαλλικανισμός, ἡ βοῦλλα Unigenitus' ὁ Ἰανσενισμός, ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐτρέχτης ἐν Ὁλλανδίᾳ πρὸ καὶ μετὰ τὸ Σχίσμα, ὁ Φεβρωνιανισμός, τὰ πρὸ τῆς ἀποσχίσεως καὶ διαμορφώσεως τοῦ Π. Καθολικισμοῦ κατὰ τὸν ΙΑ´ αἰῶνα, ὅπως καὶ τὸ δόγμα τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως τῆς Θεοτόκου (1854), ὁ Σύλλαβος Πλανῶν (1864), ἡ ἐν Βατικανῷ Σύνοδος (1870) καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς — ἰδίως τὸ περὶ τοῦ Ἀλαθήτου τοῦ Πάπα δόγμα—ἡ διαμόρφωσις τῶν Π. Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Γερμανίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Αὐστρίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ, Σερβίᾳ καὶ ἄλλαις Χώραις, αἱ Π. Καθολικαὶ Σύνοδοι καὶ τὰ ἐν Βόννῃ καὶ ἀλλαχοῦ Συμβούλια, τὰ περὶ τῆς Θείας Λατρείας, Διδασκαλίας καὶ τέλος αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας ταύτης πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ Ἀγγλικανούς.

Ἐν παρατήματι δίδονται : 1) Ἡ βοῦλλα Unigenitus, 2) Ὁ Ἰανσενισμὸς ἐν Ἀγγλίᾳ, 3) Αἱ ἀποφάσεις Pastor Aeternus τῆς ἐν Βατικανῷ Συνόδου, 4) Ὀνόματα Π. Καθολικῶν Ἐπισκόπων, καὶ 5) Τὰ Π. Καθολικὰ Συνέδρια ἀπὸ τοῦ 1890—1938. Ἐν τέλει δὲ ὑπάρχει εὑρετήριον λέξεων καὶ ὀνομάτων.

Ὁ σ., ἀναπτύσσων τὸ περὶ Ἀλαθήτου δόγμα, λέγει ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας εἶναι ἀσφαλὴς — Ἑλληνιστί, —τὸ ὁποῖον καὶ μεταφράζει ὡς indefectible. Δὲν εὑρίσκει ὅμως συμφωνίαν γνωμῶν μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Θεολόγων ὡς πρὸς τὸ ποία ἡ Ἐκκλησία αὕτη· ἡ Ἐκκλησία δηλονότι, ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς ἐν

Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἢ ὅλον τὸ Σῶμα αὐτῆς Κλῆρος καὶ Λαός, ἐφόσον ἐκ τούτων ἐξαρτᾶται Σύνοδός τις νὰ ὀνομασθῇ Οἰκουμενικὴ ἢ ὄχι. (σελ. 27, 216).

Ἐὰν μᾶς ἐπετρέπετο, θὰ ἠθέλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Θεολογία μεταχειρίζεται καὶ τὸν ὅρον τοῦ ἀλαθήτου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀντίθεσις γνωμῶν ὡς πρὸς τὸ ποία ἡ Ἐκκλησία αὕτη. Βεβαίως, κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἄποψιν, ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Κλῆρον καὶ Λαόν, ἀλλὰ τὸ Ἀλάθητον ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις δογματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀποφάσεις τῆς ἀντιπροσωπευούσης τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεραρχίας.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητής

ΤΟΜΟΣ ΚΣΤ' ΕΤΟΣ 1951

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΡΘΡΑ — ΜΕΛΕΤΑΙ — ΛΟΓΟΙ

† Πριγκηποννήσων Δωροθέου :

† Ἡλιουπόλεως Γενναδίου :

(†) Θυατείρων Γερμανοῦ :

Ἐπίσημα Ἔγγραφα :

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀρχιεπισκοπή.

Ἐργασίαι Ἱερᾶς Συνόδου.

Ποιναί

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.

Ἐπαρχίαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Παροικίαι, Κοινότητες, Μοναί.

Διορισμοί.

Ἀπονομὴ Ὀφφικίων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ, ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΦΙΛΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 412 στ. 18 ἀνάγνωθι ἐδημιούργησαν ἀντὶ ἐδημιούργησεν.
» 419 » 33 Ρωμαίου Πάπα ἀντὶ Ρωμαίου
» 425 σημ. 6 εἰς τὸν 9 στίχον μετὰ τὴν λέξιν Κων)πόλεως πρόσθες «ὡς ἦτο ἑπόμενον ὑπεθάλποντο ἐκ Κων)πόλεως.»
» 434 σημ. 16 στίχ. 3 Migne 113 στ. 113 καὶ 141 ἀντὶ Migne 113 καὶ 141
» 437 στίχ. 3 διοικήσεως ἀντὶ διατηρήσεως
» 444 στίχ. ιε provinciae ἀντὶ proynciae
» 447 στίχ. 8 Κράτους ἀντὶ Κράτοους
» 447 στίχ. 20 Λ. Πατρ. 69 στ. 779 ἀντὶ Πατρ. στ. 779
» 448 στίχ. 26 φωνὴ ἀντὶ φωὴν
» 448 στίχ. 28 Ὀλυμπίου ἀντὶ Ὀλυπίου
» 448 σημ. 41 Mansi VIII ἀντὶ VXII
» 449 σημ. 42 2 στίχ. Mansi τόμ. VIII ἀντὶ VII.
» 450 στίχ. 2 innocente ἀντὶ innoncante

ORTODOKSİA — Ahlâkî ve Dinî Resale
İmtiyaz sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü :
ADALAR MİTROPOLİTİ, DOROTEOS YEORGİADİS
Mahal İdare : Büyükada, Kanarya sokak, No. 16, İstanbul
Basıldığı yer ve tarih :
Rum Patrikhanesi adına, **V. VASİLİADİS matbaası**, 31 Mart 1952